

EU DUURZAAMHEIDSINDICATOREN VOOR KUSTGEBIEDEN IN NEDERLAND

Tweede tussentijds verslag, September 2005

VLIZ-Vlaams Instituut voor de Zee
Flanders Marine Institute
September 2005

EU DUURZAAMHEIDSINDICATOREN VOOR KUSTGEBIEDEN IN NEDERLAND

74933

Tweede tussentijds verslag, September 2005

VLIZ-Vlaams Instituut voor de Zee
Flanders Marine Institute
September 2005

EU Duurzaamheidsindicatoren voor Kustgebieden in Nederland

Status: Conceptversie, voorgelegd ter goedkeuring door projectleider RIKZ, 29 september 2005

Auteurs: Ann-Katrien Lescauwae, Leen Vandepitte, Jan Mees en Edward vanden Berghe.

Inhoudstafel

Samenvatting	4
i. Inleiding	5
ii. Doelstelling en bereik van de rapportage	6
iii. Project beheer	7
1. De EU duurzaamheidsindicatoren	8
2. Studiegebied	9
3. Databank	10
4. Data bevraging, voortgang	10
5. Analyse	14
6. Voorstelling en bespreking van de resultaten	17
7. Conclusies tweede fase	19
Lijst bijlagen	20

Samenvatting

In Mei 2002 keurde het Europees Parlement de *Aanbeveling voor een Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden* goed, gekend als de *Recommendation for Integrated Coastal Zone Management*. Deze aanbeveling onderlijnt het belang van het gebruik van duurzaamheidsindicatoren als beleidsondersteunend middel en als basis voor de nationale rapportage betreffende de Strategie voor Kustgebieden in 2006.

Het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ- Rijkswaterstaat) onderneemt – in opdracht van DG water van het Ministerie van Verkeer en Waterstaat - een assertieve rol in opvolging van de Aanbeveling, door het berekenen van de set van 27 duurzaamheidsindicatoren geselecteerd door de Werkgroep Indicatoren en Data (WG-ID) en goedgekeurd door de EU ICZM expertengroep. Het betreft een eerste inventarisatie van de voorgestelde indicatoren, waarbij gestreefd wordt naar een overzicht van de beschikbare informatie. Wanneer geen informatie voorhanden is wordt dat vermeld, en eventuele alternatieve indicatoren worden aangegeven.

Het studiegebied betreft alle gemeenten en COROP gebieden in de 5 kustprovincies van Nederland. Voor de specifieke analyse van de 'kust' worden de kustgemeenten gegroepeerd als 'kustgebied'. In tweede instantie wordt het 'kustgebied' van een bepaalde kustprovincie of 'het kustgebied' voor geheel Nederland vergeleken met het 'achterland' (binnen een bepaalde kustprovincie of groep van 5 kustprovincies) en/of het nationale niveau Nederland.

Voorliggend rapport geeft de voortgang weer in de databevraging, behandeling en opslag van de gegevens en metagegevens, en conclusies uit de analyse van de eerste en tweede fase van deze inventaris.

De databevraging is afgewerkt voor 13 indicatoren in de eerste fase en 9 indicatoren in fase twee, samen een totaal van 37 metingen. Data zijn opgevraagd maar worden nog afgewacht voor een totaal van 4 metingen (zie overzichtstabel, blz.11). Voor 2 metingen is de informatie (voorlopig nog) niet bestaande; voor 3 metingen kan data gedeeltelijk niet geleverd worden omwille van beperkingen opgelegd door de databron. Voor 2 (eventueel 5) metingen is een GIS applicatie een absolute noodzaak en kunnen de eindresultaten in deze fase niet geleverd

worden. Dit maakt een totaal van 22 geïnterpreteerde indicatoren (van de 27) en 37 bijhorende metingen (van de 45).

Data en metadata worden verzameld in MS Excel en MS Access, met een verwijzing naar de bron en de leverancier van de gegevens, met de mogelijkheid de bevraging op te volgen.

Voor de methodologie wordt zoveel mogelijk gebruik gemaakt van de richtlijnen en referenties die door het transnationale project DEDUCE ter beschikking worden gesteld. Het Vlaams Instituut voor de Zee speelt een trekkersrol in het ontwikkelen en uitschrijven van deze methodologie, op basis van de werkervaring in databeheer voor mariene en kustgebieden en als verantwoordelijke voor het SAIL indicatoren project voor de zuidelijke Noordzee.

i. Inleiding

Een geïntegreerd beleid is noodzakelijk om het hoofd te kunnen bieden aan de ontwikkelingen die eigen zijn aan de kustgebieden in Europa en wereldwijd. Dit geïntegreerd beheer van kustgebieden, gekend onder het Engelse acroniem ICZM, wordt door internationale programma's nagestreefd (Agenda 21, CBD, UNESCO-ICAM, UNEP en FAO). Er bestaat een algemene consensus over het belang van indicatoren voor het opvolgen van veranderingen in het natuurlijk milieu en socio-economische druk, en voor het evalueren van de effectiviteit van een duurzaam kustbeleid. Kortom, indicatoren helpen na te gaan of de kust evolueert naar een meer duurzame situatie en in hoeverre de beleidsmaatregelen hiertoe effectief bijdragen. Om dit te kunnen waarmaken is een set indicatoren nodig die voldoet aan technisch-inhoudelijke vereisten (relevant, wetenschappelijk onderbouwd, gevoelig aan veranderingen in de te meten parameters, onderlegd door datasets) en tegelijk ook effectief een relatie met het beleid kan aantonen.

In Mei 2002 aanvaardde de Raad en het Parlement de EU “Aanbeveling inzake Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden” (*Recommendation concerning the implementation of Integrated Coastal Zone Management*). Deze aanbeveling legt nadruk op de nood aan nauwkeurige en relevante informatietoever vanuit de wetenschap naar de eindgebruikers zoals de beleidsmakers en de burger. Deze informatie, onder de vorm van indicatoren, ondersteunt tevens de communicatie voor een beter begrip van de processen die inwerken op het mariene- en kustmilieu en voor het opbouwen van een maatschappelijk draagvlak voor ICZM.

De Europese Expertengroep voor Geïntegreerd beheer van Kustgebieden richtte een Werkgroep op voor Indicatoren en Data (Working Group on Indicators and Data, WG-ID) om deze concrete doelstelling tot uitvoering te brengen. De WG-ID heeft een set van duurzaamheidsindicatoren geselecteerd en getest, welke ook voortbouwt op ervaring en concrete bijdrage vanuit het zuidelijke Noordzeegebied.

De set EU duurzaamheidsindicatoren voor kustgebieden zal de Lidstaten en toetredende landen ondersteunen in het voorbereiden van de nationale ‘Strategie voor Kustgebieden’ in 2006, door het leveren van een gezamenlijke methodologie voor het identificeren van trends in de toekomst.

Het Rijksinstituut voor Kust en Zee (RIKZ) van Rijkswaterstaat onderneemt met dit project een assertieve rol in het proces; de inventaris ‘EU duurzaamheidsindicatoren voor de Kust in Nederland’ is een eerste aanzet om het kustgebied in Nederland te evalueren vanuit het oogpunt van duurzaamheid. Hierbij is het in deze fase de doelstelling een inventarisatie te maken van de gegevens, hiaten in datasets en informatie te identificeren, en eventueel concrete voorstellen te doen naar bestaande of gewenste alternatieven. In tweede instantie wordt betracht het ‘kustgebied’ te analyseren en weer te geven aan de hand van de selectie indicatoren en een gepaste voorstellingswijze.

ii. Doelstelling en bereik van de rapportage

Voorliggend tussentijds rapport geeft de voortgang weer inzake:

1. Bevraging, behandeling en opslag van gegevens per meting en parameter: ruimtelijke component (geografisch niveau) en tijdsbereik en interval (frequentie)
2. Preliminare analyse van het kustgebied:
 - Vergelijking van het Nederlandse kustgebied (groep van kustgemeenten) met het achterland van Nederland
 - Vergelijking van kustgebied en achterland binnen een kustprovincie
 - Vergelijking van kustprovincies onderling
3. Voorstel voor de weergave van de resultaten voor de eindrapportage
4. Vermelden en beschrijven van knelpunten en sterkten m.b.t. de datasets
5. Identificeren van hiaten in informatie

De mogelijkheden voor integratie van indicator-gegevens binnen het logisch kader van de set duurzaamheidsindicatoren worden in de eindrapportage besproken.

iii. Project beheer

Het Gantt-Diagram in de bijlage geeft de opvolging in project beheer. (MS [Project Gantt chart update september 2005 \(bijlage 1\)](#)).

1. De EU Duurzaamheidsindicatoren

Als uitgangspunt voor dit project geldt de lijst duurzaamheidsindicatoren voor kustgebieden, zoals goedgekeurd door de EU ICZM expertengroep in november 2004. Deze lijst bestaat uit 27 indicatoren, verder gedefinieerd door 45 metingen.

De indicatoren zijn als set geformuleerd ter evaluatie van duurzaamheid in kustgebieden, als beleidsondersteunend kader, en om een breder draagvlak te creëren voor duurzaamheid in kustgebieden. Op Europees niveau is het ook belangrijk om op betrouwbare en vergelijkbare informatie te steunen voor het visualiseren van het kustgebied. Aan de hand van een monitoring van duurzaamheidsindicatoren beoogt de EU Aanbeveling ook het nodige netwerk te creëren voor het systematisch verzamelen, behandelen en communiceren van betrouwbare informatie voor de kust.

Om tot een effectieve vergelijking en visualisering te komen is echter een oplistijng van indicatoren onvoldoende; richtlijnen, methodologische omschrijvingen en tenslotte uitwisselbare formaten van numerische en ruimtelijke gegevens, zijn een noodzaak.

De rol van het Vlaams Instituut voor de Zee in dit proces is tweevoudig: VLIZ heeft mede door uitvoering van het pilootproject in de zuidelijke Noordzee (SAIL) een ervaring opgebouwd met het lokale en transnationale aspect van duurzaamheidsindicatoren. Op die manier worden actieve bijdragen geleverd in de selectie en onderbouwing van de indicatoren (SAIL, WG-ID) en de methodologische beschrijving (DEDUCE).

De lijst duurzaamheidsindicatoren beantwoordt duidelijk aan de 7 doelstellingen voor duurzame ontwikkeling in kustgebieden, zoals geformuleerd door de EU Aanbeveling voor Geïntegreerd beheer van Kustgebieden. Economische, sociale en milieuaspecten komen aan bod, onder de vorm van de belangrijkste beleidsthema's voor de kust (havens, toerisme, beschermde gebieden, waterkwaliteit) binnen een logisch kader (druk, toestand en respons).

2. Het Studiegebied

Kustgebieden zijn vrij weinig zichtbaar wat betreft informatie. Met uitzondering van enkele studies en berichtgeving, is een systematische aanpak van dataverzameling en beheer 'op kustformaat' niet voorhanden.

Een eenduidige definitie van 'de kust' is moeilijk te hanteren. In dit project werd voor een pragmatische benadering gekozen, in opvolging van de richtlijnen uit het DEDUCE project. Dit betekent dat 'kustgebied' een variabel begrip is, en 'afgebakend' wordt in een thematische context. Zo is 'de kust' voor bevolking en socio-economische gegevens opgebouwd uit de som van de 37 Nederlandse kustgemeenten. Voor waterkwaliteit en eutroficatie is het kustgebied dan weer gedefinieerd als een buffer van 20 km zeewaarts vanaf de kustlijn. Voor Natuurbehoud omvatten de indicatoren een evaluatie van een buffer die zich 20 km zeewaarts (12 mijlszone) en 10 km landwaarts uitstrekt.

Aggregatie van de gemeentelijke gegevens gebeurt op provinciaal niveau (en waar zinvol voor het Delta- en Waddengebied en de Hollandse kust), en uiteindelijk voor geheel Nederland.

Bij het visualiseren van het 'kustgebied' is het niet enkel belangrijk een gemeenschappelijke trend te bekijken voor de kust zelf over de jaren heen (tijdsreeksen). Een vergelijking en contrast met de achterliggende gebieden ('achterland') vertelt ons minstens evenveel over de eigenheid van het kustgebied.

Het opbouwen van tijdsreeksen voor de Nederlandse gemeenten betreft ook het insluiten van gegevens voor gefuseerde gemeenten, en gemeenten met grenswijzigingen. Deze reconstructie werd uitgevoerd voor alle 37 gemeenten die vandaag de kustlijn raken, evenals de 54 gemeenten die dit in het verleden ook deden. Dit maakt een totale bevraging voor 91 kustgemeenten, 14 COROP gebieden, 5 kustprovincies en het nationaal niveau Nederland. De kustprovincies zijn: Zeeland, Noord -en Zuid-Holland, Friesland en Groningen.

3. Databank

Gegevens en metadata worden verzameld en opgeslagen in de databank (Vlaams Marien Data- en Informatiecentrum - VMDC). De data worden beheerd aan de hand van MS SQL server en een MS Access interface voor het invoeren van de gegevens. De ICZM databank heeft een dynamische structuur om het veelvuldig actualiseren en aanpassen van de gegevens mogelijk te maken. De gebruikte software pakketten zijn MS Excel (bron en berekeningen), MS Access (parameter bestanden) en MS SQL.

De gecontacteerde personen en instituten worden ingevoerd met adres, contactgegevens en URL. De bevraging wordt opgevolgd door middel van; datum, contactpersoon, contact instituut, parameter en/of indicator waarvoor data of informatie opgevraagd wordt, aanduiding van de status van de bevraging, type gegevens, en eventuele beperkingen in gebruik, gebruikerslicenties etc. De datasets zelf worden omschreven door type, locatie in de databank, bron, dataleverancier en contactpersoon, datum van aanmelding en een verwijzing naar parameter en locatie.

4. Data bevraging en voortgang

De voortgang in bevraging en de analyse van indicatoren en parameters, wordt als volgt samengevat:

- Totaal van 22 behandelde indicatoren
- Totaal van 37 behandelde metingen

Van deze lijst van behandelde metingen worden een 18-tal metingen beschreven door gegevens op gemeentelijk niveau (gedecentraliseerde datasets), en de overige voornamelijk door puntlocaties (monsterpunten en meetstations).

Overzicht voortgang databevraging en behandeling

Beschrijving datasets	Eerste fase	Tweede fase	Totaal
Aantal behandelde indicatoren met volledig behandelde metingen	13	9	22
Aantal behandelde metingen	22	15	37
Aantal metingen waarvoor gegevens opgevraagd maar nog niet volledig ontvangen: 4 <i>In behandeling</i>	<ul style="list-style-type: none"> - indicator 11: Number and value of sales of local products - indicator 19: Volume of accidental oil spills - indicator 23: Landings and fish mortality by species - indicator 23: Value of landings by port and by species 		
Aantal metingen waarvoor data onvolledig is of niet volledig beschikbaar: 4 <i>Behandeld</i>	<ul style="list-style-type: none"> - indicator 5: Number of berths and moorings for recreational boating - indicator 21: Percent of the population with a higher education qualification - indicator 12: Full-time, part-time and sectoral employment - indicator 12: Value added per sector 		
Aantal metingen waarvoor data bestaande maar niet beschikbaar: deels voor 3 metingen <i>In behandeling</i>	<p>Voor enkele metingen is een deel van de databronnen niet toegankelijk; het betreft voornamelijk verkoopcijfers voor bepaalde visafslagen en de verkoopcijfers van locale traditionele producten. (indicator 11 en 23)</p>		
Aantal metingen waarvoor GIS applicatie noodzakelijk is: 3 (5*)	<ul style="list-style-type: none"> - indicator 7: Area of semi-natural habitat (Corine Land Cover dataset) - indicator 8 (gedeeltelijk): Area protected for nature conservation 		

<p><i>Behandeld, waar mogelijk alternatieven vermeld/gebruikt.</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - Indicator 27: betreft volledige GIS analyse op basis van afbakening potentieel overstroombaar gebied (3 metingen). De meting economische waarde is gedeeltelijk geïnventariseerd aan de hand van het beschikbaar rapport voor schatting economische waarde buitendijks gebied.
<p>Data (nog) onbestaande : 2</p> <p><i>Behandeld</i></p>	<ul style="list-style-type: none"> - indicator 24: Number of days of reduced supply - indicator 9: Status and trends of specified habitats and species – favourable conservation status.

(5*): Voor een bijkomende drie metingen (gedefinieerd in indicator 27: ‘Natural, human and economic assets at risk’) zijn gegevens berekend in het EUROSION project op basis van de *RICE* of *Radius of Influence of Coastal Erosion*. Gezien de schaal van de gegevens in de EuroSION database (1:100000) wordt echter gesteld dat dit impact gebied niet met nauwkeurigheid kan afgebakend worden, en als gevolg de schattingen van economische waarde, aantal potentiële slachtoffers en de schade aan het gebied met hoge ecologische waarde met een zekere omzichtigheid dienen te worden geïnterpreteerd. De EuroSION gegevens zijn opgenomen in de databank van de inventaris EU duurzaamheidsindicatoren. Indien het potentieel overstroombaar gebied beschikbaar wordt gesteld door VNK-RWS, kunnen deze drie metingen nauwkeuriger berekend worden via een GIS. De meting ‘Economische waarde binnen het potentieel overstroombaar gebied’ is evenwel reeds opgenomen in de inventaris voor het buitendijks gebied (zie verder), en behandeld op basis van deze gegevens. (Bron: “Beheersing van kansen en gevolgen van kustafslag en overstroming tijdens zware storm in buitendijks gebied”. Document Basisinformatie RIKZ/2005.022 – 29 juli 2005, Hoofdstuk 6 ‘Economische waarde’.)

Voor elk van de behandelde metingen wordt een technische fiche opgemaakt met vermelding en beschrijving van de volgende aspecten :

- Indicator titel
- Titel van de meting
- Waarom deze meting (relevantie)
- Definitie van de meting
- Ruimtelijk en temporeel bereik
- Databron
- Methodologie van de berekening
- Omschrijving van de dataset
- Mogelijkheden tot creëren van een meerwaarde voor de gegevens
- Nota's/opmerkingen

Voor de opmaak van deze technische fiches werd zoveel mogelijk aangeleund bij de Standard Indicator Format (SIF) dat in het kader van het DEDUCE project werd ontwikkeld voor eenvormige technische informatie op Europees niveau. Deze SIF's zijn nog in ontwikkeling, en kunnen nog onderhevig zijn aan veranderingen.

In totaal werden 37 SIF's opgemaakt voor een zelfde aantal metingen. Deze worden aan de rapportage toegevoegd als bijlage 4 (Standard Indicator Format – SIF).

5. Analyse

Een grondige analyse of trendbespreking wordt behandeld in de eindrapportage, op basis van het integreren van de resultaten van de verschillende metingen samen. Op deze manier kan een passende en ruimere context voor trendbespreking aan bod komen. De uiteindelijke analyse zal worden samengevat in indicator fiches (Indicator Factsheets) die ook het formaat van de blauwdruk zal volgen, zoals uitgewerkt door DEDUCE en de werkgroep WG-ID.

In dit rapport worden de resultaten in grafieken samengevat voor elk van de metingen op niveau Nederland (bijlage 3), en wordt voor een verdere analyse verwezen naar de bijlage 4. Per meting vindt de lezer in bijlage één SIF met een reeks gedetailleerde grafieken.

Een olijsting van eventuele knelpunten verwijst naar de metingen en indicatoren die in beide tussentijdse rapportages opgeleverd worden. De criteria die hierbij gehanteerd worden zijn 1) het bestaan van gegevens, 2) de kwaliteit van de gegevens (betrouwbaarheid, ruimtelijk en tijds-bereik, frequentie) en 3) de toegankelijkheid van de datasets.

5.1. Knelpunten in toegankelijkheid en methodologie

5.1.1. **Datasets met beperking in het gebruik** betreft bevolkingsgegevens uit het Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) voor gemeenten met minder dan 10 000 inwoners. Deze datasets zouden als alternatief kunnen aangeleverd worden onder geaggregeerde vorm als een kustgemiddelde, mits behoud van statistisch geheim. Het Centraal Bureau voor de Statistiek werd formeel aangeschreven met deze vraag (07/09/2005).

(betreffende datasets: full time & part time employment, sectoral employment, percent of population with higher education qualification)

Voor de dataset 'value added per sector' zijn de gegevens enkel beschikbaar op het niveau van Nederland, de provincies en de COROP-gebieden.

5.1.2. Een historische reconstructie van fusies en grenswijzigingen in de kustgemeenten is noodzakelijk voor het opbouwen van tijdsreeksen. Voor parameters uitgedrukt in euro (€), is de (arbeidsintensieve) reconstructie voor niet-kustgemeenten ook nodig. De vergelijking van het kustgebied met het achterland betreft hier dus de kustprovincies als totaal gegeven (i.p.v. enkel de niet-kustgemeenten)

(betreft de datasets: Value of residential property, average household income)

5.1.3. Het al dan niet opnemen van Rotterdam als kustgemeente beïnvloedt sterk het eindresultaat. Voorlopig worden beide alternatieven in de rapportage opgenomen (2 grafieken per meting). Voor de eindrapportage doet VLIZ een voorstel (incl. korte argumentatie) voor het opnemen van één van beide alternatieven, naargelang de context van interpretatie die door de indicator of meting aangegeven wordt.

De problematiek van het contrast tussen sterk verstedelijkte kustgebieden en meer natuurlijke of landelijke kustgebieden is een algemeen gegeven voor het Noordzeegebied.

5.1.4. Het ontbreken van (of niet bestaande) gegevens is enkel het geval voor de metingen 'number of days with reduced water supply' en 'rate of loss of, or damage to, protected areas'. Voor de eerste meting werd de overkoepelende 'Vereniging van Waterbedrijven in Nederland' gecontacteerd, voor de tweede meting het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (minLNV). Voor beide metingen werd een schriftelijke bevestiging verkregen van het ontbreken van dit soort gegevens. Deze bevestiging werd bijgevoegd in de respectievelijke SIF's.

5.1.5. Methodologische beperkingen: voor de indicatoren 'Area of built-up land', 'Area converted from non-developed to developed land uses' en 'Area of semi-natural habitat' is het de bedoeling met de datasets 'Corine Landcover 1990' en 'CLC 2000' te werken om tot vergelijkbare resultaten te komen tussen de Lidstaten onderling. Hiervoor wordt met 'distance from the coastline' verwezen naar buffers van 1 en van 10 km (van 0 tot 1, van 0 tot 10) vanaf de kustlijn. Deze methodologie vereist een GIS-applicatie, hetgeen in

deze eerste inventarisatie niet als doelstelling vooropgesteld werd. Als alternatief baseren we ons op de data beschikbaar in CBS voor de eerste twee metingen. Voor de derde meting is geen alternatief voorhanden waar de berekeningen zonder GIS kunnen uitgevoerd worden.

5.1.6. Beperkingen opgelegd door het niet toegankelijk stellen van bestaande datasets zijn voornamelijk het geval voor verkoopscijfers (value of sales of local products – values of landings by port and by species) en slechts geldig voor een aantal van deze dataleveranciers per meting.

5.1.7. Gegevens inzake aantal ligplaatsen voor recreatievaartuigen zijn moeilijk toegankelijk en worden niet systematisch bijgehouden. Voor Zeeland werden deze gegevens in het kader van het SAIL project via een telefonische enquête opgevraagd bij de individuele (25) jachthavens. Voor de provincie Friesland werd een volledige tijdsreeks geleverd door het provinciebestuur. Om een aanzet te geven tot het bekomen van een relevante set gegevens voor de overige provincies, contacteerde VLIZ het Waterrecreatie Adviesbureau Nederland. Een offerte werd opgemaakt voor een eventuele aankoop van de gegevens voorhanden bij deze Consultant (in bijlage 5). Op datum ontbreken enkel gegevens voor de jachthavens in de provincie Noord-Holland. Dergelijke opdracht kan opgevangen worden door het VLIZ mits het ter beschikking stellen van 1 voltijds equivalent gedurende 5 dagen.

5.2. Kwaliteit

Inzake kwaliteit van de gegevens kan over het algemeen gesteld worden dat deze ruim de doelstellingen kunnen beantwoorden.

5.2.1. De gegevens betreffende de schatting van de bevolking en het gebied met hoge ecologische waarde in de radius van impact van kusterosie (potentieel overstroombaar gebied) beschikbaar uit de EuroSION database bevatten een belangrijke graad van

onnauwkeurigheid voornamelijk te verklaren door de schaal waarop de brongegevens werden verzameld (1:100.000).

5.2.2. De gegevens ter beschrijving van **specifieke soorten en habitat** zijn over het algemeen zeer verspreid in een uiteenlopende reeks bronnen terug te vinden. Tijdsreeksen gebouwd op basis van eenvormige methodiek zijn eerder zeldzaam en definities en methodiek is ook niet steeds vergelijkbaar tussen gebieden onderling (Wadden versus Delta-gebied bvb.). De methode voor het analyseren van **Rode lijsten voor kustgebieden** is voorlopig ook door het VLIZ bepaald in het kader van deze inventaris, naar analogie met de analyse voor de zuidelijke Noordzee. Het betreft ook een zeer arbeidintensieve oefening omdat de evaluatie per soort wordt uitgevoerd, voor een aantal taxonomische groepen.

5.2.3. Voor het bepalen van het **aantal soorten per habitat** (EUNIS database) is een algemene berekening uitgevoerd, zowel op basis van sites als op basis van habitat-type (algemeen op Europees niveau). Aan de beheerder van de EUNIS databank is evenwel de vraag gericht of meer gedetailleerde informatie beschikbaar is (aantal soorten per site). Deze gegevens zijn echter beschikbaar via het Netwerk Ecologische Monitoring (NEM, gezamenlijk project RIVM, CBS, LNV, VROM, VW) tegen betaling, als een specifieke studieopdracht voor het kustgebied (zie bijlage 5).

6. Voorstelling en bespreking van de resultaten

De resultaten worden in de bijlage 3 samengevat per meting, voor het kustgebied in Nederland.

De uiteindelijke bespreking in de eindrapportage (november 2005) zal per meting – gebundeld per indicator voor elk van de zeven doelstellingen van de EU ICZM Aanbeveling – de volgende aspecten beschrijven (na overleg met de opdrachtgever) :

- Doelstellingen van de EU ICZM Aanbeveling

- Titel van de indicator
 - Titel van de meting
 - Hoofdlijn (Key Message)
 - Relevantie van de meting (waarom deze meting)
 - Wat vertelt de meting ons (trend bespreking)
 - Vergelijking van het kustgebied met het achterland
-
- Hoe betrouwbaar is deze meting voor het opvolgen van het proces dat we voor ogen houden
 - Metadata (summier)

Een combinatie van taartdiagrammen, lijn- en staafgrafieken worden gebruikt ter ondersteuning van de trendbespreking. In het algemeen wordt niet gekozen voor een normering ten opzichte van een bepaald standaardjaar. Waar nodig blijkt, wordt de beginwaarde in de y-as aangepast voor een optimale weergave van het kustgebied ten opzichte van het achterland.

7. Conclusie tweede tussentijdse rapportage

Tijdens de tweede fase werd het identificeren van datasets en dataleveranciers, evenals de evaluatie van de kwaliteit en toegankelijkheid van de gegevens vervolledigd.

Op twee metingen na, zijn gegevens voorhanden voor elk van de 45 metingen. Enkel in het geval van gegevens die direct verwijzen naar verkoopscijfers zijn beperkingen in de beschikbaarheid en toegankelijkheid bevonden.

Bij de voorlopige interpretatie blijkt dat voor vele metingen de verschillen tussen de kustprovincies onderling duidelijker naar voren komen dan het verschil voortkomend uit de vergelijking 'kust' en 'achterland' binnen een bepaalde kustprovincie.

Deze vaststelling ondersteunt ook de hypothese dat het Nederlands kustgebied aan de hand van deze duurzaamheidsindicatoren kan omschreven worden als verschillende 'types' kustgebieden, waar ook een verschillend en aangepast 'kustbeleid' kan voor uitgestippeld worden.

Voor de ondersteuning van dergelijke hypothese en het creëren van een breder draagvlak ter discussie van de strategie Geïntegreerd Kustzonebeheer, werd besloten over te gaan tot het bundelen van de bevindingen van deze inventaris en het verspreiden van de resultaten en cijfermateriaal naar een ruimer publiek (voorjaar 2006). Deze publicatie vult meteen een volgende stap in voor het beantwoorden van de EU "Aanbeveling inzake Geïntegreerd Beheer van Kustgebieden".

Lijst met Bijlagen

- Bijlage 1 Gantt diagram September 2005
- Bijlage 2 Lijst EU duurzaamheidsindicatoren voor de kust met aanduiding voortgang bevraging per indicator en per meting
- Bijlage 3 Samenvattingen resultaten per meting
- Bijlage 4 *Standard Indicator Format* per meting
- Bijlage 5
- Offerte Waterrecreatieadvies
 - Bevestiging niet-bestaande gegevens VENW
 - Bevestiging datum rapportage Habitat and Ornis commissies
 - Bevestiging onvolledigheid datasets 'Slikken in Waddengebied'
 - Formele bevraging CBS
 - Formele bevraging EUNIS (bijkomende gegevens ter vervollediging indicator 10, meting 2)
 - Natuurloket – Netwerk Ecologische Monitoring

Bijlage 1

Gantt diagram September 2005

ID	Task Name	Duration	Start	Finish	2nd Quarter	3rd Quarter	4th Quarter							
					Mar	Apr	May	Jun	Jul	Aug	Sep	Oct	Nov	Dec
1	Duurzaamheidsindicatoren Kustzone in Nederland	153 days	Fri 15/04/05	Tue 15/11/05										
2	Projectbeheer	153 days	Fri 15/04/05	Tue 15/11/05										
3	startoverleg	2 days	Fri 15/04/05	Mon 18/04/05										
4	tussentijds overleg 1	2 days	Wed 1/06/05	Thu 2/06/05										
5	tussentijds overleg 2	2 days	Wed 7/09/05	Thu 8/09/05										
6	eindbespreking	2 days	Mon 24/10/05	Tue 25/10/05										
7	tussentijdse rapportage 1	5 days	Mon 27/06/05	Fri 1/07/05										
8	tussentijdse rapportage 2	5 days	Mon 26/09/05	Fri 30/09/05										
9	eindrapportage	10 days	Wed 2/11/05	Tue 15/11/05										
10	Invulling Duurzaamheidsindicatoren	143 days	Fri 15/04/05	Tue 1/11/05										
11	voorstel structuur databank	5 days	Fri 15/04/05	Thu 21/04/05										
12	identificeren en omschrijven van dataleveranciers	52 days	Fri 22/04/05	Mon 10/10/05										
13	invullen van de databank	134 days	Fri 22/04/05	Wed 26/10/05										
14	grafische voorstelling van de resultaten	22 days	Tue 21/06/05	Tue 1/11/05										
15	voorstel alternatieve indicatoren	6 days	Mon 10/10/05	Mon 17/10/05										
16	beschrijving van knelpunten	5 days	Mon 3/10/05	Fri 7/10/05										

Task

Progress

Milestone

Summary

Rolled Up Task

Rolled Up Milestone

Rolled Up Progress

Split

External Tasks

Project Summary

Group By Summary

Deadline

Project: Aanzet Offerte RIKZ-Duurzaa
Date: Thu 22/09/05

Bijlage 2

Lijst EU duurzaamheidsindicatoren voor de kust

No.	INDICATORS	MEASUREMENTS	DATA	GRAPHS	SIF	Opmerkingen
1	Demand for property on the coast	Size and proportion of the population living in the coastal zone				
2	Area of built-up land	Value of residential property				
3	Rate of development of previously undeveloped land	Percent of built-up land by distance from the coastline				
4	Demand for road travel on the coast	Area converted from non-developed to developed land uses				
5	Pressure for coastal and marine recreation	Volume of traffic on coastal motorways and major roads				
6	Land take by intensive agriculture	Number of berths and moorings for recreational boating				
7	Area of semi-natural habitat	Proportion of agricultural land farmed intensively				
8	Area of land and sea protected by statutory designations	Area of semi-natural habitat	no data	no graphs		'heritage' volledig afgewerkt (geen GIS nodig)
9	Effective management of designated sites	Area protected for nature conservation, landscape and heritage				species per site ipv per habitattype
10	Change to significant coastal and marine habitats and species	Rate of loss of, or damage to, protected areas				allen aangeschreven, nog geen antwoord
11	Loss of cultural distinctiveness	Status and trend of specified habitats and species				ontbrekende data voor gemeenten <10,000 inwoners
12	Patterns of sectoral employment	Number of species per habitat type				
13	Volume of port traffic	Number of Red List coastal area species				
14	Intensity of tourism	Number and value of sales of local products with regional quality labels or European PDO/PGI/TSG				
15	Sustainable tourism	Full time, part time and seasonal employment per sector				
16	Quality of bathing water	Value added per sector				
17	Amount of coastal, estuarine and marine litter	Number of incoming and outgoing passengers per port				
18	Concentration of nutrients in coastal waters	Total volume of goods handled per port				
19	Amount of oil pollution	Proportion of goods carried by short sea routes				
20	Degree of social evolution	Number of overnight stays in tourist accommodation				
21	Relative household prosperity	Occupancy rate of bed places				
22	Number of second homes	Number of tourist accommodations holding EU Eco-label				
23	Fish stocks and fish landings	Rate of overnight stays to number of residents				
24	Water consumption	Percent of bathing waters compliant with the guide value of the European Bathing Water Directive				
25	Sea level rise and extreme weather conditions	Volume of litter collected per given length of shoreline				
26	Coastal erosion and accretion	Riverine and direct inputs of nitrogen and phosphorous to inshore waters				
27	Natural, human and economic assets at risk	Volume of accidental oil spills				
		Number of observed oil slicks from aerial surveillance				
		Indices of multiple deprivation by area				
		Average household income				
		Percent of population with a higher education qualification				
		Ratio of first to second homes				
		State of the main fish stocks by species and sea area				
		Recruitment and spawning stock biomass by species				
		Landings and fish mortality by species				
		Value of landings by port and species				
		Number of days of reduced supply	no data	no graphs		ontbrekende data voor gemeenten <10,000 inwoners
		Number of 'stormy days'				
		Rise in sea level relative to land				
		Length of protected and defended coastline				
		Length of dynamic coastline				
		Area and volume of sand nourishment				
		Number of people living within an 'at risk' zone				
		Area of protected sites within an 'at risk' zone				
		Value of economic assets within an 'at risk' zone				

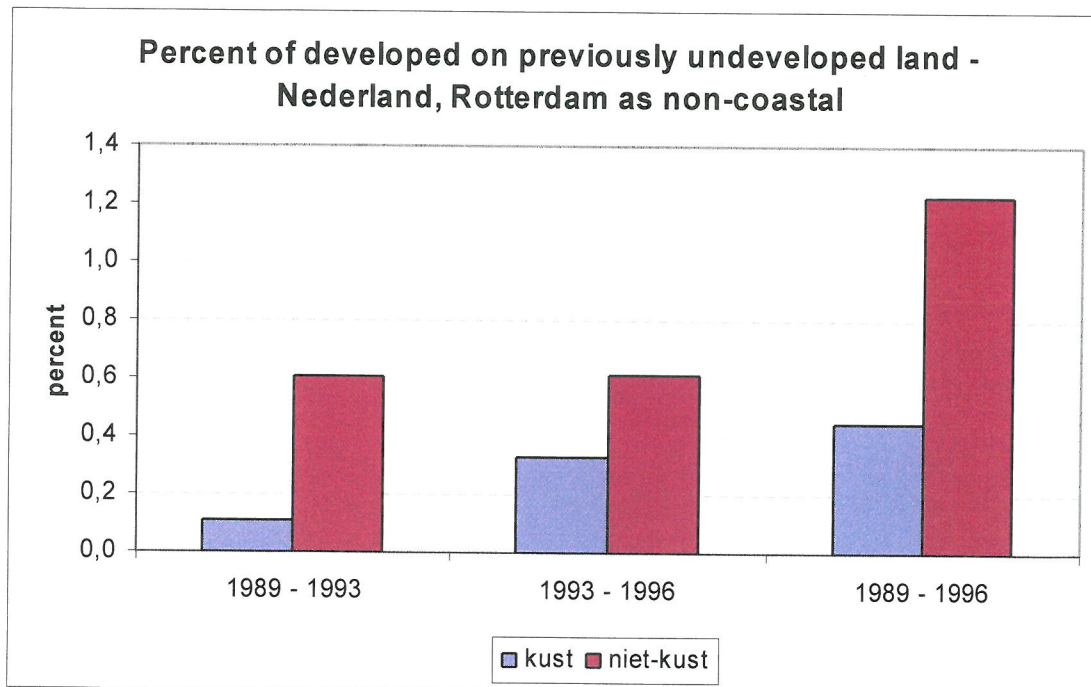
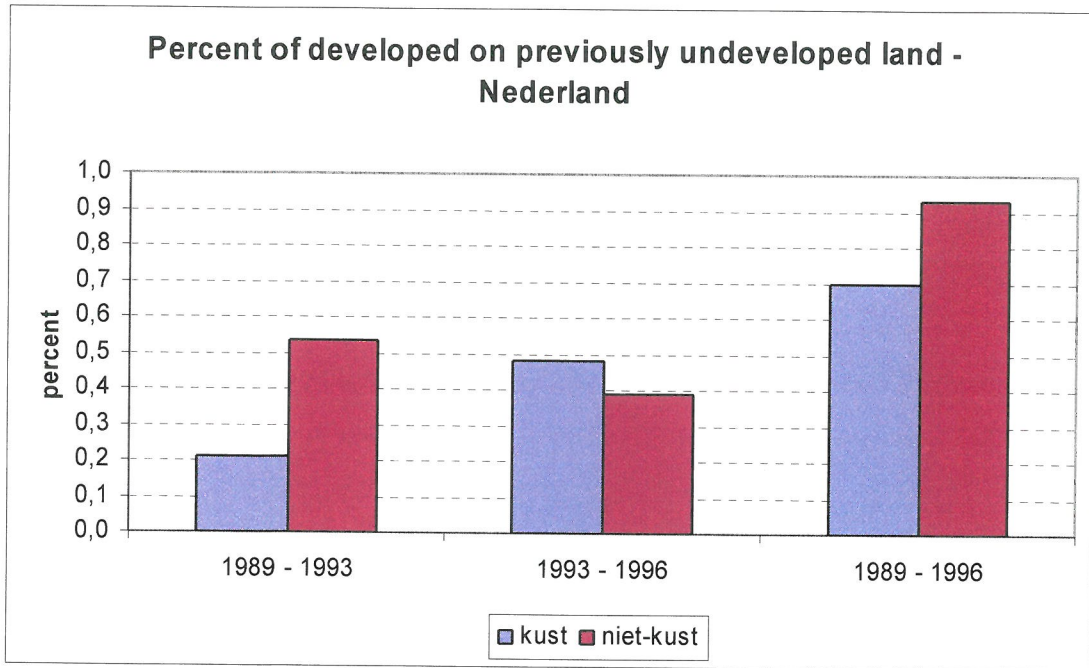
data verzameld - grafieken gemaakt
in progress
ontbrekende data, maar zo goed mogelijk afgewerkt
Geëvalueerd - GIS toepassingen nodig om volledig af te werken

Bijlage 3

Samenvattingen resultaten per meting

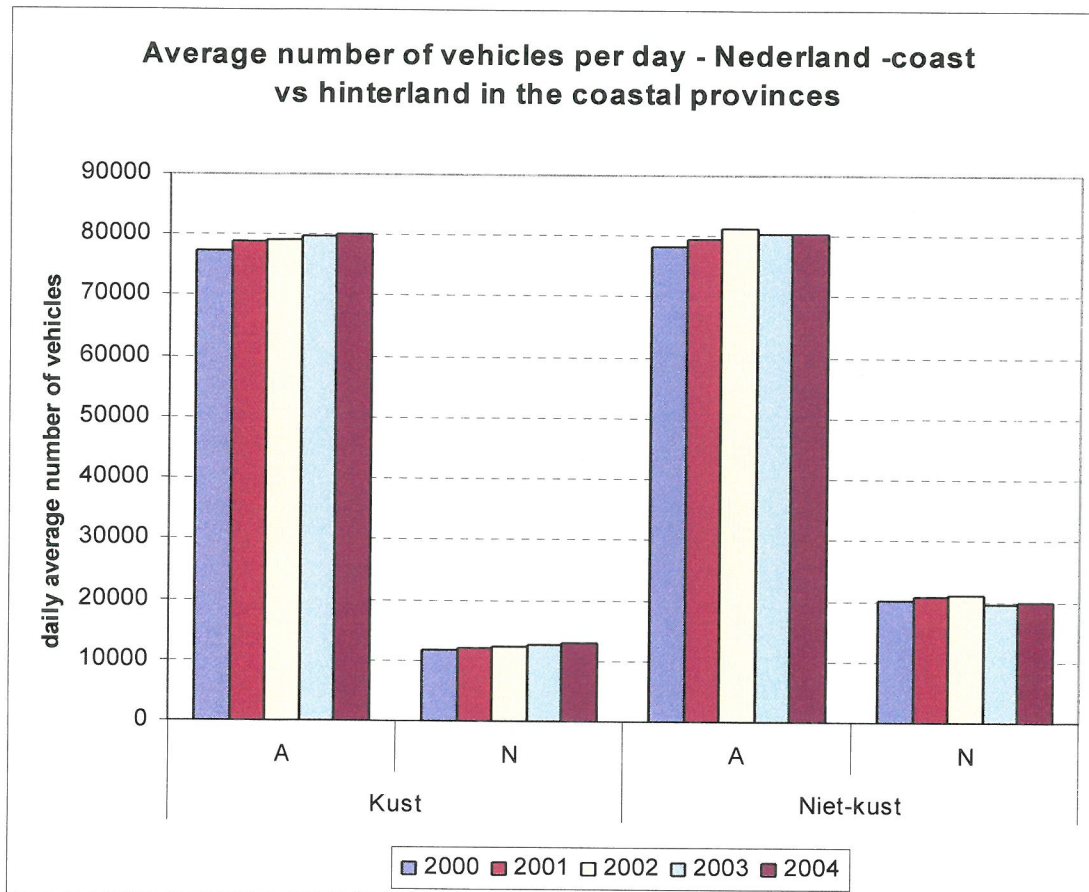
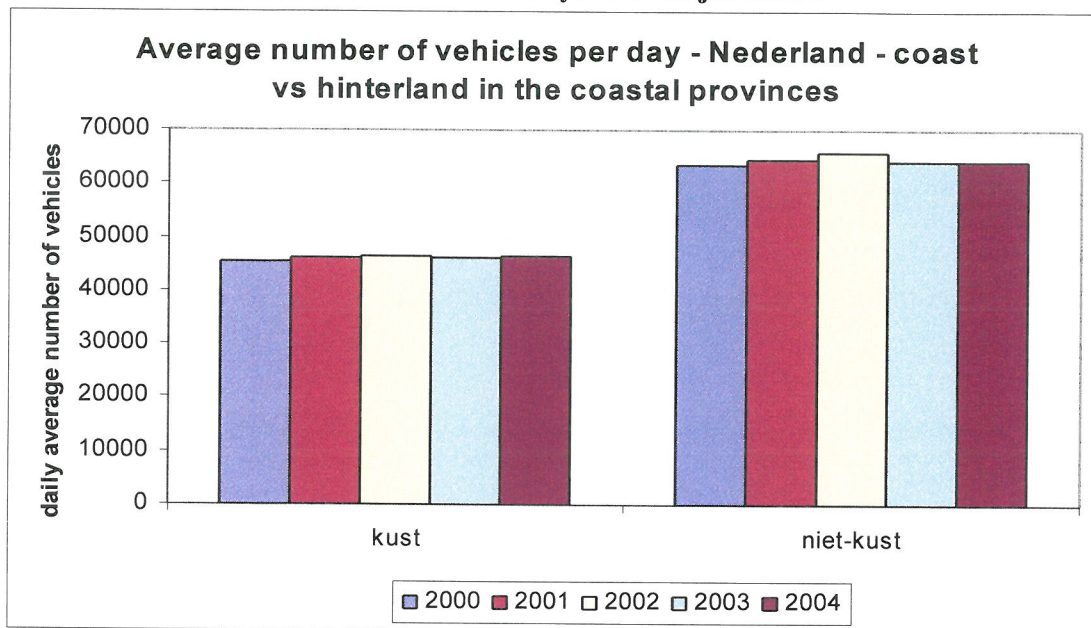
37. Rate of development of previously undeveloped land

37.1 Area converted from non-developed to developed land uses

3. Demand for road travel on the coast

3.1 Volume of traffic on coastal motorways and major roads

Kust = alle kustgemeenten

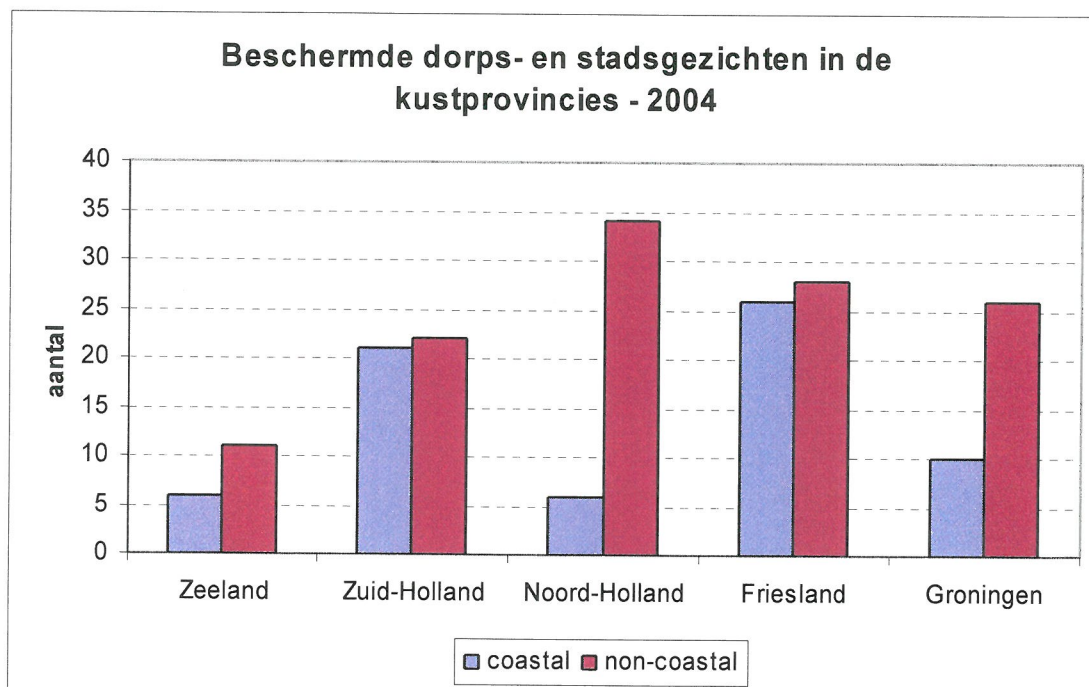
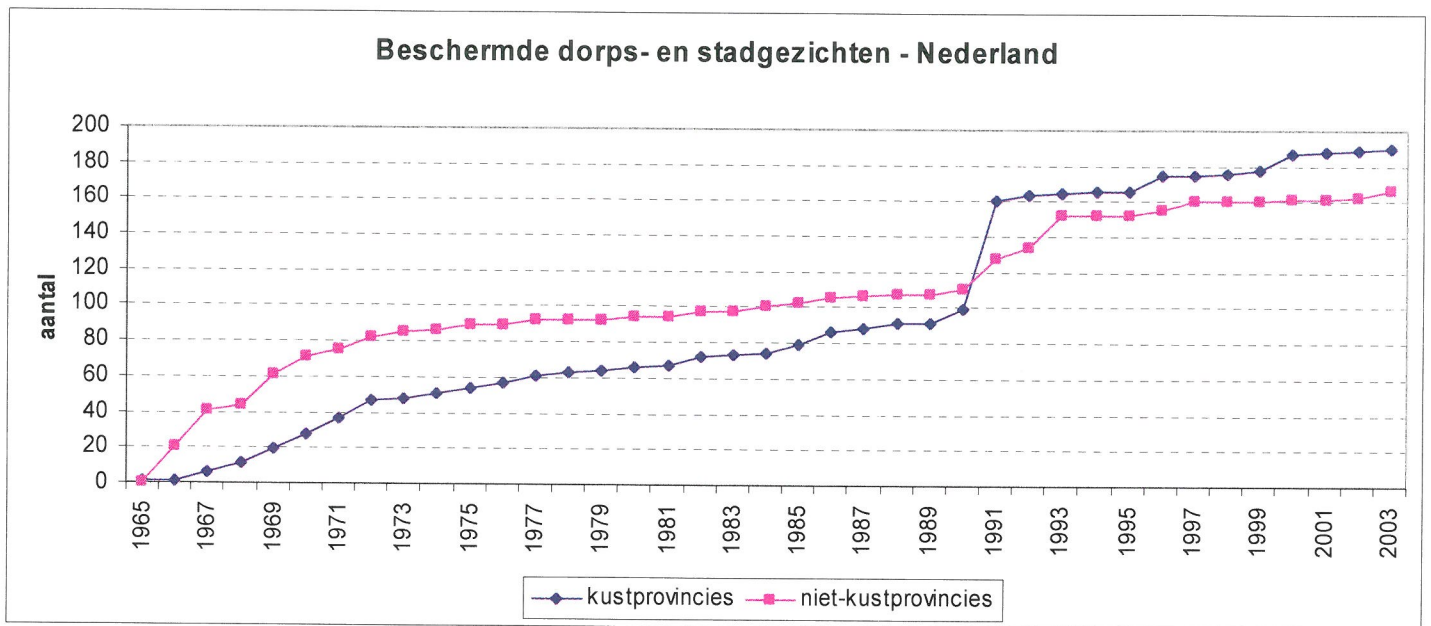
Niet-kust = alle niet-kustgemeenten van alle kustprovincies

A = autosnelweg

N = lokale weg

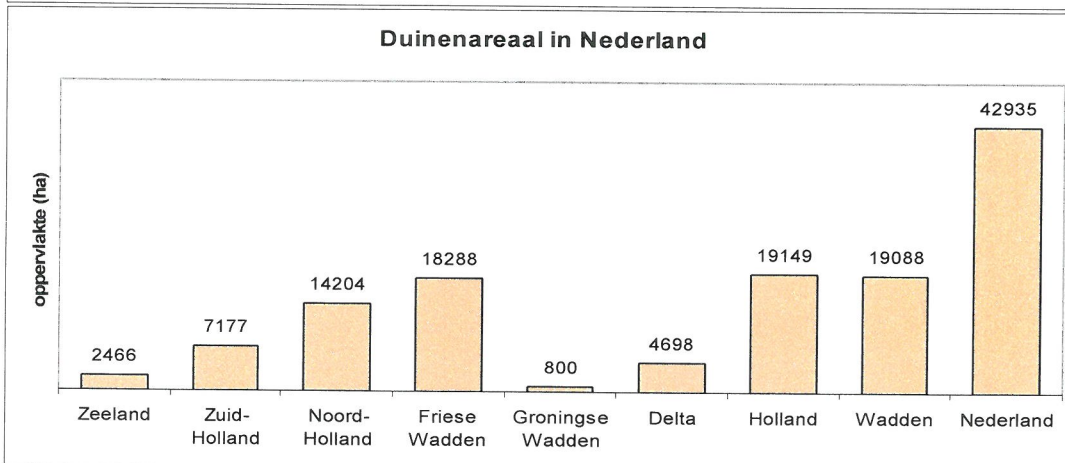
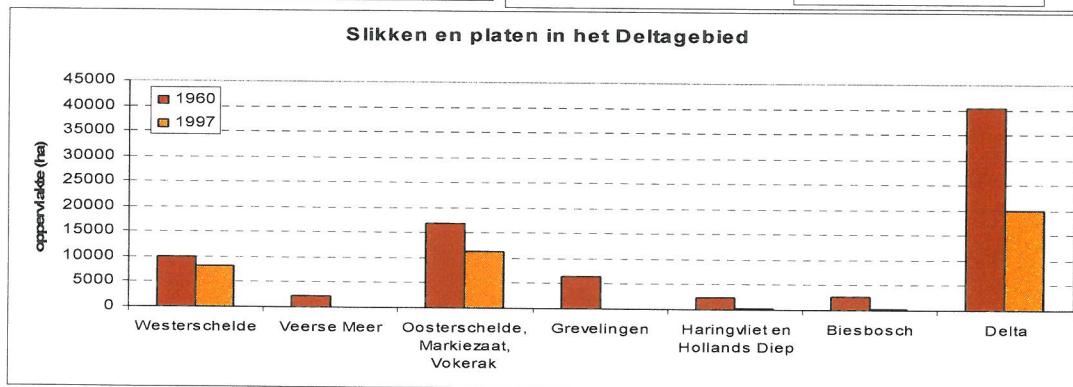
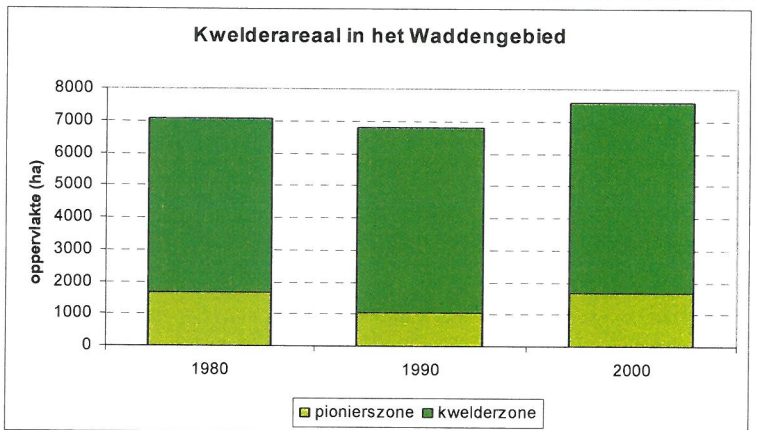
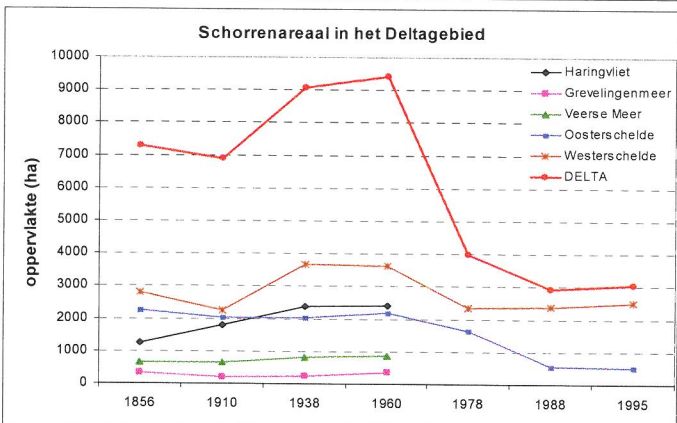
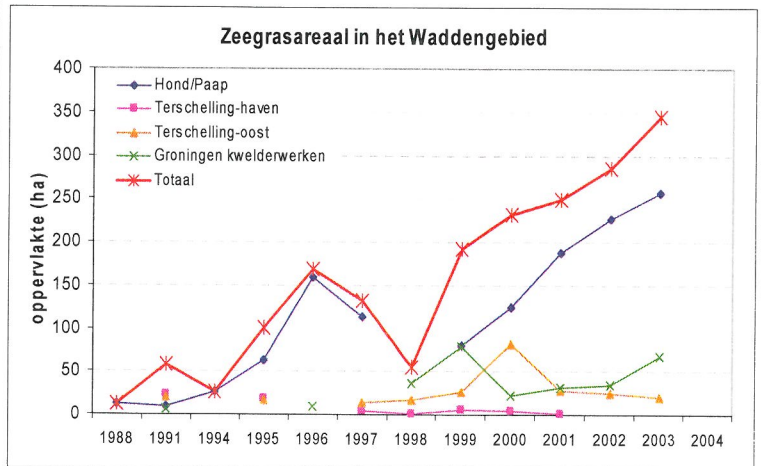
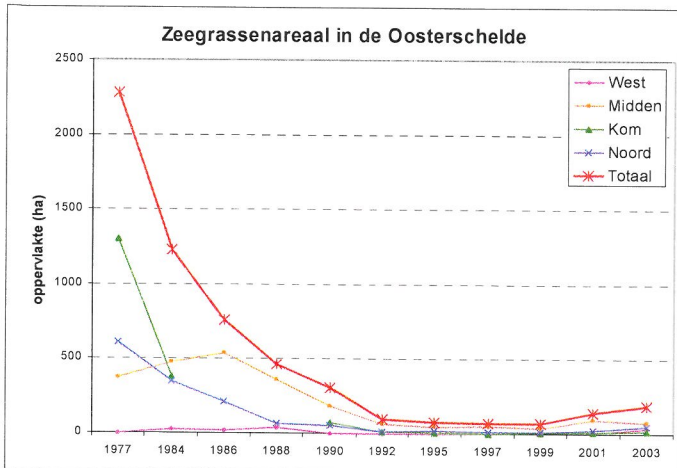
6. Area of land and sea protected by statutory designations

6.1 Area protected for nature conservation, landscape and heritage

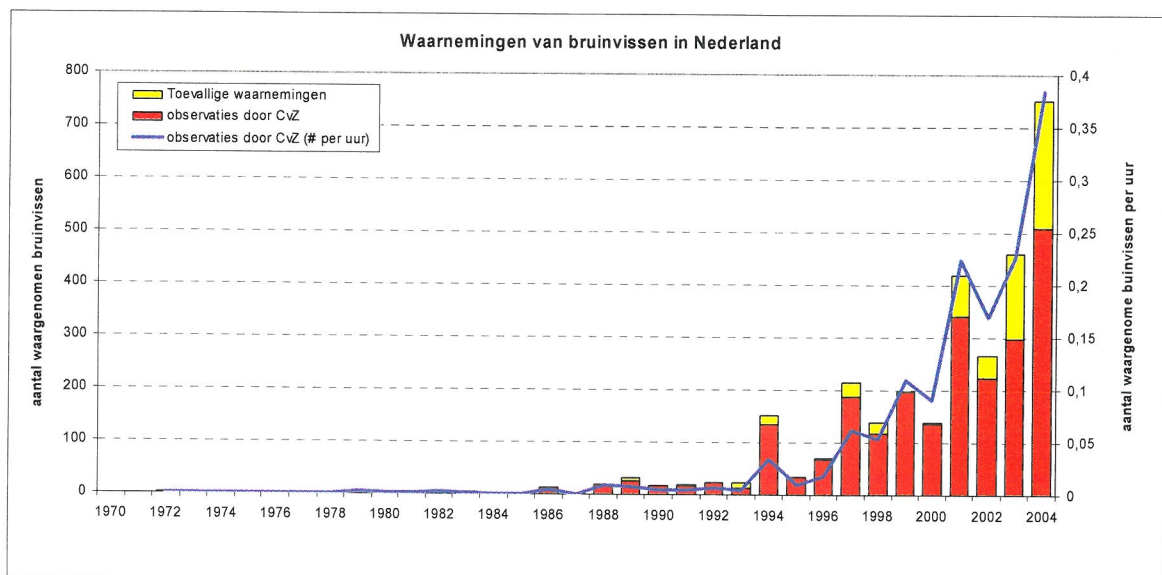
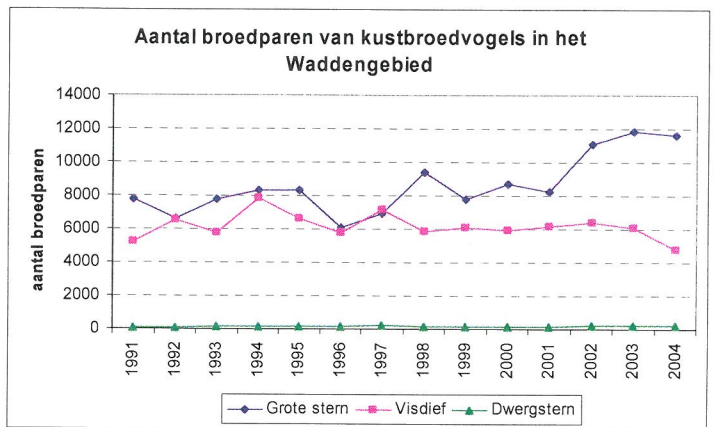
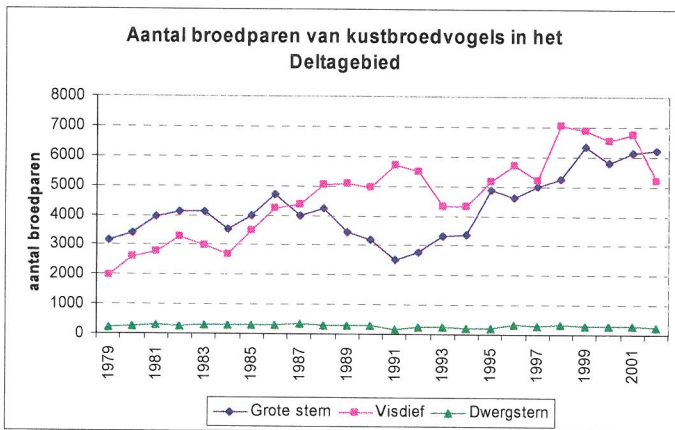
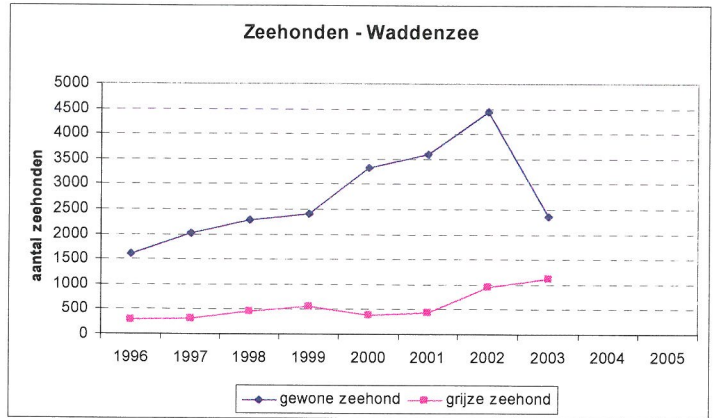
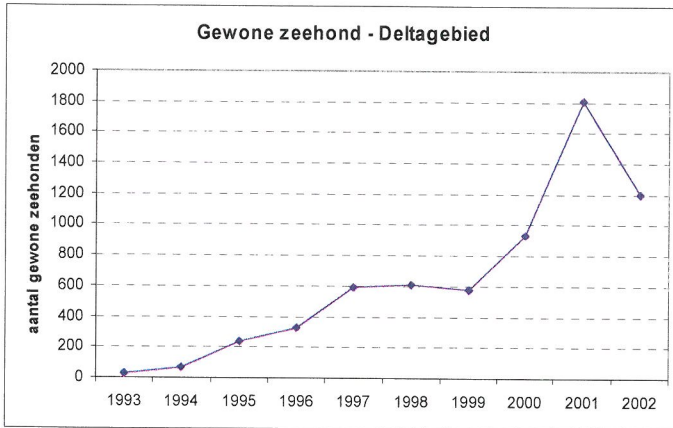

5. Change to significant coastal and marine habitats and species

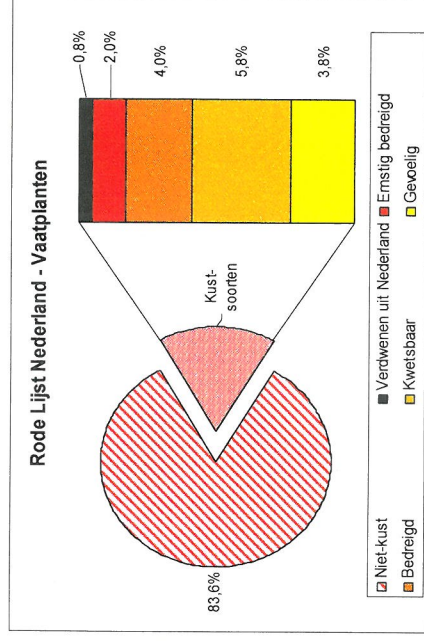
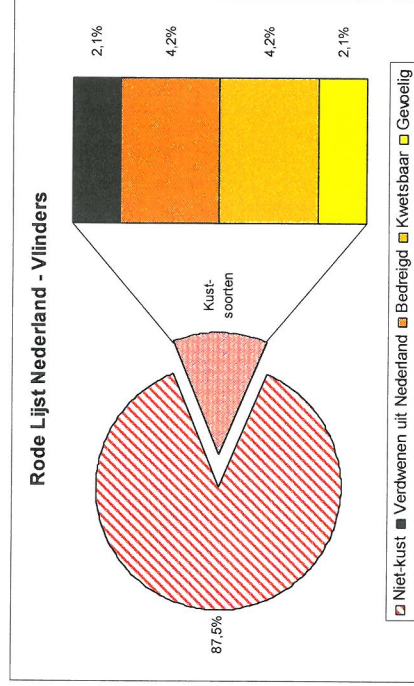
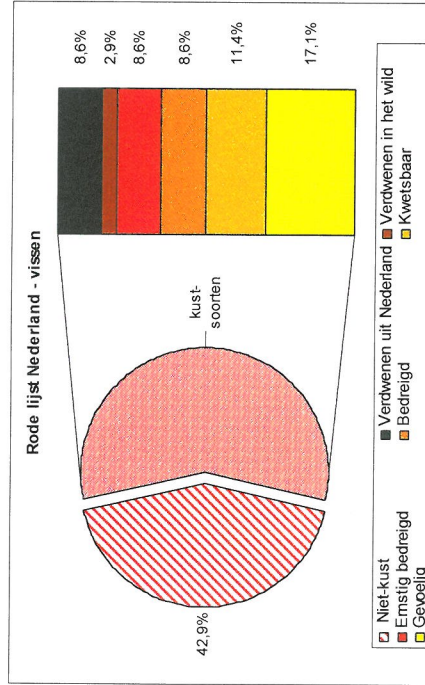
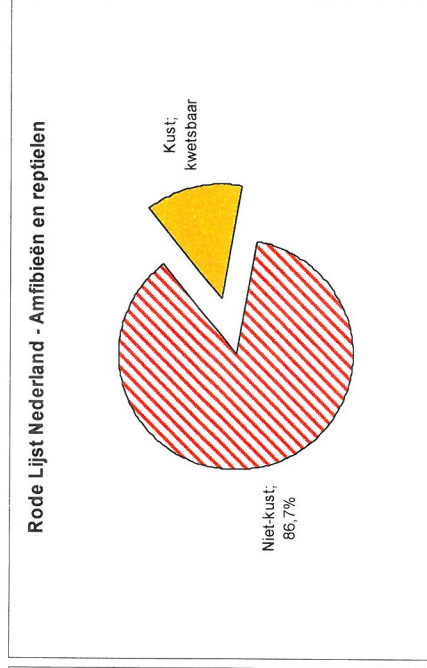
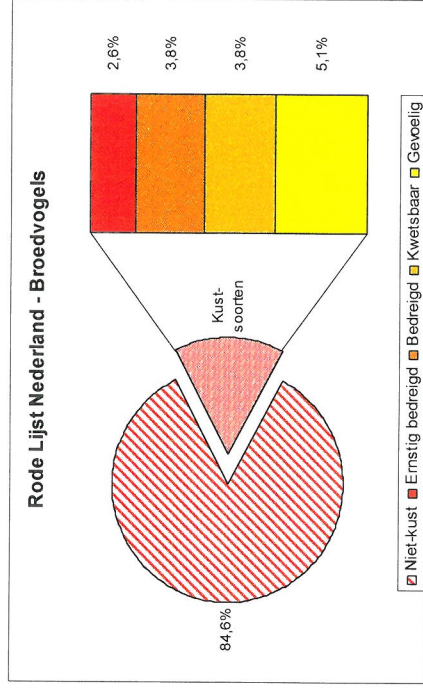
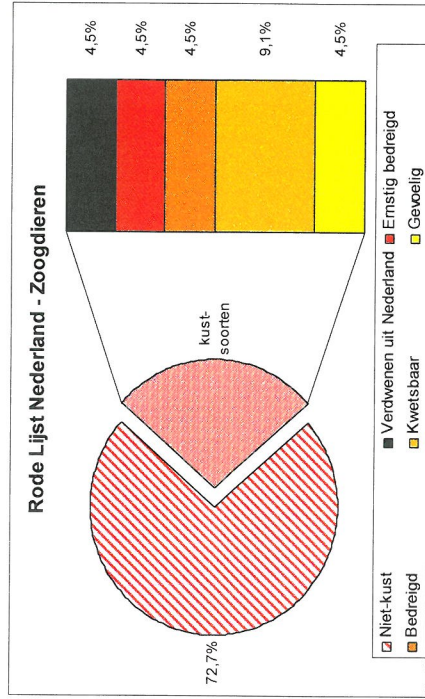
5.1a Status and trend of specified habitats

5.1b Status and trend of specified species

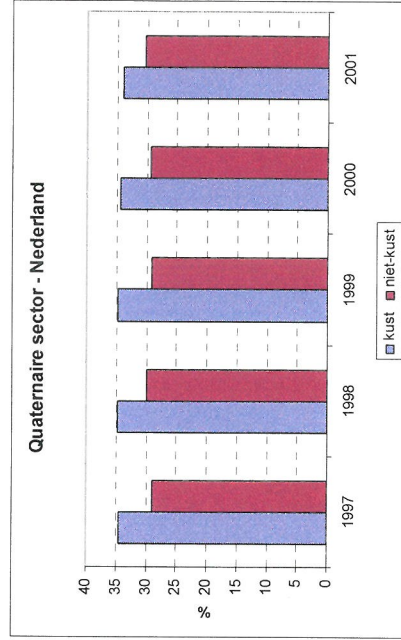
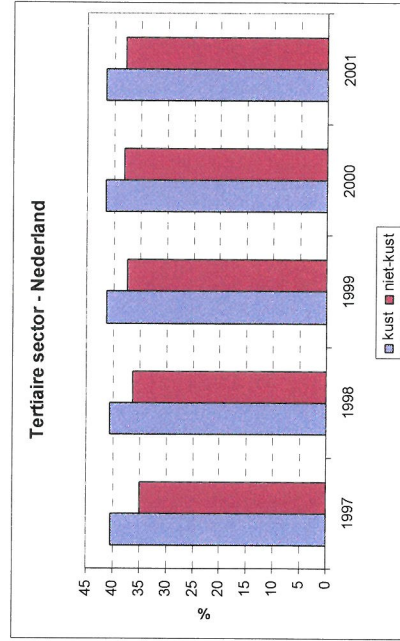
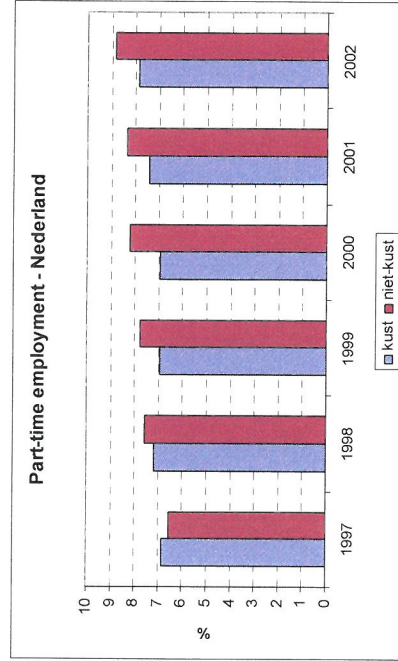
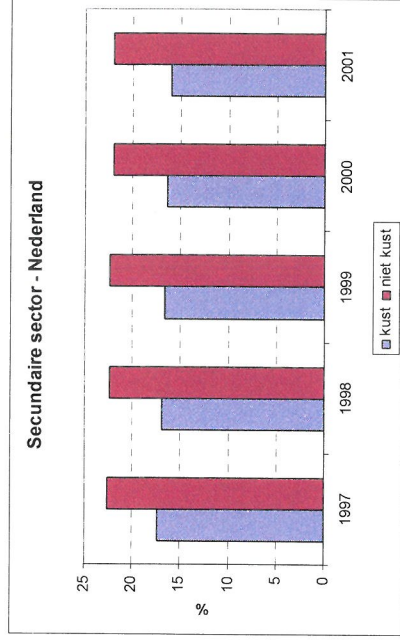
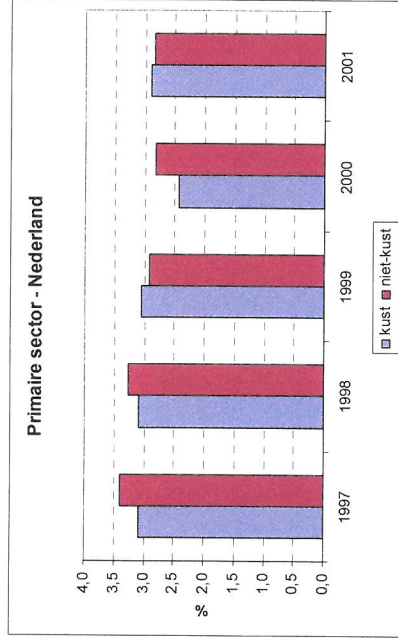
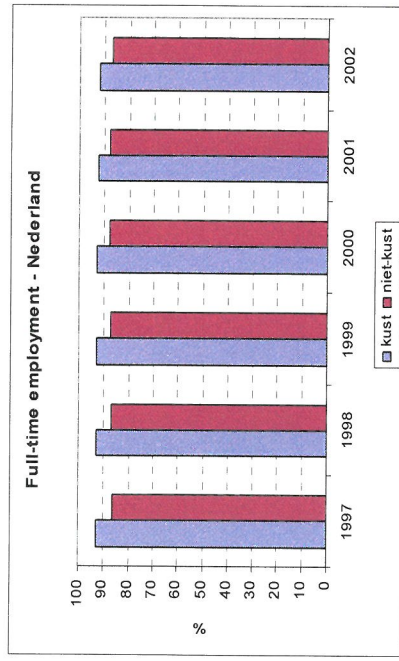

5.3 Number of Red List coastal species

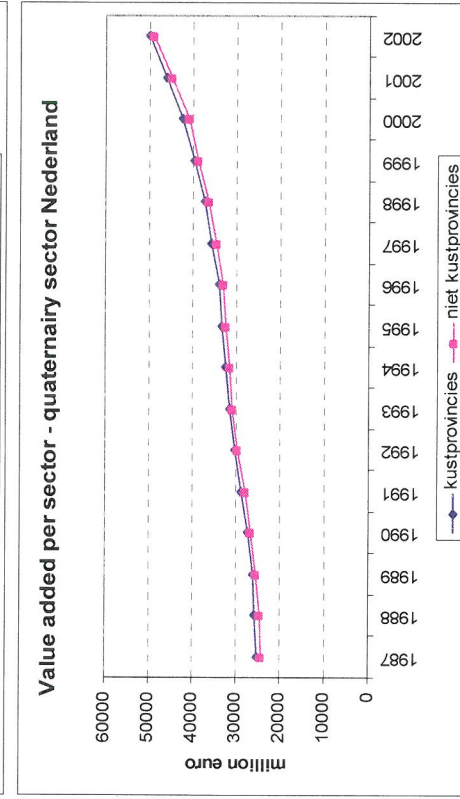
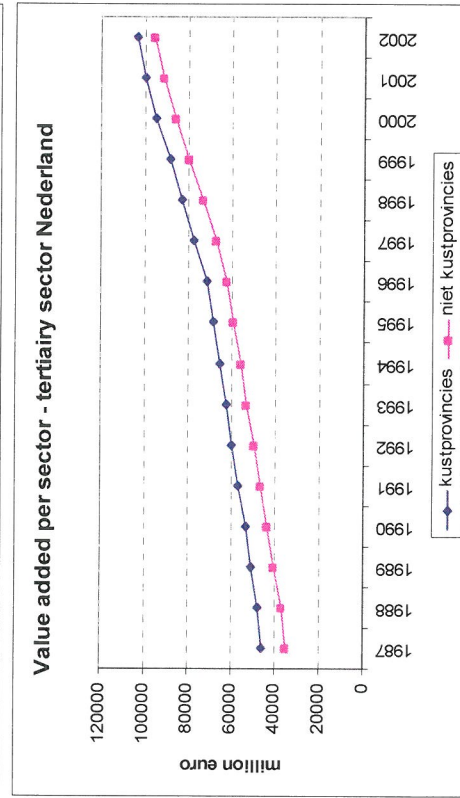
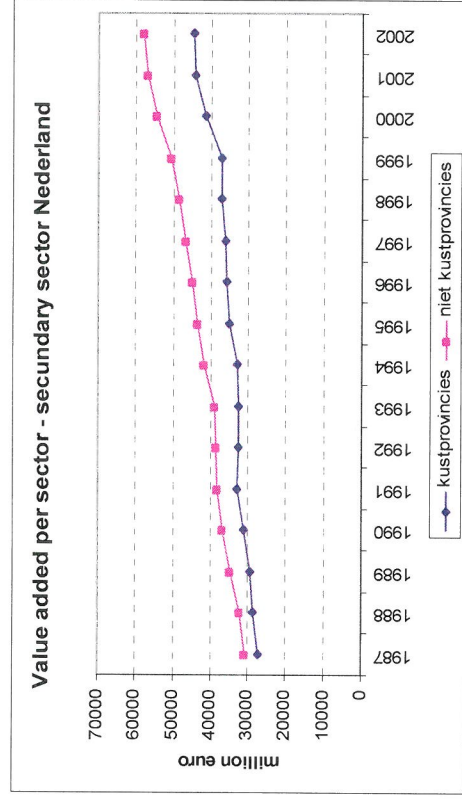
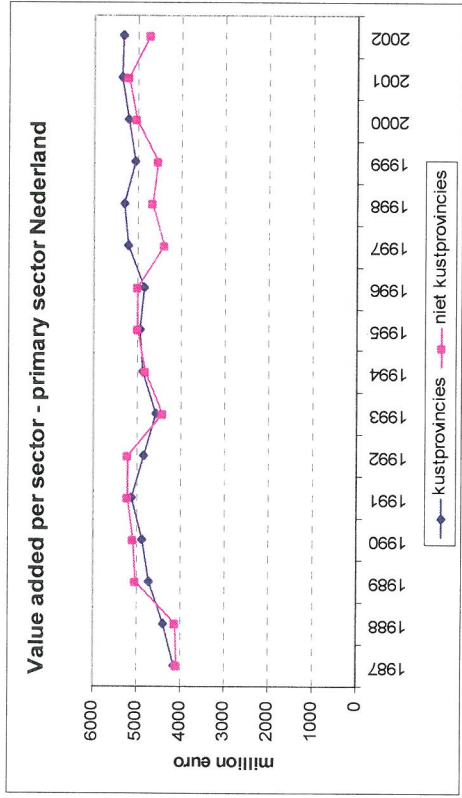
9. Patterns of sectoral employment

9.1 Percent of the population working full time, part time or seasonal employment and percent of the population working per sector

Deze grafieken zijn gemaakt aan de hand van een onvolledige dataset: er waren geen data beschikbaar voor gemeenten met minder dan 10.000 inwoners

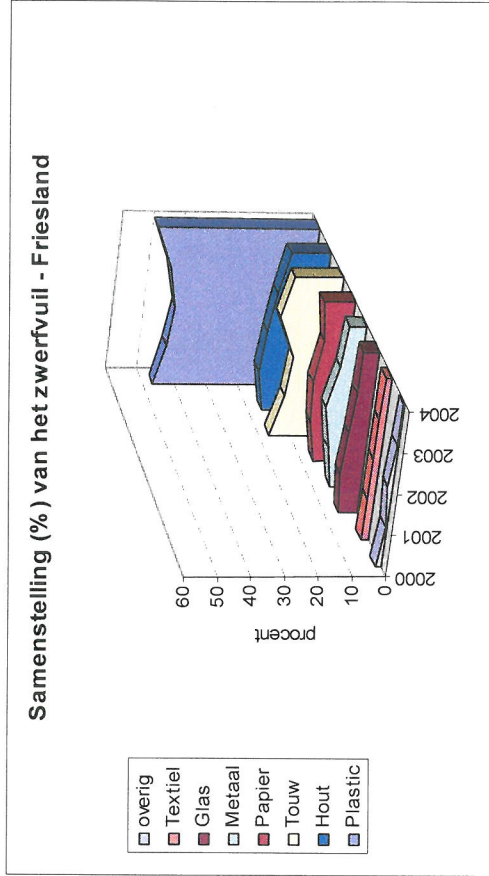
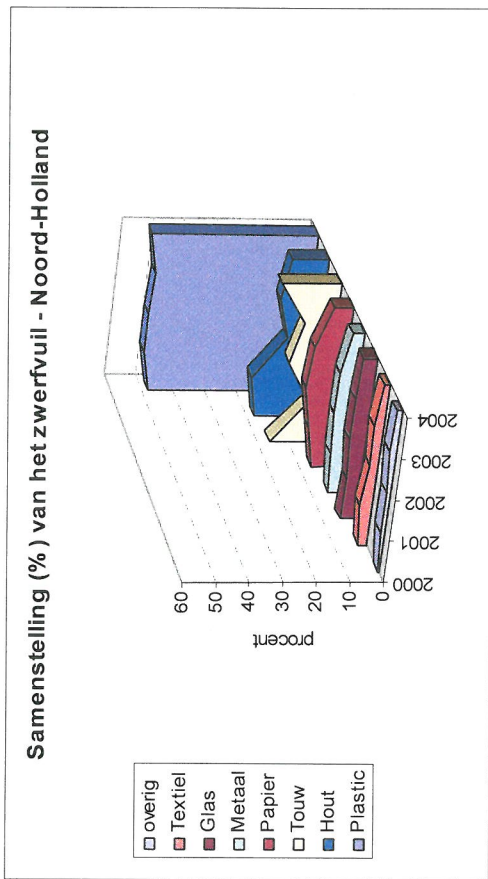
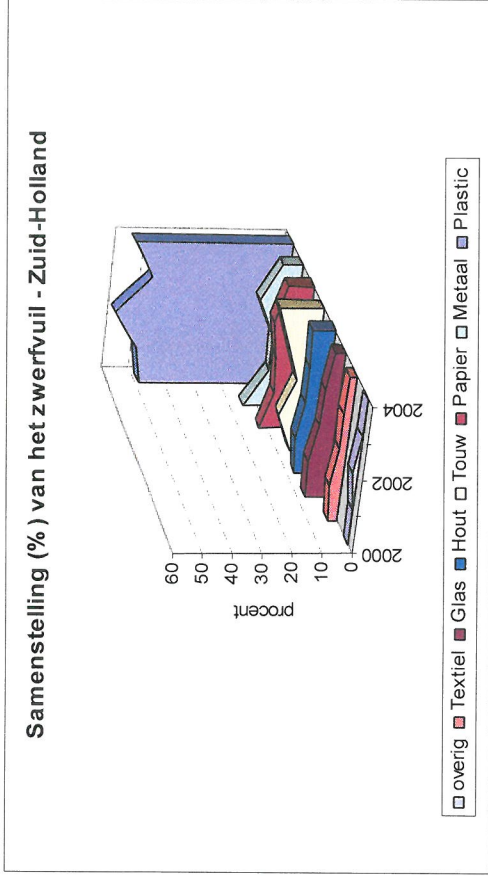
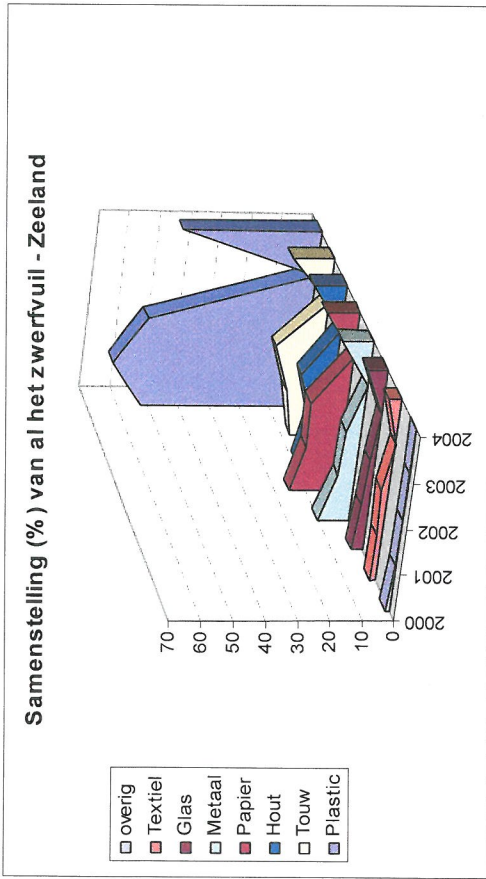
9.2 Value added per sector

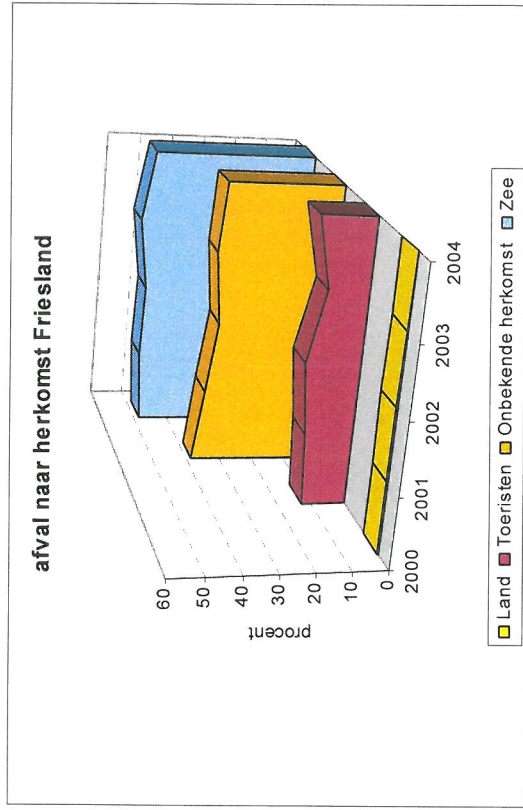
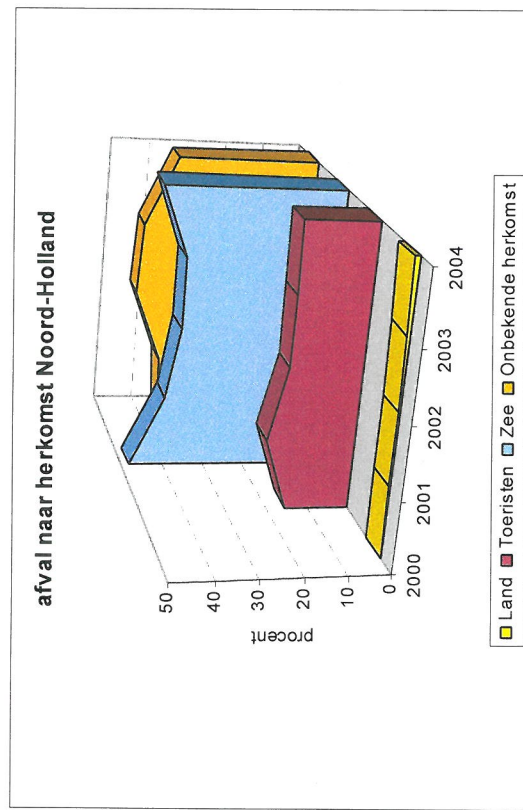
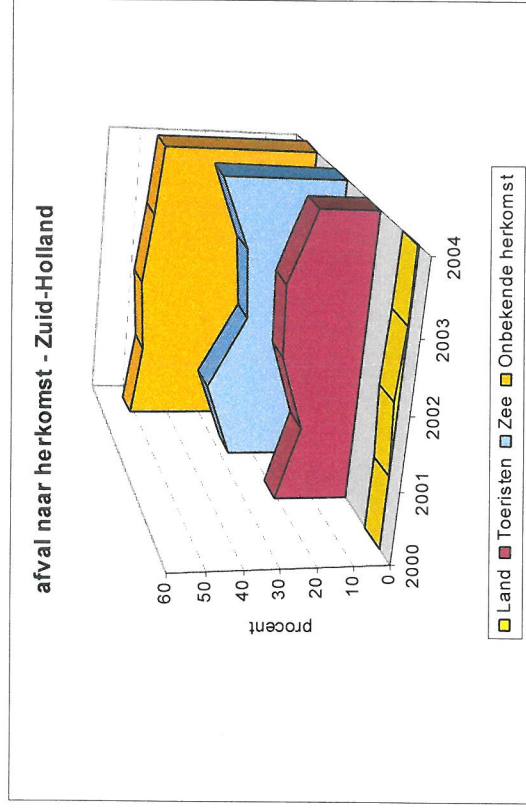
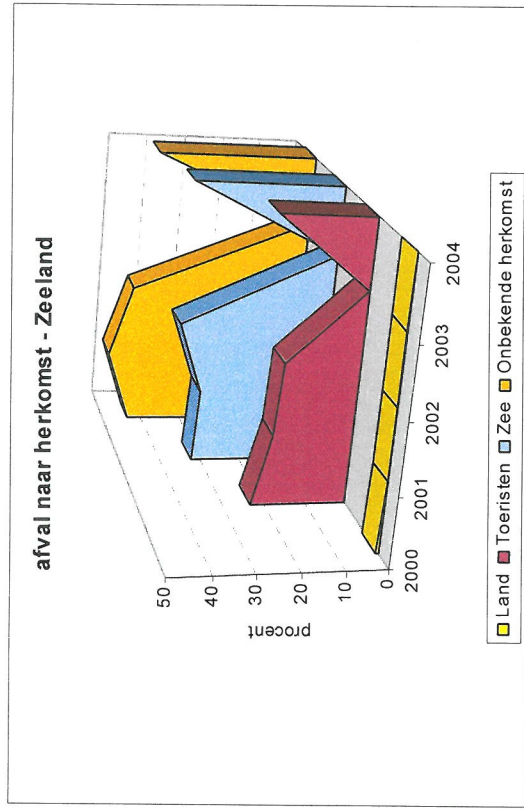

Primaire sector = landbouw, bosbouw en visserij; secundaire sector = nijverheid en bouw; tertiaire sector = commerciële dienstverlening; quaternaire sector = niet-commerciële dienstverlening.

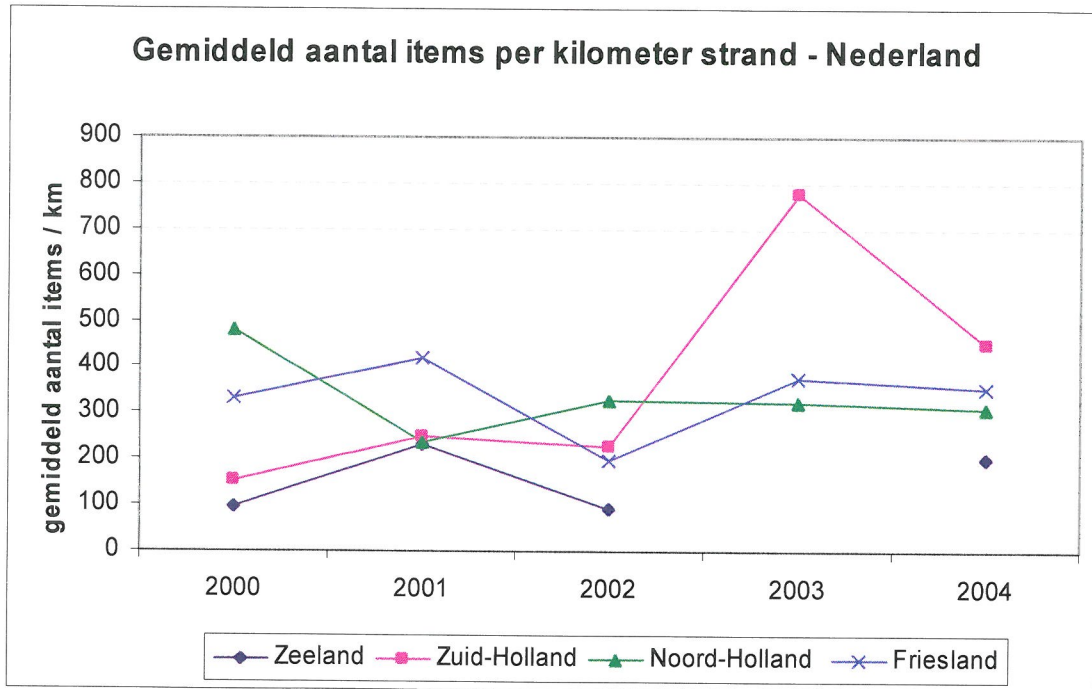
14. Amount of coastal, estuarine and marine litter

14.1 Volume of litter collected per given length of shoreline

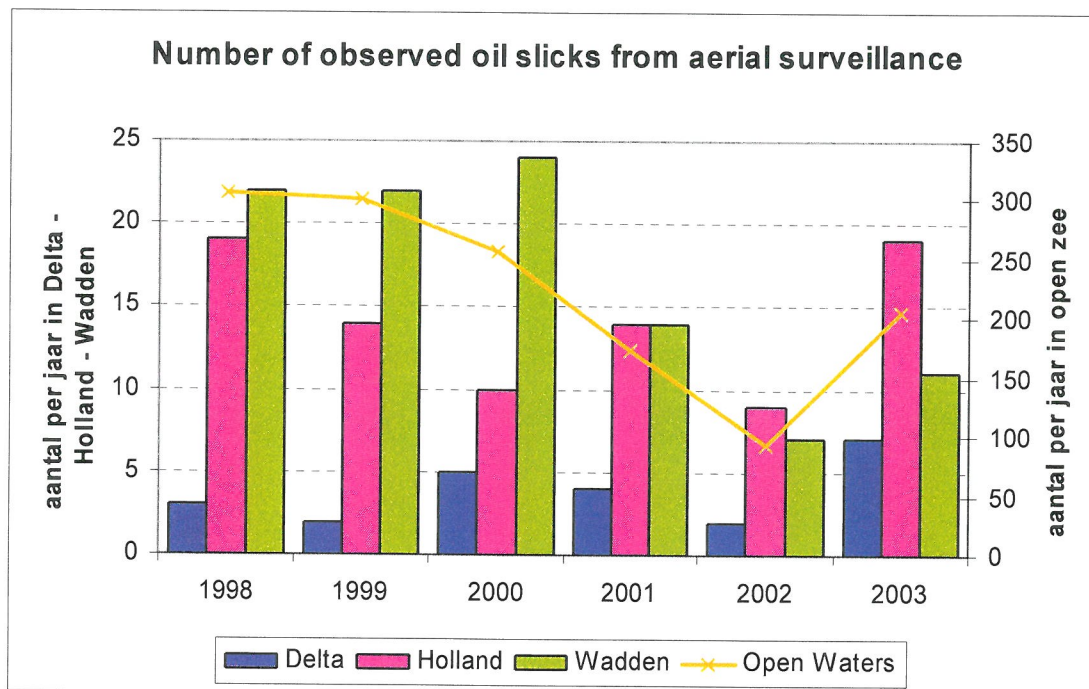

Opmerking: er waren geen data beschikbaar voor Zeeland in 2003

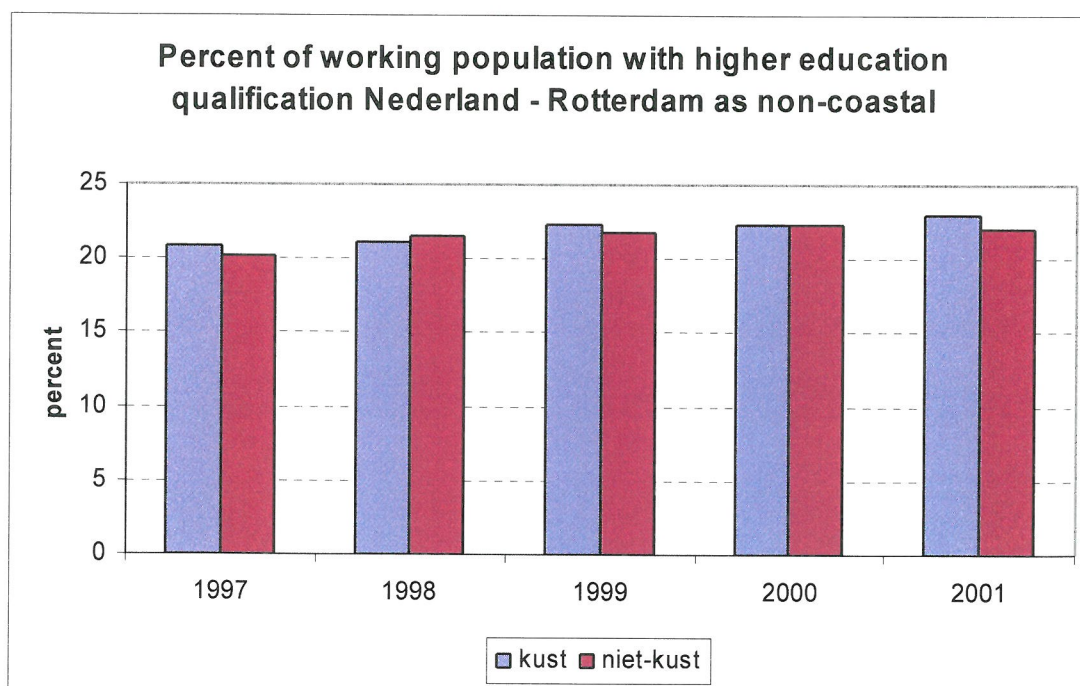
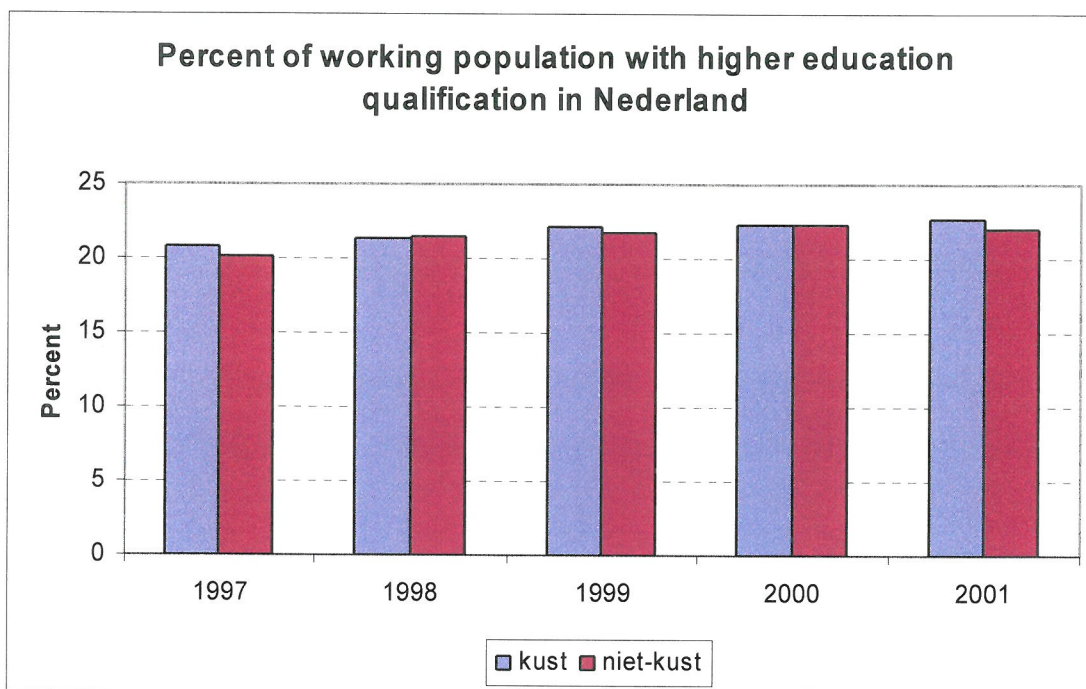
16. Amount of oil pollution

16.2 Number of observed oil slicks from aerial surveillance

36. Relative household prosperity

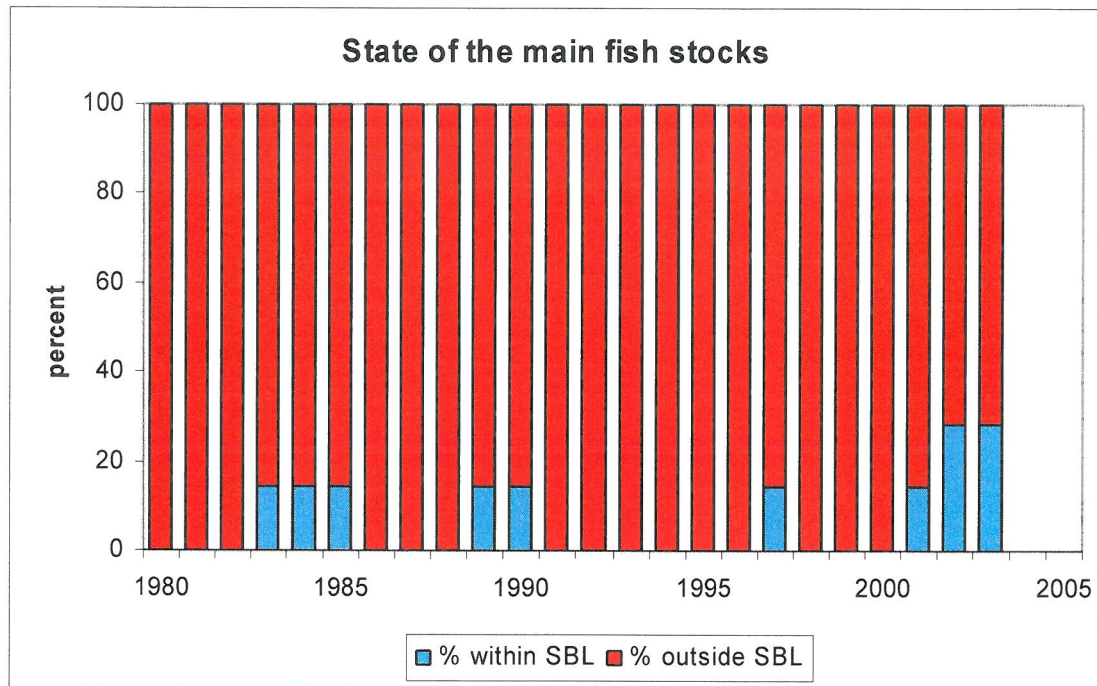
36.2 Percent of the working population with a higher education qualification

Deze grafieken zijn gemaakt aan de hand van een onvolledige dataset: er waren geen data beschikbaar voor gemeenten met minder dan 10.000 inwoners

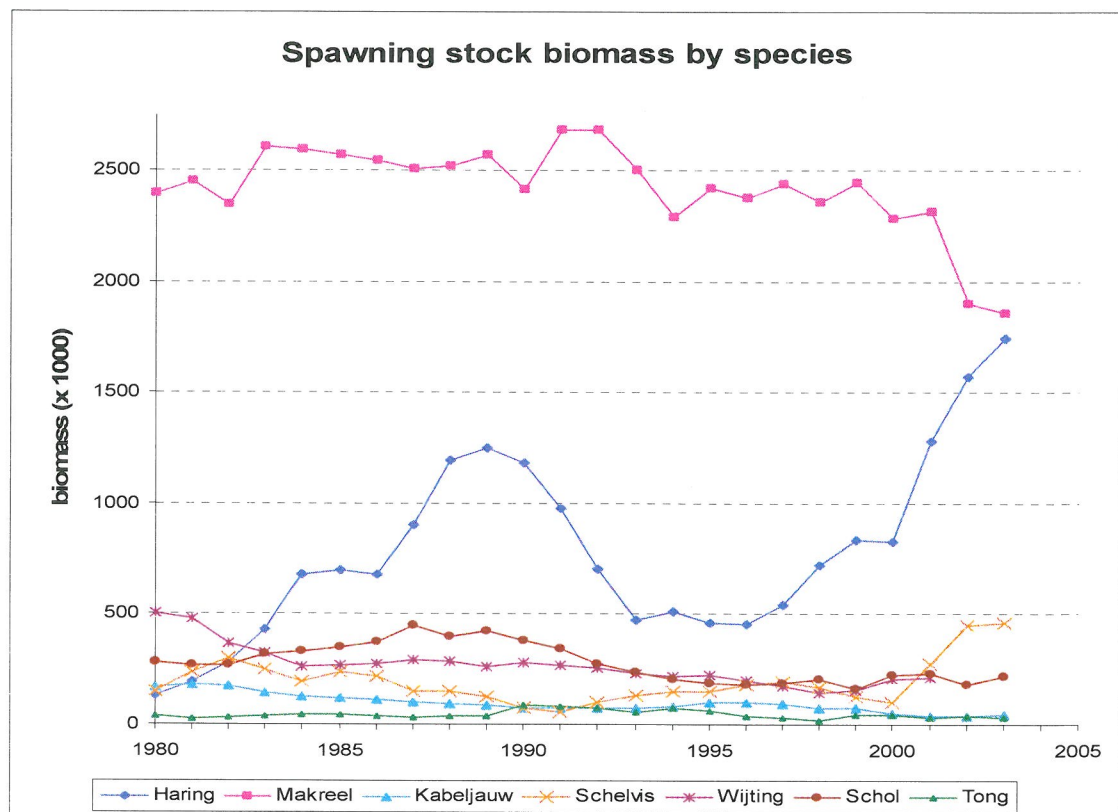
21. Fish stocks and fish landings

21.1 State of the main fish stocks by species and sea area

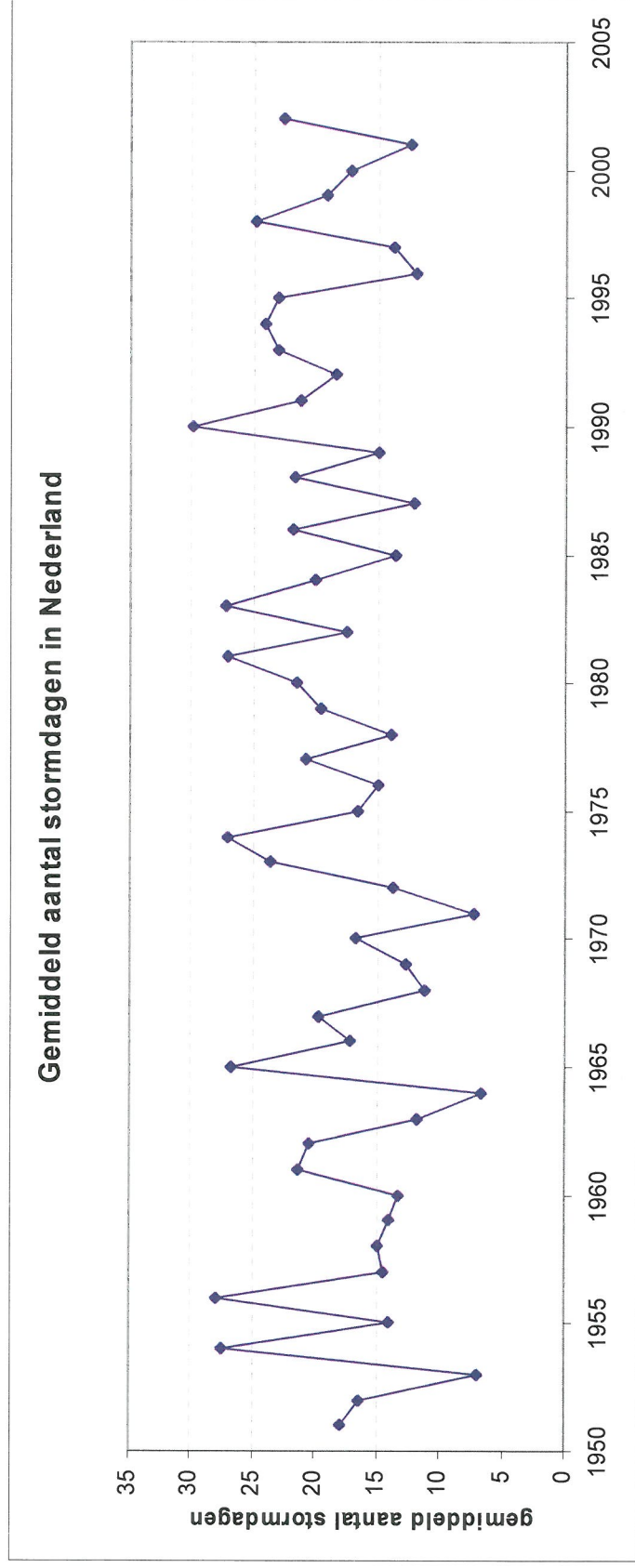
SBL = Safe Biological Limits

21.2 Recruitment and spawning stock biomass by species

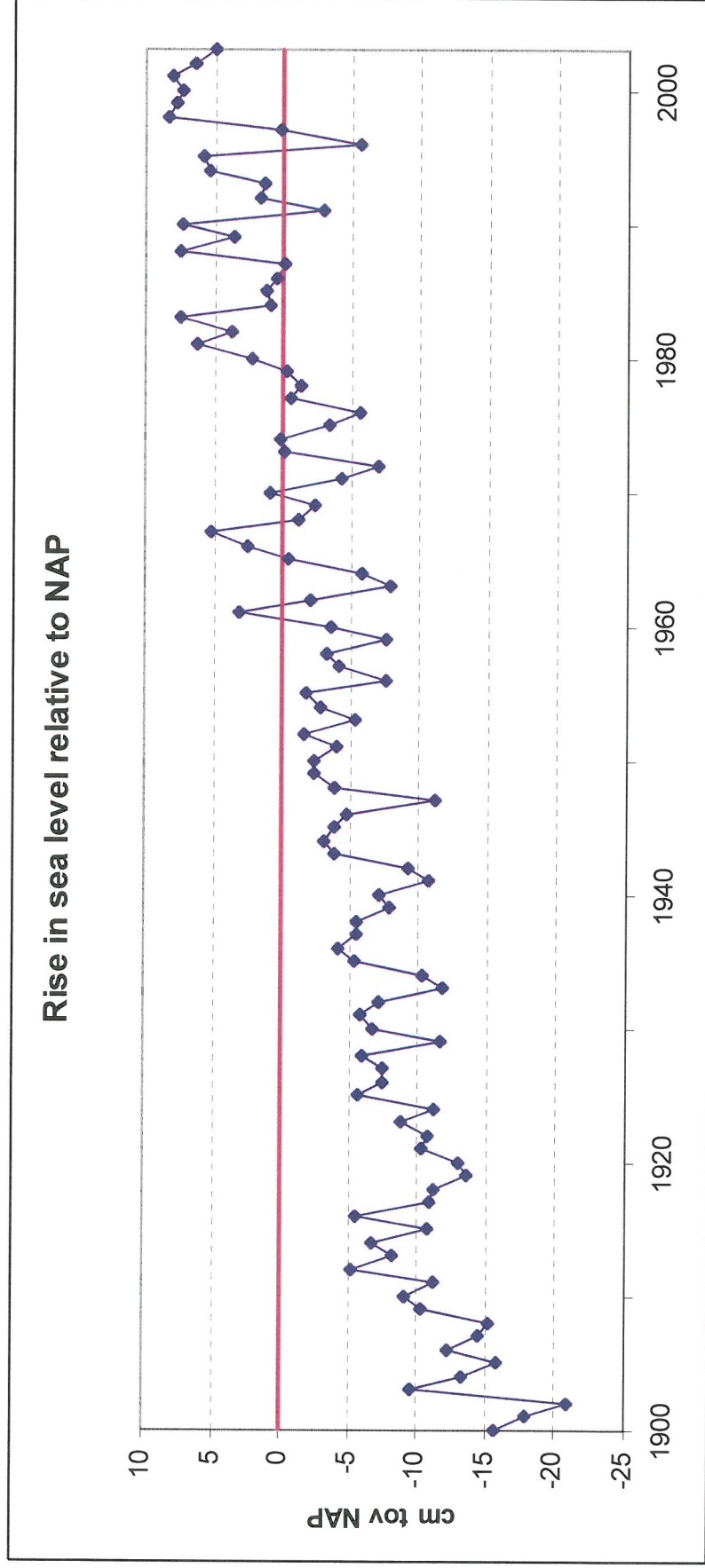

25. Sea level rise and extreme weather conditions

25.1 Number of 'stormy days'

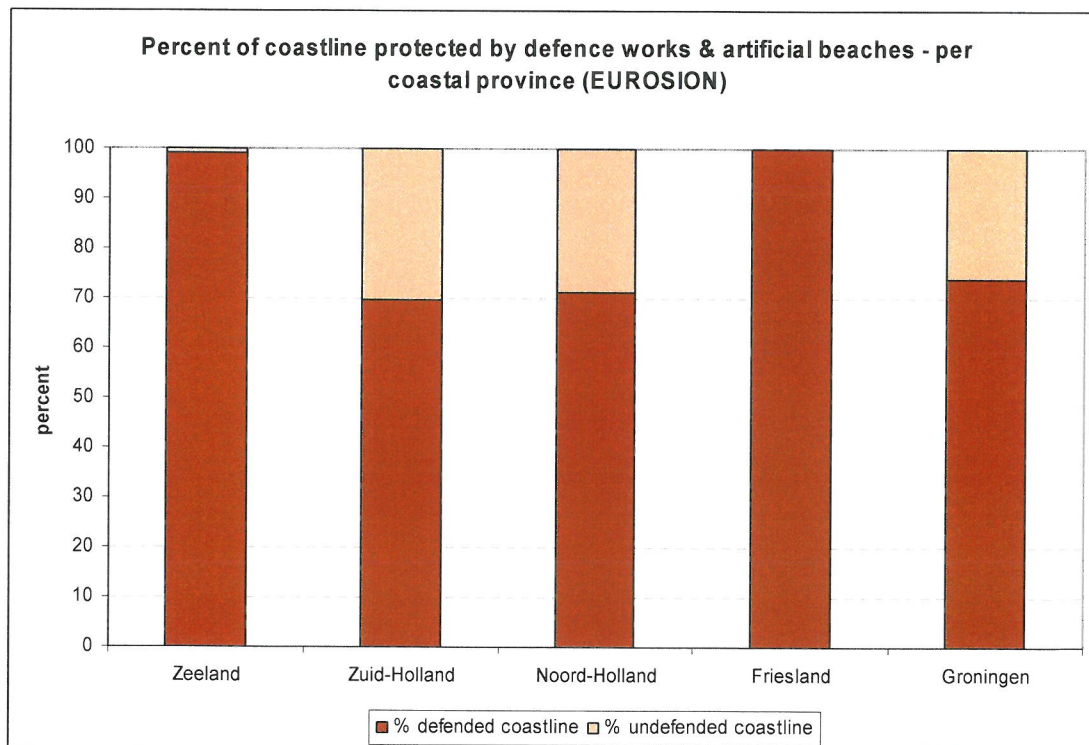
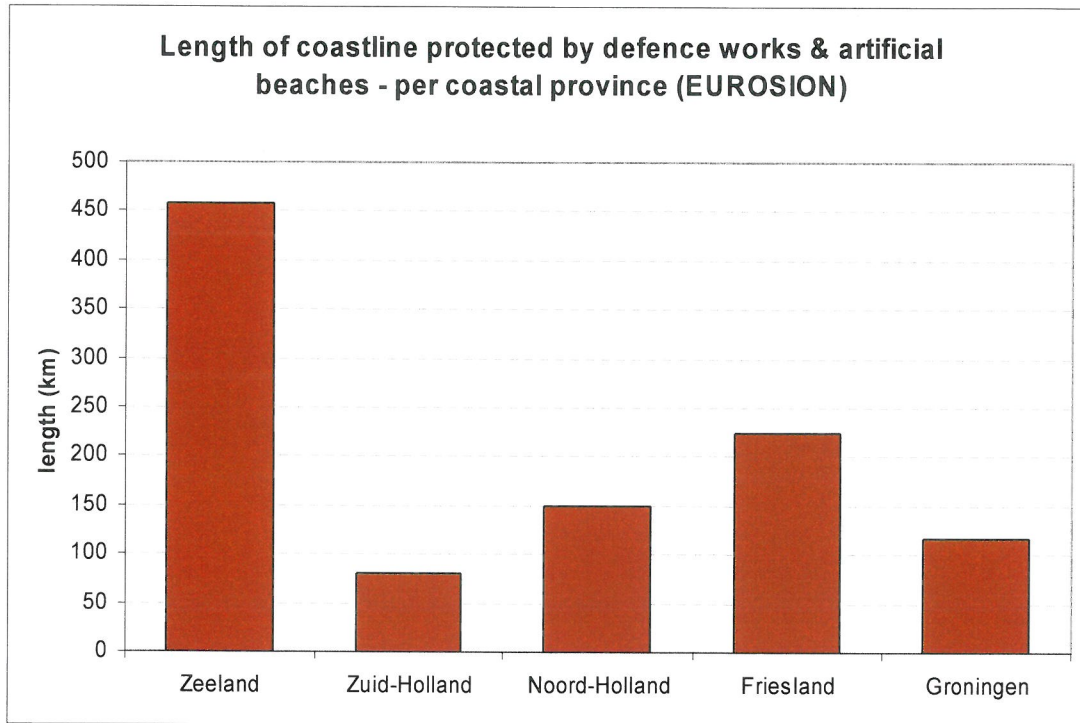

25.2 Rise in sea level relative to land

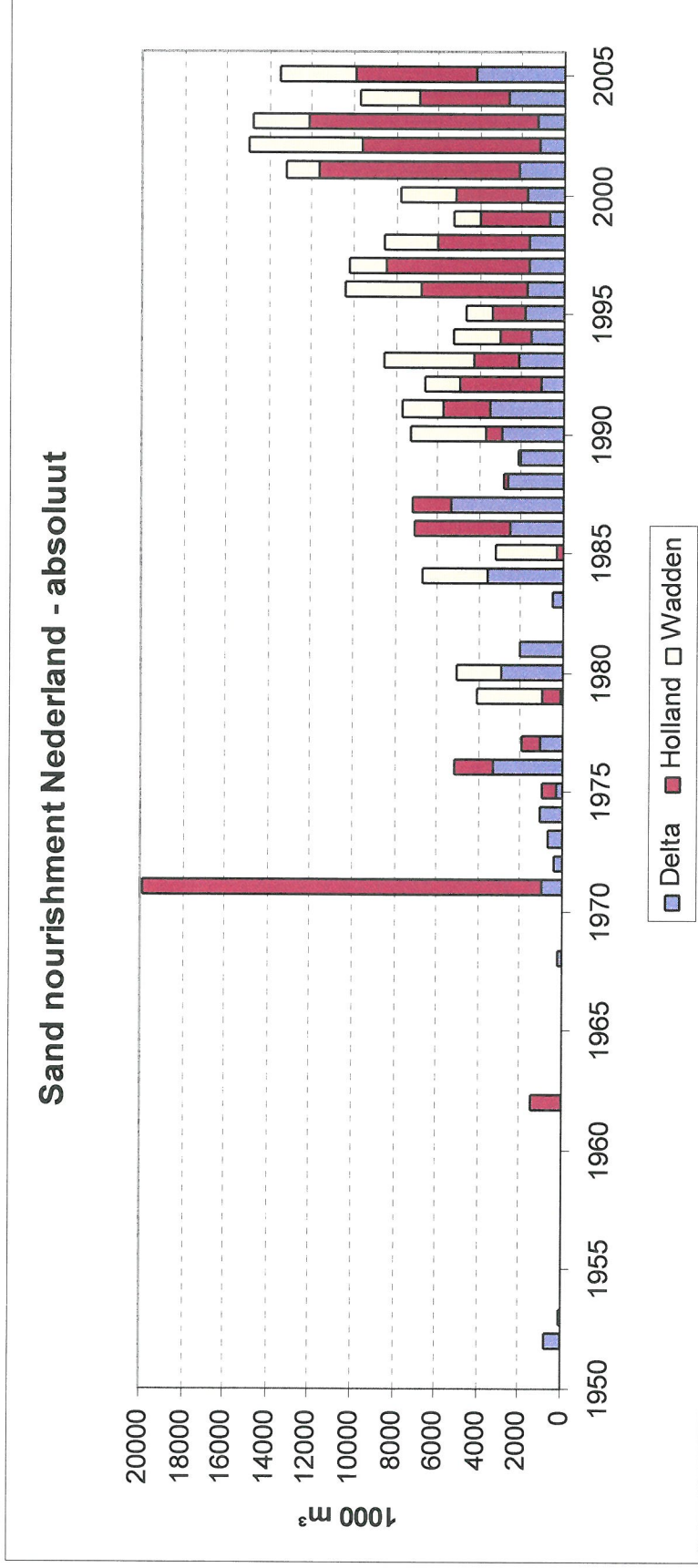

26. Coastal erosion and accretion

26.1 Length of protected and defended coastline

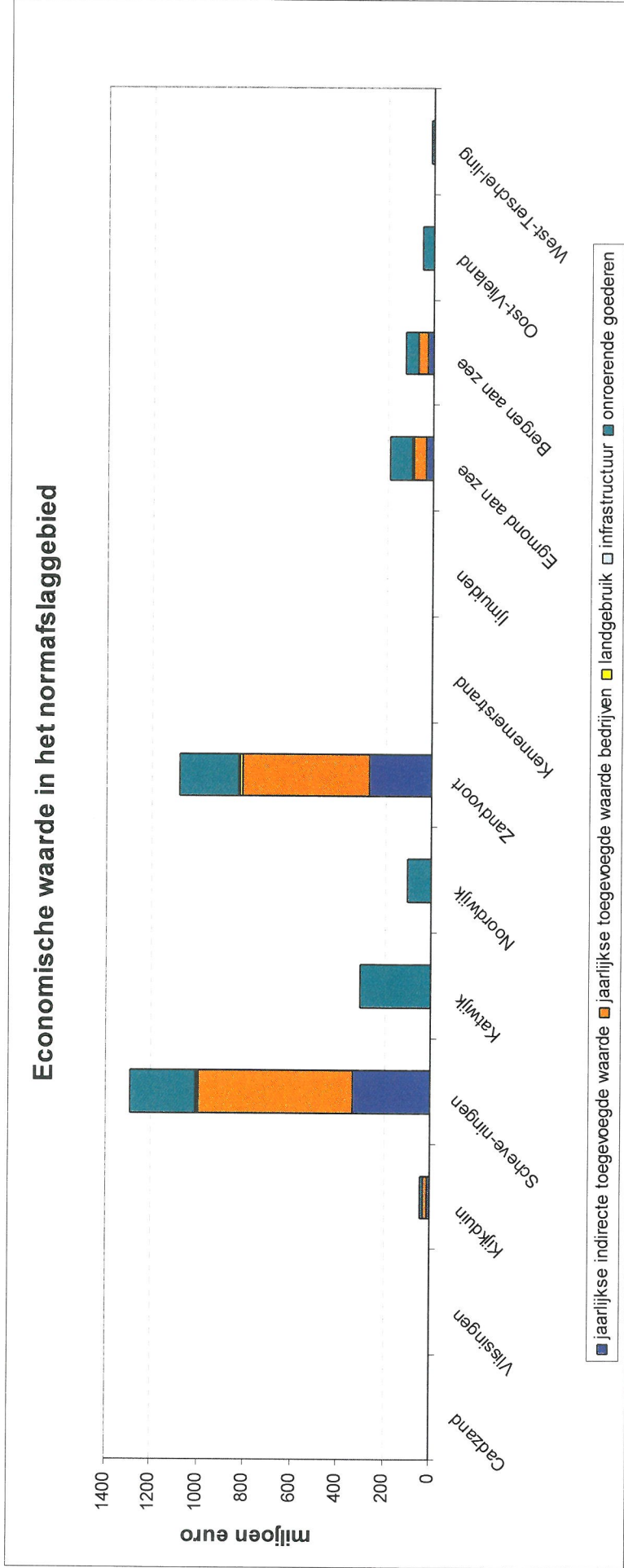

26.3 Area and volume of sand nourishment

27. Natural, human and economic assets at risk

27.3 Value of economic assets within 'at risk' zone

Bijlage 4

Standard Indicator Format per meting

Indicator	
37	Rate of development of previously undeveloped land
Meting	
37.1	Area converted from non-developed to developed land uses
Waarom deze meting?	
<p>We willen nagaan hoe snel het kustgebied de laatste jaren werd bebouwd. Dit zal een maat geven van de druk op de kust en de waarschijnlijkheid dat er verdere veranderingen zullen optreden in de toekomst. We willen ook nagaan of er een sterkere ontwikkelingssnelheid is in het kustgebied dan in het achterland. Hiervoor moeten we zowel de snelheid van nieuwe bebouwing in het kustgebied als in het niet-kustgebied bekijken. Dit kan ons, samen met andere gegevens, helpen te achterhalen wat het onderliggende patroon van de ontwikkeling is.</p>	
Parameters	
(i)	Rate of development ⁽¹⁾ of previously undeveloped land (expressed in percent) in coastal NUTS 4 compared to the rate of development of the undeveloped land in the hinterland (non-coastal NUTS 4)
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
De 37 kustgemeenten in de vijf kustprovincies	1989 – 1993 – 1996
Databron	
<p>Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) – Statline</p> <p>Hier wordt van dezelfde gegevens gebruik gemaakt als deze voor de parameter “Percent of built up land by distance from the coastline”.</p> <p><u>Bebouwde oppervlakte:</u> Milieu, natuur & ruimte – ruimte – bodemgebruik 1989, 1993, 1996. Selectie van alle categorieën ‘bebouwde grond’ en alle factoren ‘verkeer’ Alle categorieën worden dan opgeteld om tot ‘totaal bebouwde oppervlakte’ te komen.</p> <p><u>Totale oppervlakte:</u> Milieu, natuur & ruimte – ruimte – bodemgebruik 1989, 1993, 1996. Selectie van de totale oppervlakte, binnenwater en buitenwater. De gebruikte oppervlakte is de totale <u>land</u>oppervlakte.</p>	
Methodologie	
Stappen	Producten
1	<p>Identificeer alle gemeenten die de kustlijn raken of deze in het verleden geraakt hebben</p> <p>Lijst van alle huidige en vroegere kustgemeenten voor tenminste de drie</p>

	(²) en ken ze een unieke code toe (³). Definieer dit als 'kustgebied'.	meest recente gegevens omtrent bebouwing.
2	Verzamel de gegevens voor bebouwde oppervlakte voor alle eenheden die in het studiegebied geïdentificeerd zijn.	Bebouwde oppervlakte in Nederland, de vijf kustprovincies en respectievelijke COROP-gebieden en alle kustgemeenten per beschikbaar jaartal.
3	Tel de waarden van bebouwde oppervlakte op voor de groep van gemeenten geïdentificeerd in stap 1, voor elk beschikbaar jaar.	Totaal aantal km ² bebouwde oppervlakte in het kustgebied in Nederland voor elk beschikbaar jaar.
4	Trek de waarden voor bebouwde oppervlakte van dit kustgebied (resultaat stap 3) af van de waarden bebouwde oppervlakte van Nederland, voor elk beschikbaar jaar	Totaal aantal km ² bebouwde oppervlakte in alle niet-kustgemeenten in Nederland voor elk beschikbaar jaar.
5	Verzamel de totale landoppervlaktes voor elk van de eenheden die in het studiegebied geïdentificeerd zijn. Trek hiervoor de totale binnen- en buitenwateroppervlaktes af van de totale oppervlakte.	Oppervlakte van Nederland, de vijf kustprovincies en respectievelijke COROP-gebieden en alle kustgemeenten voor elk beschikbaar jaar.
6	Tel de totale landoppervlaktes op voor de gemeenten geïdentificeerd in stap 1.	Totale landoppervlakte (in km ²) van het kustgebied in Nederland
7	Trek de totale landoppervlakte van het kustgebied af van de totale landoppervlakte van Nederland.	Totale landoppervlakte (in km ²) van alle niet-kustgemeenten in Nederland.
8	Trek het resultaat van stap 3 af van het resultaat van stap 6.	Totaal aantal km ² niet-bebouwde oppervlakte in het kustgebied van Nederland
9	Trek het resultaat van stap 4 af van het resultaat van stap 7	Totaal aantal km ² niet-bebouwde oppervlakte in het niet-kustgebied van Nederland
10	Trek het resultaat van stap 3 voor het jaar X+Y af van het resultaat van stap 3 voor het jaar X	Aangroei in bebouwde oppervlakte in het kustgebied van Nederland tussen het jaar X en het jaar X+Y
11	Trek het resultaat van stap 4 voor het jaar X+Y af van het resultaat van stap 4 voor het jaar X	Aangroei in bebouwde oppervlakte in het niet-kustgebied van Nederland tussen het jaar X en het jaar X+Y
12	Deel het resultaat van stap 10 door het resultaat van stap 8 en vermenigvuldig dit met 100.	<u>Procentuele aangroei van bebouwd oppervlak in het kustgebied van Nederland</u>

13	Deel het resultaat van stap 11 door het resultaat van stap 9 en vermenigvuldig dit met 100.	<u>Procentuele aangroei van bebouwd oppervlak in het niet-kustgebied van Nederland</u>
14	Herhaal stap 3 tot stap 13 voor elk van de vijf kustprovincies	<u>Procentuele aangroei van bebouwd oppervlak in het kustgebied en het niet-kustgebied van de vijf kustprovincies.</u>
Beschrijving van de datasets (metadata)		
<p><u>Location (indeling van het studiegebied):</u> Nederland – provincies – COROP's – kustgemeenten <u>Nominator (teller):</u> Aangroei in bebouwde oppervlakte <u>Denominator (noemer):</u> Oppervlakte van niet-bebouwde oppervlakte in het jaar X <u>Value (waarde):</u> Procentuele aangroei van bebouwd oppervlak</p> <p><u>Opmerkingen:</u> De gebruikte oppervlakte is de totale landoppervlakte. Indien we de totale oppervlakte (wateroppervlakte inbegrepen) zouden gebruiken, kan dit een sterk vertekend beeld geven.</p> <p>Totaal bebouwde oppervlakte = woongebied + delfstoffenwinning + bedrijfsterreinen + dienstverlenende sector + overige openbare voorzieningen + sociaal culturele voorzieningen + spoor-, tram- en metrowegen + verharde wegen + onverharde en halfverharde wegen + vliegvelden.</p> <p><u>Samenvatting gebruikte formules:</u> A = total area developed land in year X B = total area developed land in year X+Y C = Total area in the strip D = C – A = Area undeveloped in year X (totaal aantal km² niet-bebouwde opp. in jaar X) E = B – A = Increase in developed land (Aangroei in bebouwde oppervlakte) F = (E/D)*100 = Percent of developed over undeveloped land</p>		
Visualisatie		
Kaart	Geen	
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram dat de procentuele aangroei van bebouwd oppervlak tussen twee jaren aangeeft voor het kustgebied en het niet-kustgebied	

Opmerkingen

- (1) Bebouwde oppervlakte wordt volgens de Corine Land Cover Classification (CLC) als volgt opgedeeld:
- 111 continuous urban traffic
 - 112 discontinuous fabric
 - 121 industrial or commercial units
 - 122 road and rail networks and associated land
 - 123 port areas
 - 124 airports
 - 131 mineral extraction sites
 - 132 waste sites
 - 133 construction sites
- Naar analogie naar CLC warden in CBS deze categorieën uitgefilterd en opgeteld tot 'bebouwde oppervlakte'.
- (2) Hierbij wordt rekening gehouden met fusies en grenswijzigingen die in het verleden opgetreden zijn.
- (3) Door desbetreffende overheidsinstellingen worden unieke codes toegekend aan huidige en gefusioneerde gemeenten.

Samenvatting gebruikte formules:

A = total area developed land in year X

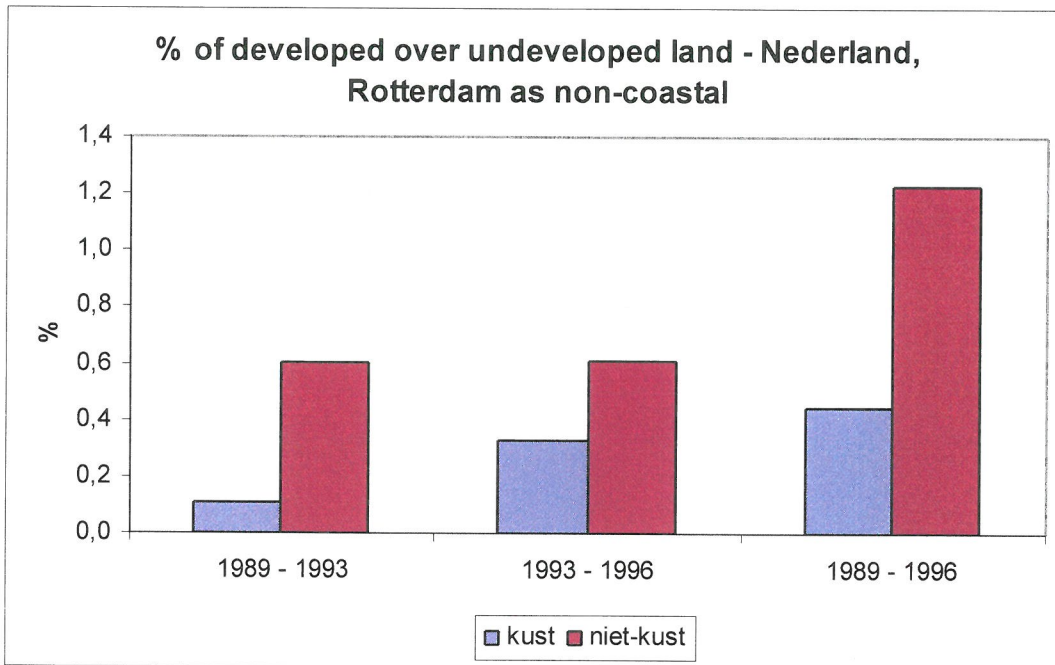
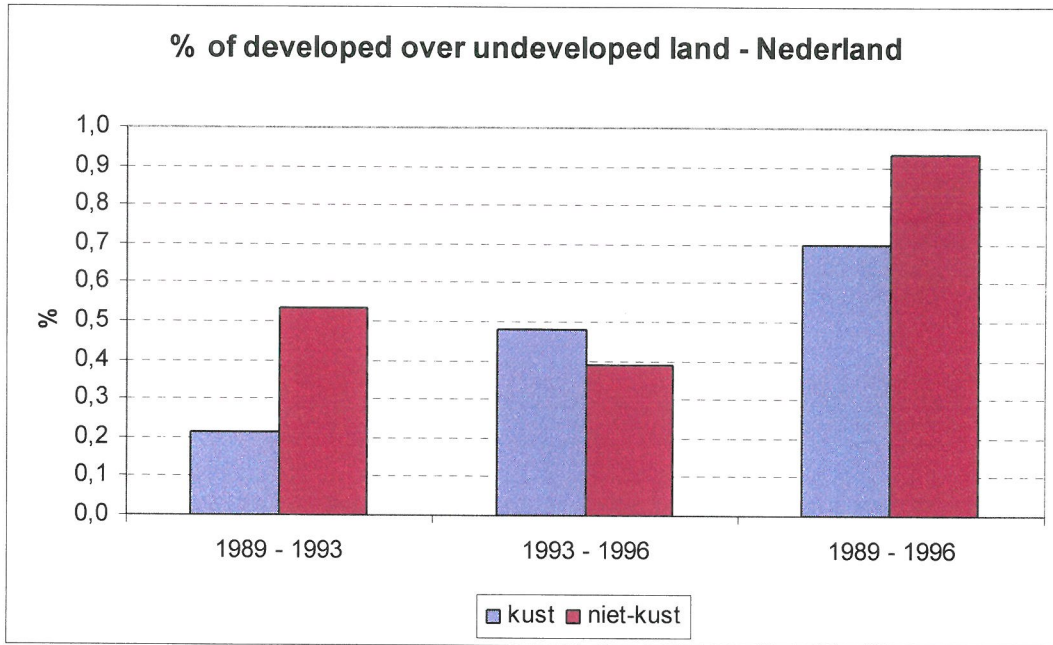
B = total area developed land in year X+Y

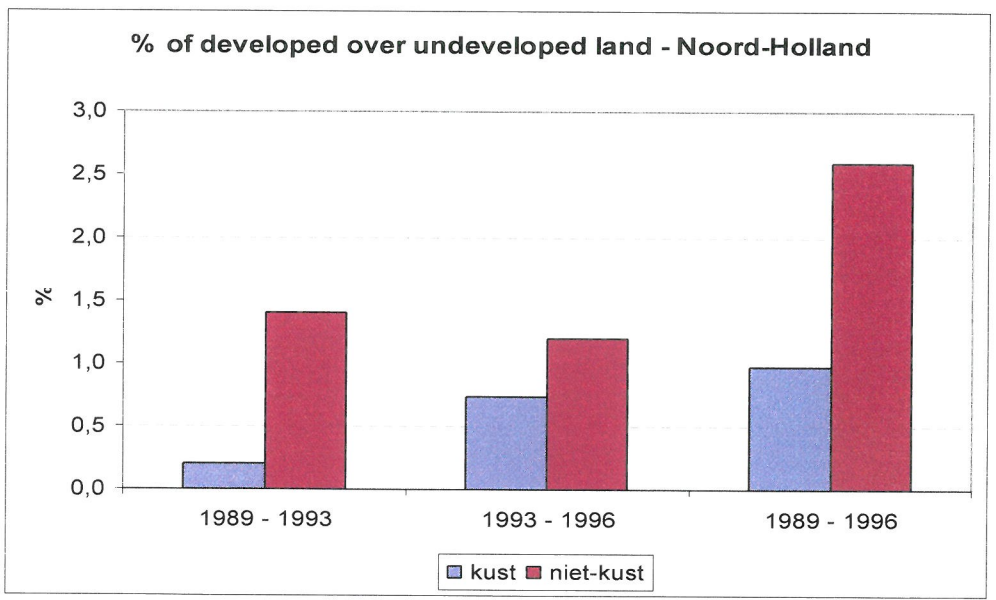
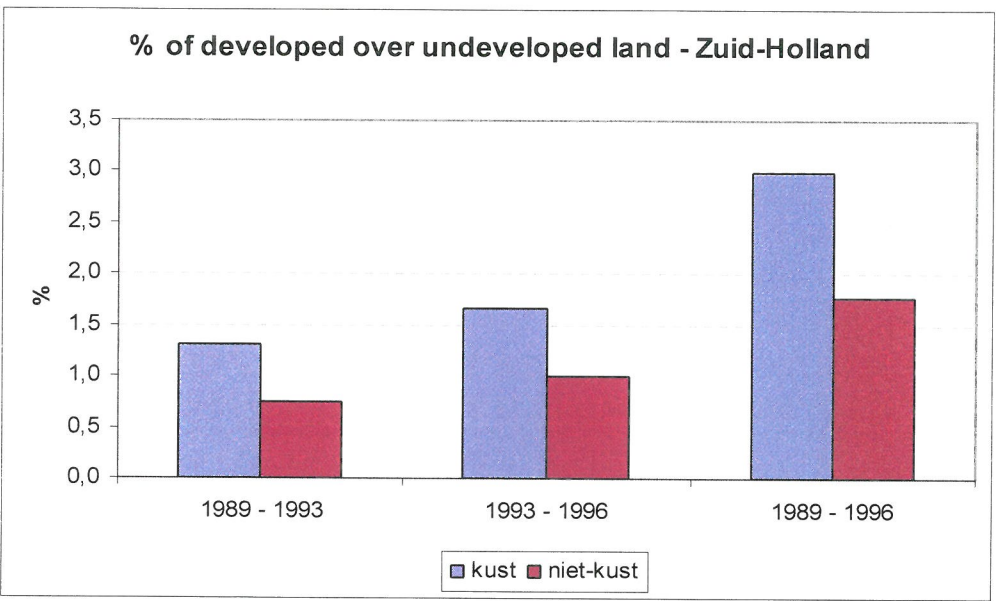
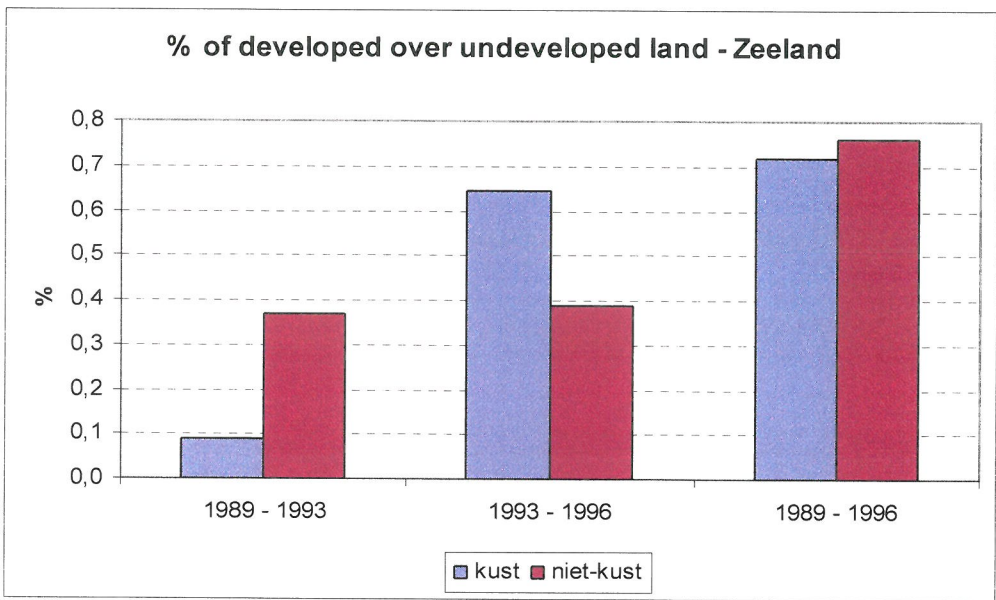
C = Total area in the strip

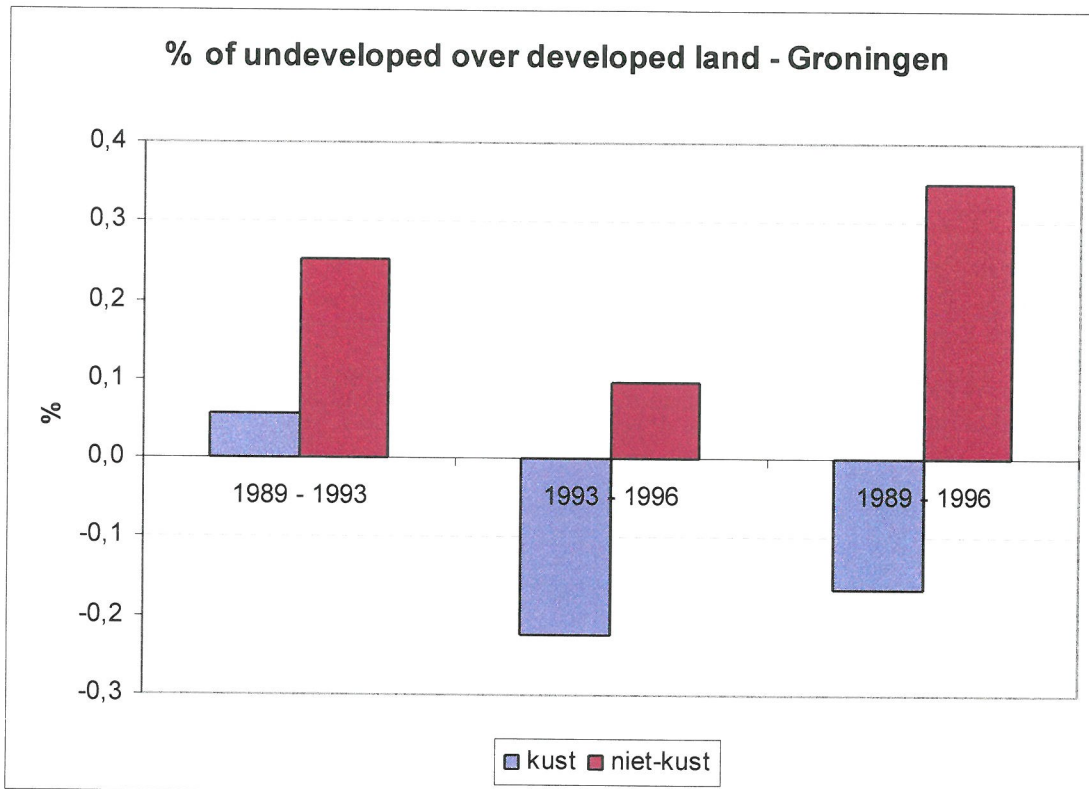
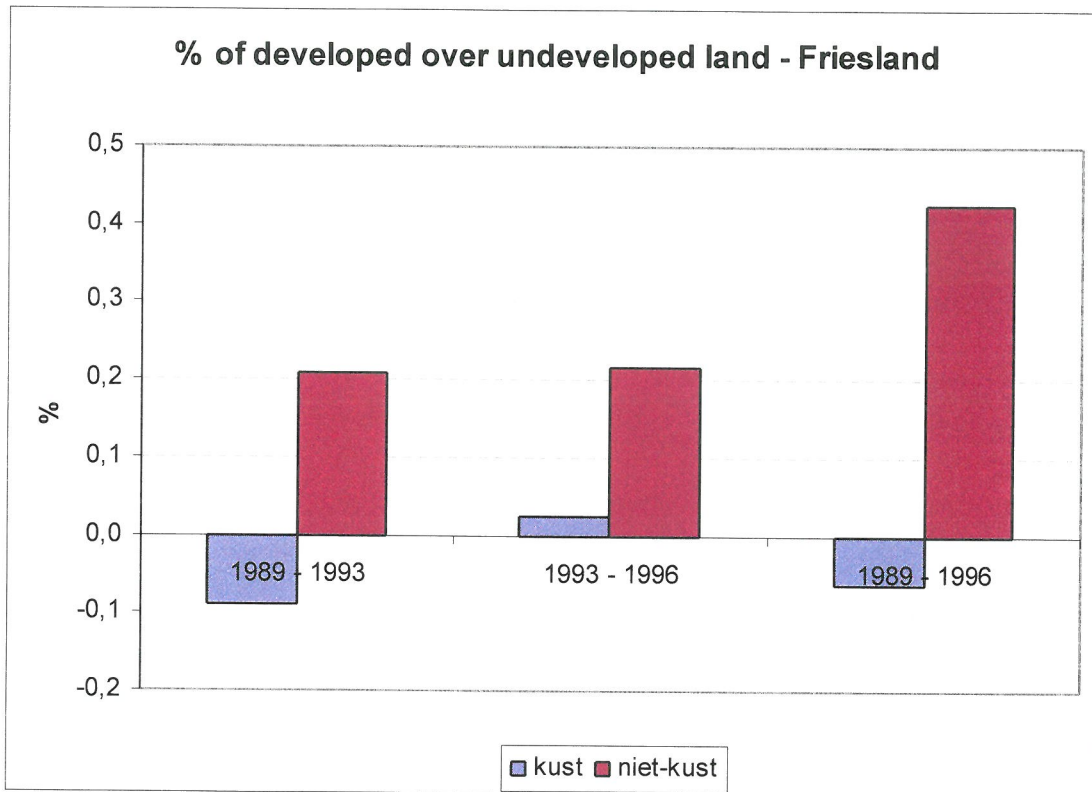
D = C – A = Area undeveloped in year X

E = B – A = Increase in developed land

F = (E/D)*100 = Percent of developed over undeveloped land

Indicator	
3	Demand for road travel on the coast
Meting	
3.1	Volume of traffic on coastal motorways and major roads
Waarom deze meting?	
<p>Toerisme speelt een belangrijke rol in zowel het sociale als economische gebeuren in de meeste kustgebieden. Een verhoogde verkeersdrukte tijdens het zomerseizoen is een neveneffect van deze belangrijke inkomstenbron voor de kust economie. Een stijgende verkeersintensiteit heeft niet alleen een invloed op de menselijke gezondheid en de omgeving (het milieu), het kan ook andere problemen veroorzaken. Zo kan het een merkbare invloed hebben op de leefbaarheid voor de lokale bevolking en kan het de plaatselijke economische activiteiten hinderen door een verminderde toegankelijkheid van bepaalde gebieden.</p> <p>Trends in het aantal voorbijkomende voertuigen geven een goede indicatie van de verkeerskwestie in en rond kustgemeenten. Dit kan ons helpen om mogelijke conflicten in verkeer en verkeersintensiteiten op te sporen.</p>	
Parameters	
(i)	Average number of vehicles on coastal motorways and major roads
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
De 37 kustgemeenten in de vijf kustprovincies	2000 – 2004 ⁽¹⁾

Databron

Ministerie van Verkeer en Waterstaat

Adviesdienst Verkeer en Vervoer

Contactpersoon: Peter Schout P.G.Schout@avv.rws.minvenw.nl

De intensiteitgegevens werden aangeleverd als gemiddelde weekdag intensiteiten (= dag gemiddelde over de periode maandag tot en met zondag), samen met de X-Y coördinaten van de permanente meetpunten. Bij de meetpunten werd zowel de telpuntnaam, het A-N nummer, het district en de provincie vermeld. Bij een aantal meetpunten was geen district of provincie vermeld. Dit werd door ons opgezocht via het MTR+wegwerk (werkwijze zie 'extra gegevens'). Dhr. Schout leverde ook een shape file mee, zodat alle meetpunten via GIS konden uitgezet worden om te bepalen of ze zich in een kustgemeente bevonden of niet.

Extra gegevens:

Ministerie van Verkeer en Waterstaat (www.rws-avv.nl)

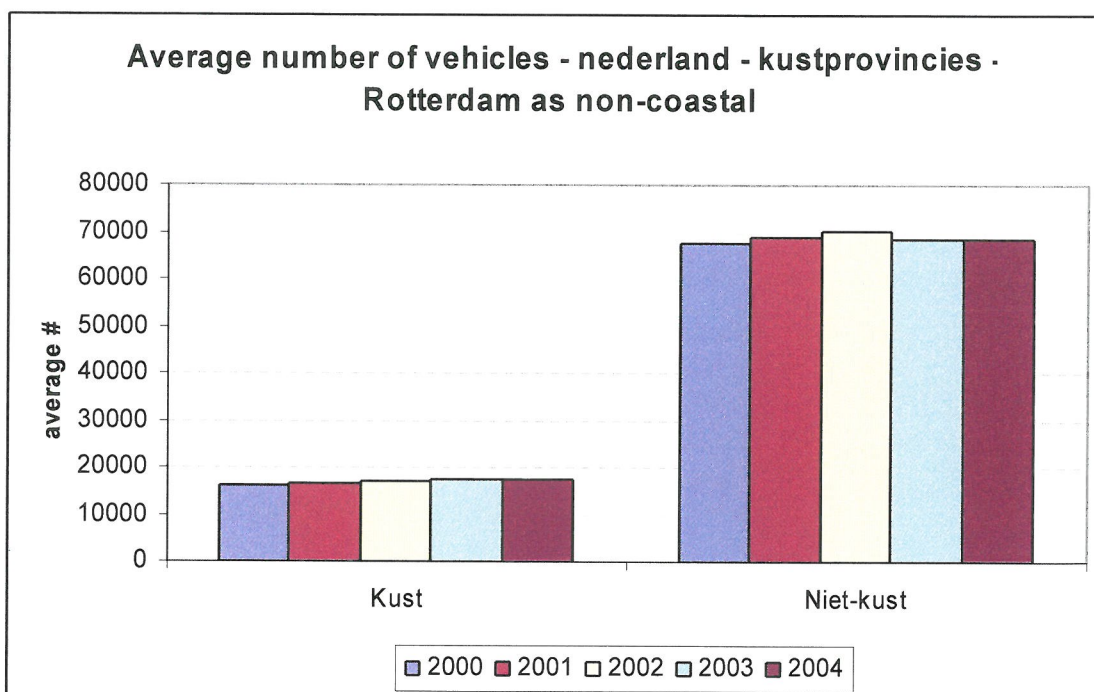
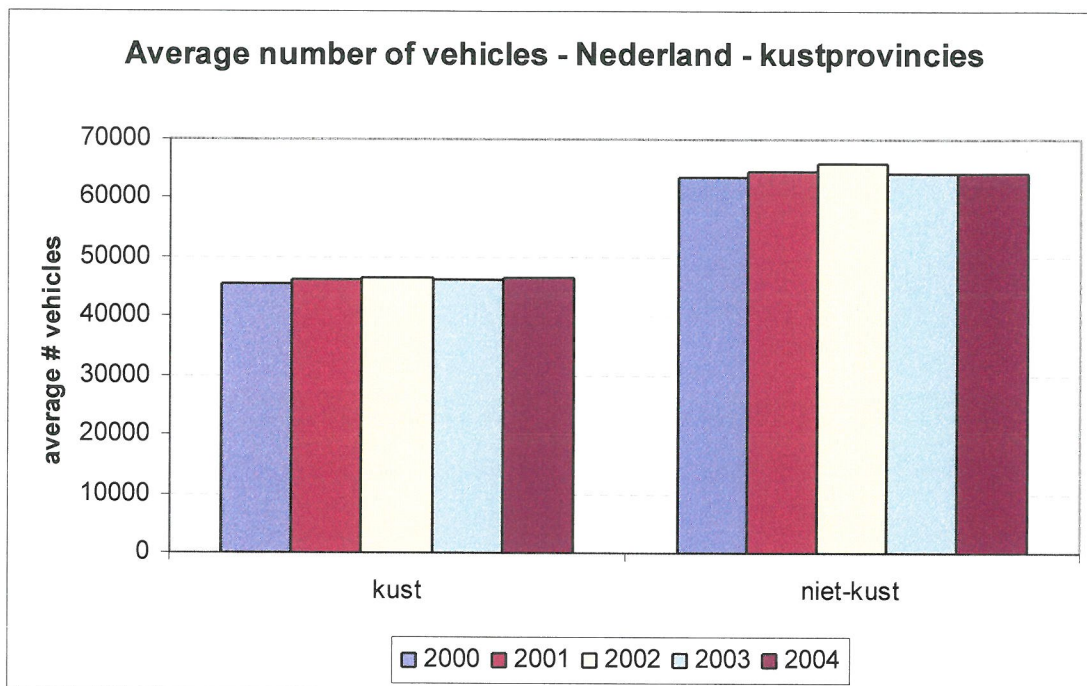
Verkeersgegevens – Intensiteiten – MTR+ / Wegwerk (maandelijkse telpuntrapportage).

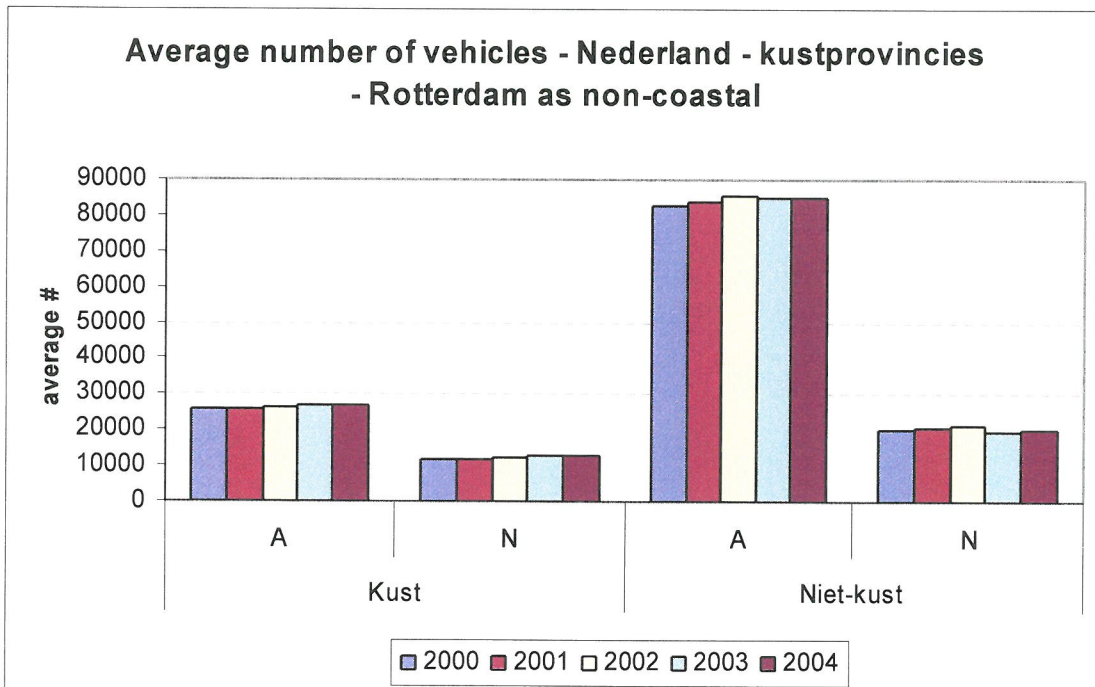
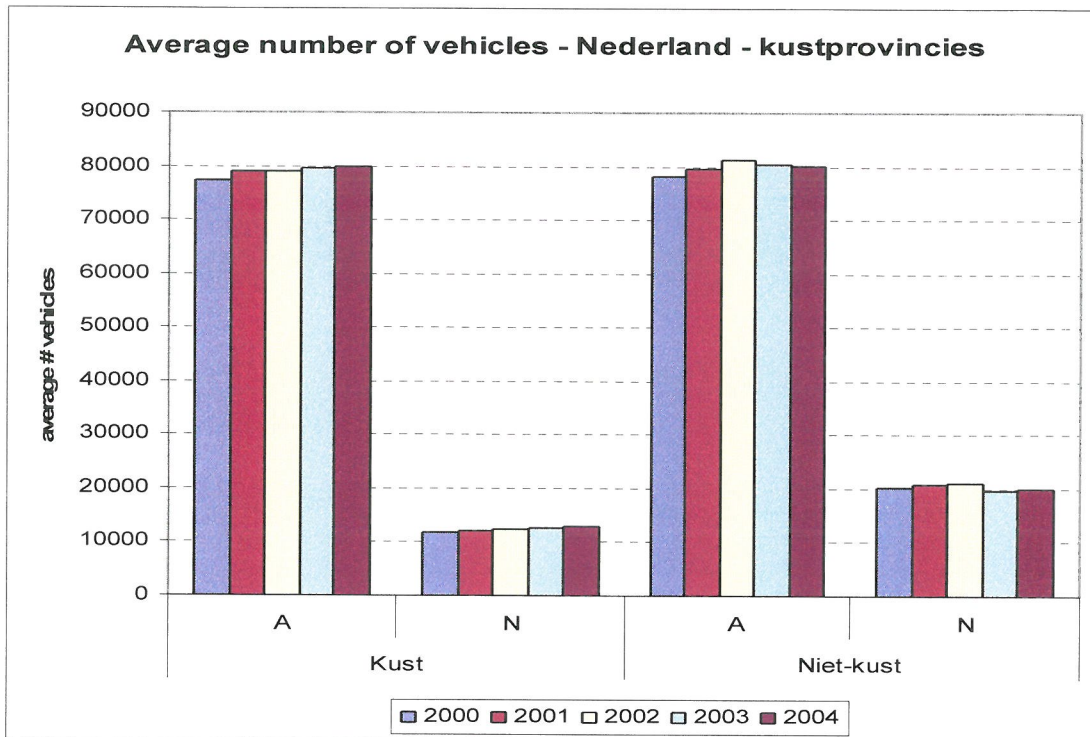
Kaart: "ligging van de telpunten" – zoekfunctie "selectie van het meetgebied – zoeken via meetgebiednummer" => locatie van het meetgebied wordt getoond op de kaart.

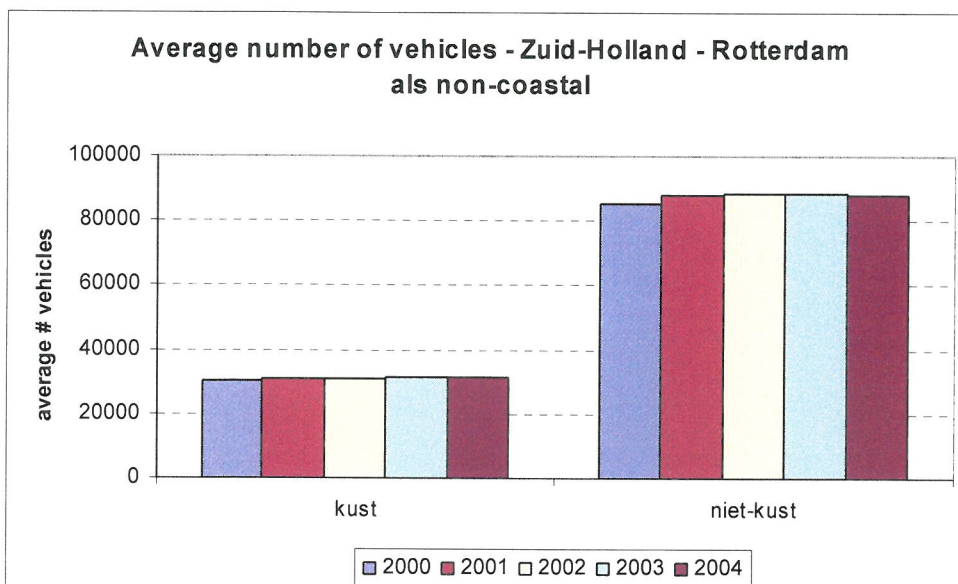
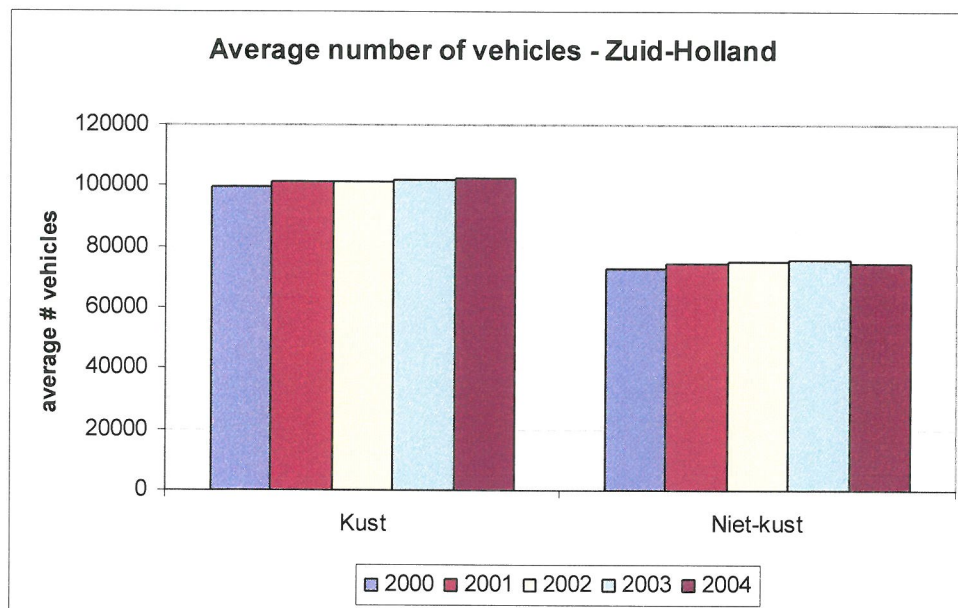
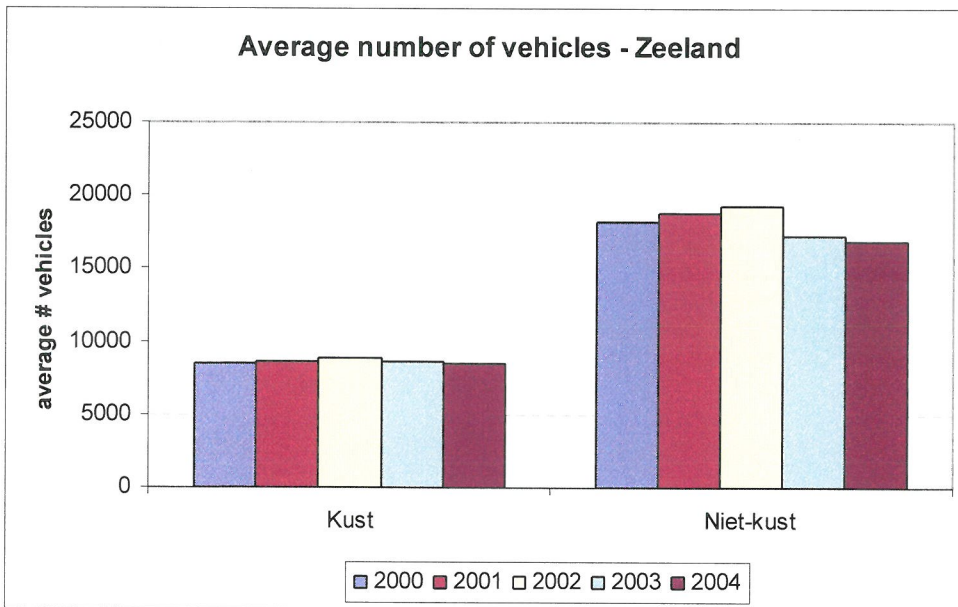
Methodologie

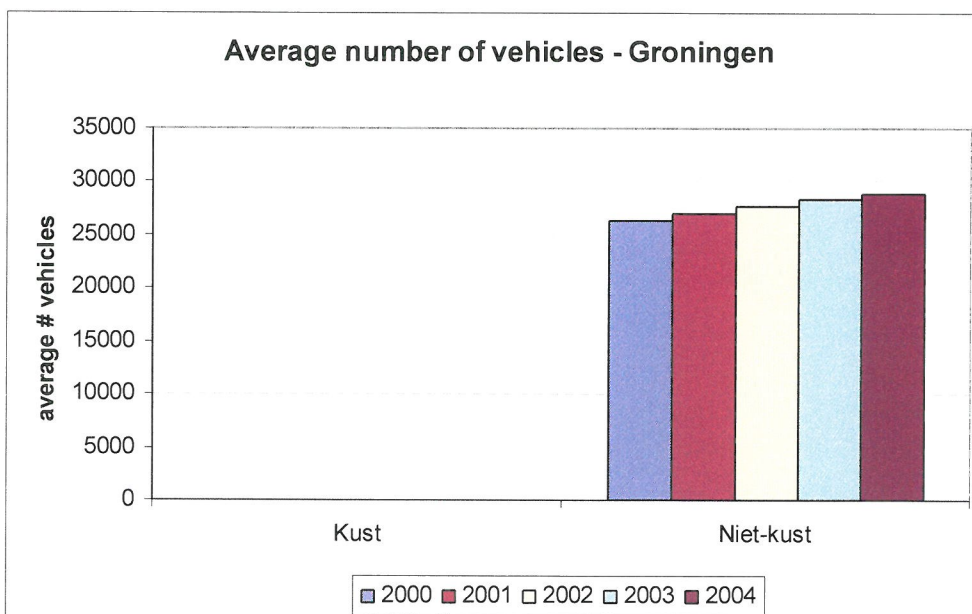
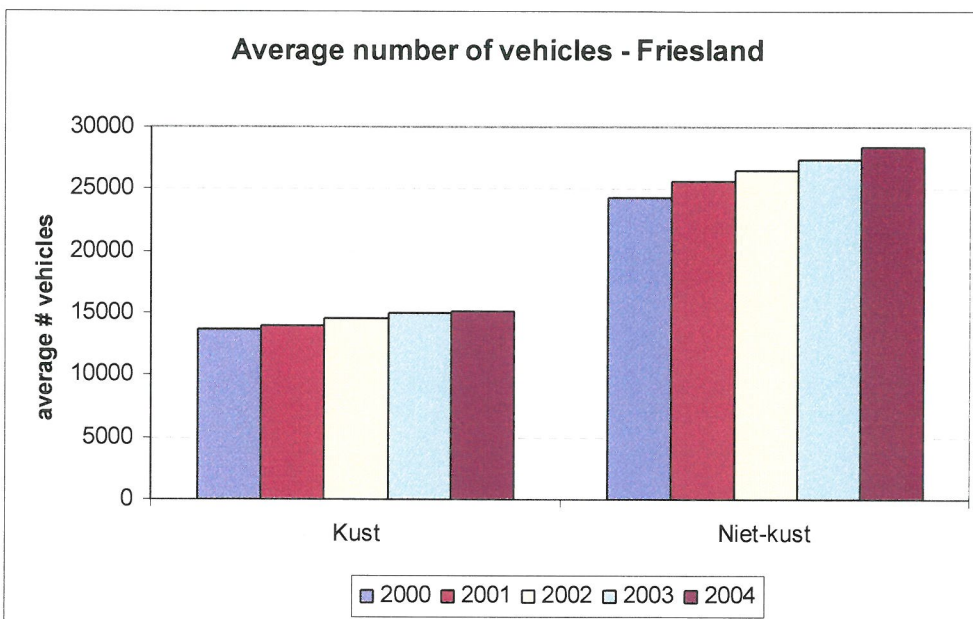
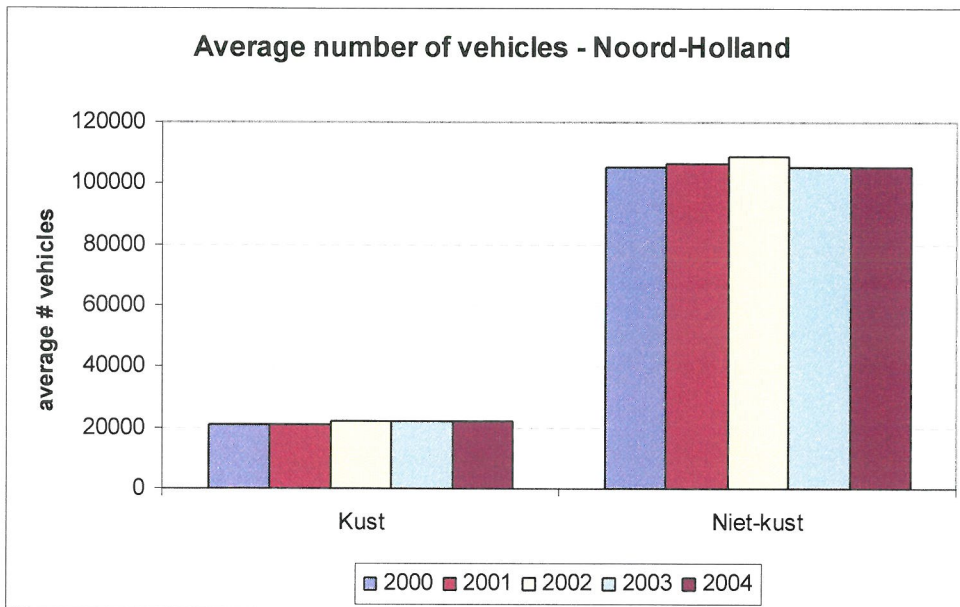
	Stappen	Producten
1	Bepaal welke permanente telpunten in de vijf kustprovincies liggen	Permanente telpunten in de kustprovincies
2	Verzamel voor deze permanente telpunten jaaroverzichten van de verkeersintensiteiten, uitgedrukt in 'gemiddelde weekdag intensiteit'.	Verkeersintensiteiten voor de permanente telpunten in de kustprovincies
3	Bepaal welke permanente telpunten in de kustgemeenten liggen (=kustgebied)	Permanente telpunten in de kustgemeenten van de kustprovincies
4	Bepaal welke permanente telpunten in de niet-kustgemeenten liggen (=niet-kustgebied)	Permanente telpunten in de niet-kustgemeenten van de kustprovincies
5	Tel de verkeersintensiteiten op voor de telpunten gelegen in het kustgebied. Deel dit resultaat door het totaal aantal permanente telpunten in het kustgebied.	<u>Relatieve (gemiddelde) verkeersintensiteit (uitgedrukt als gemiddelde weekdag-intensiteit) in het kustgebied van de kustprovincies</u>
6	Tel de verkeersintensiteiten op voor de telpunten gelegen in het niet-kustgebied. Deel dit resultaat door het totaal aantal permanente telpunten gelegen in het niet-kustgebied van de kustprovincies	<u>Relatieve (gemiddelde) verkeersintensiteit (uitgedrukt als gemiddelde weekdag-intensiteit) in het niet kustgebied van de kustprovincies</u>
7	Herhaal stap 2 tot en met 6, maar maak nu een onderscheid tussen de A- en de N-	<u>Relatieve (gemiddelde) verkeersintensiteit in het kust- en het niet-kustgebied van de</u>

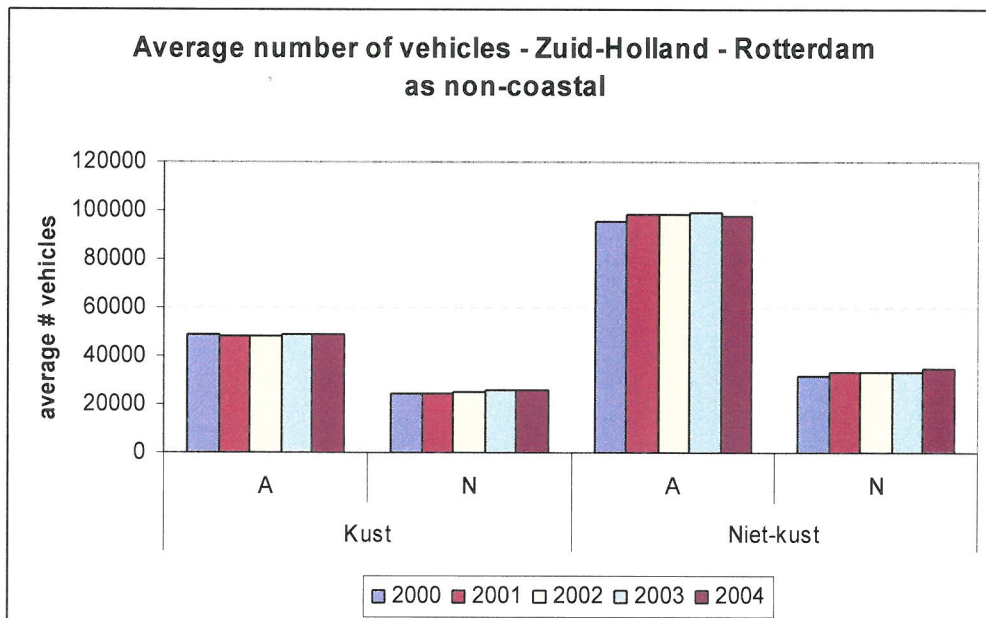
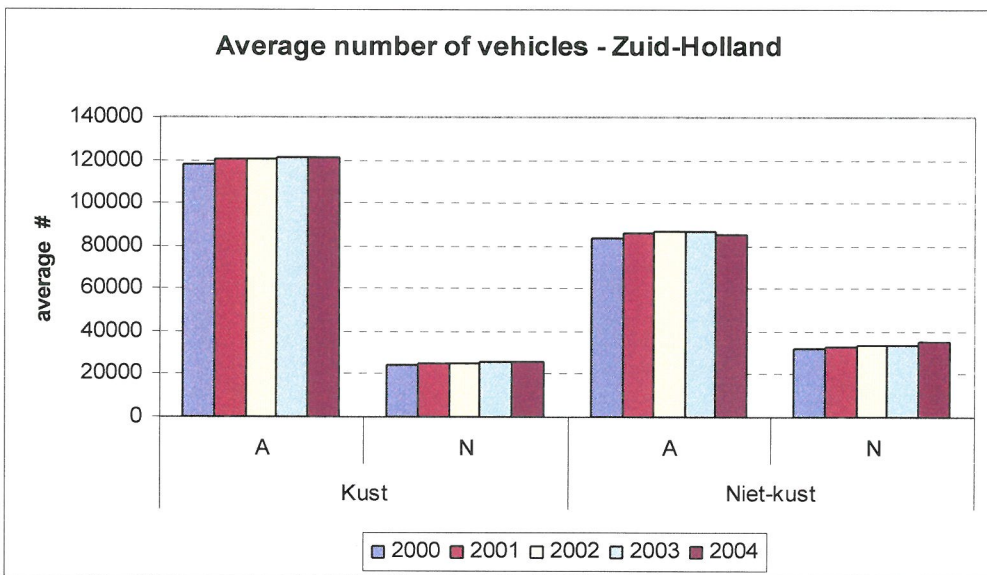
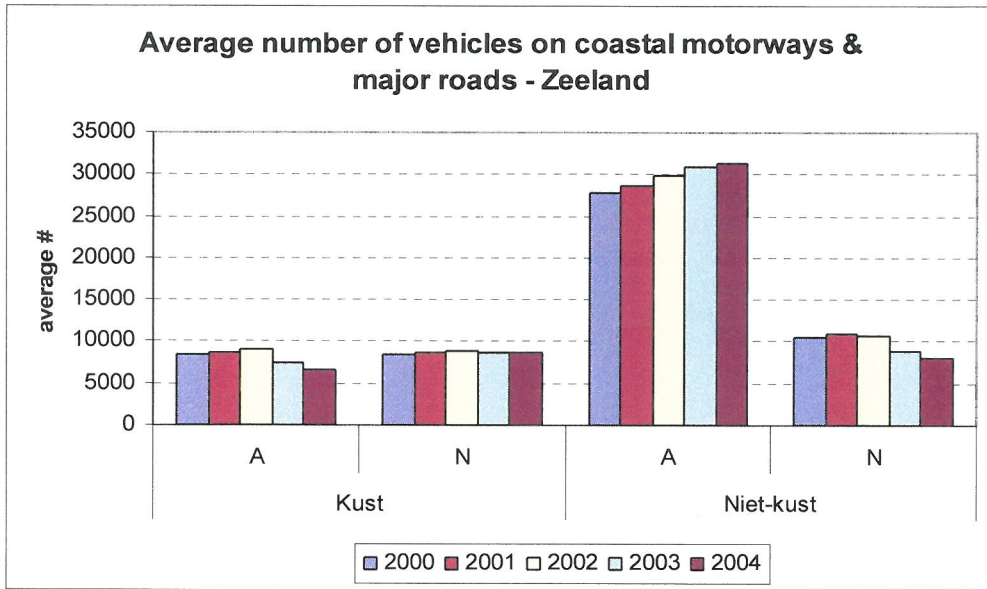
	wegen in het kust- en het niet-kustgebied.	<u>kustprovincies, met een onderscheid tussen de A- en de N-wegen.</u>
Beschrijving van de datasets (metadata)		
<p><u>Location (indeling van het studiegebied):</u> de vijf kustprovincies</p> <p><u>Nominator (teller):</u> absolute verkeersintensiteit (uitgedrukt als gemiddelde weekdagintensiteit) op de N en de A wegen in het kust en het niet-kustgebied.</p> <p><u>Denominator (noemer):</u> aantal telpunten van een bepaalde categorie (vb. Kust – A, niet-kust – N) per kustprovincie</p> <p><u>Value (waarde):</u> relatieve (gemiddelde) verkeersintensiteit</p> <p>Opmerking: ‘permanent telpunt’: men verwacht hier het gehele jaar te meten ‘gemiddelde weekdag intensiteit’: daggemiddelde over de periode maandag tot en met zondag. A = autosnelweg (autoroute) => internationale weg N = ‘route national’ => lokale weg</p>		
Visualisatie		
Kaart	Geen	
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram waarbij de gemiddelde verkeersintensiteit op de (A en de N) wegen in het kust- en het niet-kustgebied per kustprovincie wordt uitgezet	
Aggregatie & disaggregatie		
De data kunnen geaggregeerd worden op nationaal niveau. Zo kan een kustgemiddelde berekend worden dat de kustgemeenten omvat en een niet-kustgemiddelde dat de rest van Nederland omvat.		

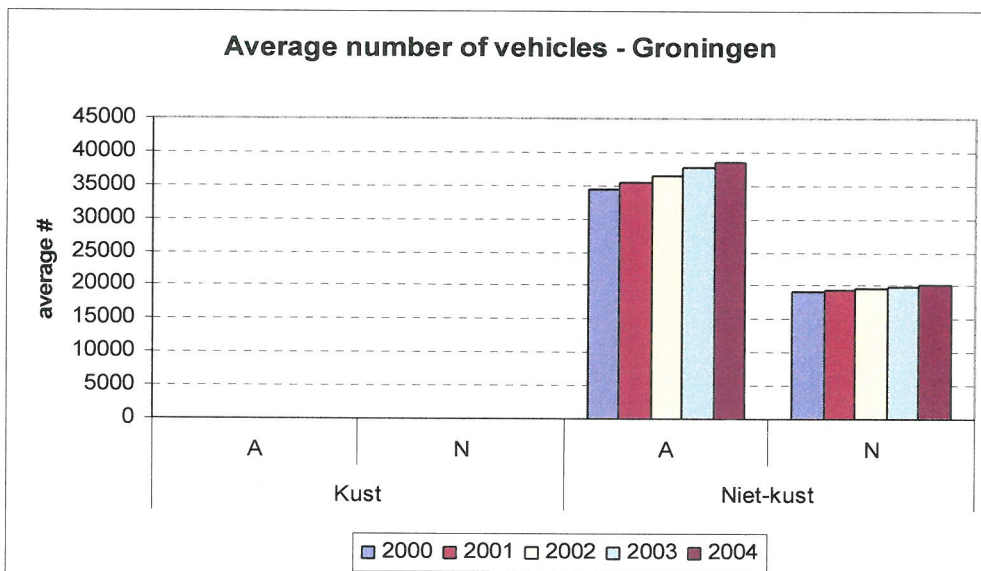
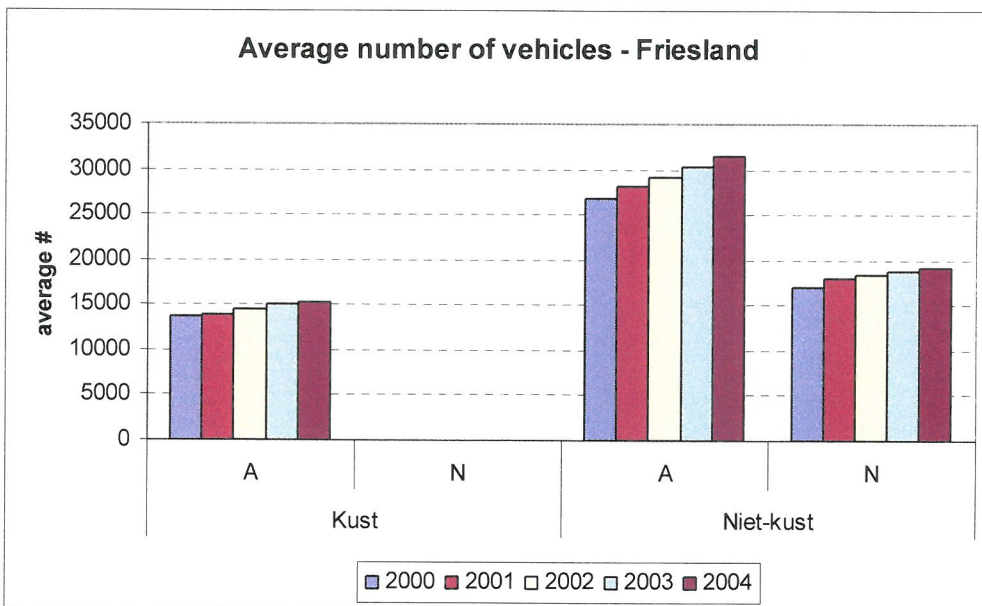
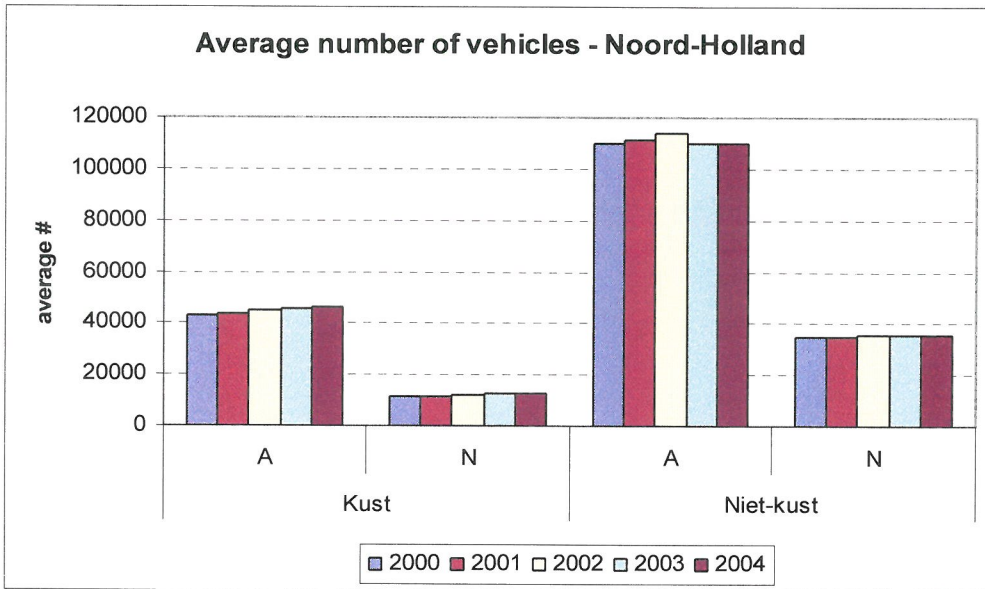

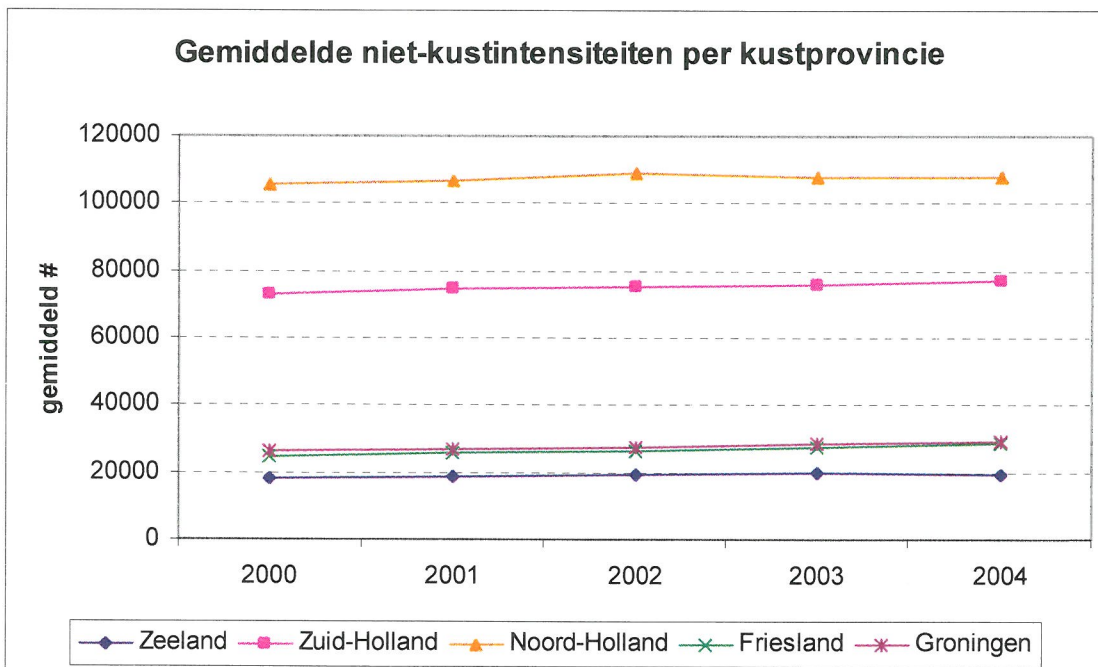
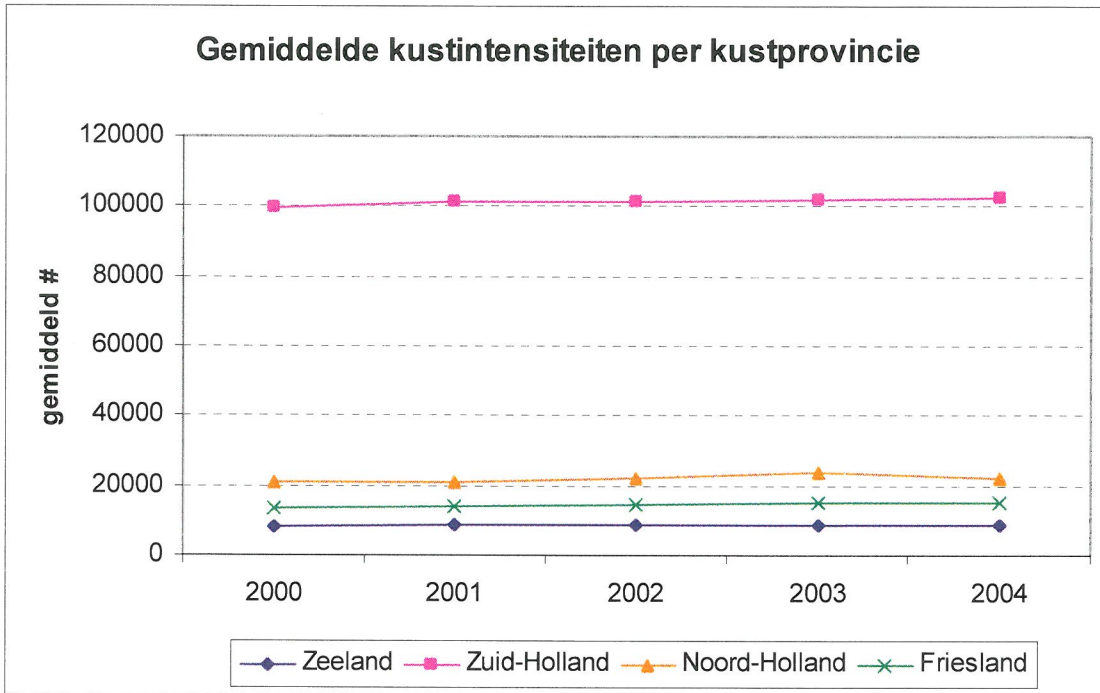

Indicator	
6	Area of land and sea protected by statutory designations
Meting	
6.1	Area protected for nature conservation, landscape and heritage
Waarom deze meting?	
<p>We willen het absolute en relatieve belang van de kustzone nagaan in het navolgen van de beschermingsregeling van prioritaire habitats en soorten op Europees niveau (zie annexen van de Habitat- en Vogelrichtlijn). Deze meting weerspiegelt de inspanningen van Nederland (en de andere Lidstaten) in het aanduiden en beschermen van de nodige gebieden om zo de doelstellingen op Europees en internationaal niveau te halen.</p> <p>Elke Lidstaat kan ook een beschermingsstatus geven aan andere elementen die van regionaal of nationaal belang zijn. Zo zijn er in Nederland de natuurbeschermingswetgebieden en de beschermde dorps- en stadsgezichten.</p> <p>Statutaire aanwijzingen worden gesteund door legale verplichtingen; de zogenaamde “soft protection” (voorzien door bestemming in ruimtelijke planning) worden hier niet mee opgenomen.</p>	
Parameters	
(i)	The area designated as Natura 2000 within the coastal zone ⁽¹⁾ expressed as a percent of the total area of the buffer, compared to the coverage (%) of Natura 2000 in the coastal province, wider region or country.
(ii)	The area protected for nature conservation and landscape ⁽²⁾ by national and regional legislation within the coastal zone ⁽¹⁾ as a percent of the total area of the buffer, compared to the coverage (%) of such designations in the coastal province, wider region or country.
(iii)	Number of buildings or sites legally protected for reasons of conservation of cultural heritage.
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
<p>Buffer die 12 zeemijl zeewaarts en 10 km landinwaarts loopt vanaf de kustlijn voor alle Natura 2000 gebieden, Ramsar-sites en natuurbeschermingswet-gebieden. Nederland – Delta – Holland – Wadden.</p> <p>Kustprovincies versus niet-kustprovincies en kustgemeenten versus niet-kustgemeenten voor de beschermde dorps-en stadsgezichten.</p>	<p>Habitatrichtlijngebieden: 2003 Vogelrichtlijngebieden: 2000 Natuurbeschermingswetgebieden: 2001 Ramsar: ?</p> <p>1965 - 2003</p>

Databron

Natura 2000 (vogel- en habitatrictlijnen):

Dienst Landelijk Gebied (agentschap van het ministerie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (www.dienstlandelijkgebied.nl)

Contactpersonen: Dhr. Lou Bleeker & Mevr. Cindy Deuning

Ramsar:

?

Natuurbeschermingswetgebieden:

Dienst Landelijk Gebied (agentschap van het ministerie Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit) (www.dienstlandelijkgebied.nl)

Contactpersoon: Dhr. Lou Bleeker & Mevr. Cindy Deuning

Beschermde dorps- en stadsgezichten:

Provincie Fryslân

Team Erfgoed, Wonen en Vernieuwing

Postbus 20210

8900 hm Leeuwarden

Contactpersoon: mw. Catrien de Vries – c.t.devries@fryslan.nl

Methodologie

Natura 2000 – Ramsar – Natuurbeschermingswetgebieden

Stappen	Producten	
1	Identificeer alle Natura 2000 gebieden, Ramsar-sites en alle gebieden beschermd door statutaire aanwijzingen voor elke kustprovincie	Lijst van alle Natura 2000 gebieden, Ramsar-sites en andere statutair beschermde gebieden op land en zee in de kustprovincies
2	Verzamel de ‘shapes’ van de individuele polygonen, ken unieke codes toe en label de individuele ‘shapes’ als Habitat, Vogel, Ramsar, mariene en niet-mariene GIS-lagen	GIS lagen voor de individuele categorieën van beschermde gebieden.
3	Creëer een buffer van 12 zeemijl zeewaarts en 10 km landinwaarts vanaf de kustlijn loopt, waarop zowel de provinciegrenzen als de maritieme grenzen zijn aangeduid.	GIS laag met de begrenzing van de kustzone in elke kustprovincie.
4	Maak een ‘gemengde laag’ voor de Natura 2000 Habitat en Vogel gebieden (overlappende gebieden worden niet meegerekend) ⁽⁴⁾ .	Totale oppervlakte van de niet-cumulatieve Natura 2000 gebieden
5	Leg de laag met de kustbuffer (stap 3) over het resultaat van stap 4, selecteer en ‘clip’ ⁽³⁾ alle gebieden die de buffer snijden.	‘Shapes’ van de beschermde gebieden, aangepast aan de vooropgestelde buffer (zie stap 3)

6	Tel de oppervlakte van alle Natura 2000 gebieden in de kustbuffer op.	Totale oppervlakte van alle Natura 2000 gebieden binnen de kustbuffer
7	Deel het resultaat van stap 6 door de totale oppervlakte van de kustbuffer en vermenigvuldig dit met 100.	<u>De oppervlakte van de Natura 2000 gebieden in de kustbuffer als een percentage van de totale oppervlakte van de kustbuffer</u>
8	Tel de oppervlakte van alle Natura 2000 gebieden in de niet-kustbuffer op, deel dit resultaat door de totale oppervlakte van de niet-kustbuffer en vermenigvuldig dit met 100.	Totale oppervlakte van alle Natura 2000 gebieden binnen de niet-kustbuffer.
9	deel het resultaat van stap 7 door de totale oppervlakte van de niet-kustbuffer en vermenigvuldig dit met 100.	<u>De oppervlakte van de Natura 2000 gebieden in de niet-kustbuffer als een percentage van de totale oppervlakte van de niet-kustbuffer</u>
10	Herhaal de stappen 4 tot en met 9 voor de andere beschermde gebieden (Ramsar & natuurbeschermingswetgebieden)	<u>De oppervlakte van regionale of nationale beschermde gebieden in de kust- en de niet-kustbuffer als een percentage van de totale oppervlakte van de kust- en niet-kustbuffer</u>
Methodologie		
Beschermde dorps- en stadsgezichten		
Stappen		Producten
1	Verzamel de beschermde dorps- en stadsgezichten per provincie	Beschermde dorps- en stadsgezichten per provincie
2	Stel per provincie een tijdsreeks op met het cumulatieve aantal beschermde dorps- en stadsgezichten per jaar, hierbij gebruik makend van de “datum van aanwijzing”.	<u>Cumulatief aantal stads- en dorpsgezichten per provincie en per jaar.</u>

Beschrijving van de datasets (metadata)

Natura 2000:

Location (indeling van het studiegebied): Nederland – Delta – Holland - Wadden

Nominator (teller): geen

Denominator (noemer): geen

Value (waarde): De oppervlakte van de Natura 2000 gebieden in de kustbuffer als een percentage van de totale oppervlakte van de kustbuffer

Ramsar:

Location (indeling van het studiegebied): Nederland – Delta – Holland - Wadden

Nominator (teller): geen

Denominator (noemer): geen

Value (waarde): De oppervlakte van de Ramsar gebieden in de kustbuffer als een percentage van de totale oppervlakte van de kustbuffer

Natuurbeschermingswetgebieden:

Location (indeling van het studiegebied): Nederland – Delta – Holland - Wadden

Nominator (teller): geen

Denominator (noemer): geen

Value (waarde): De oppervlakte van de natuurbeschermingswetgebieden in de kustbuffer als een percentage van de totale oppervlakte van de kustbuffer

Beschermde stads- en dorpsgezichten:

Location (indeling van het studiegebied): Nederland - kustprovincies

Nominator (teller): geen

Denominator (noemer): geen

Value (waarde): totaal aantal beschermde stads- en dorpsgezichten in een gegeven jaar

Visualisatie

Kaart	GIS-kaart (behoort niet tot deze opdracht)
Grafiek 1	Resultaten van GIS-analyse: staafdiagram met de totale oppervlakte van regionale of nationale beschermde gebieden in de kust- en de niet-kustbuffer als een percentage van de totale oppervlakte van de kust- en niet-kustbuffer
Grafiek 2	Lijn- of staafdiagram dat het aantal beschermde dorps- en stadsgezichten in het kustgebied (= kustprovincies) en het niet-kust gebied (= niet-kustprovincies) jaarlijks weergeeft.

Meerwaarde creëren voor de datasets

De Natura 2000 gebieden kunnen opgesplitst worden in hun respectievelijke Vogelrichtlijngebieden en Habitatrictlijngebieden.

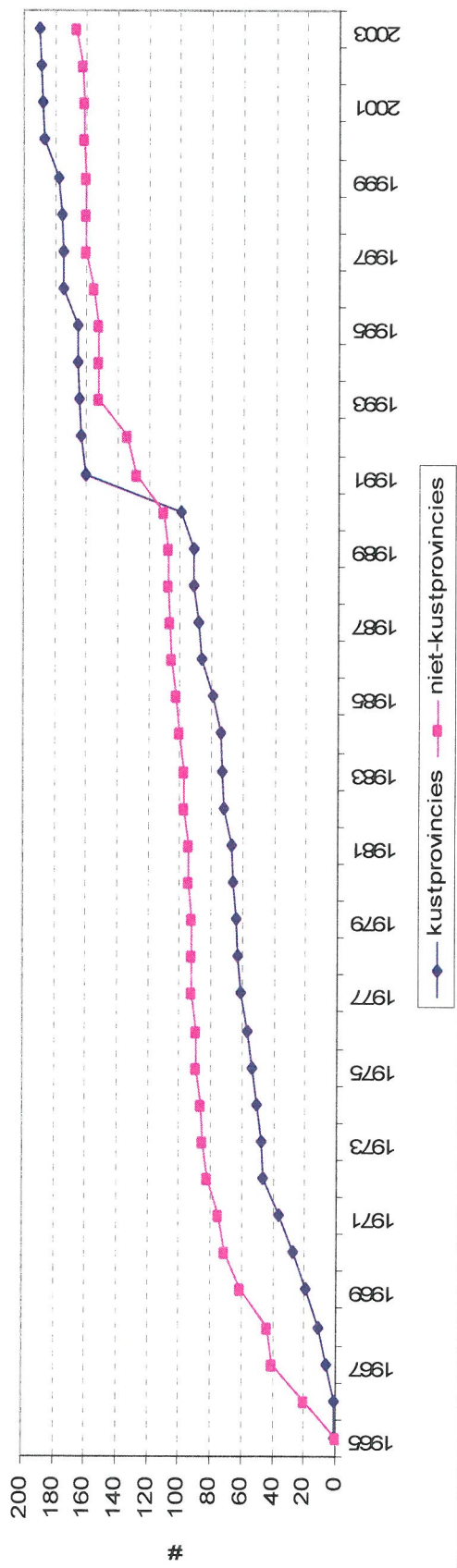
Daarnaast zijn ook verschillende aggregatieniveaus mogelijk:

- Internationaal + Europees beschermde gebieden (Ramsar + Natura 2000)
- Internationaal + Europees + nationaal beschermde gebieden
- ...

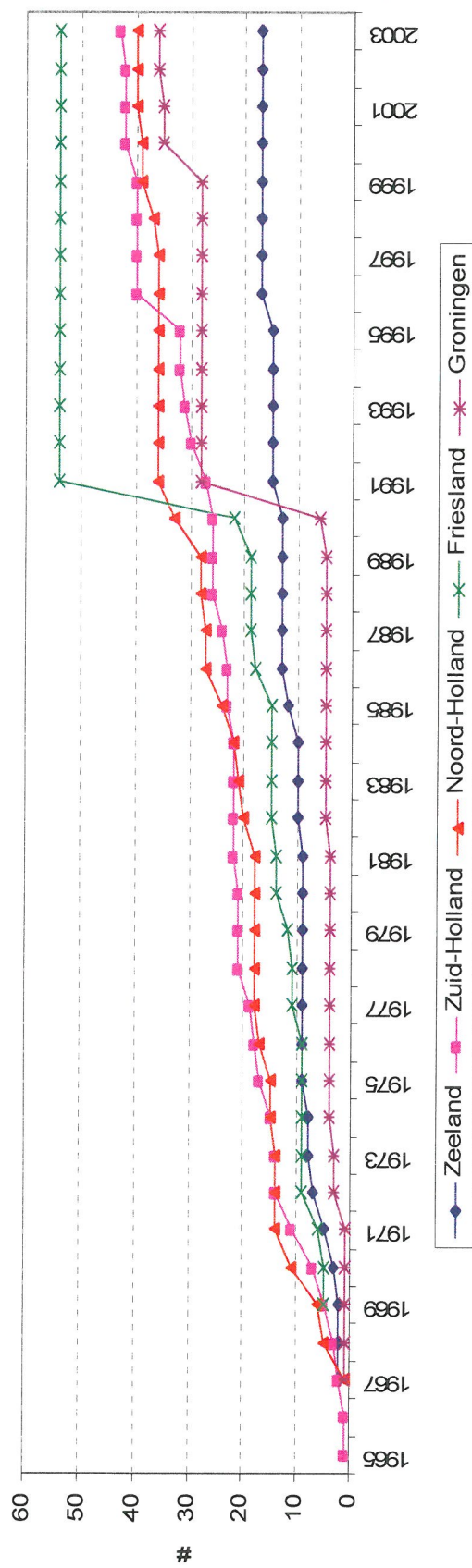
Opmerkingen

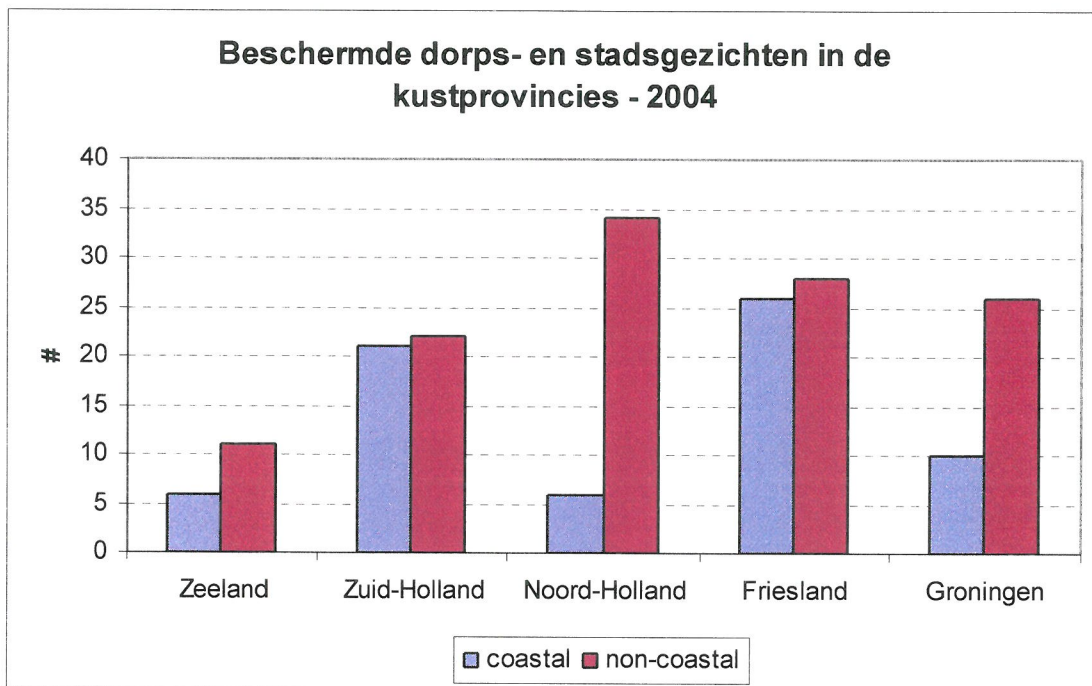
- (1) De kustzone voor deze parameter is gedefinieerd als een buffer die 12 zeemijl zeewaarts en 10 km landinwaarts loopt vanaf de kustlijn
- (2) 'Heritage' of erfgoed: definieer de erfgoedcategorieën: vb. beschermde stads- en dorpsgezichten, musea, scheepswrakken, vuurtorens, ...
- (3) 'Clipping' is een GIS-term om het afknippen van een gebied op de vooropgestelde grens aan te duiden.
- (4) Als alle gebieden samen worden beschouwd (Natura 2000, Ramsar & natuurbeschermingswetgebieden) op nationaal of internationaal niveau, wordt niet cumulatief gewerkt: Als gebieden overlappen, wordt de overlap maar één maal geteld. Dit betekent dat men dus een grotere oppervlakte zal bekomen wanneer men de gebieden per categorie bekijkt dan wanneer men de gebieden samen bekijkt.

Beschermde dorps- en stadgezichten - Nederland

Beschermde dorps- en stadgezichten - kustprovincies

Indicator	
7	Effective management of designated sites
Meting	
7.1	Rate of loss of, or damage to, protected areas
Waarom deze meting?	
<p>Enkel het aanduiden van gebieden voor natuurbescherming is niet voldoende om de biodiversiteit te vrijwaren en te herstellen. Er moeten ook specifieke beschermingsmaatregelen ontworpen worden, gericht op prioriteitssoorten en –habitats en dit zowel op zowel lokaal, nationaal als Europees niveau.</p> <p>EU Lidstaten moeten een aantal maatregelen treffen die natuurlijke habitats en soorten in staat stellen om zich te handhaven of te herstellen tot een ‘gunstige staat van instandhouding’ (<i>Favourable Conservation Status</i>, FCS) (Artikel 2(2) van de in 1992 uitgevaardigde Habitatrichtlijn (92/43/EEC)).</p> <p>Vanuit dit standpunt staat het concept van de FCS centraal in de kwalitatieve uitvoering van de EU Habitatrichtlijn. Deze richtlijn beschrijft een aantal maatregelen om de Lidstaten te begeleiden in dit proces (het uitvoeren, monitoren en rapporteren van de gunstige instandhoudingdoelstelling). Evaluaties in verband met de status van habitat en species zullen gerapporteerd worden op nationaal niveau. Het areaal effectief beschermd gebied (Habitat Richtlijngebied en Natura 2000 gebieden), samen met deze kwalitatieve meting inzake gunstige instandhoudingdoelstellingen, geeft een vollediger beeld van de inspanningen en resultaten tot bescherming van prioritaire habitats op Europees en nationaal niveau.</p>	
Parameters	
(i)	Habitat and species in Favourable Conservation Status
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
Nederland (Natura 2000 gebieden en soorten)	6-jaarlijkse evaluatie
Databron	
<p>Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit www.minlnv.nl Contactpersoon: Ir. Martin Lok – m.c.lok@minlnv.nl</p> <p>Lidstaten zijn verplicht om elke zes jaar te rapporteren over de genomen maatregelen in het kader van de Habitatrichtlijn en een evaluatie te maken van deze maatregelen In de ‘Habitats’ en ‘Ornis’ comités zetelen vertegenwoordigers van elke lidstaat, die de Commissie assisteren in het toepassen van de Habitat- en Vogelrichtlijn. In Nederland worden deze vertegenwoordigers aangeduid door de Minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, MinLNV).</p>	

Methodologie

Er wordt zowel voor habitat als voor species een “*Conservation Status*” bepaald. Hierbij wordt voor beiden een onderscheid gemaakt tussen ‘favourable conservation status’ (groen), ‘unfavourable-inadequate conservation status’ (geel) en ‘unfavourable-bad conservation status’ (rood). Als er onvoldoende data beschikbaar zijn, deelt men dit onder in ‘unknown conservation status’.

Binnen de habitat en species worden volgende parameters geëvalueerd om tot een “conservation status” te komen:

- Habitat:
 - ‘range’
 - ‘area covered by habitat type within range’
 - ‘specific structures and functions’
- Species:
 - ‘range’
 - ‘population’
 - ‘habitat for the species’

Elke Lidstaat moet er naar streven om voor elk beschouwd habitat en soort tot een gunstige staat van instandhouding te komen.

De eerste Nederlandse rapportage wordt verwacht in 2007 (zie mail in bijlage).

Beschrijving van de datasets (metadata)

Nog geen data beschikbaar

Visualisatie

Kaart

Geen

Grafiek 1

Taartdiagram dat het percentage van de habitats weergeeft die tot een bepaalde ‘conservation status’ behoren. (Groen = favourable conservation status; geel = unfavourable-inadequate conservation status; rood = unfavourable-bad conservation status; grijs = unknown conservation status).

Grafiek 2

Taartdiagram dat het percentage van de soorten weergeeft die tot een bepaalde ‘conservation status’ behoren. (Groen = favourable conservation status; geel = unfavourable-inadequate conservation status; rood = unfavourable-bad conservation status; grijs = unknown conservation status).

Indicator	
5	Change to significant coastal and marine habitats and species
Meting	
5.1a	Status and trend of specified habitats
Waarom deze meting?	
<p>Kusthabitats zijn van groot belang voor verschillende ecosysteemfuncties. Zo zorgen slikken en schorren voor het ophopen van slib en sediment en vormen ze een voedselrijk habitat voor wadvogels. Daarnaast spelen ze ook een belangrijke rol in het absorberen van golfenergie vanuit de zee en beschermen ze lager gelegen gebieden tegen overstromingen.</p> <p>Ook zeegrassen vormen een heel belangrijk habitat.. Enerzijds bieden ze een beschermende functie als broed- en kinderkamer voor vissen. Ze vormen namelijk een ideale schuilplaats en er is mogelijkheid tot vasthechten van de eitjes aan de zeegrasstengels. Anderzijds vormen zeegrassen een voedselbron voor onder andere rotganzen en eenden. Daarnaast remmen hun stengels de stroming af en stimuleren ze sedimentatie.</p> <p>Hoewel duinen slechts een smalle strook langs de Nederlandse kust vormen, vinden wie hier toch ongeveer tweederde van alle Nederlandse plantensoorten terug. Ook voor een aantal dagvlinders en broedvogels mogen we het belang van de duinen niet onderschatten. De belangrijkste functie van de duinen is een zeeverende functie. Duinen moeten namelijk voorkomen dat het achterliggende land overstroomt. Daarnaast hebben ze ook een belangrijke functie als waterwinningsgebied.</p>	
Parameters	
(i)	Trends in the area of specified (priority) coastal habitat
Bereik	
<p>Schorren / kwelders</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Deltagebied:</u> <ul style="list-style-type: none"> o 1856, 1910, 1938, 1960, 1978, 1988, 1996 (& 2004) + 1980-1990-2000 o Oosterschelde, Westerschelde, Haringvliet, Grevelingenmeer, Veerse Meer en Deltagebied algemeen - <u>Waddengebied:</u> <ul style="list-style-type: none"> o 1980 – 1990 – 2000 o Waddengebied algemeen, opsplitsing pionierszone en kwelderzone <p>Slikken / wadden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - <u>Deltagebied:</u> <ul style="list-style-type: none"> o 1960 en 1997 o Westerschelde, Oosterschelde-Markiezaat-Volkerak, Grevelingen, Veerse Meer, Haringvliet & Hollands Diep, Biesbosch & Deltagebied algemeen - <u>Waddengebied:</u> <ul style="list-style-type: none"> o Geen (betrouwbare) data voorhanden 	

Duinen:

- Nederland algemeen
 - o Situatie 1990 met als referentiejaar 1850
- Alle Nederlandse duingebieden groter dan 100 ha, gegroepeerd per kustprovincie en per gebied (Delta, Holland & Wadden)
 - o De publicatie dateert van 1987, er staat geen datum van verzamelen van gegevens in vermeld (vermoedelijk jaren '80).

Zeegrassen:

- Deltagebied:
 - o 1977 – 2003
 - o Oosterschelde West, Midden, Kom, Noord & totaal, Grevelingen en Veerse Meer
- Waddengebied:
 - o 1988 – 2003
 - o Hond/Paap, Terschelling-haven, Terschelling-oost, Groninger kwelderwerken en Waddengebied totaal

Databron

Schorren/kwelders:

- Historisch overzicht schorareaal in zuid-west Nederland – oppervlakte schorren in de jaren 1856, 1910, 1938, 1960, 1978, 1988 en 1996. RWS-RIKZ Middelburg, 1998 – A.M. van der Pluijm & D.J. de Jong – werkdocument RIKZ/OS-98.860.x. Dit document hebben we ontvangen van Dick de Jong (OSD-RIKZ) (d.j.djong@rikz.rws.minvenw.nl)
- Verlopend tij – Oosterschelde, een veranderend natuurmonument. Rapport RIKZ/2004.028
- Wageningen UR
Contactpersoon : Kees Dijkema, senior onderzoeker Waddenzee (Team Wad en Zee) (kees.dijkema@wur.nl)
Data ontvangen voor zowel het Delta- als het Waddengebied (1980-1990-2000). De basisdata zijn afkomstig van RWS-AGI/RIKZ en werden bewerkt door Alterra. Dhr. Dijkema vroeg ons om alleen geaggregeerde data te gebruiken en de onderliggende data niet vrij te geven zonder zijn (schriftelijke) toestemming.

Slikken/wadden:

- Ministerie van Verkeer & Waterstaat:
www.haringvlietsluizen.nl/haringvliet_nl/mer/hoofdrapport/hoofd_11.html
- RIKZ
Contactpersonen:
Ir. Herman Mulder (H.P.J.Mulder@rikz.rws.minvenw.nl)
Dhr. Albert P. Oost
Dhr. Edwin Biegel (E.J.Biegel@rikz.rws.minvenw.nl)
Deze personen meldden ons dat er geen (betrouwbare) data voorhanden zijn ivm het slikken- en platenareaal in het Waddengebied. Allen benadrukken ze het belang van deze data (zie mails in bijlage).

Duinen:

Stichting Duinbehoud – www.duinbehoud.nl

Contactpersoon: Drs. M.P.J.M. Janssen, directeur – stichting@duinbehoud.nl

Geleverde documenten:

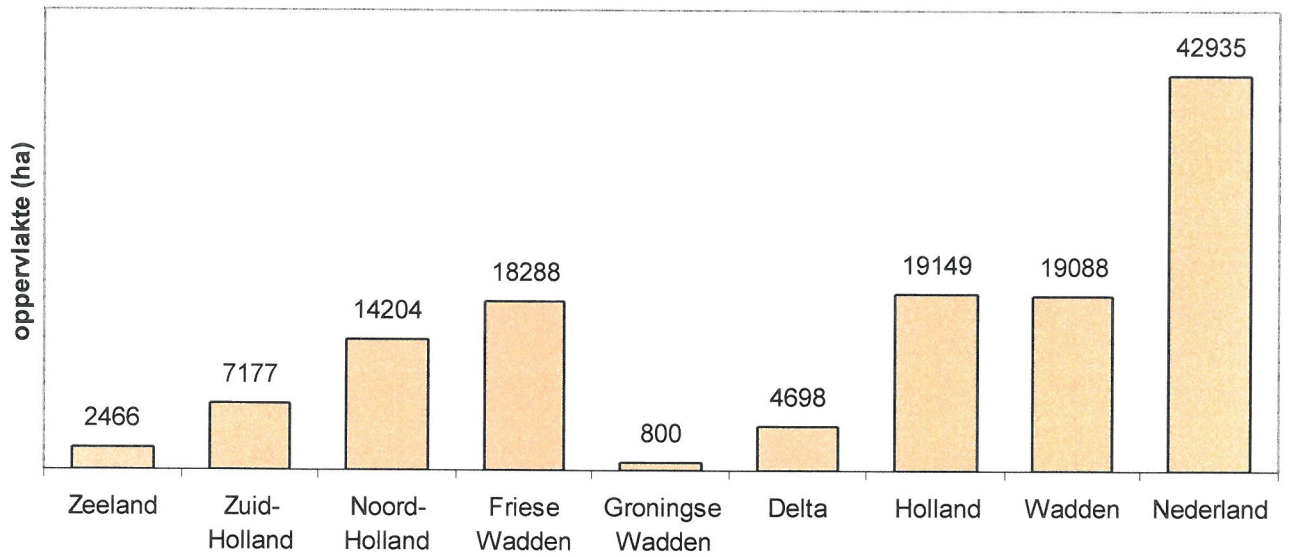
- Perspectives in coastal dune management – towards a dynamic approach – Preprints European workshop and symposium: 7 – 11 september 1987
Leiden, the Netherlands
August 1987
- Duinen voor de wind – een toekomstvisie op het gebruik en het beheer van de Nederlandse duinen. Eindredactie: Mark Janssen & Albert Salman. Stichting Duinbehoud, juni 1992. ISBN 90-72021-05-3.

Zeegrassen:

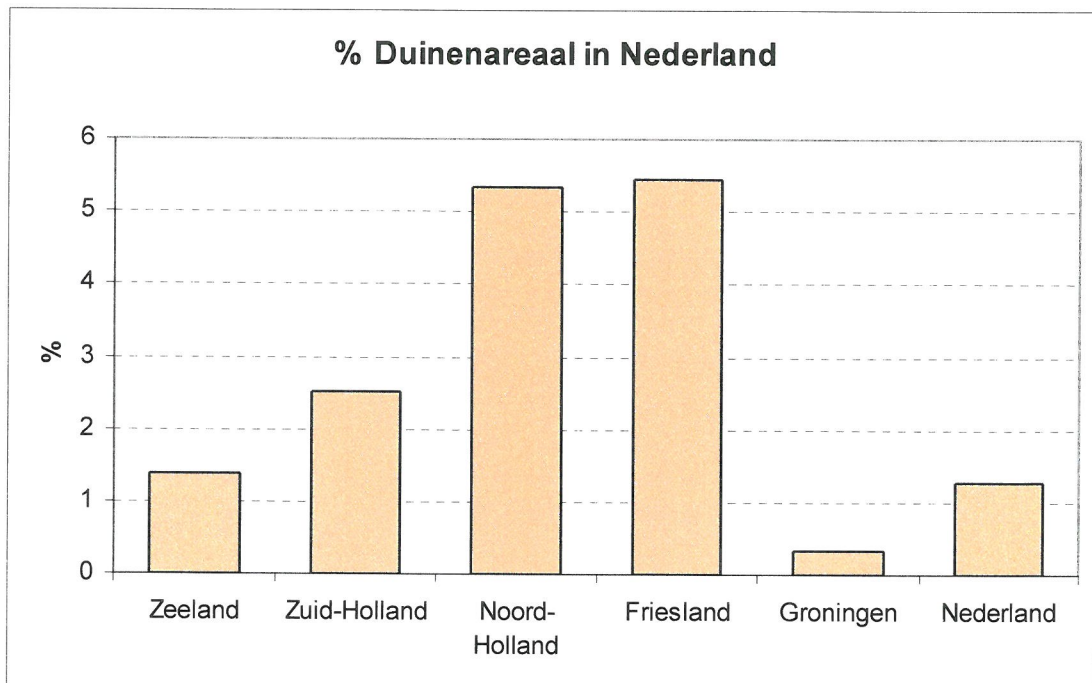
- RIKZ
Contactpersoon: Dick de Jong (OSD-RIKZ) (d.j.djong@rikz.rws.minvenw.nl)
De ontvangen data zijn afkomstig van het Rijkswaterstaat MWTL-programma (Biologische monitoring)
- RWS-AGI/RIKZ
Contactpersoon: Art Groeneweg, productspecialist bij de Adviesdienst Geo-informatie en ICT (a.h.groeneweg@agi.rws.minvenw.nl)

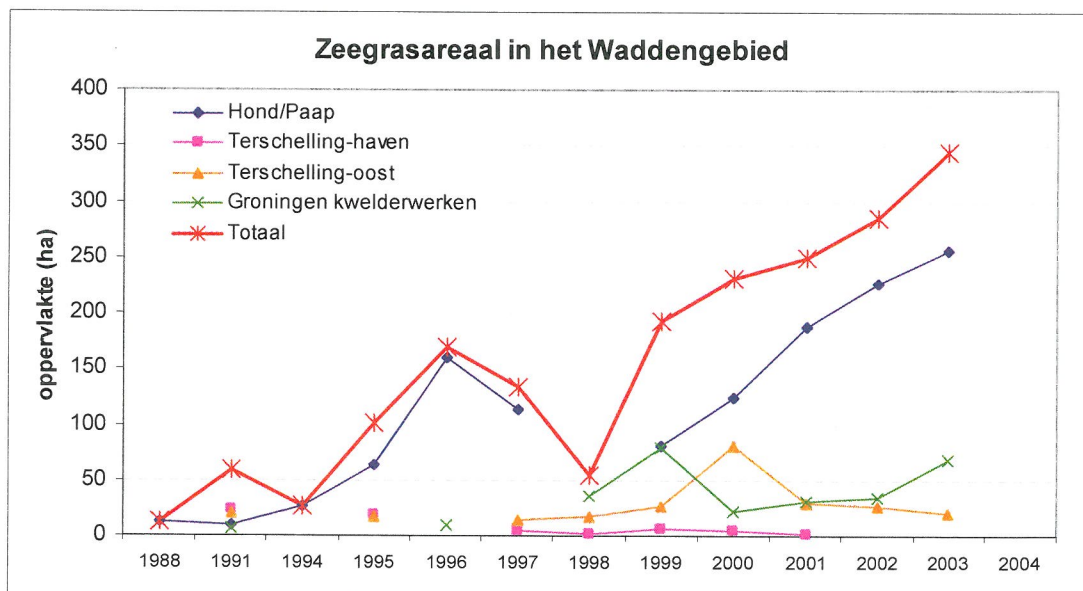
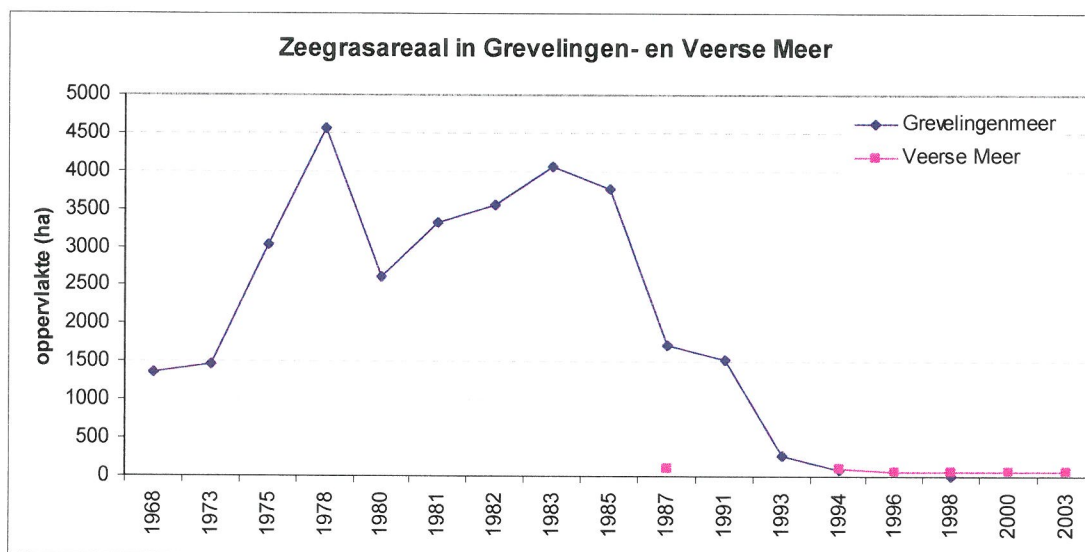
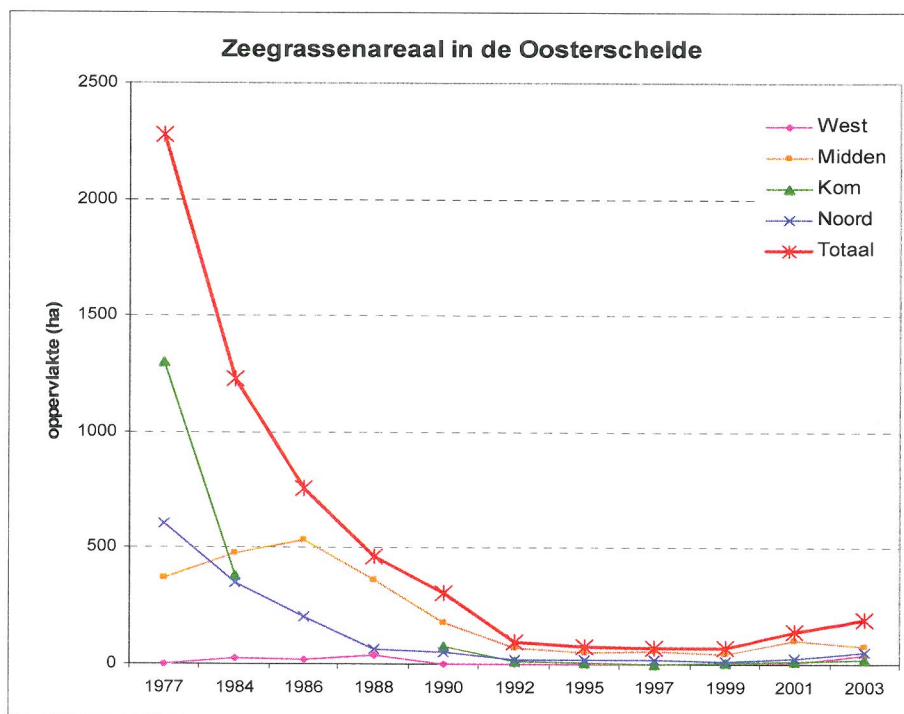
Methodologie		
Stappen		Producten
1	Identificeer de belangrijke kusthabitats in Nederland	Lijst met de belangrijkste kusthabitats
2	Verzamel de oppervlakte van deze kusthabitats, indien mogelijk per provincie of per gebied (Delta, Holland, Wadden)	<u>Oppervlakte van de kusthabitats in Nederland, de kustprovincies en Delta, Holland & Wadden</u>
3	Ga na of deze gegevens in tijdsreeksen beschikbaar zijn.	<u>Evolutie van de oppervlakte van kusthabitats in Nederland, de kustprovincies en Delta, Holland & Wadden.</u>
Beschrijving van de datasets (metadata)		
<p><u>Location (indeling van het studiegebied):</u> Nederland – kustprovincies – Delta - Wadden <u>Nominator (teller):</u> geen <u>Denominator (noemer):</u> geen <u>Value (waarde):</u> Oppervlakte van het beschouwde kusthabitat</p>		
Visualisatie		
Kaart	Geen	
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram waarin jaarlijks de absolute oppervlaktes van de kusthabitats worden weergegeven	
Grafiek 2	Lijn- of staafdiagram met procentuele voorstelling van de oppervlakte van de kusthabitats ten opzichte van de oppervlakte van de kustprovincie of Nederland.	
Opmerkingen		
<ul style="list-style-type: none"> - Lijsten met prioritaire habitats zijn geen vast gegeven. Net als vb. Rode Lijsten zijn deze prioritaire habitat lijsten aan veranderingen onderhevig, wat een beperking kan zijn bij het gebruik en de opvolging van deze habitats. - Bij het monitoren van een habitat is de kwalitatieve evaluatie minstens even belangrijk als de kwantitatieve. Bij habitats die buiten de Natura 2000 Richtlijn vallen, wordt deze kwalitatieve benadering niet altijd even grondig aangepakt. Daarom is het nodig om ook buiten Natura 2000 een nauwkeurige evaluatie van habitats op te zetten. 		

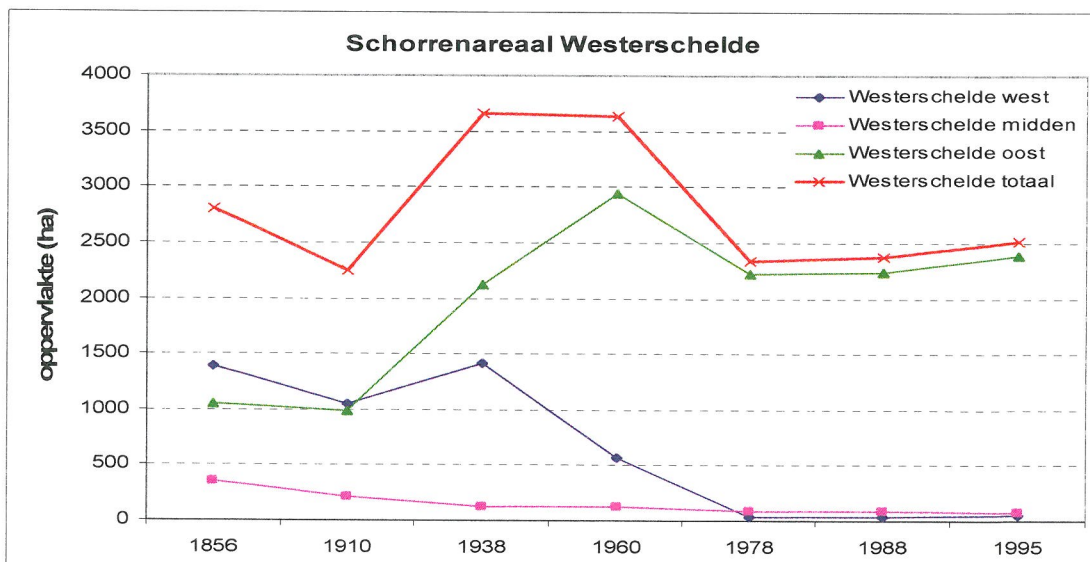
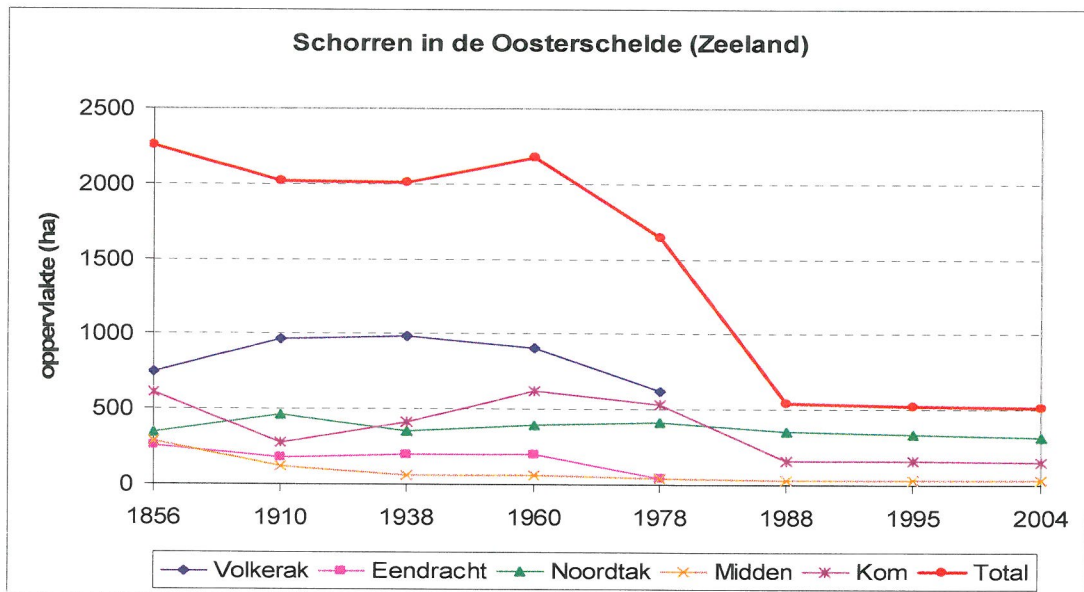
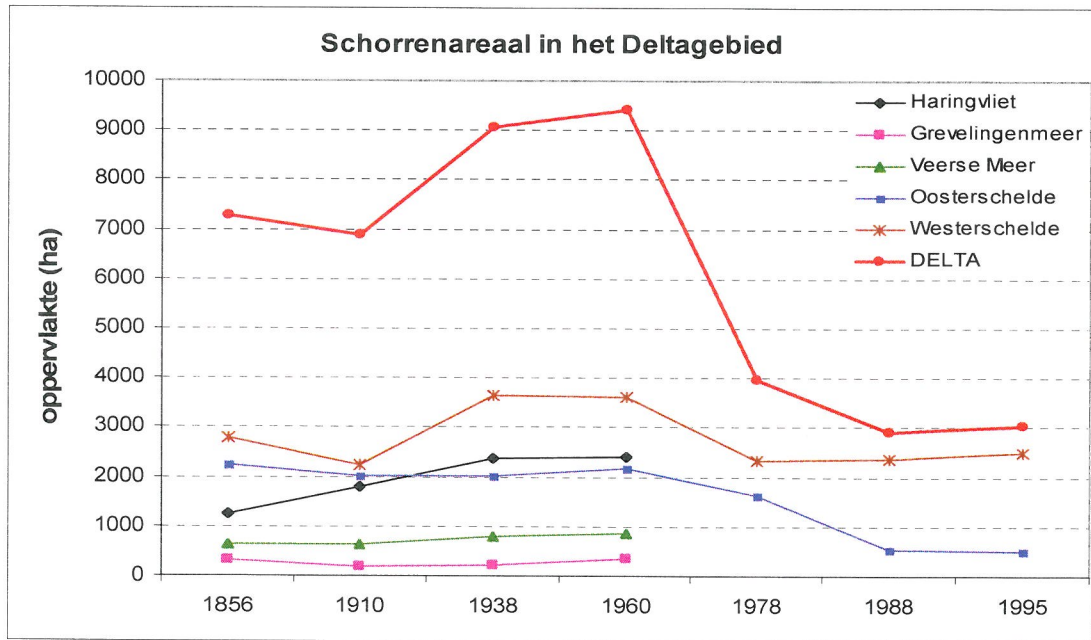
Duinenareaal in Nederland

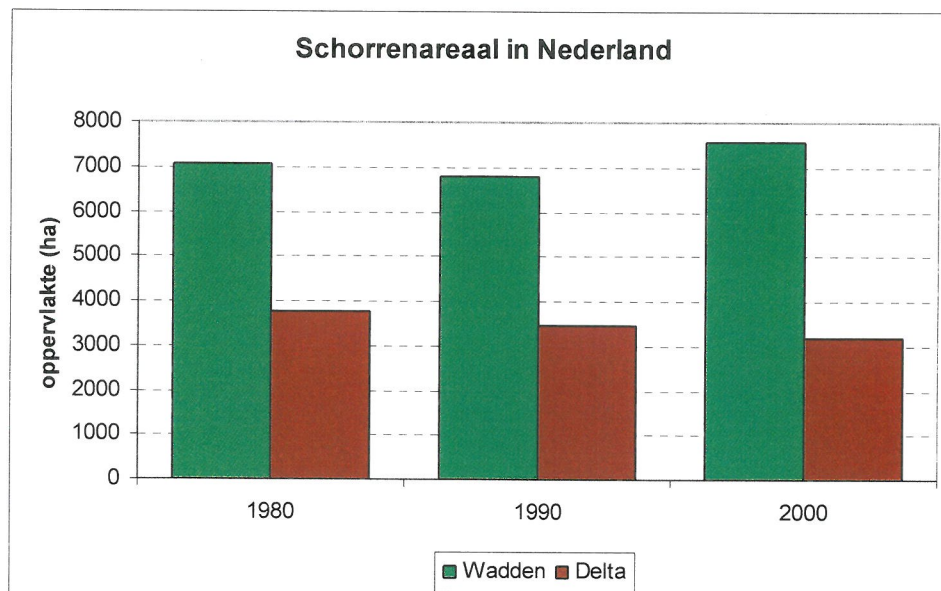
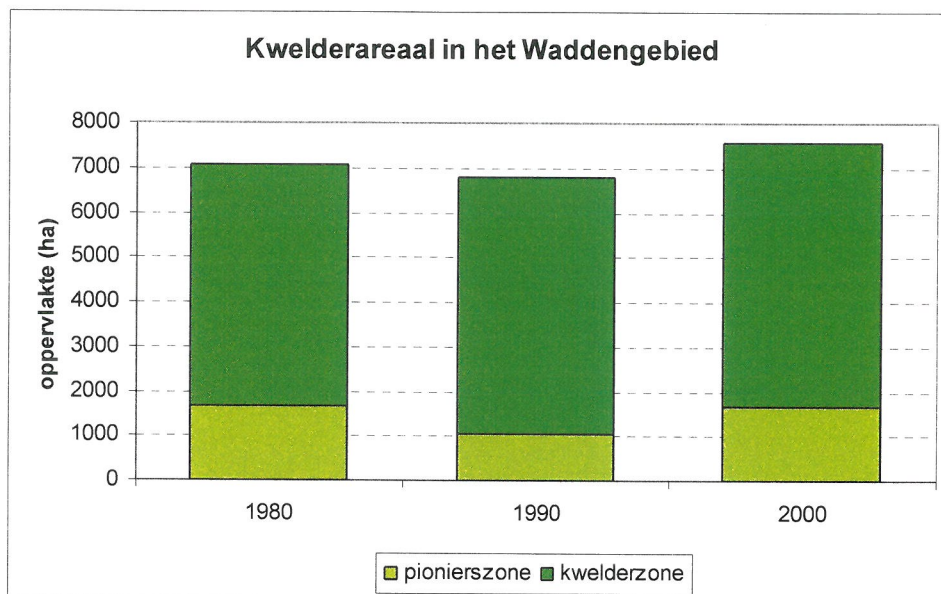
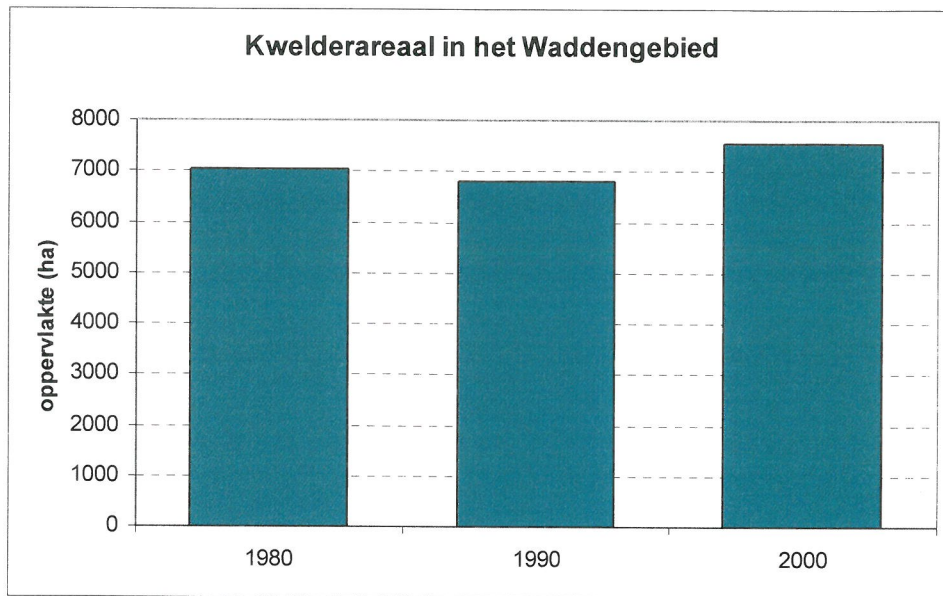

% Duinenareaal in Nederland

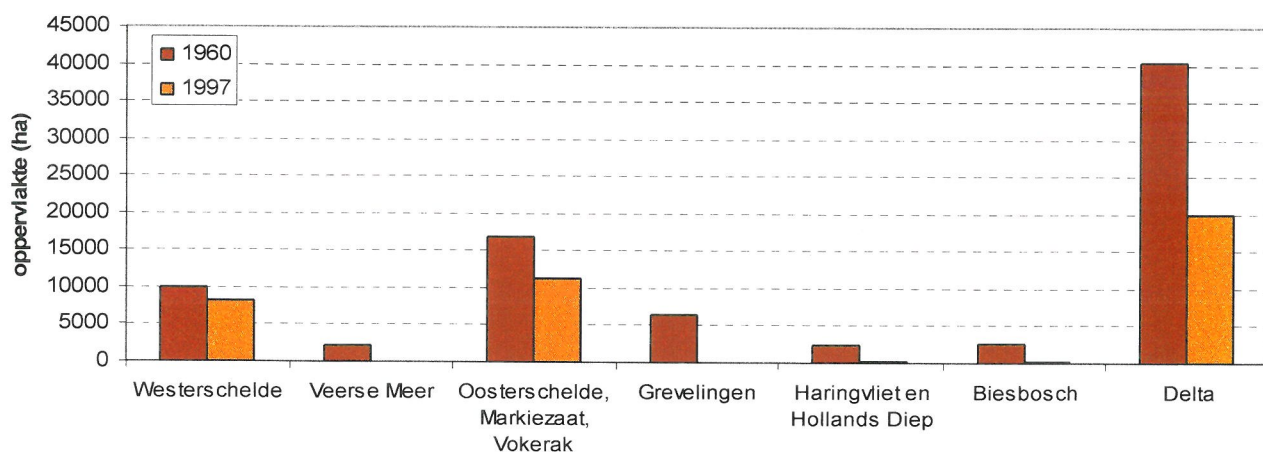

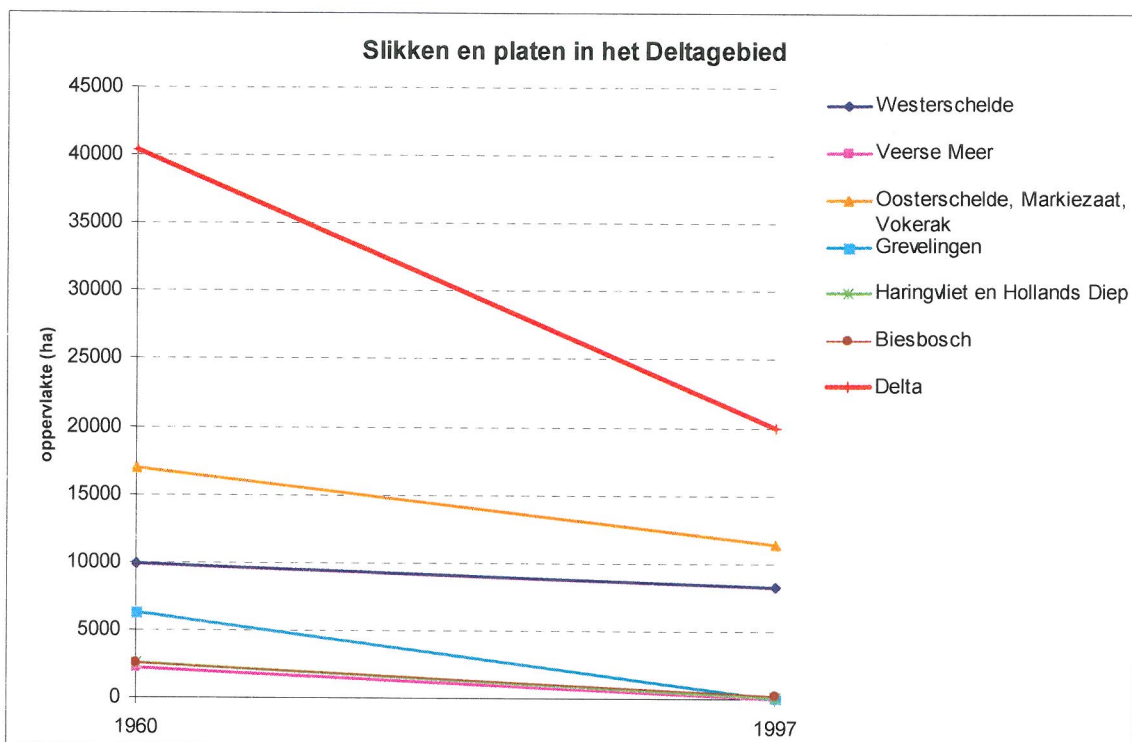

Slikken en platen in het Deltagebied

Slikken en platen in het Deltagebied

Indicator	
5	Change to significant coastal and marine habitats and species
Meting	
5.1b	Status and trend of specified species
Waarom deze meting?	
<p>Zeevogels, kustbroedvogels en zeezoogdieren vormen in Nederland niet alleen een belangrijke natuurwaarde, ze zijn ook een goede indicator voor de algemene gezondheid van het milieu. Zo vormen de aantallen zee- en kustbroedvogels een indicatie voor de kwaliteit en beschikbaarheid van de aangrenzende voedselgronden en broedplaatsen waarvan ze afhankelijk zijn.</p> <p>Veranderende aantallen van de kustbroedvogel- en zeezoogdierenpopulaties kunnen mogelijks wijzen op conflicten tussen enerzijds de natuurlijke (leefgebied van vogels en zeezoogdieren) en anderzijds de recreatieve en visserijfunctie van het gebied. Dergelijke signalen kunnen aanleiding geven tot verder onderzoek, waarbij de resultaten kunnen bijdragen tot een duurzaam beheer en gebruik van het gebied.</p>	
Parameters	
(i)	Trends in the number of breeding pairs of Common, Sandwich and Little terns
(ii)	Population estimates for the common and grey seal
(iii)	Population estimates for the harbour porpoise (in the Southern North Sea)
Bereik	
<p>Bruinvissen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - 1970 – 2004: Nederlandse kust (Marine Mammal Database) - 1994: Volledige Noordzeegebied + ‘Survey’ vak H (de Nederlandse kust) (SCANS) <p>Zeehonden:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deltagebied (gewone zeehond): 1993 - 2002 - Waddengebied (gewone en grijze zeehond): 1996 – 2003 <p>Kustbroedvogels:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Deltagebied (dwergstern, grote stern, visdief): 1979 – 2001 - Waddengebied (dwergstern, grote stern, visdief): 1991 - 2004 	
Databronnen	

Kustbroedvogels:

- Deltagebied:
 - o Dwergstern, Grote stern en Visdief
 - o Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2002. Rapport RIKZ/2003.020
 - o OSD-RIKZ:
Contactpersoon: Cor Berrevoets. Dhr. Berrevoets bezorgde ons meer uitleg over de methodiek van de vogeltellingen in het Deltagebied
- Waddengebied:
 - o Dwergstern, Grote stern en Visdief
 - o Broedvogelmonitoring in het Nederlandse Waddengebied in 2002. SOVON-monitoringsrapport 2003/03. Auteurs: Lieuwe Dijkse & Ben Koks
 - o SOVON Vogelonderzoek Nederland
Contactpersoon: Lieuwe Dijkse, Meetnet coördinator Broedvogelmonitoring Waddengebied. Lieuwe Dijkse bezorgde ons de data voor 2003 en 2004. Deze data zijn afkomstig van NEM/SOVON/CBS
Contactpersoon: Marc van Roomen, coördinator watervogelmeetnet. Dhr. van Roomen vertelde ons waar we de methodiek ivm vogeltellingen in het Waddengebied konden terugvinden.

Zeehonden:

- Deltagebied:
 - o Gewone zeehond
 - o Vliegtuigtellingen van watervogels en zeezoogdieren in de Voordelta, 2002/2003 met gegevens van zeehonden in de Oosterschelde en Westerschelde. Rapport RIKZ/2003.046
- Waddengebied:
 - o Gewone en grijze zeehond
 - o www.waddeninzicht.nl (analyse-tool)

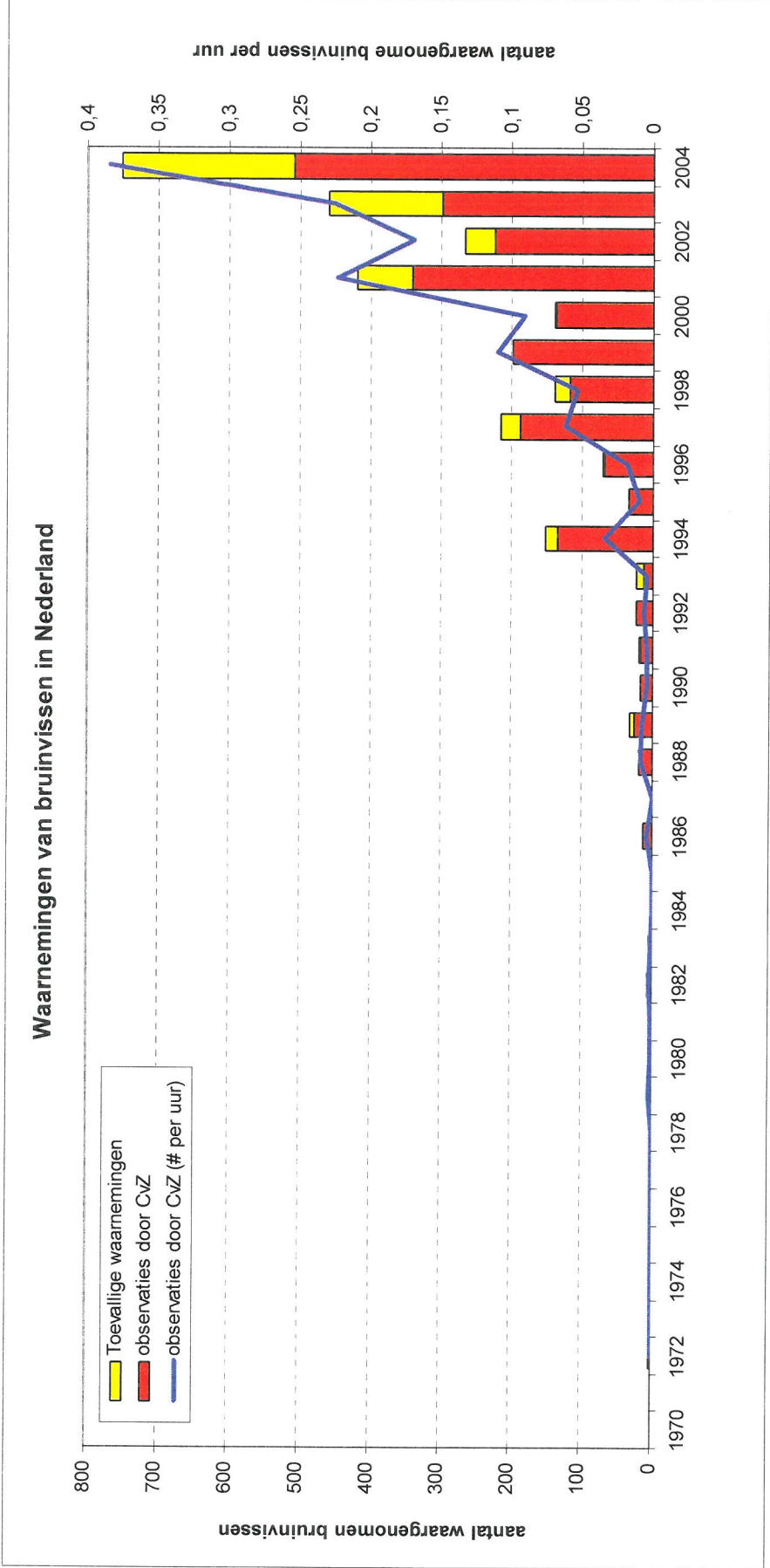
Bruinvissen

- NZG Marine Mammal Database
Contactpersoon: Kees (C.J.) Camphuysen – kees.camphuysen@wxs.nl
Data voor de volledige Nederlandse kust.
- SCANS 1994
 - o Hammond, P.S., Benke, H., Berggren, P., Borchers, D.I., Buckland, S.T., Collet, A., Heide-Jorgensen, M.P., Heimlich-Boran, S., Hiby, A.R., Leopold, M.F. & Oien, N., 1995. Distribution and abundance of the harbour porpoise and other small cetaceans in the North Sea and other adjacent waters. Life 92-2/UK/027. Final report to the European Commission, October 1995, 242 pp.
 - o http://europa.eu.int/comm/fisheries/da_et_publi/studies/bycatch/07_8.pdf
Data van de SCANS survey voor blok H (= het deel van de SCANS survey voor de Nederlandse kust)
 - o <http://www.eurocbc.org/wgmmph01.pdf>
Report of the Working Group on Marine Mammal Population Dynamics and Habitats – ICES Headquarters, 23-27 April 2001.
Totale abundantie van bruinvissen in de Noordzee, afgeleid uit Hammond et al., 1995.

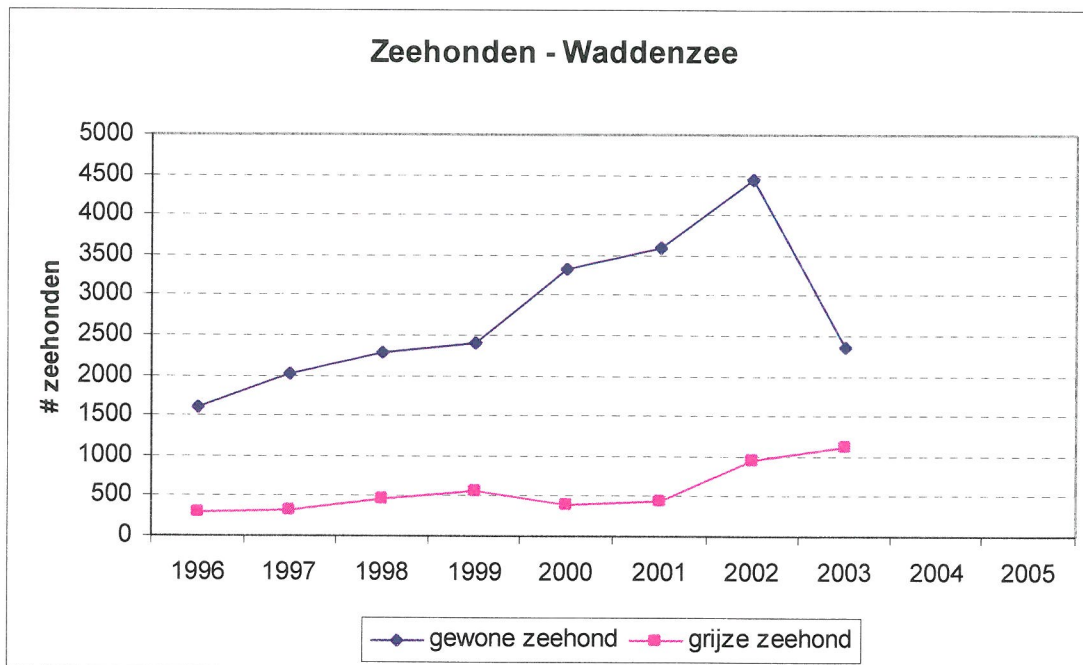
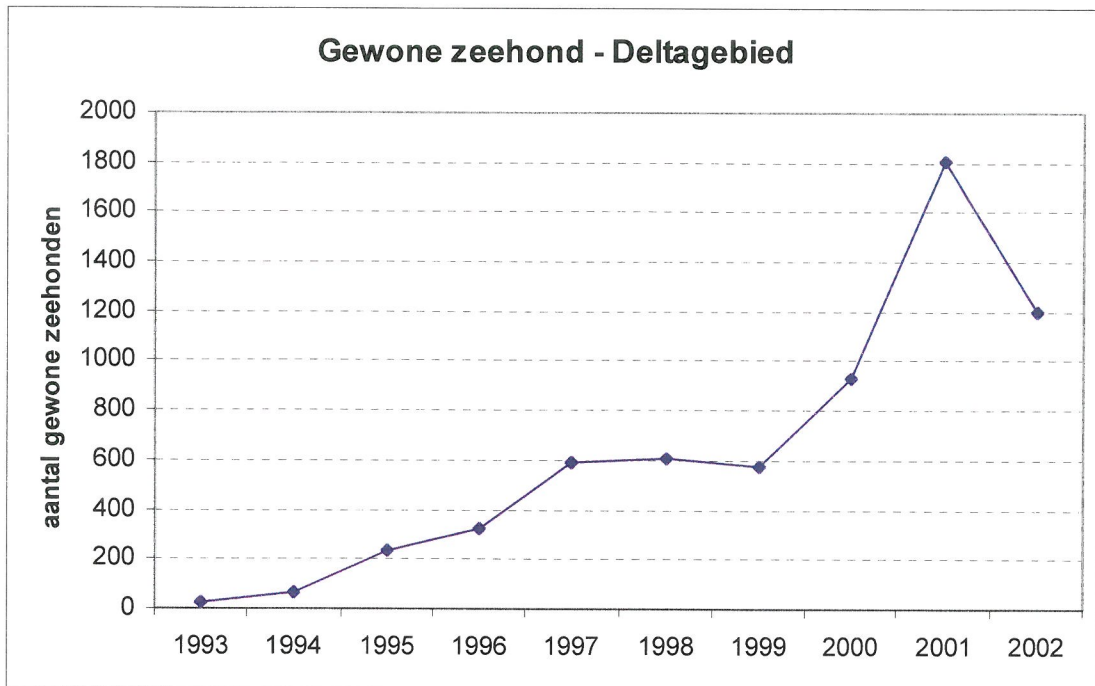
Methodologie		
Stappen		Producten
1	Identificeer de belangrijke soorten van kustbroedvogels en zeezoogdieren voor Nederland, rekening houdend met de selectie van soorten voor de Zuidelijke Noordzee.	Lijst met de belangrijkste kustbroedvogels en zeezoogdieren voor Nederland.
2	Verzamel de gegevens over het (jaarlijkse) aantal broedparen van de belangrijkste kustbroedvogels in het Delta- en het Waddengebied.	<u>Evolutie van het aantal broedparen van de dwergstern, grote stern en visdief in het Delta- en het Waddengebied.</u>
3	Verzamel de gegevens over het (jaarlijks) aantal zeezoogdieren voor de Nederlandse kust en indien mogelijk per gebied (Delta en Wadden). Maak voor bruinvissen, naast jaarlijkse data, ook gebruik van de SCANS-data.	<u>Evolutie van het (jaarlijks) aantal zeezoogdieren voor de Nederlandse kust, in het Delta- en het Waddengebied.</u>
Beschrijving van de datasets (metadata)		
<p><u>Location (indeling van het studiegebied):</u> Delta – Wadden – Nederland</p> <p><u>Nominator (teller):</u> geen</p> <p><u>Denominator (noemer):</u> geen</p> <p><u>Value (waarde):</u> het aantal getelde paren kustbroedvogels (per soort) en het aantal getelde of geschatte zeezoogdieren (per soort)</p> <p><u>Opmerkingen:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Voor bruinvissen beschikken we zowel over schattingen van het aantal bruinvissen (SCANS-data, gebaseerd op ‘distance sampling’) als over aantal geobserveerde bruinvissen (NZG-data) - Van zodra de gegevens van SCANS II beschikbaar zullen zijn (tweede helft 2006), kan een grafiek opgesteld worden die voor het ‘H survey vak’ de evolutie 1992 – 2005 weergeeft. Dit kan eventueel proportioneel voorgesteld worden ten opzichte van de totale populatie in de Noordzee. 		
Visualisatie		
Kaart	Geen	
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram dat het jaarlijks aantal geschatte (SCANS) en geobserveerde (NZG) bruinvissen weergeeft.	
Grafiek 2	Lijn- of staafdiagram dat het jaarlijks aantal grijze en gewone geobserveerde zeehonden per gebied (Delta & Wadden) en per telling weergeeft.	
Grafiek 3	Lijn- of staafdiagram dat het jaarlijks aantal broedparen van dwergsternen, grote sternen en visdieven per gebied (Delta & Wadden) weergeeft.	

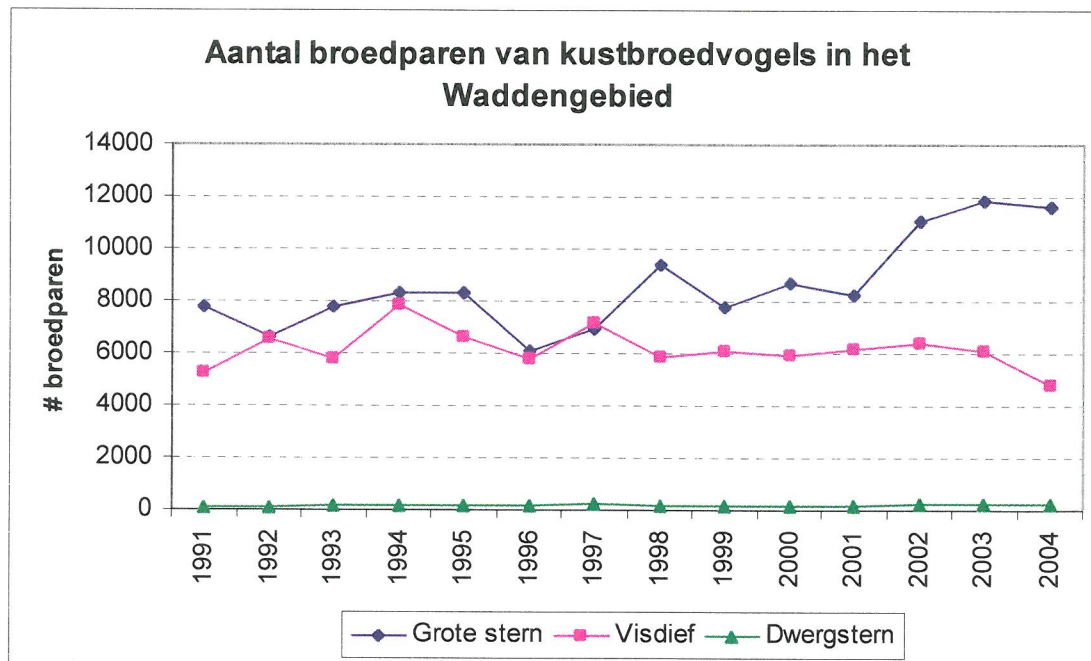
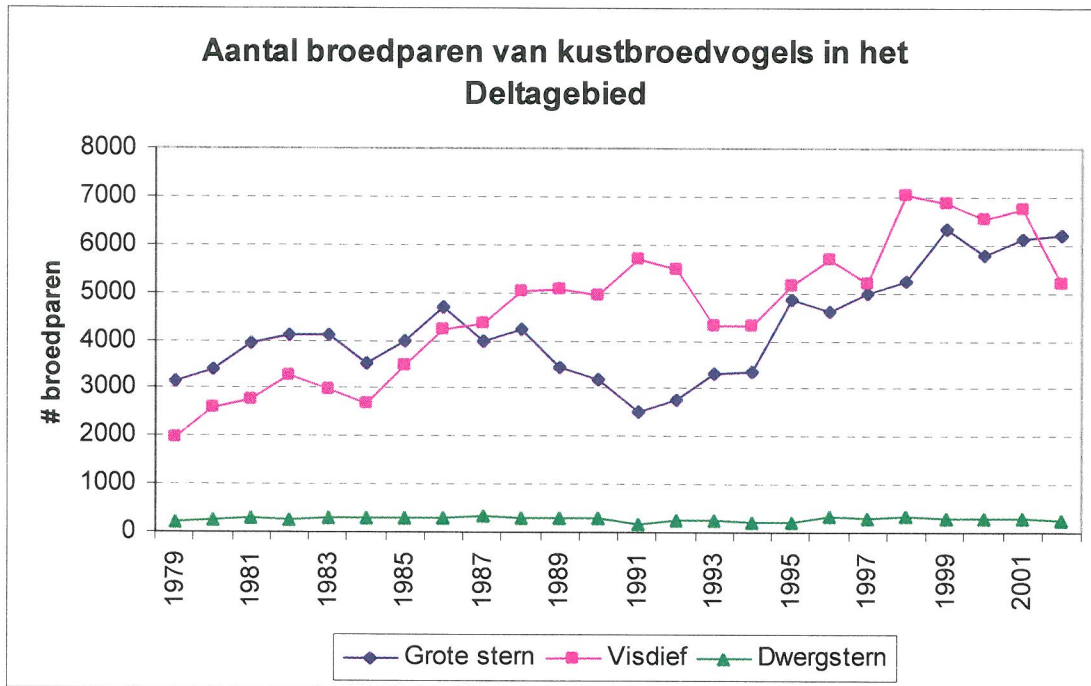
Opmerkingen

1. Bij zeehondentellingen moet men ervan uitgaan dat het aantal getelde zeehonden een minimumaantal is. Men kan immers alleen die zeehonden tellen die zich op de zandplaten bevinden. Zwemmende exemplaren worden, althans bij vliegtuigtellingen, zelden opgemerkt. Het aandeel van de zeehonden dat zich op de zandplaten bevindt is dan waarschijnlijk nog afhankelijk van weersomstandigheden en verstoringen. Verder spelen wellicht ook seizoenen, conditie en sociaal gedrag een rol.
2. Bij de SCANS survey voor bruinvissen moet men rekening houden met een afwijking ten opzichte van het eigenlijke waarnemingsgetal. De waarnemingen werden uitgevoerd vanaf tien schepen en twee vliegtuigen, waarbij de verschillende gedupliceerde tellingen werden gebruikt om een correctiefactor te berekenen. Het aantal getelde bruinvissen was 309.000, maar met een foutenmarge of onzekerheid van ± 72.000 .
3. Distance sampling is een methode die inmiddels algemeen gebruikt wordt voor het schatten van populaties zeezoogdieren, en in het bijzonder walvisachtigen. De methode baseert zich op het accuraat schatten van de perpendiculaire afstand van een geobserveerde 'cluster' (groep of individu) van de trajectlijn, die onafhankelijk moet opgesteld zijn van een eventueel verspreidingspatroon. Op basis van deze perpendiculaire afstand wordt de frequentiedistributie opgesteld en een effectieve stripbreedte bepaald (Effective Strip Width, ESW) waarbuiten de kans dat een bepaald zoogdier geobserveerd wordt als nul aanschouwd wordt. De ESW, en de daarvoor berekende dichtheid van observaties van clusters, wordt dan geëxtrapoleerd naar het totale studiegebied. Voor verdere details verwijzen we naar Buckland et al., 1993.
 - Buckland, S.T., Anderson, D.R., Burnham, K.P. & Laake, J.L., 1993. Distance sampling: estimating abundance of biological populations. Chapman and Hall, London. 446 pp.
 - <http://www.colostate.edu/depts/coopunit/download.html> : online versie van Buckland et al. (1993).
4. De tellingen van de beschouwde kustbroedvogels in het Delta- en het Waddengebied gebeuren op een bijna uniforme manier, zowel bij onderlinge vergelijking van de gebieden als vergelijking tussen de verschillende jaren binnen een gebied. Om een gedetailleerd overzicht te verkrijgen van de manier waarop in beide gebieden geteld wordt en de kleine onderlinge verschillen, verwijzen we naar volgende documenten:
 - Deltagebied: Meininger, P.L., Berrevoets, C.M. & Strucker, R.C.W., 1999. Kustbroedvogels in het Deltagebied: een terugblik op twintig jaar monitoring (1979 – 1998). Rapport RIKZ-99.025
 - Waddengebied: van Dijk, A., Hustings, F. & van der Weide, M., 2004. Handleiding Landelijk Soortonderzoek Broedvogels (Kolonievogels en zeldzame broedvogels). SOVON, Beek-Ubbergen.. (te downloaden op www.sovon.nl)

CvZ = Club van Zeetrekwaarnemers

Indicator	
5	Change to significant coastal and marine habitats and species
Meting	
5.2	Number of species per habitat type
Waarom deze meting?	
<p>Het aantal soorten per habitat type is hoofdzakelijk een kwalitatieve meting, waarvan het belang in analogie is met het concept van de Rode Lijsten. Zo kan deze meting aangeven of het beheer en herstel van gebieden het gewenste positieve effect heeft (signaalfunctie), wat vooral van belang is in de Natura 2000 gebieden. Een goede evaluatie is pas mogelijk als deze meting op regelmatige tijdstippen uitgevoerd wordt. Zo kan men bijvoorbeeld elke twee of vijf jaar het aantal soorten per habitat type opnieuw gaan evalueren, waardoor een trend zichtbaar wordt.</p> <p>Toch moet deze meting met enige voorzichtigheid benaderd worden. Een stijging van het aantal soorten binnen een habitat type kan bijvoorbeeld ook te wijten zijn aan invasieve soorten. De aanwezigheid van deze soorten is echter geen gevolg van een goed beheer en/of herstel van gebieden.</p>	
Parameters	
(i)	Number of species per habitat type
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
Nederland, kustgebonden habitattypes van de Habitatrichtlijn – Annex I	Nulmeting 2005

Databron

Habitats & sites:

www.minlnv.nl - dossiers – natuurwetgeving – natuurbeschermingswet – aanwijzingen en doelstellingen – Lijstdocument

Aantal soorten per site:

<http://eunis.eea.eu.int> - European Nature Information System

Kies voor “sites” – “pick sites, show species”

Bevraging van de volledige EUNIS databank, inclusief Natura 2000.

Opmerkingen:

- Wanneer binnen Eunis het aantal soorten per habitat type wordt opgevraagd, krijg je een Europese lijst met alle soorten die in deze habitat voorkomen. Hier kunnen de Nederlandse soorten uitgefilterd worden door elke soort afzonderlijk aan te klikken (*other info – klik op de wereldbol*). Er is echter niet bij alle soorten een verspreidingskaart voorhanden. De soorten waar wel verspreidingsinformatie aanwezig is, geven ook informatie over de regio waarin het organisme voorkomt en de status. Het afzonderlijk aanklikken van elke soort om de verspreiding na te gaan is heel arbeidsintensief en wegens het ontbreken van bepaalde verspreidingsinformatie onvolledig..
- Alternatief: in plaats van per habitat het aantal gerelateerde soorten op te zoeken, kunnen we op ‘site’ gaan zoeken, waarbij we ons toespitsen op de Nederlandse kustgerelateerde sites zoals vb. Waddenzee, Oosterschelde, Duinen Goeree, ... (kustgerelateerde sites of gebieden zijn sites die in een kustgebonden habitattype vallen; selectie gebeurt op basis van de habitattypes vermeld in Annex I van de Habitatrictlijn & MinLNV Lijstdocument). Hierbij kan één ‘site’ of gebied wel meerdere habitattypes omvatten (zie bijgevoegde lijst). Gezien de sites meestal meerdere habitattypes omvatten is deze informatie uitgebreider dan de info die we eigenlijk zoeken. We kunnen niet onderscheiden welke soorten tot een bepaald kusthabittatype behoren en welke niet.
- Binnen Eunis kan wel het totaal aantal soorten voor een land worden opgevraagd (kies voor ‘species’ – ‘country/region’ – Netherlands – any bioregion => 2390 soorten). Als men dan de verschillende soorten per ‘site’ opvraagt, kan men wel een vergelijking maken tussen de kustgebieden (‘sites’) en volledig Nederland (of ook kust t.o.v niet-kust).
- Er moet rekening gehouden worden met onvolledigheden in de Eunis-lijsten. Vb. Oosterschelde. We weten dat hier zeegrassen voorkomen, maar deze staan niet in de Eunis – lijst. Wellicht ontbreken ook een groot aantal vissen (vb. Oosterschelde: geen enkele vis in de Eunis-lijst).
- Hoewel Eunis een aantal (belangrijke) tekortkomingen heeft, is het toch een heel nuttige website om te gebruiken. Indien andere Europese landen ook van deze site gebruikmaken, wordt het mogelijk om op Europees niveau een vergelijking tussen de landen te maken. Wegens de uniformiteit van de gebruikte data wordt dit een heel betrouwbare vergelijking.
- Eunis werd aangeschreven om navraag te doen in verband met andere beschikbare data. Gezien Eunis wel een Europees totaal per habitattype kan geven, zijn de onderliggende data per habitattype en per land misschien wel voorhanden, maar nog niet op de website geplaatst.

Methodologie		
	Stappen	Producten
1	Bepaal welke gebieden ('sites') zich binnen een kustgebonden habitatype bevinden (zie Annex I van de Habitatrictlijn & MinLNV Lijstdocument).	Lijst met alle kustgebonden gebieden ('sites') en welke habitatypes ze omvatten
2	Surf naar http://eunis.eea.eu.int , klik op 'sites' en kies voor 'pick sites, show species'.	Eunis-zoekfunctie voor het aantal soorten per site
3	Voer alle geselecteerde gebieden (resultaat stap 1) in en selecteer alle datasets (inclusief 'Natura 2000').	<u>Het aantal species per 'site' of gebied.</u>
Beschrijving van de datasets (metadata)		
<p><u>Location (indeling van het studiegebied)</u>: de kustgebieden ('sites') van Nederland, op basis van Annex I van de Habitatrictlijn.</p> <p><u>Nominator (teller)</u>: geen</p> <p><u>Denominator (noemer)</u>: geen</p> <p><u>Value (waarde)</u>: het aantal soorten per kustgebied ('site')</p>		
Visualisatie		
Kaart	Geen	
Grafiek	Gezien we hier enkel over een nulmeting beschikken, zal een grafiek ons niet veel vertellen. Lijn- of staafdiagrammen zullen in de toekomst kunnen gebruikt worden, als er data voor meerdere jaren beschikbaar zijn.	
Tabel	Verschillende kustgebieden ('sites') in Nederland met weergave van het aantal soorten en de habitatypes die ze omvatten	

soorten Habitatrichtlijngebieden met weergave van de voorkomende habitattypes

- 9 Coepelduynen
Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)
- 12 Duinen Ameland
Wandelende duinen op de strandwal met Helm (*Ammophila arenaria* ; z.g. witte duinen)
Vastgelegde ontkalkte duinen met Kraaihei (*Empetrum nigrum*)
Duinen met Kruipwilg (*Salix repens* ssp. *argentea*) (kruipwilgstuweel = *Salicion arenariae*)
Vochtige duinvalleien
- 9 Duinen Goeree
Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)
Wandelende duinen op de strandwal met Helm (*Ammophila arenaria* ; z.g. witte duinen)
Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Zeekraal (*Salicornia* sp.) en andere zoutminnende soorten
Atlantische schorren met kweldergrasvegetatie (*Glauco-Puccinellietalia maritima*)
Embryonale wandelende duinen
- 8 Duinen Schiermonnikoog
Embryonale wandelende duinen
Wandelende duinen op de strandwal met Helm (*Ammophila arenaria* ; z.g. witte duinen)
Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)
Duinen met Kruipwilg (*Salix repens* ssp. *argentea*) (kruipwilgstuweel = *Salicion arenariae*)
Vochtige duinvalleien
- 11 Duinen Schoorl
Vastgelegde ontkalkte duinen met Kraaihei (*Empetrum nigrum*)
Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied
- 12 Duinen Terschelling
Embryonale wandelende duinen
Wandelende duinen op de strandwal met Helm (*Ammophila arenaria* ; z.g. witte duinen)
Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)
Vastgelegde ontkalkte duinen met Kraaihei (*Empetrum nigrum*)
Duinen met Kruipwilg (*Salix repens* ssp. *argentea*) (kruipwilgstuweel = *Salicion arenariae*)
Vochtige duinvalleien
- 17 Duinen Texel, Waal en Burg, Dijkmanshuizen en de Bol
Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Zeekraal (*Salicornia* sp.) en andere zoutminnende soorten
Atlantische schorren met kweldergrasvegetatie (*Glauco-Puccinellietalia maritima*)
Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)

- Vastgelegde ontkalkte duinen met Kraaihei (*Empetrum nigrum*)
 Duinen met Duindoorn (*Hippophae rhamnoides*)
 Duinen met Kruipwilg (*Salix repens* ssp. *argentea*) (kruipwilgstuweel = *Salicion arenariae*)
 Vochtige duinvalleien
- 17 Duinen Vlieland
 Vastgelegde ontkalkte duinen met Kraaihei (*Empetrum nigrum*)
 Vochtige duinvalleien
- 13 Duinen Zwanenwater en Pettemerduinen
 Vastgelegde ontkalkte duinen met Kraaihei (*Empetrum nigrum*)
 Duinen met Kruipwilg (*Salix repens* ssp. *argentea*) (kruipwilgstuweel = *Salicion arenariae*)
 Vochtige duinvalleien
- 50 Grevelingen
 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Zeekraal (*Salicornia* sp.) en andere zoutminnende soorten
- 13 Kennemerland-zuid
 Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)
 Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Calluna-Ulicetea*)
 Duinen met Duindoorn (*Hippophae rhamnoides*)
 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied
- 12 Kop van Schouwen
 Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)
 Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Calluna-Ulicetea*)
 Duinen met Duindoorn (*Hippophae rhamnoides*)
 Vochtige duinvalleien
- 13 Manteling van Walcheren
 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied
- 23 Meiendel en Berkheide
 Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)
 Duinen met Duindoorn (*Hippophae rhamnoides*)
 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied
- 28 Noordhollands Duinreservaat
 Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)
 Vastgelegde ontkalkte duinen met Kraaihei (*Empetrum nigrum*)
 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied

- 34 Noordzeekustzone
 Permanent met zeewater van geringe diepte overstromde zandbanken
- 44 Oosterschelde
 Grote ondiepe kreken en baaien
 Atlantische schorren met kweldergrasvegetatie (*Glauco-Puccinellietalia maritima*)
- 9 Solleveld
 Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Calluna-Ulicetea*)
- 70 Voordelta
 Permanent met zeewater van geringe diepte overstromde zandbanken
 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
- 25 Voornes Duin
 Vastgelegde kustduinen met kruidvegetatie (grijze duinen)
 Duinen met Duindoorn (*Hippophae rhamnoides*)
 Beboste duinen van het Atlantische, continentale en boreale gebied
 Vochtige duinvalleien
- 97 Waddenzee
 Permanent met zeewater van geringe diepte overstromde zandbanken
 Estuaria
 Bij eb droogvallende slikwadden en zandplaten
 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Zeekraal (*Salicornia* sp.) en andere zoutminnende soorten
 Atlantische schorren met kweldergrasvegetatie (*Glauco-Puccinellietalia maritima*)
 Embryonale wandelende duinen
 Wandelende duinen op de strandwal met Helm (*Ammophila arenaria*; z.g. witte duinen)
- 6 Westduinpark en Wapendal
 Atlantische vastgelegde ontkalkte duinen (*Calluna-Ulicetea*)
- 47 Westerschelde
 Estuaria
 Atlantische schorren met kweldergrasvegetatie (*Glauco-Puccinellietalia maritima*)
- 85 Zwin
 Eenjarige pioniersvegetaties van slik- en zandgebieden met Zeekraal (*Salicornia* sp.) en andere zoutminnende soorten
 Embryonale wandelende duinen

Indicator	
5	Change to significant coastal and marine habitats and species
Meting	
5.3	Number of Red List coastal area species
Waarom deze meting?	
<p>Het doel en nut van Rode Lijsten is meervoudig. Enerzijds hebben ze een signaalfunctie, vooral naar de overheid toe. Het gaat immers om bedreigde en kwetsbare soorten die het risico lopen te verdwijnen indien geen gepaste beleids- en beheersmaatregelen worden genomen. Anderzijds helpen ze om prioriteiten te stellen, onder andere bij de bescherming en het beheer van gebieden waar veel bedreigde soorten voorkomen. Daarnaast zijn ze een middel om het onderzoek naar bedreigde soorten te promoten of om monitoringprogramma's op te starten. Tenslotte maken ze ook het brede publiek attent op het voortschrijdende verlies aan biodiversiteit.</p>	
Parameters	
(i)	Number of coast-specific species included in the Red List of species
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
Nederlands kustgebied	Nulmeting: 2004

Databron

Rode lijsten:

- www.minlnv.nl - publicaties – wet en regelgeving – 05/11/2004 – Besluit Rode Lijsten fauna en flora
- Database Soorten van het Natuurbeleid van het Ministerie van LNV
<http://www2.minlnv.nl/thema/groen/ffwet/soorten/intro.htm> . Deze database bevat alle ‘in het wild’ voorkomende soorten planten en dieren van Nederland waarvoor beleid bestaat. Via deze site kunnen ook de Rode Lijsten worden opgevraagd.
Deze link werd ons bezorgd door Ir. Dick Bal van het expertisecentrum van het Ministerie van LNV (d.bal@minlnv.nl).

Bij volgende taxonomische groepen werd nagegaan welke Rode Lijst soorten aan de kust voorkomen:

- Rode Lijst Zoogdieren
 - o www.vleermuis.net
 - o diverse websites
- Rode Lijst Broedvogels
 - o www.vogelbescherming.nl (“zoek vogels op gebieden”)
- Rode Lijst Reptielen
 - o www.kustgids.nl
 - o www.stichtingnatuuranders.nl/de_rodelijst_reptielen.htm
 - o diverse websites
- Rode Lijst Amfibieën
 - o www.ravon.nl
 - o www.mnp.nl/mnc/i-nl-1078.html (natuur- en milieucompendium - boomkikker)
 - o diverse websites
- Rode Lijst Vissen
 - o www.fishbase.org
 - o Nijssen, H., de Groot, S.J. (1987). De vissen van Nederland: systematische indeling, historisch overzicht, het ontstaan van de viskweek, uitheemse vissoorten, determineersleutels, beschrijvingen, afbeeldingen, literatuur, van alle in Nederlandse wateren voorkomende zee- en zoetwatervissoorten. KNNV Uitgeverij: Utrecht, The Netherlands. ISBN 90-5011-006-1. 224 pp.
- Rode Lijst Vaatplanten
 - o <http://wildeplanten.web1000.com>
 - o <http://home01.wxs.nl/~seckel/kreutz/diashow/NLshow.html> (de Nederlandse Orchideeën)
 - o Weeda, E.J., Schaminée, J.H.J., van Duuren, L., Hennekens, S.M., Hoegen, A.C., Jansen, A.J.M., de Jong, D. (2003). Kust en binnenlandse pioniermilieus. Atlas van plantengemeenschappen in Nederland, 3. KNNV Uitgeverij: Utrecht, Nederland. ISBN 90-5011-176-9. 256 pp.
 - o Borsje, H., de Bruyn, G.J., Cuperus, R., Hemerik, L., Langeveld, K., Mester, H., de Vette, A. (Ed.). (1996). Beleef het duin. 3rd revised ed. Van Arket Utrecht, Nederland. ISBN 90-6224-263-4. 223 pp.
- Rode Lijst Vlinders
 - o www.vlindernet.nl

Alle door ons opgestelde ‘kust-specifieke Rode Lijsten’, behalve deze van vissen, werden nagekeken en aangevuld door Drs. Johan Thissen van het Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (minLNV) (j.b.m.thissen@minlnv.nl).

Drs. Johan Thissen maakte aanvullend gebruik van volgende bronnen:

- Atlas van de Nederlandse Flora (3 delen)
- Nederlandse oecologische flora (5 delen)
- De Nederlandse libellen
- Atlas van de Nederlandse zoogdieren
- Atlas van de Nederlandse dagvlinders
- Avifauna van Nederland (2 delen)
- Atlas van de Nederlandse broedvogels 1998-2000

De Rode Lijst Vissen werd nagekeken door Dr. André Cattrijsse van het Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ).

Methodologie		
	Stappen	Producten
1	Download de Rode Lijsten van Nederland van de website van het Ministerie van Landbouw, Natuur & Voedselkwaliteit.	Overzicht van de Rode Lijst Soorten in Nederland, per taxonomische groep
2	Filter uit deze Rode Lijsten alle soorten die kustgebonden of duidelijk kustminnend zijn (per taxonomische groep)	<u>Kust-specifieke Rode Lijst soorten per taxonomische groep</u>
Beschrijving van de datasets (metadata)		
<p><u>Location (indeling van het studiegebied)</u>: de beschouwde dier- en plantgroepen (zoogdieren – broedvogels – amfibieën en reptielen – vissen – libellen – vaatplanten)</p> <p><u>Nominator (teller)</u>: geen</p> <p><u>Denominator (noemer)</u>: geen</p> <p><u>Value (waarde)</u>: het aantal organismen van de beschouwde taxonomische groep die tot een bepaalde beschermingscategorie behoren, waarbij de categorie wordt vermeld in ‘remark data’.</p>		
Visualisatie		
Kaart	Geen	
Grafiek 1	<p>“Bar of pie” diagram. Het taartdiagram geeft het aantal kust- en niet-kust-specifieke Rode Lijst soorten weer, terwijl het staafdiagram weergeeft hoeveel procent van de kust Rode Lijst soorten zich in een welbepaalde Rode Lijst klasse bevinden.</p> <p>Per taxonomische groep wordt een aparte grafiek gemaakt (zoogdieren, vissen, broedvogels, amfibieën, reptielen, vaatplanten & vlinders).</p>	

Opmerkingen

Algemeen:

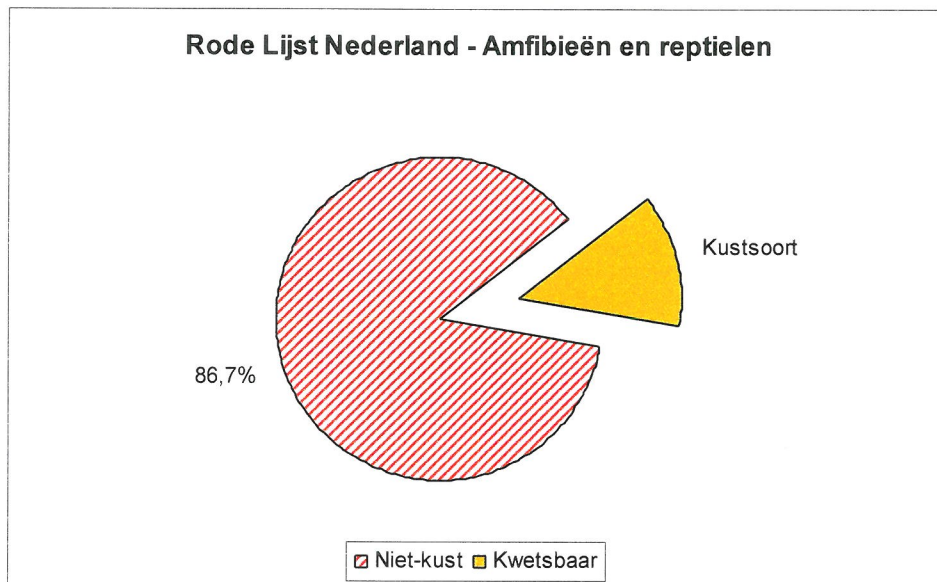
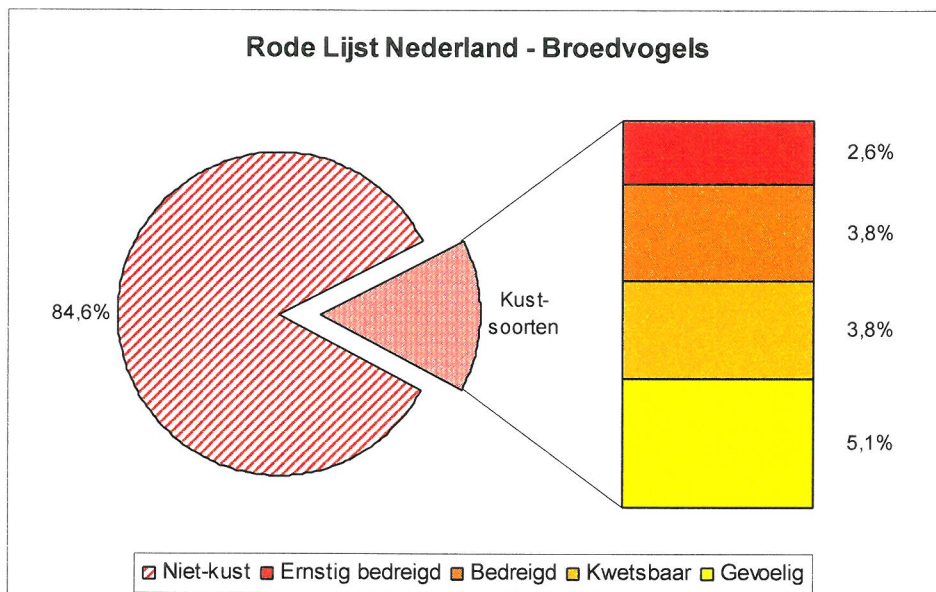
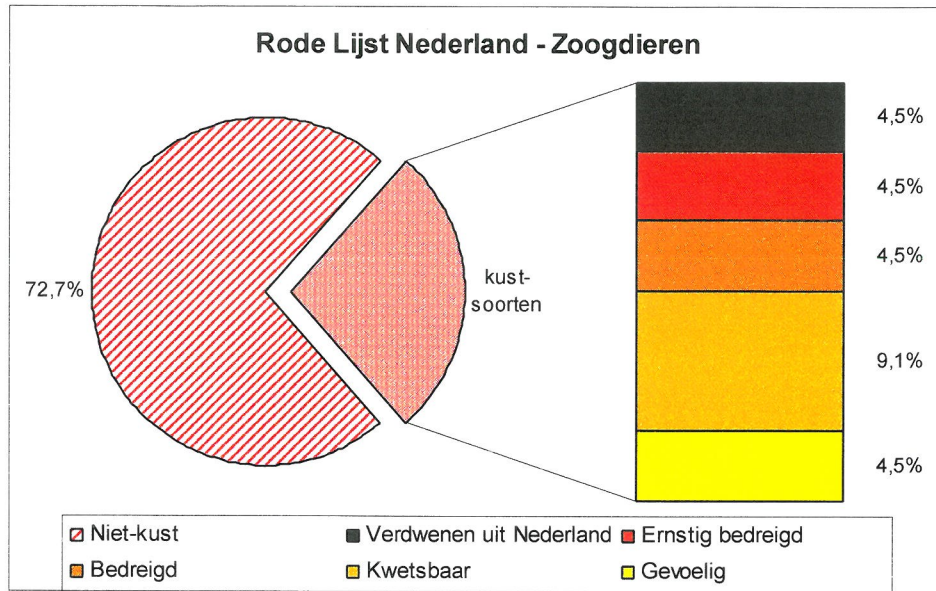
Een Rode Lijst is altijd een momentopname en moet op regelmatige tijdstippen herzien worden. Rode Lijsten zijn namelijk gebaseerd op kwantitatieve data die aan veranderingen onderhevig zijn. Zo kunnen er veranderingen optreden in populatieaantallen of verspreiding van soorten en ook onze kennis omtrent de status en trends van soorten kan verbeteren.

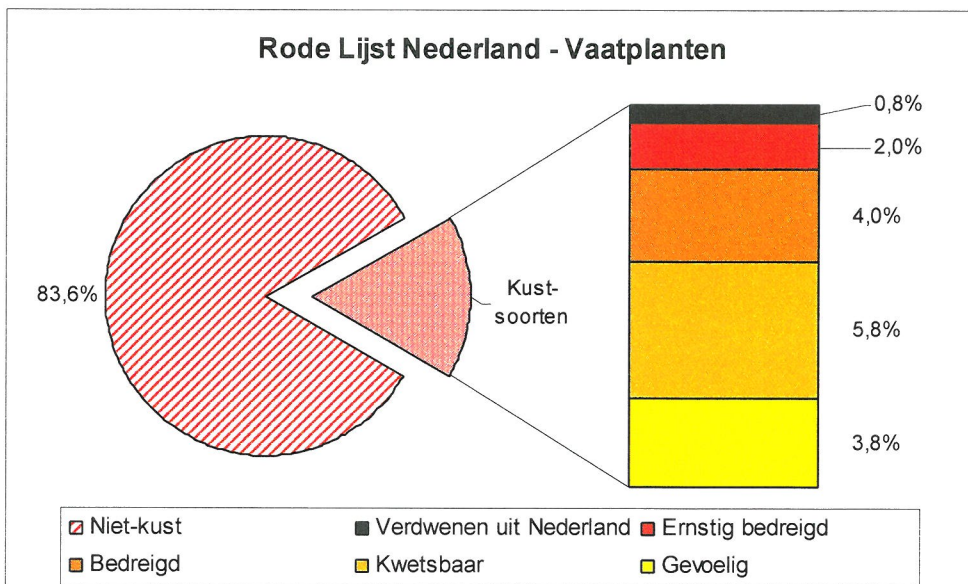
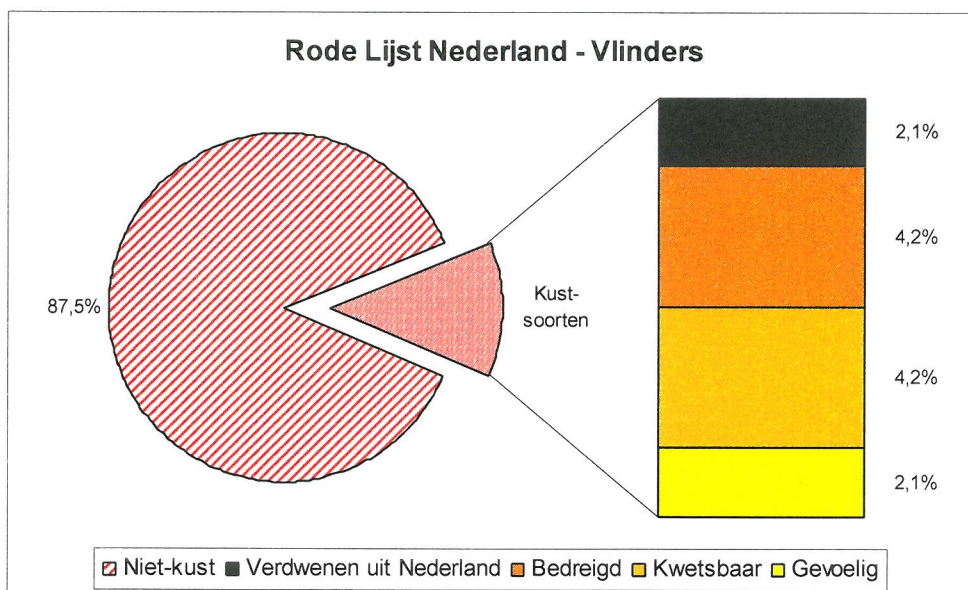
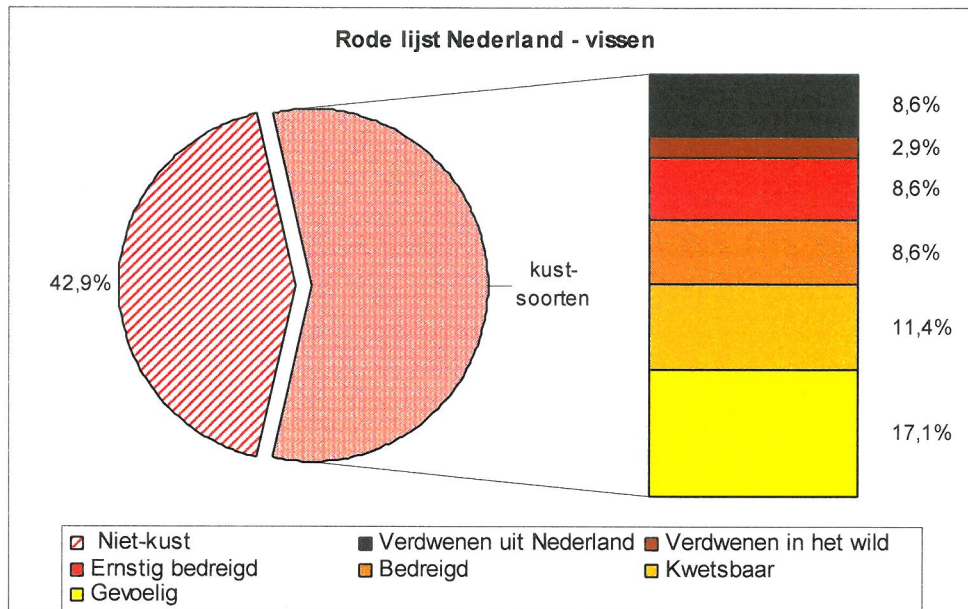
Gebruikte categorieën:

- Verdwenen uit Nederland
- Verdwenen in het wild
- Ernstig bedreigd
- Bedreigd
- Kwetsbaar
- Gevoelig

Volgende Rode Lijst groepen werden niet behandeld:

- Bijen
- Kokerjuffers
- Sprinkhanen en krekels
- Steenvliegen
- Haften
- Land- en zoetwaterweekdieren
- Platwormen
- Mossen
- Korstmossen
- Paddestoelen

Rode Lijst - Zoogdieren

<u>Status</u>	<u>Nederland</u>	<u>Kustgebonden - kustminnend</u>
Verdwenen in Nederland	2	1
Verdwenen in het wild	1	0
Ernstig bedreigd	2	1
Bedreigd	3	1
Kwetsbaar	6	2
Gevoelig	8	1
TOTAAL	22	6

Rode Lijst - Broedvogels

<u>Status</u>	<u>Nederland</u>	<u>Kustgebonden - kustminnend</u>
Verdwenen in Nederland	7	0
Verdwenen in het wild	1	0
Ernstig bedreigd	12	2
Bedreigd	12	3
Kwetsbaar	20	3
Gevoelig	26	4
TOTAAL	78	12

Rode Lijst – Vissen

<u>Status</u>	<u>Nederland</u>	<u>Kustgebonden - kustminnend</u>
Verdwenen in Nederland	5	3, waarvan 2 anadroom
Verdwenen in het wild	1	1
Ernstig bedreigd	3	3
Bedreigd	8	3
Kwetsbaar	10	4
Gevoelig	8	6
TOTAAL	35	20

Rode Lijst - Vlinders

<u>Status</u>	<u>Nederland</u>	<u>Kustgebonden - kustminnend</u>
Verdwenen in Nederland	18	1
Verdwenen in het wild	0	0
Ernstig bedreigd	7	0
Bedreigd	11	2
Kwetsbaar	10	2
Gevoelig	2	1
TOTAAL	48	6

Rode Lijst – Amfibieën en reptielen

<u>Status</u>	<u>Nederland</u>	<u>Kustgebonden - kustminnend</u>
Verdwenen in Nederland	0	0
Verdwenen in het wild	0	0
Ernstig bedreigd	1 A + 1 R	0
Bedreigd	3 A + 1 R	0
Kwetsbaar	5 A + 4 R	1 A + 1 R
Gevoelig	0	0
TOTAAL	15	2

Rode Lijst - Libellen

<u>Status</u>	<u>Nederland</u>	<u>Kustgebonden - kustminnend</u>
Verdwenen in Nederland	5	0
Verdwenen in het wild	0	0
Ernstig bedreigd	5	0
Bedreigd	8	0
Kwetsbaar	6	0
Gevoelig	3	0
TOTAAL	27	0

Rode Lijst – Vaatplanten

<u>Status</u>	<u>Nederland</u>	<u>Kustgebonden - kustminnend</u>
Verdwenen in Nederland	50	4
Verdwenen in het wild	0	0
Ernstig bedreigd	97	10
Bedreigd	102	20
Kwetsbaar	136	29
Gevoelig	114	19
TOTAAL	499	82

Indicator	
9	Patterns of sectoral employment
Meting	
9.1	Full time, part time and seasonal employment per sector
Waarom deze meting?	
<p>De economische activiteit stelt ondernemingen en overheid in staat om producten en diensten te leveren die toegevoegde waarde en tewerkstelling creëren. Het stimuleren van een dynamische economie om duurzame kustgemeenschappen te ondersteunen, is één van de prioriteiten in de strategieën voor de ontwikkeling in kustgebieden. Duurzame tewerkstelling en duurzaam ondernemen legt vooral de nadruk op het creëren van voltijdse arbeid in de verschillende economische sectoren en een verminderde afhankelijkheid van seizoensgebonden banen.</p> <p>De primaire sector omvat de landbouw, bosbouw en visserij, de secundaire sector wordt voorgesteld door de nijverheid en constructie, de tertiaire sector is handel en diensten en de quaternaire sector is de non-profit sector die onderwijs, gezondheid en overheidsdiensten omvat.</p> <p>Door het opvolgen van veranderingen in tewerkstelling in de economische sectoren, kunnen trends en ontwikkelingen opgespoord worden. Vooral de tewerkstelling in de toeristische sector en havenfaciliteiten tonen het belang van de tertiaire sector voor het kustgebied aan.</p>	
Parameter	
(i)	Percent of full time employment of the total working population
(ii)	Percent of part time employment of the total working population
(iii)	Percent of employment per economic sector from the total working population
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
De 37 kustgemeenten in de vijf kustprovincies	1996 – 2003 ⁽¹⁾

Databron

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) – Statline

Percent of the working population with full-time and part-time employment:

Nederland regionaal – arbeid, inkomen en sociale zekerheid

Beroepsbevolking naar regio: arbeidsduur per week – bedrijfstakken (= sectoren) – totale beroepsbevolking voor Nederland – provincies – COROP

Beroepsbevolking naar gemeente (voor gemeentes > 10000 inwoners): arbeidsduur per week – bedrijfstakken (= sectoren) – totale beroepsbevolking voor alle kustgemeenten

Percent of the working population per sector:

Nederland regionaal – arbeid, inkomen en sociale zekerheid

Beroepsbevolking naar regio: arbeidsduur per week – bedrijfstakken (= sectoren) – totale beroepsbevolking voor Nederland – provincies – COROP

Beroepsbevolking naar gemeente (voor gemeentes > 10000 inwoners): arbeidsduur per week – bedrijfstakken (= sectoren) – totale beroepsbevolking voor alle kustgemeenten

Methodologie

Stappen

Producten

1	Identificeer alle gemeenten die de kustlijn raken of deze in het verleden geraakt hebben ⁽²⁾ en ken ze een unieke code toe ⁽³⁾ . Definieer dit als het ‘kustgebied’.	Lijst van alle huidige en vroegere kustgemeenten voor de drie meest recente tellingen van de beroepsbevolking
2	Verzamel de full time tewerkstellingscijfers voor alle eenheden die in het studiegebied geïdentificeerd zijn.	Full time tewerkstellingscijfers voor Nederland, de vijf kustprovincies en respectievelijke COROP-gebieden en alle kustgemeenten
3	Tel de full time tewerkstellingscijfers op voor de groep van gemeenten geïdentificeerd in stap 1 (= het kustgebied).	Full time tewerkstellingscijfers van het ‘kustgebied’ in Nederland
4	Trek de tewerkstellingscijfers van dit kustgebied (product 3) af van de totale tewerkstellingscijfers in Nederland	Full time tewerkstellingscijfers van alle niet-kustgemeenten in Nederland
5	Verzamel de totale beroepsbevolkingscijfers voor elk van de eenheden die in het studiegebied geïdentificeerd zijn.	Totale beroepsbevolking van Nederland, de vijf kustprovincies en respectievelijke COROP-gebieden en alle kustgemeenten.
6	Tel de totale beroepsbevolkingscijfers op voor de gemeenten geïdentificeerd in stap 1.	Totale beroepsbevolking van het kustgebied in Nederland

7	Trek de totale beroepsbevolking van het kustgebied af van de totale beroepsbevolking van Nederland	Totale beroepsbevolking van alle niet-kustgemeenten in Nederland
8	Deel het resultaat van stap 3 door het resultaat van stap 6 en vermenigvuldig dit met 100	<u>Percentage van de beroepsbevolking dat full time werkt in het kustgebied van Nederland</u>
9	Deel het resultaat van stap 4 door het resultaat van stap 7	<u>Percentage van de beroepsbevolking dat full time werkt in het niet-kustgebied van Nederland</u>
10	Herhaal stap 3 tot 9 voor elk van de vijf kustprovincies	<u>Percentage van de beroepsbevolking dat full time werkt in het kustgebied en het niet-kustgebied van elk van de vijf kustprovincies.</u>
11	Herhaal stap 2 tot en met 10 voor de part time tewerkstelling en de sectorale tewerkstelling.	<u>Percentage van de beroepsbevolking dat part time werkt en het percentage dat in de verschillende sectoren tewerkgesteld is in het kustgebied en het niet-kustgebied van Nederland.</u>

Beschrijving van de datasets (metadata)

Location (indeling van het studiegebied): Nederland – provincies – COROP's – kustgemeenten

Nominator (teller): sectorale, full time en part time tewerkstellingscijfers

Denominator (noemer): totale beroepsbevolking

Value (waarde): percentage van de beroepsbevolking dat full time of part time werkt en het percentage van de beroepsbevolking dat in en elk van de vier economische sectoren tewerkgesteld is..

Opmerkingen:

- Sectorale indeling:

- Primaire sector = landbouw, bosbouw en visserij
- Secundaire sector = nijverheid en constructie
- Tertiaire sector = commerciële dienstverlening (handel en diensten)
- Quaternaire sector = niet-commerciële dienstverlening (non-profit: onderwijs, gezondheid & overheidsdiensten)

- Arbeidsduur:

- 12 – 19h = part time
- 20 – 34h = full time
- 35h of meer = full time

- Statistisch geheim:

Het Centraal Bureau voor de Statistiek geeft geen tewerkstellingscijfers vrij over gemeenten met minder dan 10.000 inwoners. Hierdoor ontbreekt voor een aantal gemeenten de nodige data om deze meting volledig/correct uit te voeren.

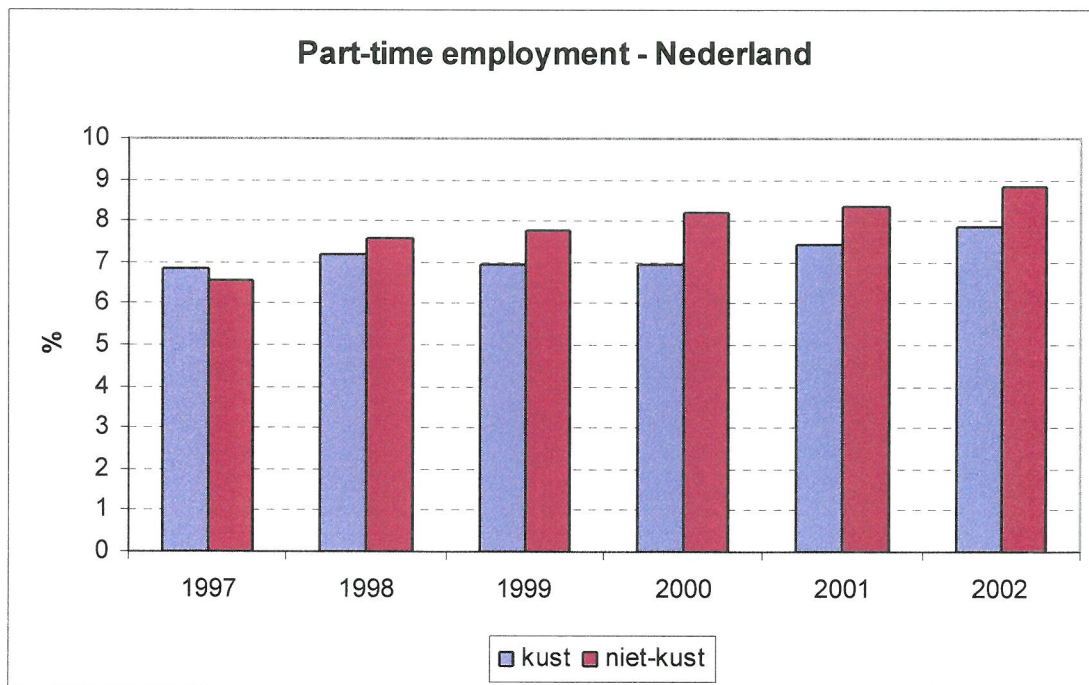
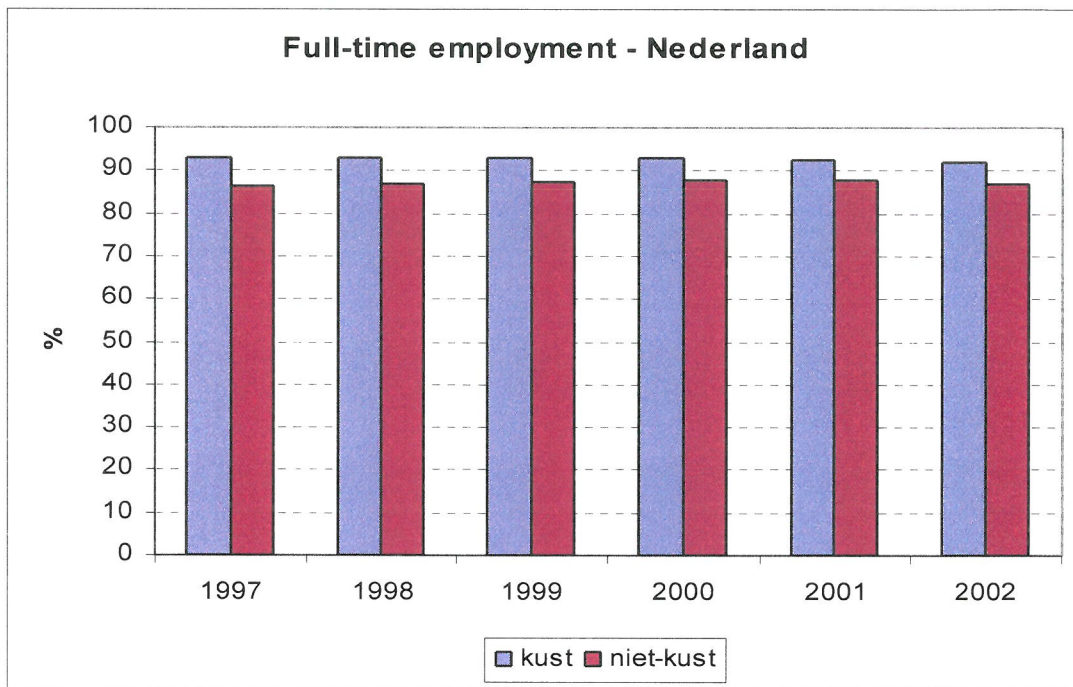
Alle grafieken zijn gemaakt aan de hand van een onvolledige dataset: er waren geen data beschikbaar voor gemeenten met minder dan 10.000 inwoners

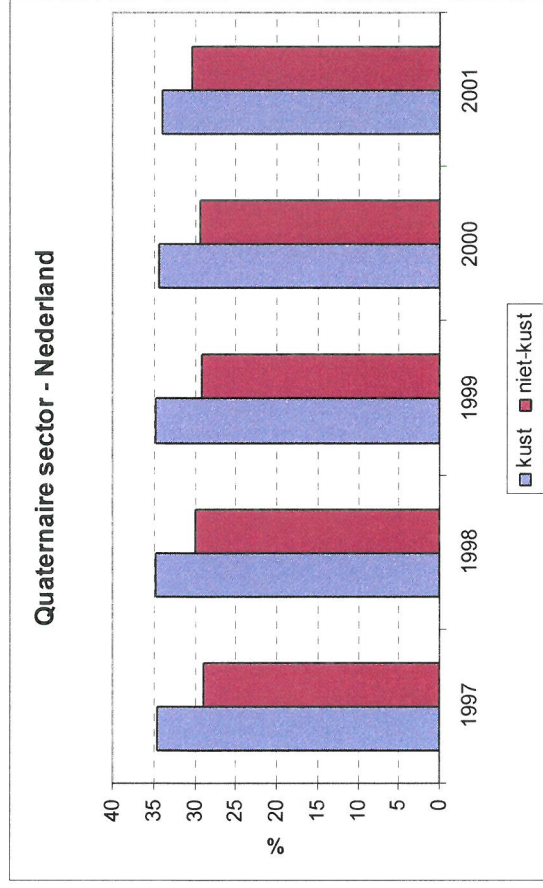
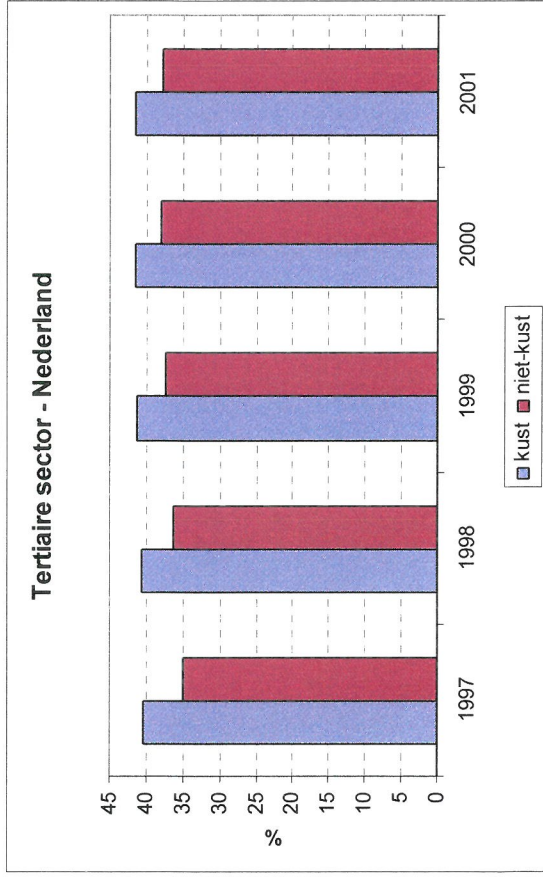
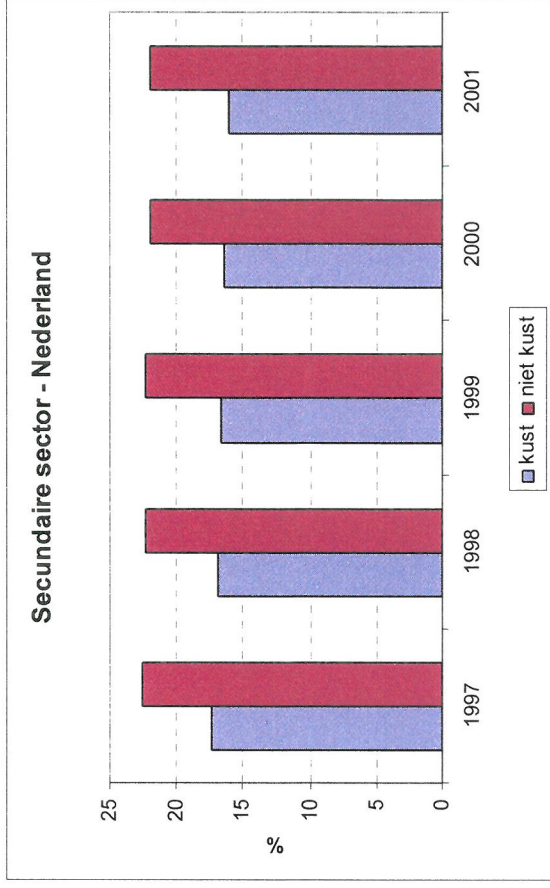
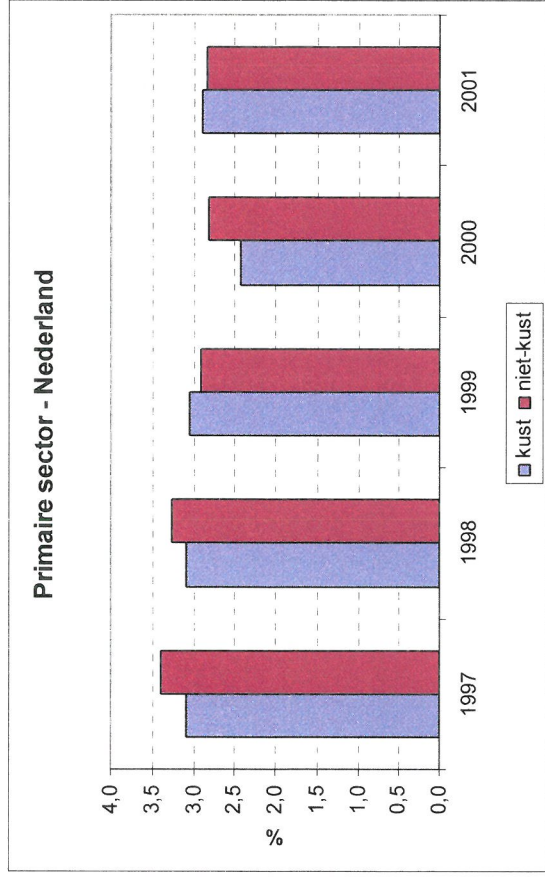
Visualisatie

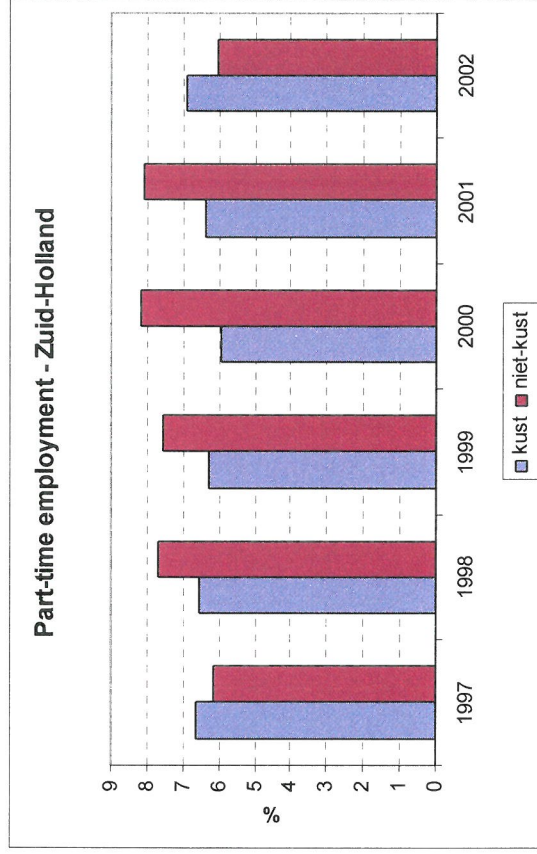
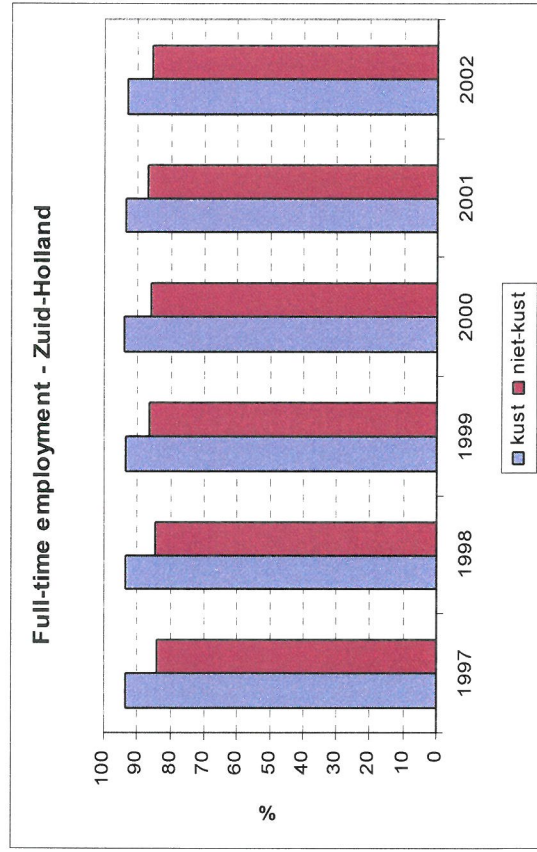
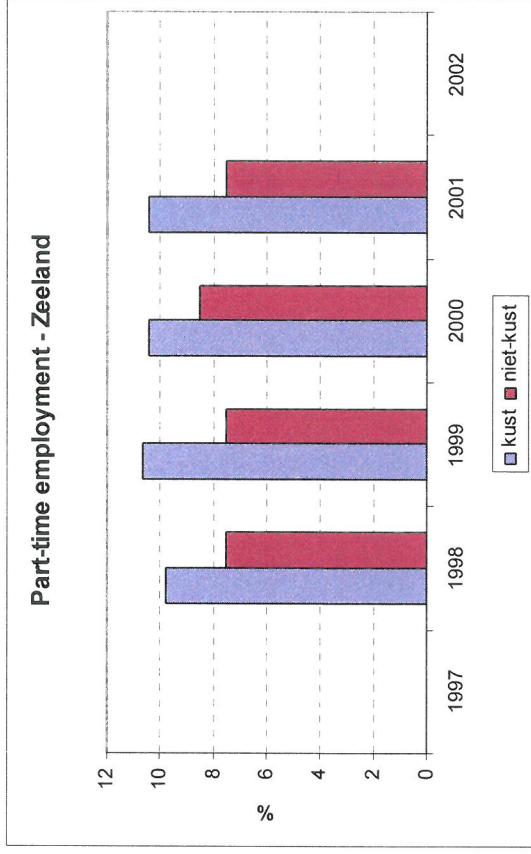
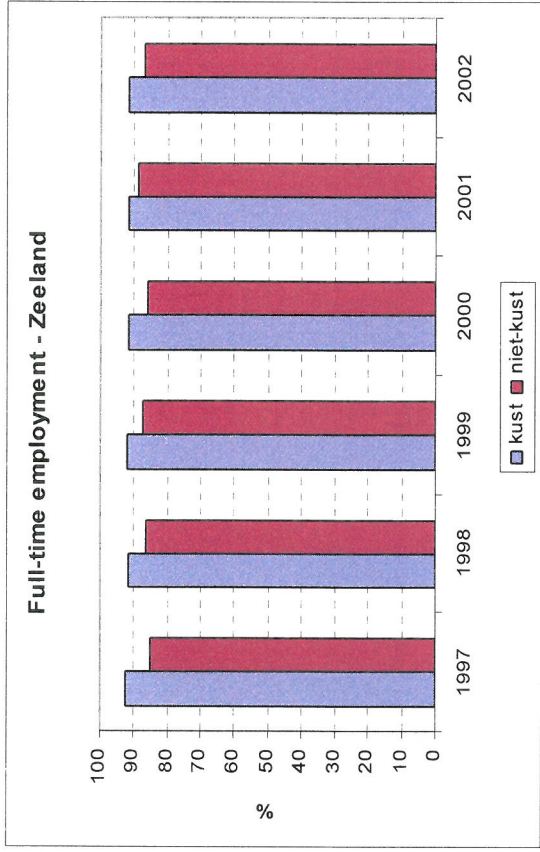
Kaart	Geen
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram dat het percentage van de totale beroepsbevolking weergeeft dat full time werkt in het kustgebied en het niet-kustgebied van Nederland.
Grafiek 2	Lijn- of staafdiagram dat het percentage van de totale beroepsbevolking weergeeft dat part time werkt in het kustgebied en het niet-kustgebied van Nederland ⁽⁴⁾ .
Grafiek 3	Lijn- of staafdiagram dat het percentage van de totale beroepsbevolking weergeeft dat in de verschillende sectoren (primaire, secundaire, tertiaire en quaternaire) is tewerkgesteld in het kustgebied en het niet-kustgebied van Nederland ⁽⁴⁾ .

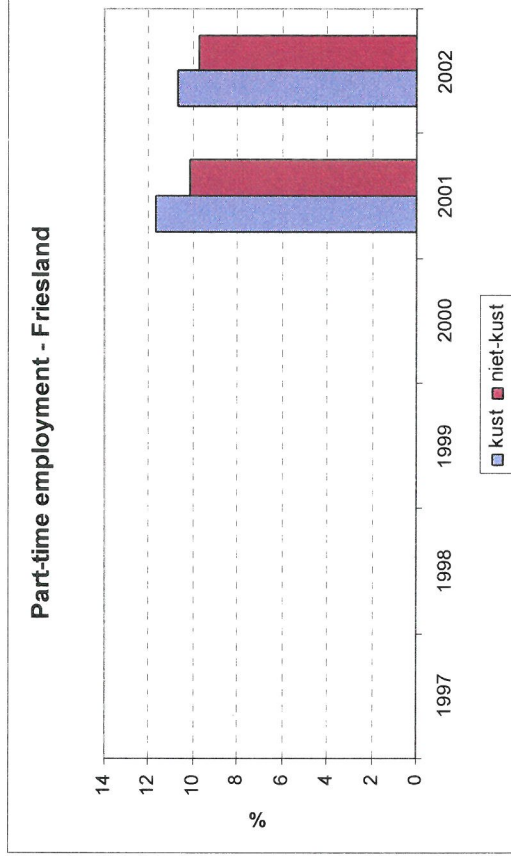
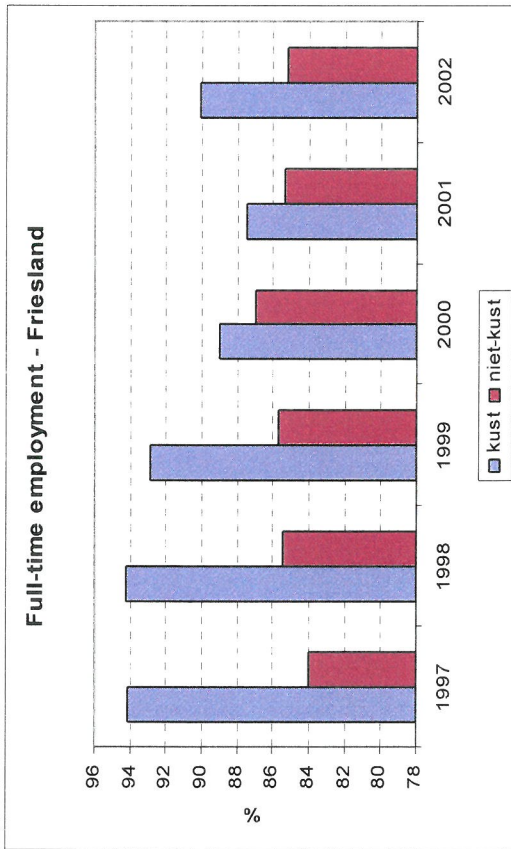
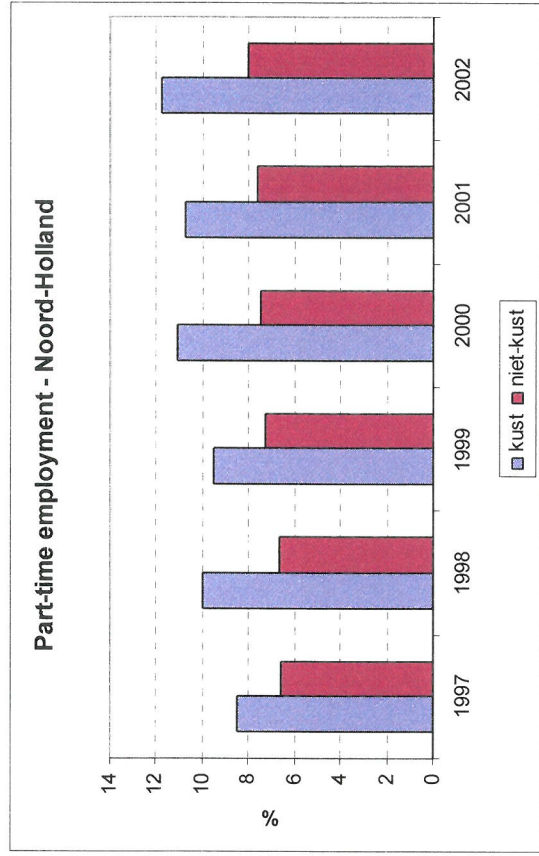
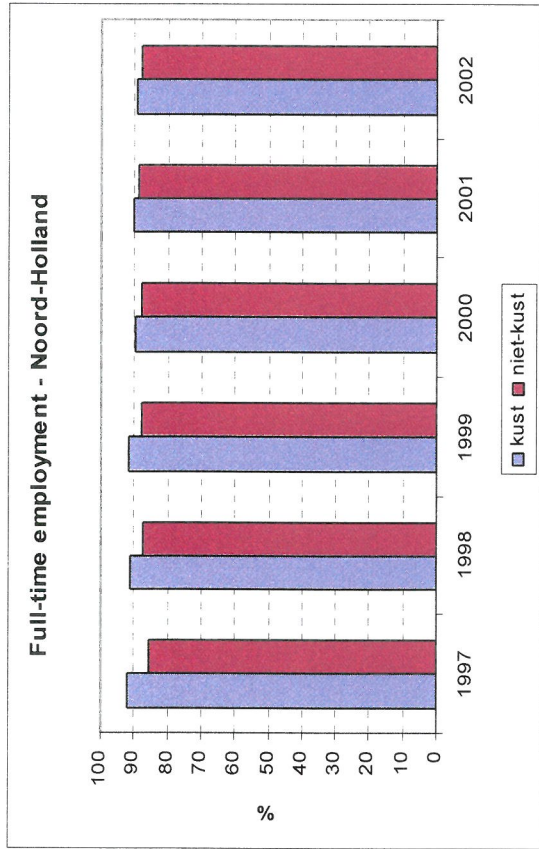
Opmerkingen:

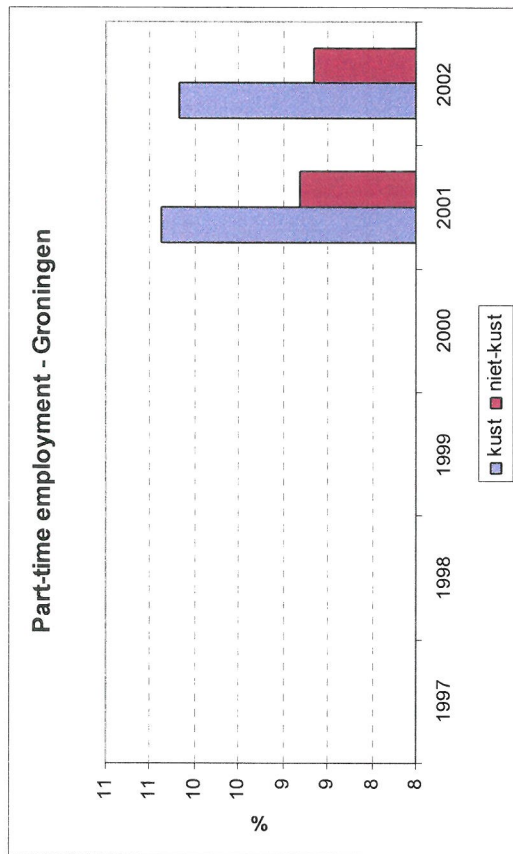
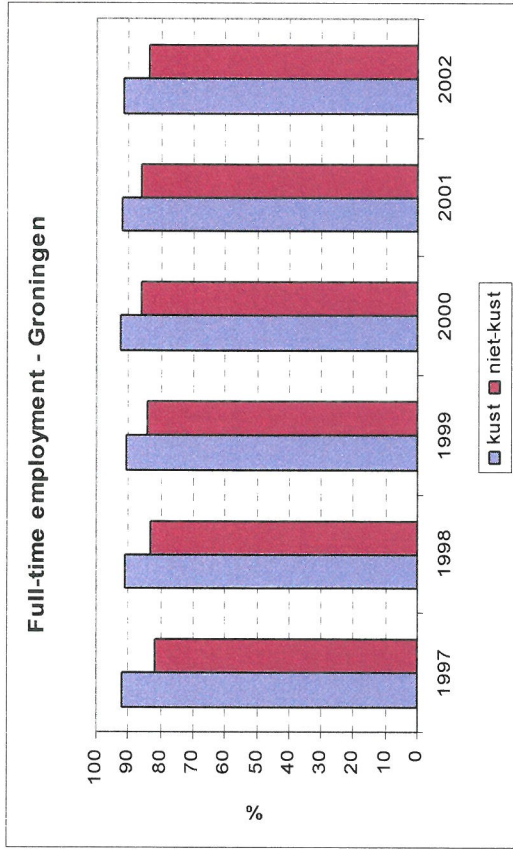
- (1) De richtlijnen voor de berekening van deze meting betreft minimum drie Census-gegevens.
- (2) Hierbij wordt rekening gehouden met fusies en grenswijzigingen die in het verleden opgetreden zijn.
- (3) Door desbetreffende overheidsinstellingen worden unieke codes toegekend aan huidige en gefusioneerde gemeenten.
- (4) Wanneer de percentages van de beroepsbevolking dat full time of part time werkt, worden samengeteld, krijgt men geen 100%. Hetzelfde geldt voor de percentages van de beroepsbevolking die in de verschillende economische sectoren is samengeteld. Het Centraal Bureau voor de Statistiek zal worden aangeschreven om na te gaan of zij hiervoor een verklaring hebben (vb. werken met afgeronde data, het niet mee opnemen van de beroepsbevolking die minder dan 12h per week werkt, ...)

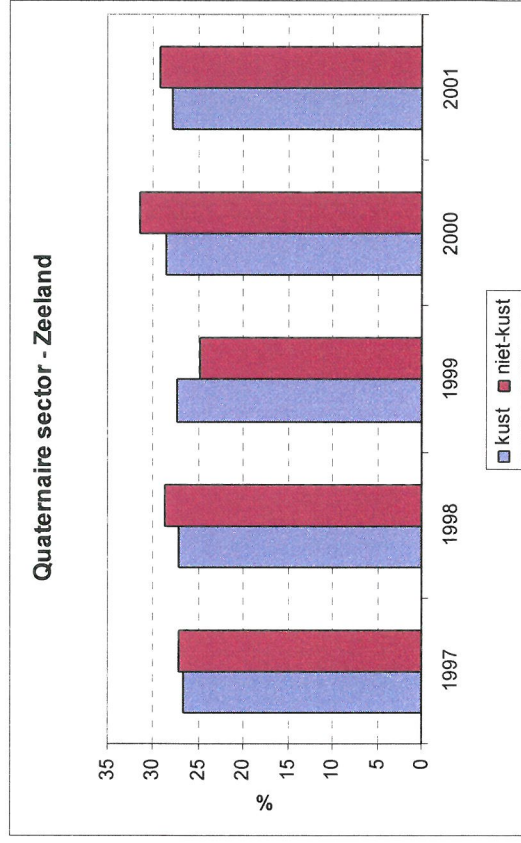
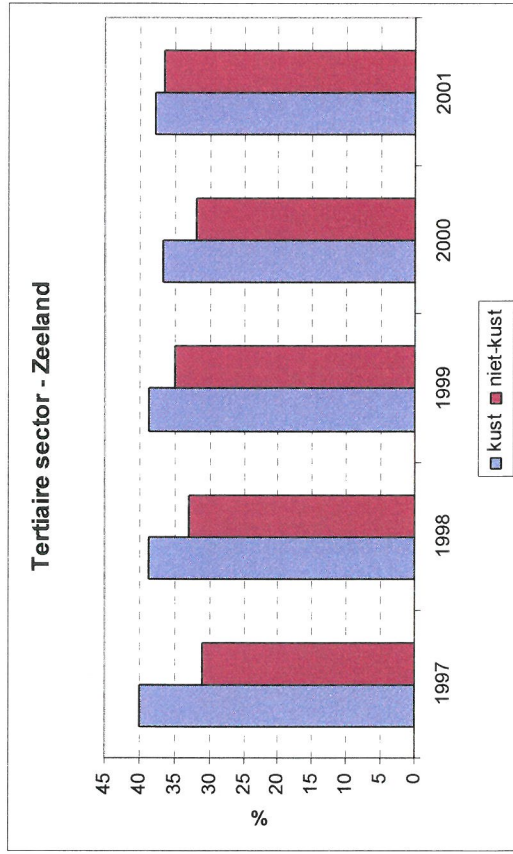
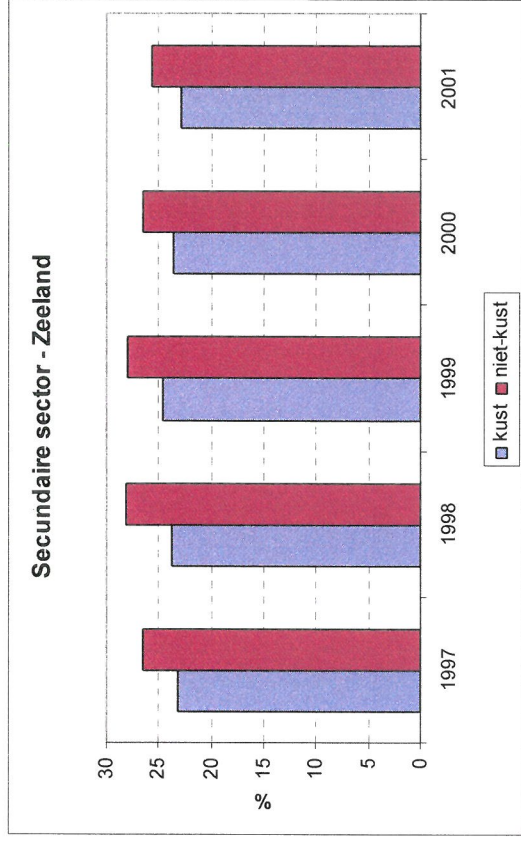
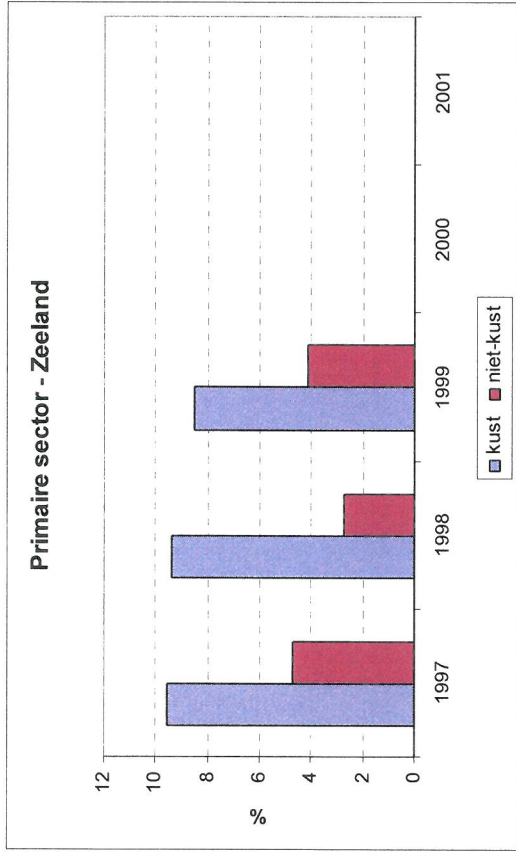

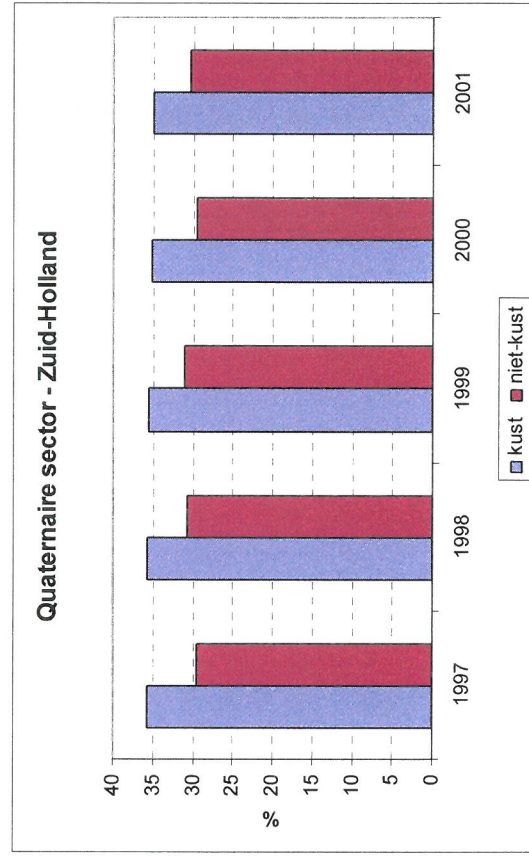
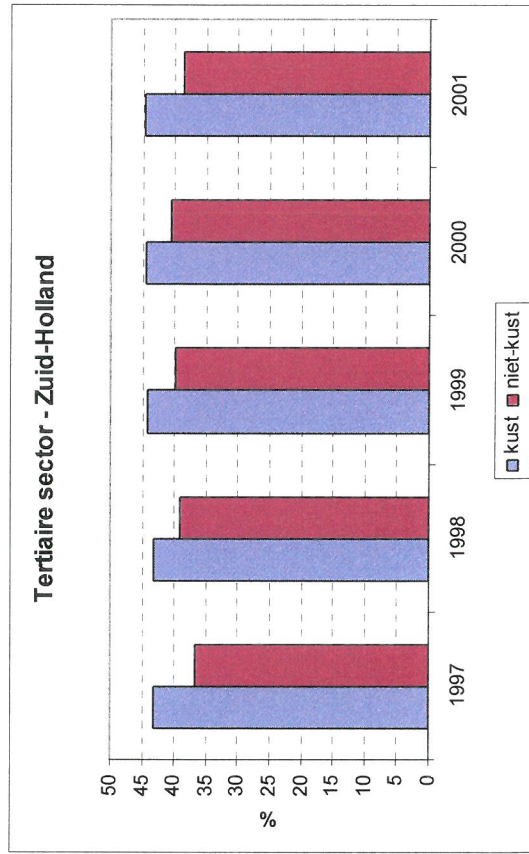
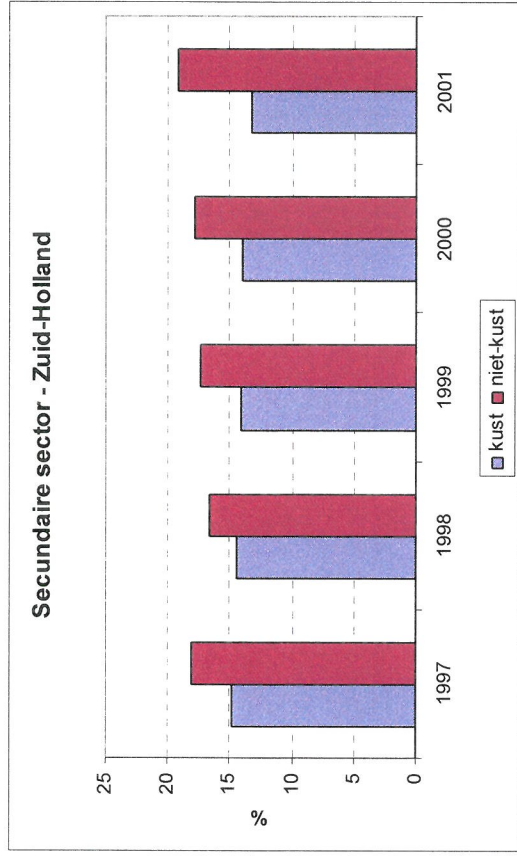
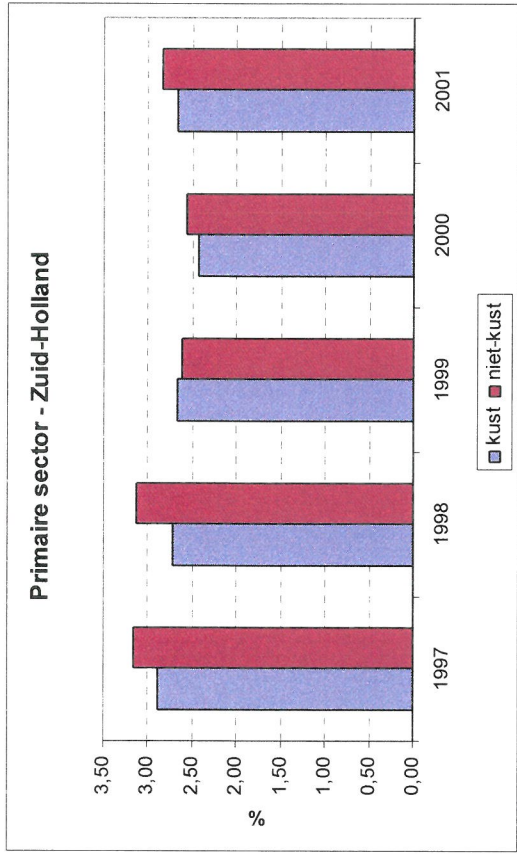

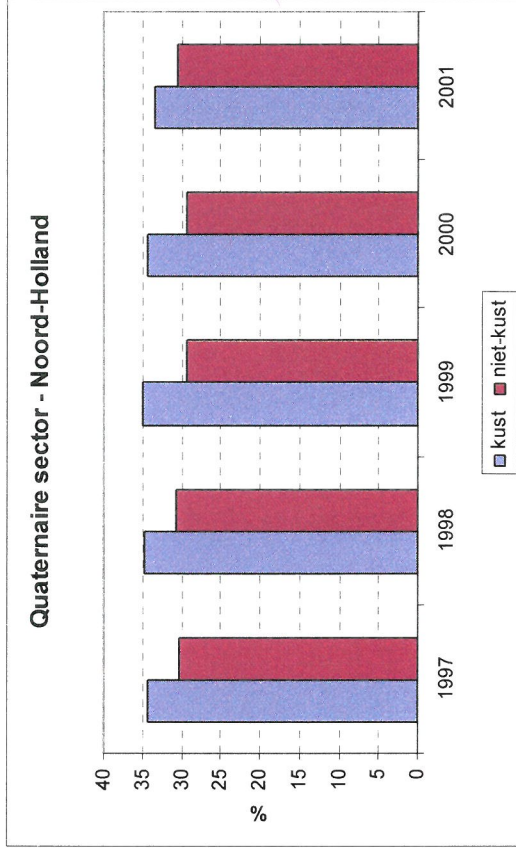
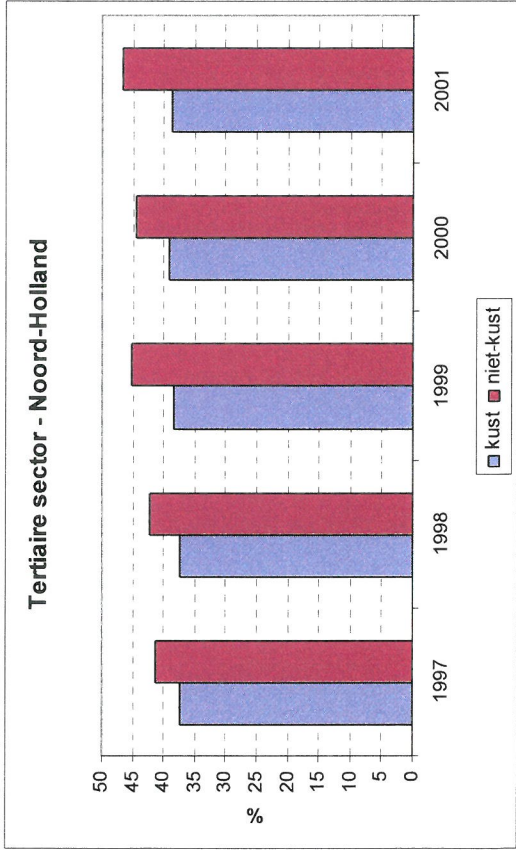
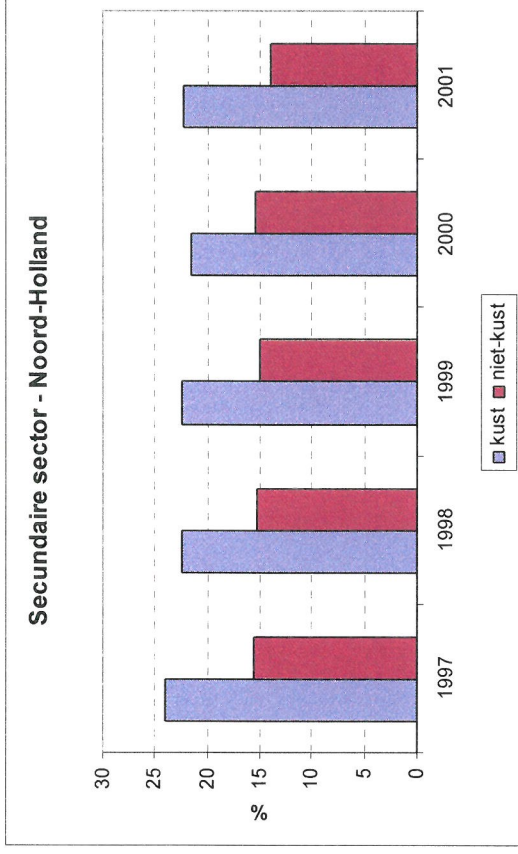
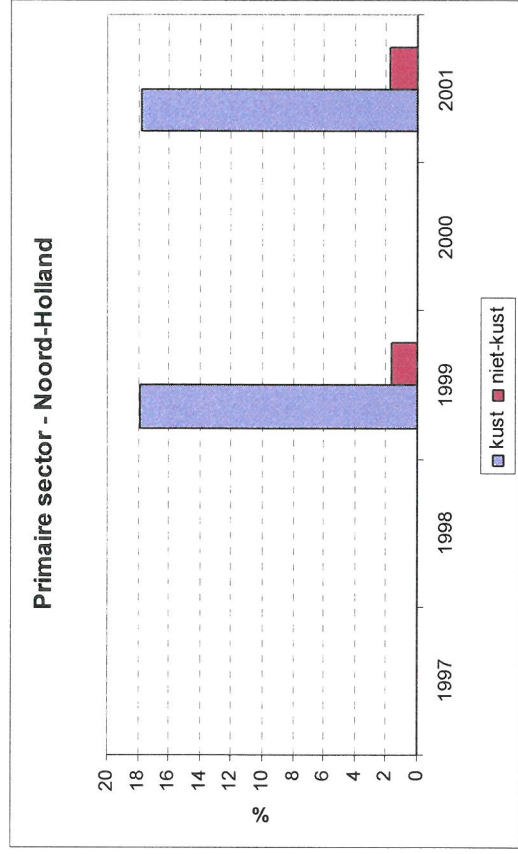

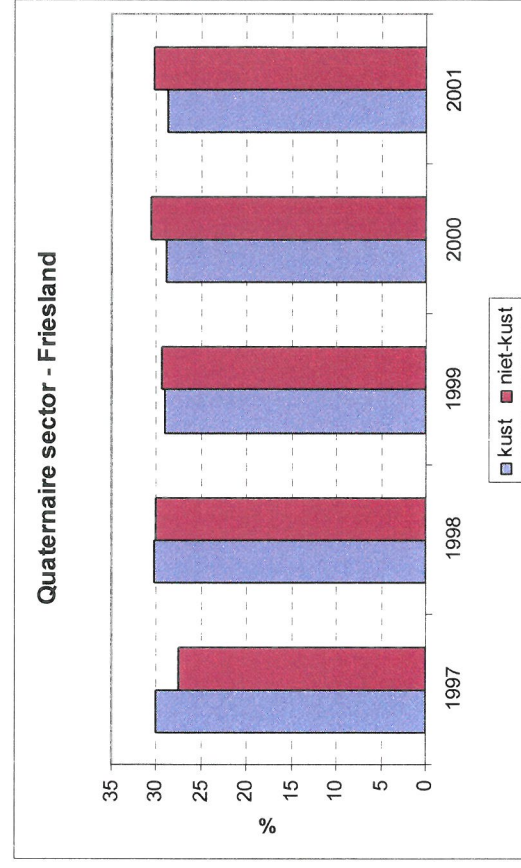
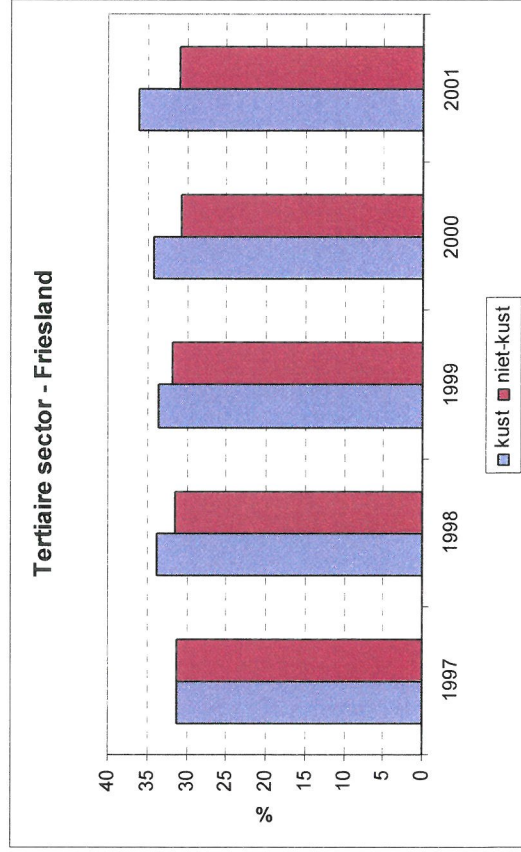
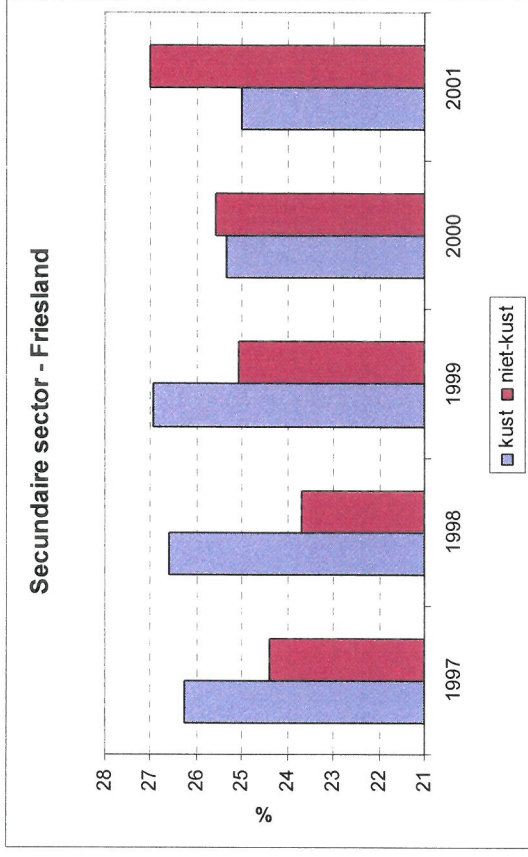

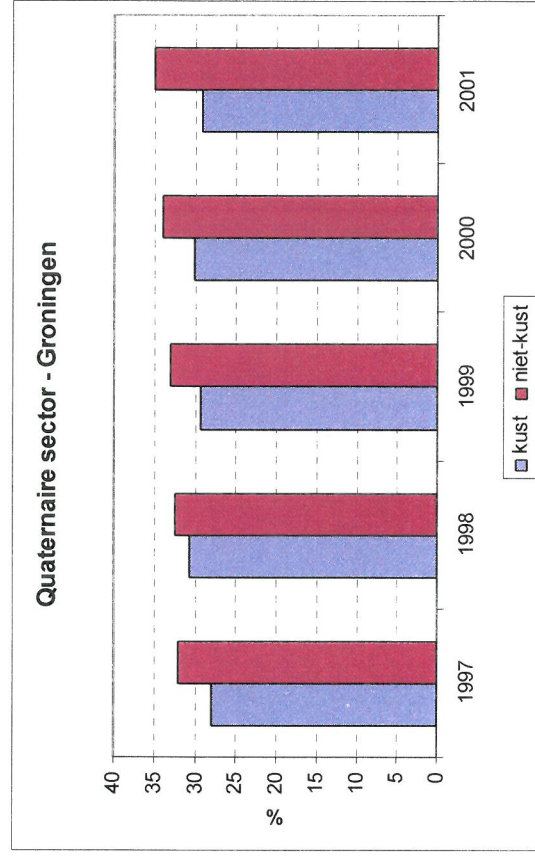
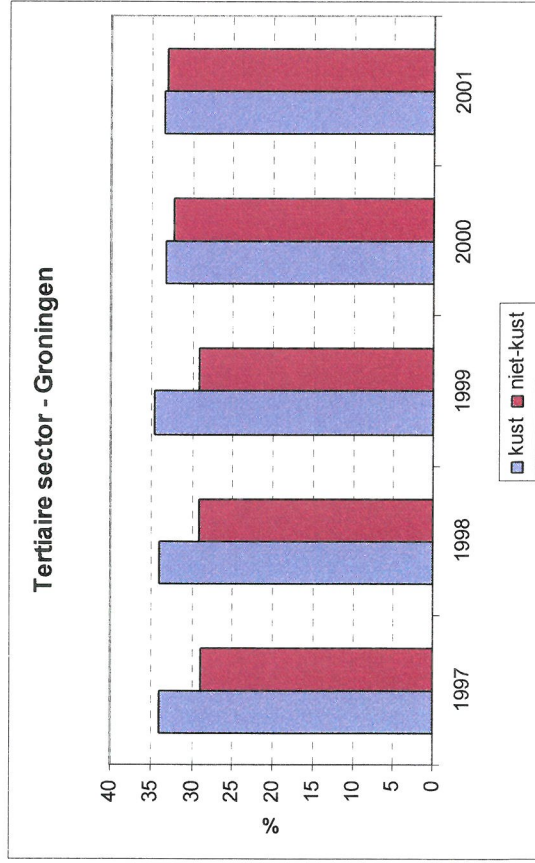
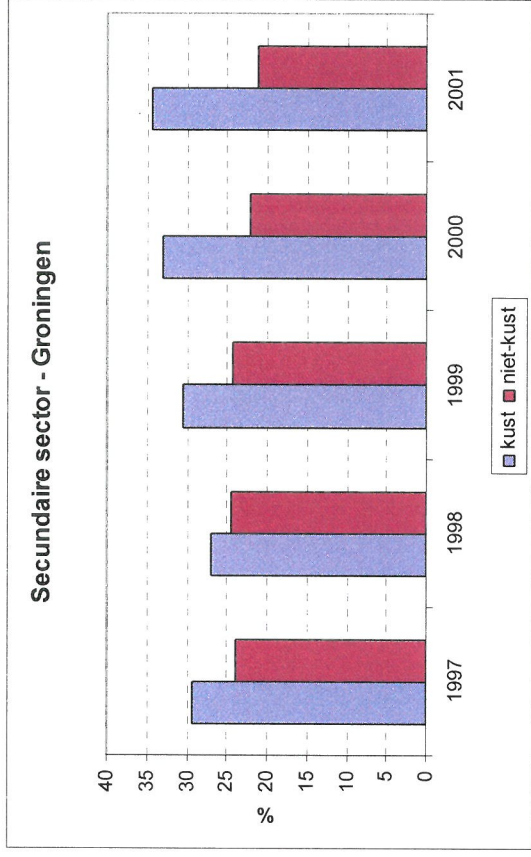

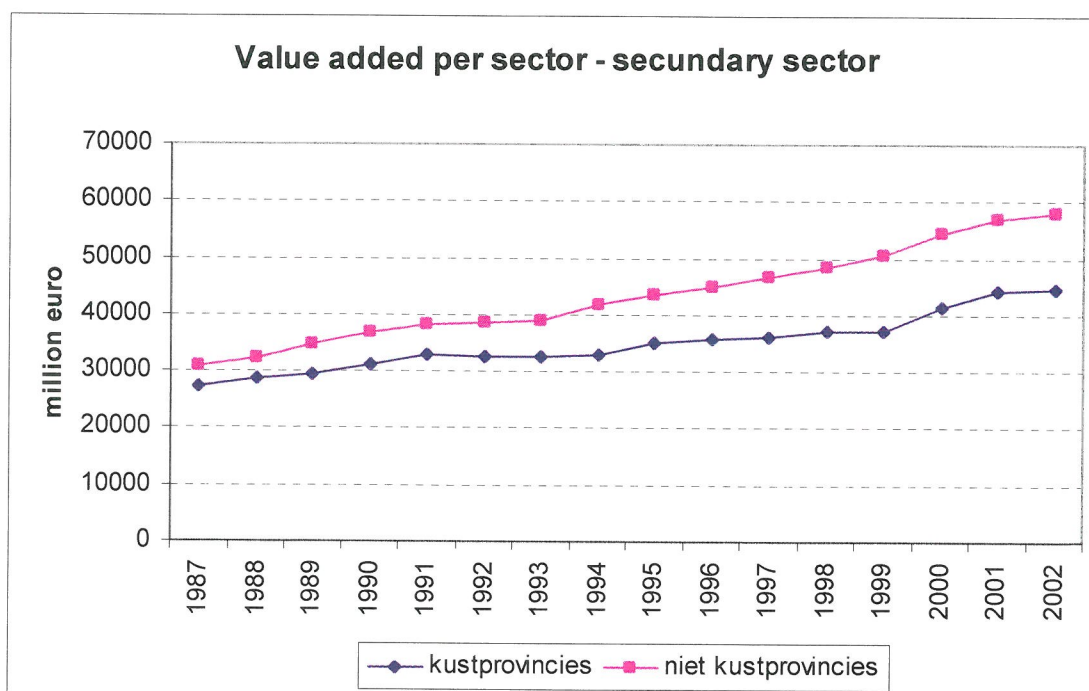
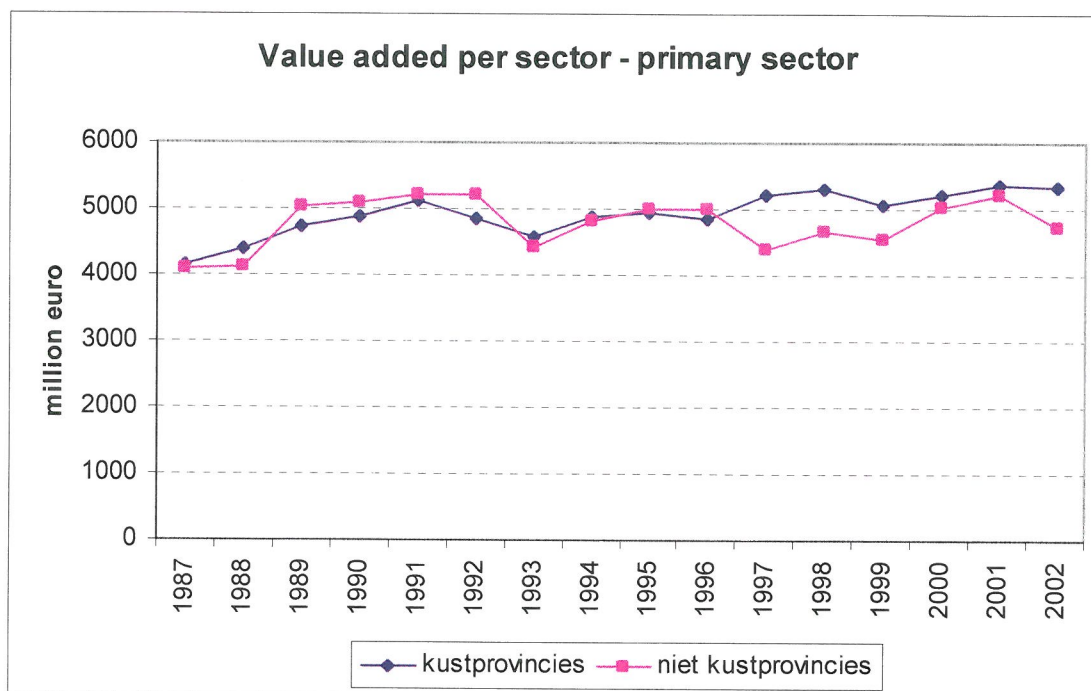
Indicator		
9	Patterns of sectoral employment	
Meting		
9.2	Value added per sector	
Waarom deze meting?		
<p>De toegevoegde waarde geeft in het algemeen aan wat de waarde is die door een onderneming gecreëerd wordt. Deze toegevoegde waarde dient als vergoeding voor de productiefactoren, vooral voor het betalen van de personeelskosten, afschrijvingen, interesten en winst en belastingen.</p> <p>De toegevoegde waarde van sectoren is een maat van efficiëntie van de economische groei. Het economische belang van een bedrijfstak in een bepaald gebied wordt namelijk gemeten via de toegevoegde waarde van de bedrijven die behoren tot die bedrijfstak. Hierbij geeft de toegevoegde waarde een indicatie of de onderneming erin slaagt voldoende waarde toe te voegen aan de aangekochte goederen en diensten. We willen met andere woorden nagaan hoe efficiënt bedrijven en ondernemingen in het kustgebied zijn in het creëren van toegevoegde waarde.</p>		
Parameters		
(i)	Direct added value per sector (expressed in million euro's)	
Bereik		
Ruimtelijk	Temporeel	
De 37 kustgemeenten in de vijf kustprovincies	1987 – 2002	
Databronnen		
<p>Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) – Statline</p> <p>Macro-economie, financiële instellingen – nationale rekeningen – nationale rekeningen regionaal – Regionaal economische jaarcijfers SBI '93.</p> <p>Selectie van toegevoegde waarde per vierdeling.</p>		
Methodologie		
Stappen	Producten	
1	<p>Identificeer alle gemeenten die de kustlijn raken of deze in het verleden geraakt hebben ⁽¹⁾ en ken ze een unieke code toe ⁽²⁾. Definieer dit als 'kustgebied'.</p>	Lijst van alle huidige en vroegere kustgemeenten voor tenminste de drie meest recente cijfers voor de toegevoegde waarde.
2	<p>Verzamel de toegevoegde waarden per economische sector voor alle eenheden die in het studiegebied geïdentificeerd zijn.</p>	<u>De absolute toegevoegde waarden per economische sector voor Nederland, de vijf kustprovincies en respectievelijke</u>

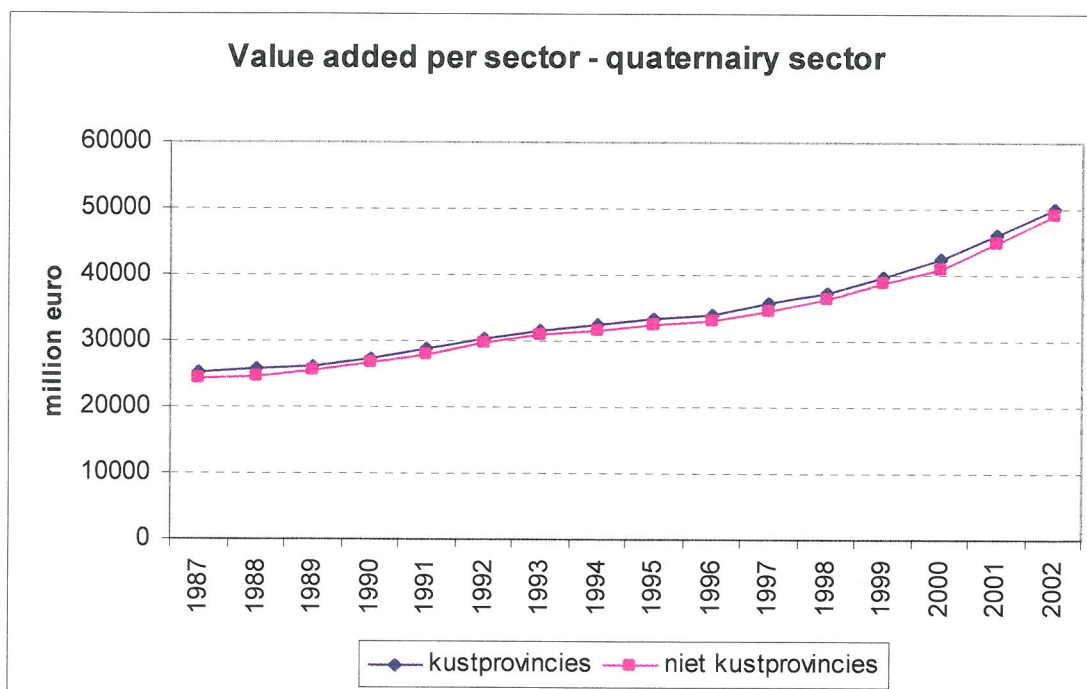
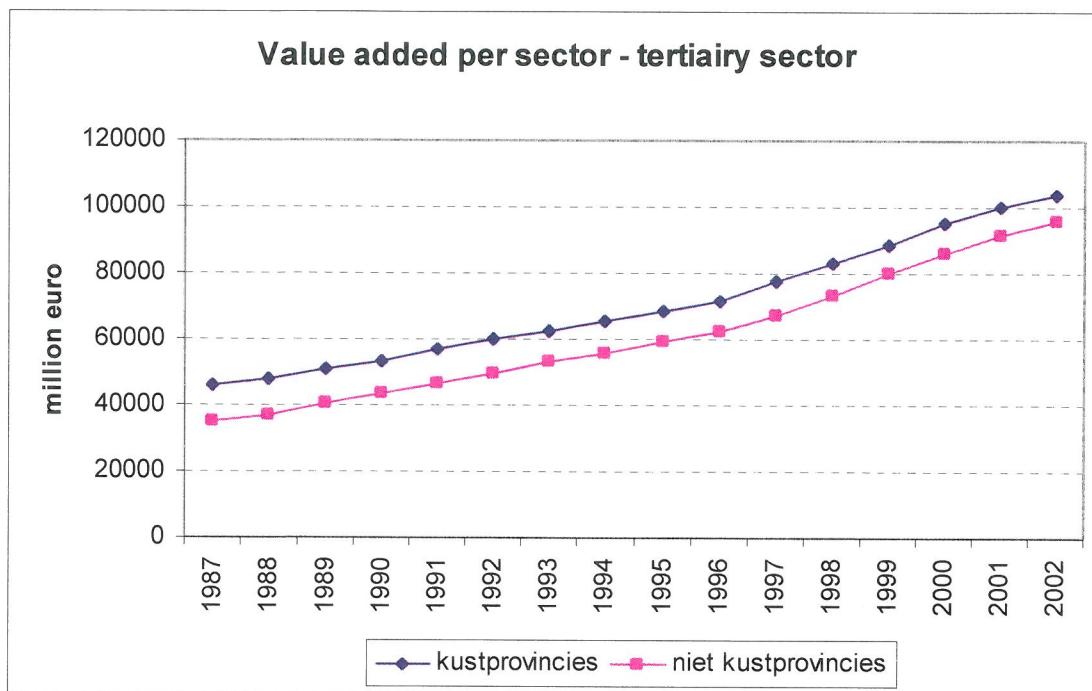
		<u>COROP-gebieden en alle kustgemeenten.</u>
3	Bereken de gemiddelde toegevoegde waarde per sector voor de groep van gemeenten geïdentificeerd in stap 1. Doe dit door alle waarden (product stap 2) op te tellen en het resultaat te delen door het aantal eenheden.	<u>Gemiddelde toegevoegde waarde per economische sector in het kustgebied van Nederland</u>
4	Bereken de gemiddelde toegevoegde waarde per economische sector voor de gemeenten die niet in het kustgebied liggen ⁽³⁾ .	<u>Gemiddelde toegevoegde waarde per economische sector in het niet-kustgebied van Nederland</u>
5	Herhaal stap 3 en 4 voor elk van de vijf kustprovincies	<u>Gemiddelde toegevoegde waarde per economische sector in het kustgebied en het niet-kustgebied van de vijf kustprovincies.</u>
Beschrijving van de datasets (metadata)		
<p><u>Location (indeling van het studiegebied):</u> Nederland – provincies – COROP</p> <p><u>Nominator (teller):</u> geen</p> <p><u>Denominator (noemer):</u> geen</p> <p><u>Value (waarde):</u> toegevoegde waarde per sector, uitgedrukt in miljoen euro</p> <p><u>CBS definitie toegevoegde waarde:</u> De toegevoegde waarde tegen basisprijzen is gelijk aan het verschil tussen de productie (basisprijzen) en het intermediair verbruik (aankooprijzen).</p> <p><u>Opmerking:</u> De data voor ‘toegevoegde waarde’ zijn alleen als jaargemiddelden beschikbaar voor Nederland, de provincies en de COROP-gebieden. Er kan dus geen vergelijking worden gemaakt tussen de kustgemeenten en de niet-kustgemeenten. ⇒ <u>Alternatieve voorstellingswijze:</u> kustprovincies ten opzichte van niet-kustprovincies.</p>		
Visualisatie		
Kaart	Geen	
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram dat de gemiddelde toegevoegde waarde per sector in de kustprovincies en de niet-kustprovincies weergeeft.	

Opmerkingen:

- (1) Hierbij wordt rekening gehouden met fusies en grenswijzigingen die in het verleden opgetreden zijn.
- (2) Door desbetreffende overheidsinstellingen worden unieke codes toegekend aan huidige en gefuseerde gemeenten.

(3) Om de kustwaarden uit te zetten ten opzichte van de niet-kustwaarden is een historische reconstructie van fusies en grenswijzigingen in de niet-kustgemeenten noodzakelijk.

Indicator	
14	Amount of coastal, estuarine and marine litter
Measurement	
14.1	Volume of litter collected per given length of shoreline
Waarom deze meting?	
<p>Zwerfvuil op het strand veroorzaakt zowel economische als ecologische schade. Vooral de scheepvaart (visserij en commercieel) en de toeristische activiteiten zijn een grote bron van zwerfvuil. Het meeste zwerfvuil is echter te vermijden door het navolgen van bestaande procedures en het creëren van bewustwording.</p> <p>Het monitoren van zwerfvuil is belangrijk om twee redenen: eerst en vooral geeft het ons een beeld van hoe we omgaan met afval/zwerfvuil aan de kust of in zee. Daarnaast helpt het ons ook om na te gaan of zowel de politieke wereld als de gewone burger zich voldoende bewust zijn van de problematiek van het zwerfvuil en de mogelijke strategieën om zwerfvuil op de stranden en in zee vermijden.</p>	
Parameters	
(i)	Number of items of litter collected per length of shoreline
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
Zeeland – Zuid-Holland – Noord-Holland - Friesland	2000 – 2004 ⁽¹⁾
Databron	
<p>Stichting De Noordzee Coastwatch project Contactpersoon: Ike Span, i.span@noordzee.nl</p> <p>Rijkswaterstaat – Directie Noordzee www.noordzee.org</p> <p>De strandonderzoeken in het kader van het OSPAR Pilot Project worden georganiseerd, gefinancierd en gecoördineerd door RWS Directie Noordzee. Het eigenlijke strand-werk wordt uitgevoerd door Stichting De Noordzee</p>	
Methodologie	
Stappen	Producten
1	<p>Ga na hoeveel stuks zwerfvuil er per kustprovincie en per eenheid (= 500 meter strand, zie metadata) gevonden worden.</p> <p>Het aantal stuks zwerfvuil per eenheid en per kustprovincie.</p>

2	Tel per kustprovincie alle gevonden stukken zwerfvuil op (= totaal zwerfvuil) en deel dit door het aantal bemonsterde eenheden in die kustprovincie	Gemiddeld aantal stuks zwerfvuil per eenheid (= 500m) en per kustprovincie
3	Vermenigvuldig het resultaat van stap 2 met 2.	<u>Gemiddeld aantal stuks zwerfvuil per kilometer strand en per kustprovincie</u>
Beschrijving van de datasets (metadata)		
<p><u>Location (indeling van het studiegebied):</u> Zeeland – Zuid-Holland – Noord-Holland – Friesland</p> <p><u>Nominator (teller):</u> het aantal stuks gevonden zwerfvuil per eenheid, vermenigvuldigd met 2</p> <p><u>Denominator (noemer):</u> het aantal bemonsterde eenheden, omgezet naar kilometer</p> <p><u>Value (waarde):</u> het aantal gevonden items per kilometer strand</p> <p>Opmerkingen:</p> <p>Volgend afval wordt wel geteld, maar niet als zwerfvuil beschouwd (niet opgenomen in de analyses):</p> <ul style="list-style-type: none"> - olie en teer - uitwerpselen - dode vogels (olievogels) - oogstresten <p>Eén eenheid is gelijk aan 500 meter kust. Tien stukken van 500 meter vormen een blok. De Nederlandse kust is opgedeeld in 194 van deze blokken. Bij het inventariseren wordt een onderscheid gemaakt tussen de getijdenzone (nat zand) en de spatzone (stuk strand boven de vloedlijn).</p> <p><u>Herkomst van het zwerfvuil:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Afkomstig uit zee (= zee) - Toeristisch afval - Afval gestort vanaf het land (= land) - Afval zonder duidelijke herkomst (= onbekende herkomst) <p>De herkomst van een voorwerp is bepaald door uit te gaan van het normale gebruik van dat voorwerp. Alle getelde voorwerpen zijn onder te brengen in één van deze vier categorieën.</p> <p><u>Categorieën zwerfvuil:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Plastic - papier - touw - metaal - glas - textiel - hout - overig <p>De categorie van een voorwerp is bepaald door uit te gaan van de samenstelling van dat voorwerp. Alle getelde voorwerpen zijn onder te brengen in één van deze categorieën.</p>		

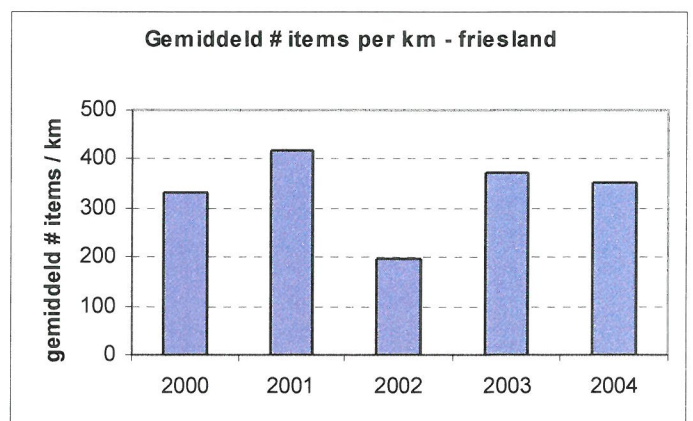
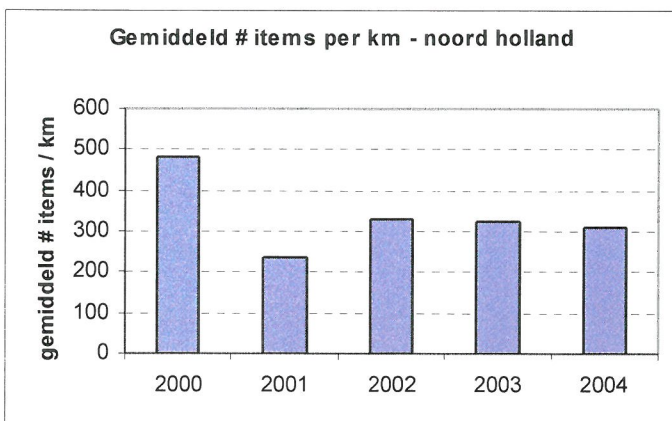
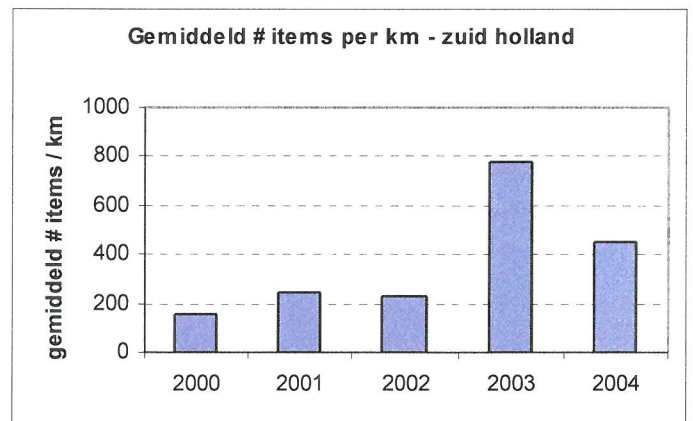
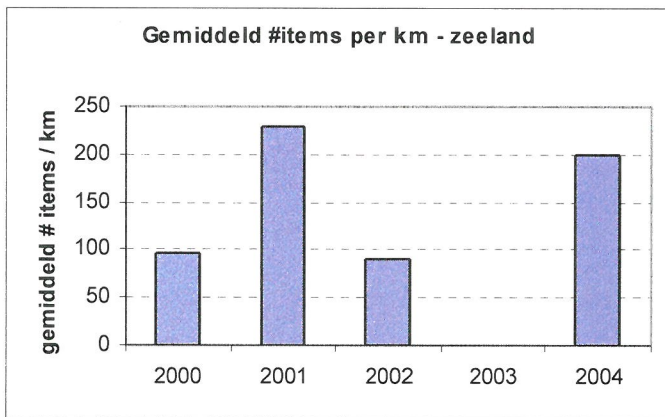
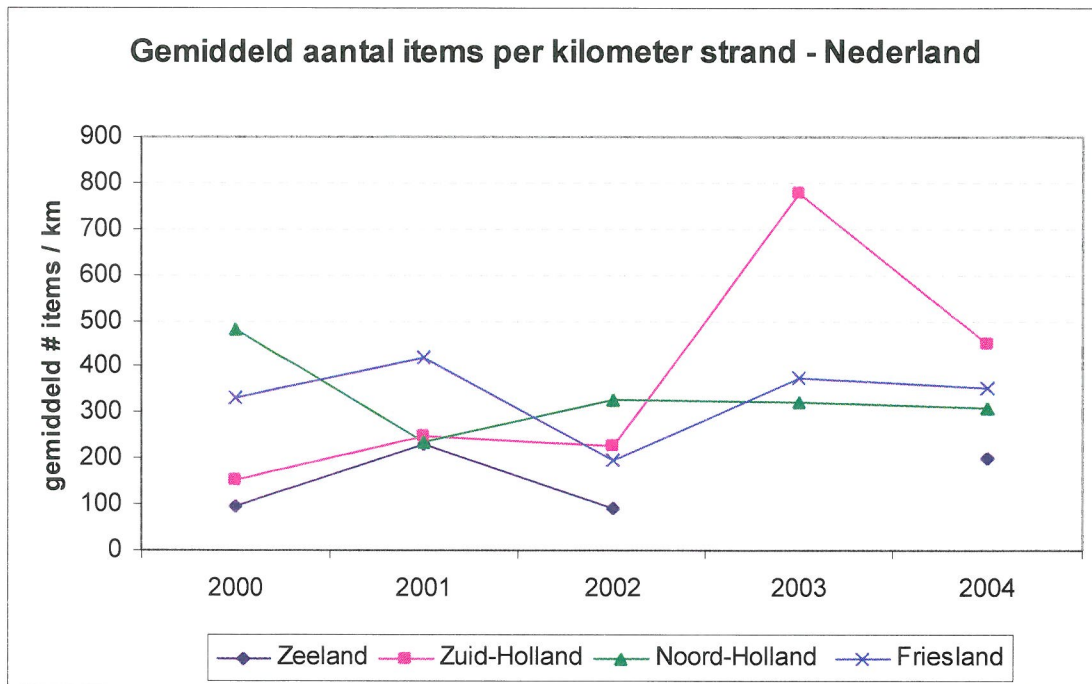
Visualisatie	
Kaart	Geen
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram dat per kustprovincie het jaarlijks aantal gevonden items per kilometer strand weergeeft
Meerwaarde creëren voor de datasets	
<ul style="list-style-type: none"> - Er kan een vergelijking gemaakt worden tussen de resultaten van het OSPAR Proefproject 2000-2006 voor het Monitoren van Zee- en strandafval (www.marine-litter.net - projects – OSPAR Pilot Project) en de resultaten van het Beachwatch project van Stichting de Noordzee. - Als men de data in verband met zwerfvuil opvraagt bij de desbetreffende organisaties, wordt vaak nog een onderscheid gemaakt tussen de herkomst van het afval en de samenstelling van het afval. Voor de verwerking van deze gegevens kan volgende methodiek en voorstellingswijze gevolgd worden 	

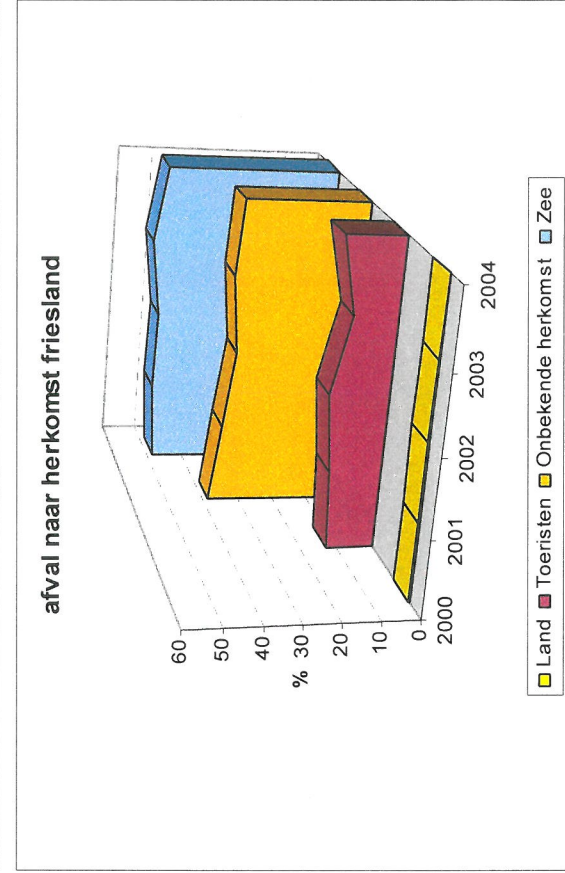
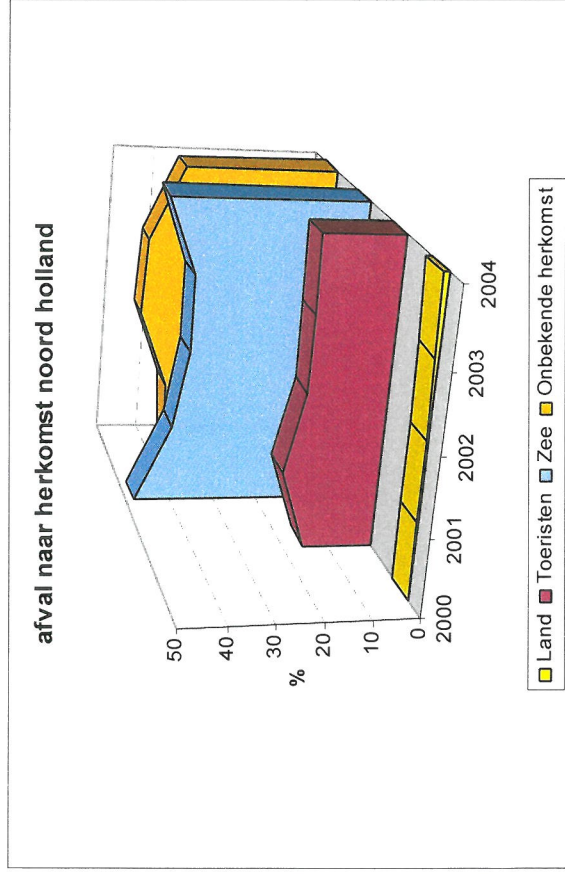
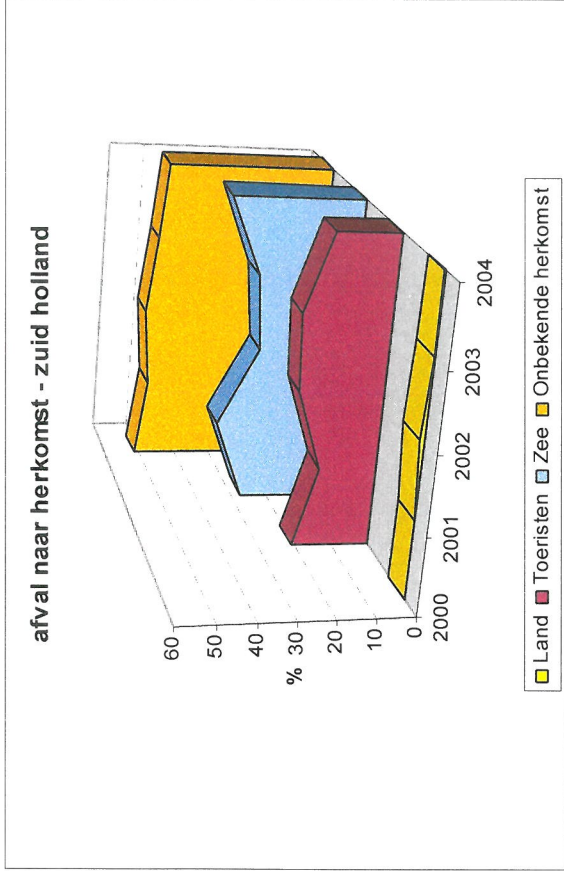
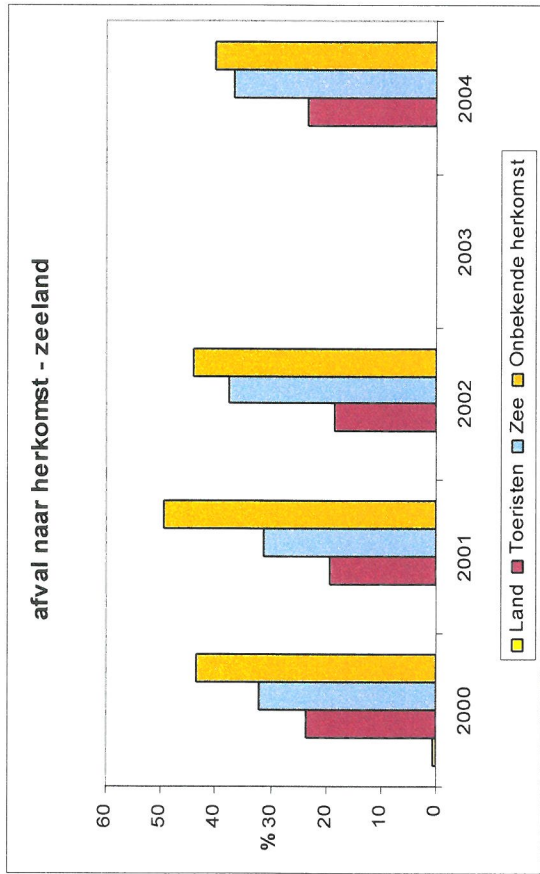
Methodologie		
	Stappen	Producten
1	<i>Tel per kustprovincie alle stukken zwerfvuil op die behoren tot een bepaalde categorie van herkomst (zee – toeristisch – land – onduidelijke herkomst).</i>	<i>Totaal aantal stuks zwerfvuil naar herkomst, per kustprovincie</i>
2	<i>Deel het resultaat van stap 1 door het totaal aantal stuks zwerfvuil per kustprovincie en vermenigvuldig dit met 100</i>	<i><u>Het aantal stuks zwerfvuil naar herkomst als percentage van het totaal aantal stuks zwerfvuil per kustprovincie</u></i>
3	<i>Tel per kustprovincie alle stukken zwerfvuil op die behoren tot een bepaalde categorie van samenstelling (plastic – papier – touw – metaal – glas – textiel – hout – overig).</i>	<i>Totaal aantal stuks zwerfvuil naar samenstelling, per kustprovincie</i>
4	<i>Deel het resultaat van stap 3 door het totaal aantal stuks zwerfvuil per kustprovincie en vermenigvuldig dit met 100.</i>	<i><u>Het aantal stuks zwerfvuil per categorie als percentage van het totaal aantal stuk zwerfvuil per de kustprovincie</u></i>
Visualisatie		
Grafiek 2	<i>Lijn- of staafdiagram dat jaarlijks de procentuele herkomst van het zwerfvuil per kustprovincie weergeeft</i>	

<i>Grafiek 3</i>	<i>Lijn- of staafdiagram dat jaarlijks de samenstelling van het zwerfvuil per kustprovincie weergeeft.</i>
------------------	--

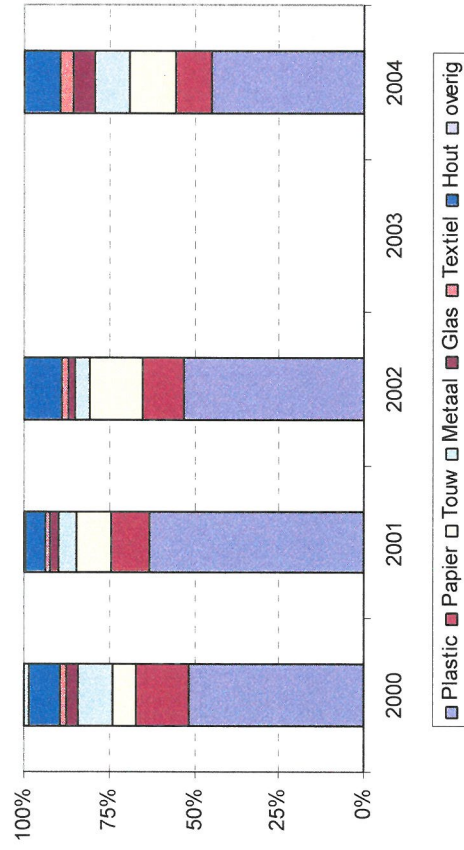
OVERZICHT VAN ZWERFVUIL NAAR HERKOMST EN SAMENSTELLING

	Afvval naar herkomst			Afvval naar samenstelling								
	Zee	Toeristen	Land	Onduidelijk	Plastic	Papier	Touw	Metaal	Glas	Textiel	Hout	Overig
Piepschuim												
Plastic fles schoonmaak												
Kratten, yerrycans werkhandschoen												
Kartonnen doos												
Touw, net, kabel												
Conserven												
Vaten en containers												
Overig glas (lampen, ...)												
Kleding												
Houten stuw materiaal, pallets												
Delen van schip												
Medisch afval												
Plastic voedselverpakking												
Overig papier (kranten, ...)												
Puin												
Huisraad												
Accu												
Plastic drankfles												
Lege plastic zak												
Six-packs & straps												
Papieren drinkbakken												
Maandverband, luiers, ...												
Drankblikjes												
Glasen flessen												
Grote metalen voorwerpen												
Huisvuil												
Autoband												
Batterij												
diversen												

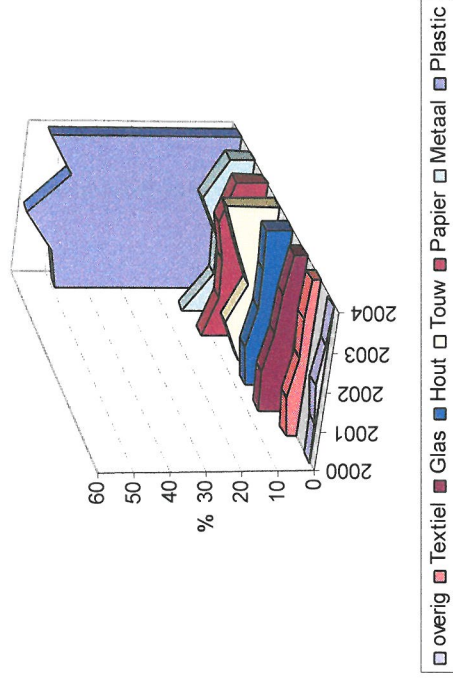

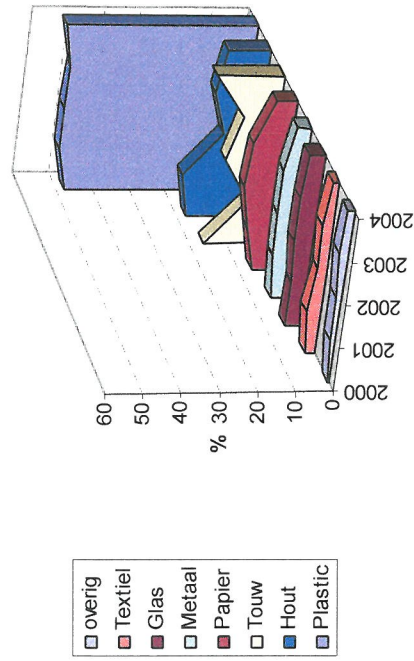
Samenstelling (%) van het zwerfvuil - Zeeland

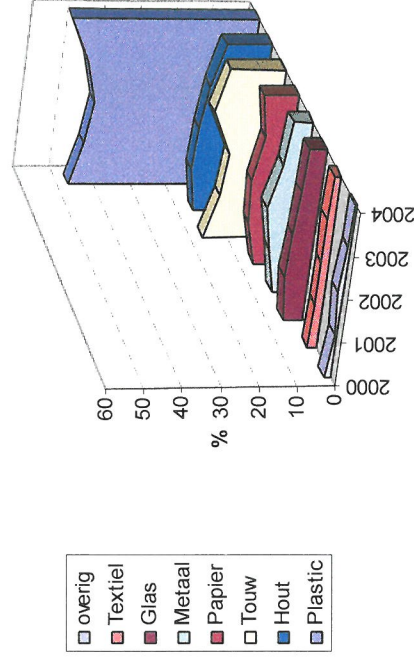
Samenstelling (%) van het zwerfvuil - Zuid-Holland

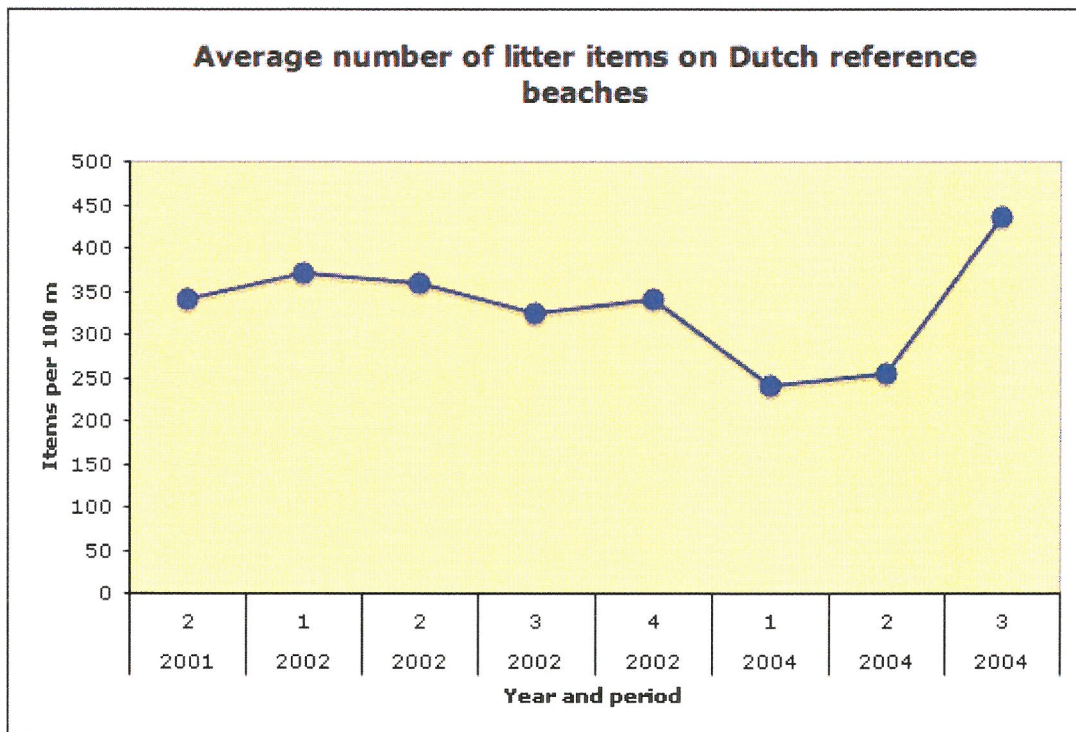
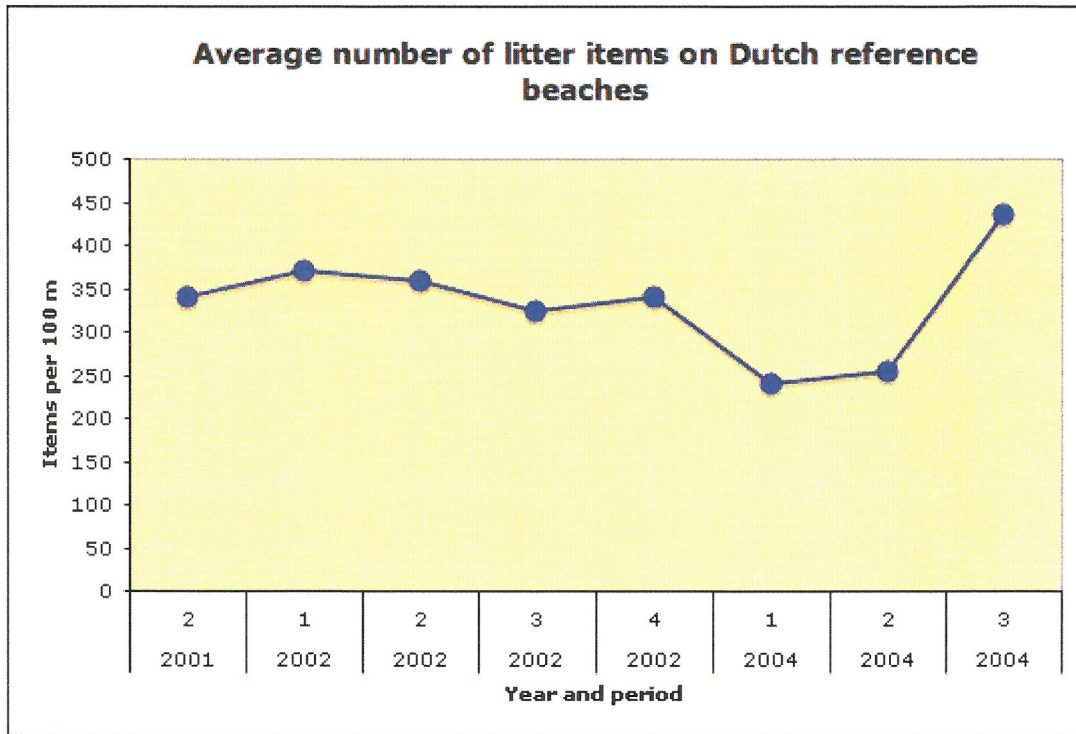

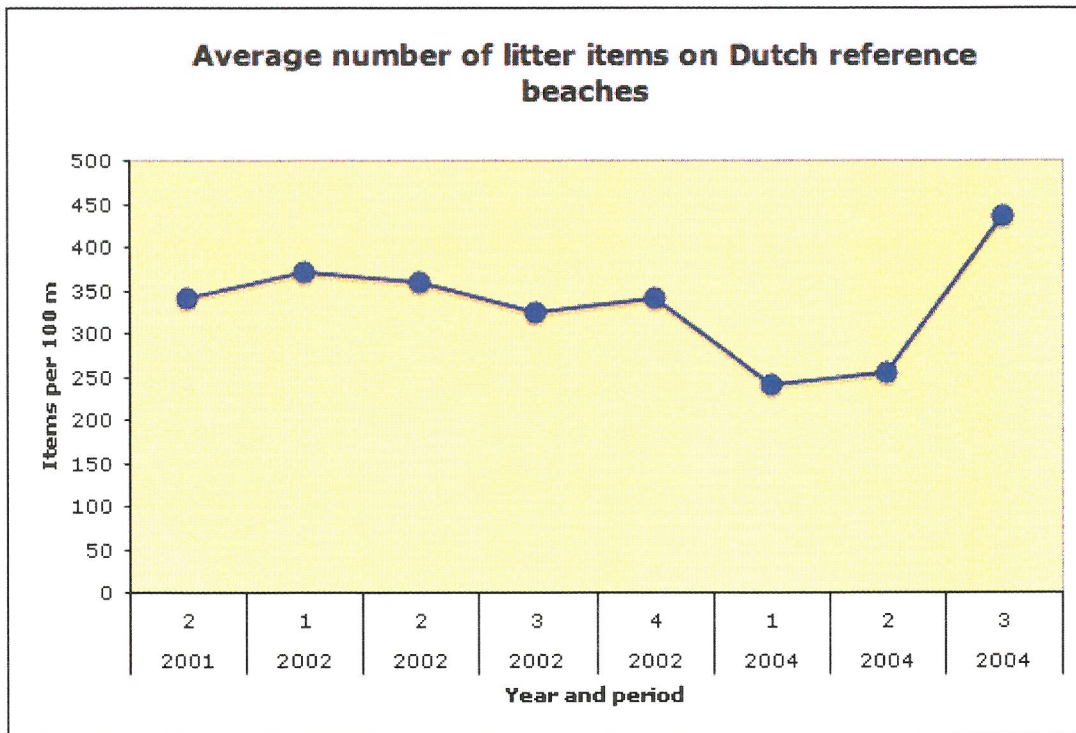
Samenstelling (%) van het zwerfvuil - Noord-Holland

Samenstelling (%) van het zwerfvuil - Friesland

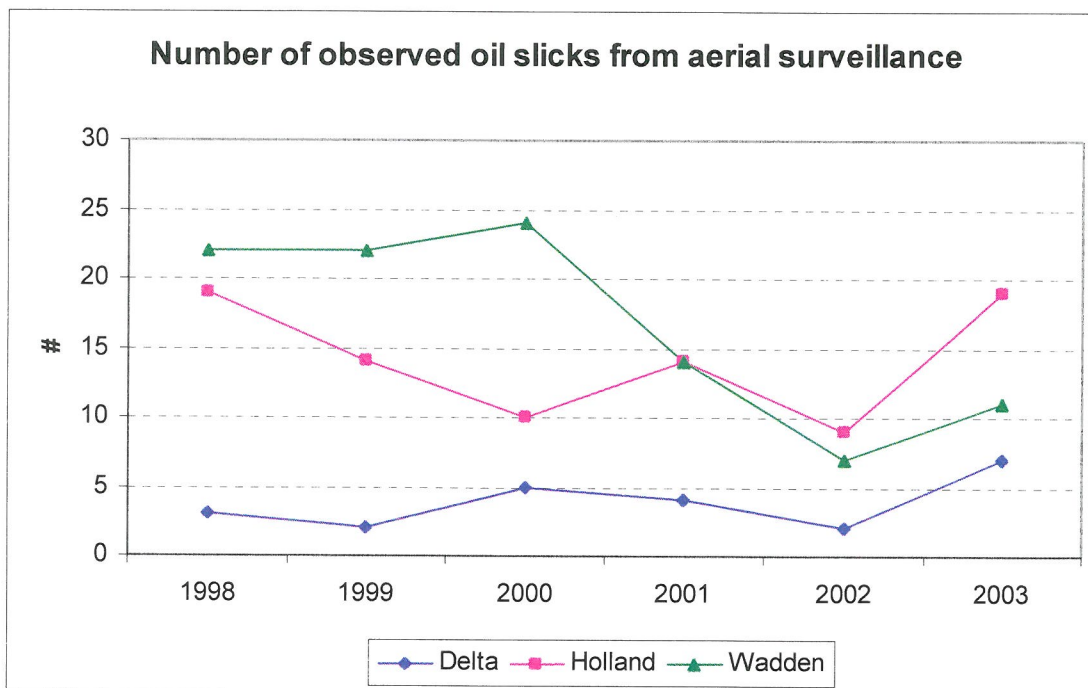
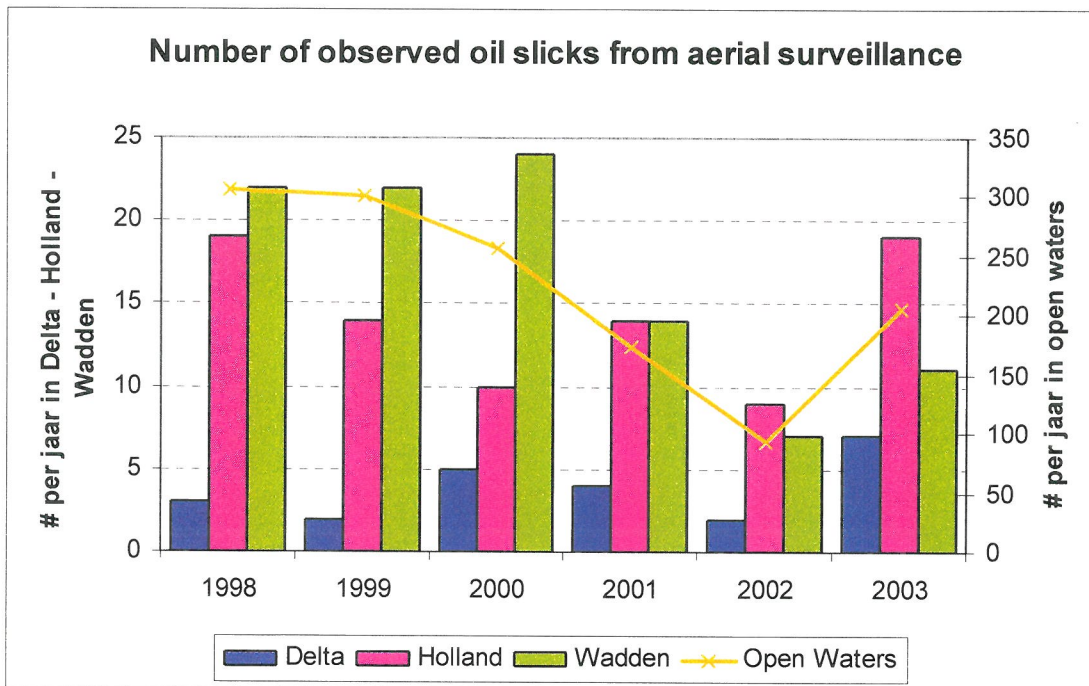
Laatste drie grafieken afkomstig van:

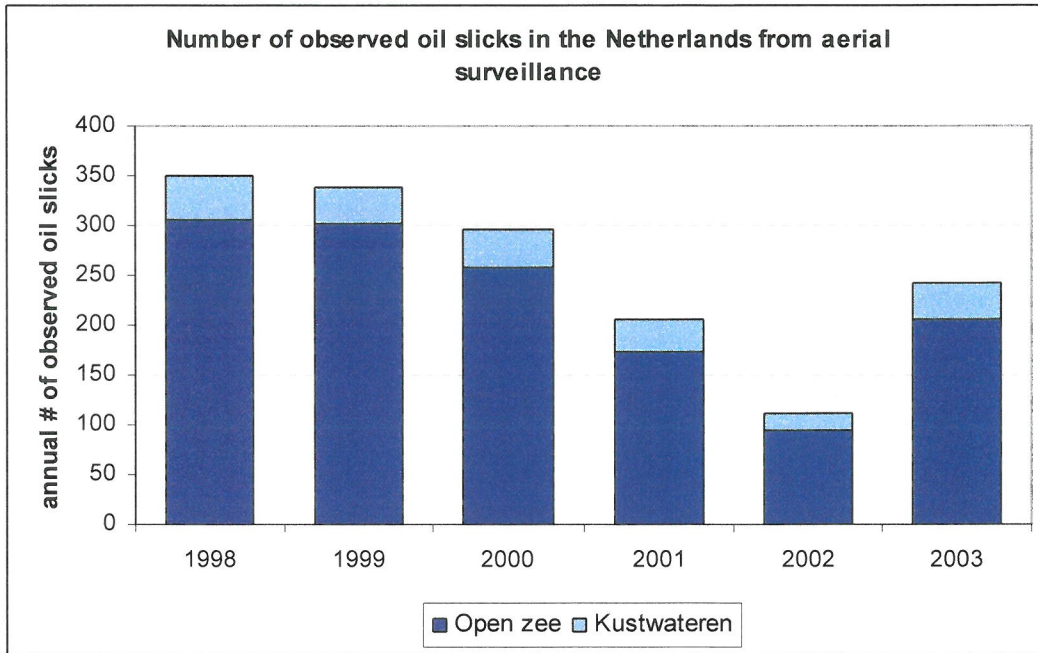
http://www.marine-litter.net/projects/OSPAR_Pilot_Project/ospar-NEDERLAND/OSPAR_results-NL-national.htm

Dit zijn preliminaire resultaten van het 2001-2004 OSPAR Pilot Project on Monitoring Marine Beach Litter

Indicator	
16	Amount of oil pollution
Measurement	
16.2	Number of observed oil slicks from aerial surveillance
What should the measurement tell us?	
<p>De Noordzee is één van de meest druk bevaren zeeën ter wereld. Elke dag varen gemiddeld zo'n 250 schepen door het Kanaal, op weg naar grote havens zoals bijvoorbeeld Rotterdam, Amsterdam of Antwerpen. Deze intensieve scheepvaart in het zuidelijke deel van de Noordzee zorgt voor een verhoogd risico op accidentele of operationele (chronische) olievervuiling.</p> <p>De Noordzee werd onder de MARPOL Conventie (Annex I) uitgeroepen tot een "Special Area". Dit betekent dat, sinds augustus 1999, alle schepen hun olieafval moeten afleveren in de daarvoor voorziene faciliteiten in de havens (aan land). Ondanks deze mogelijkheden om olie op een milieuvriendelijke manier te verwerken, gebeuren nog steeds illegale lozingen op zee. Daarom werken de acht landen die de Noordzee omringen samen in het Bonn Akkoord om mariene vervuiling op te sporen en tegen te gaan.</p>	
Parameters	
(i)	Number of observed oil slicks from aerial surveillance
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
Delta – Wadden – Holland – open zee	1998 – 2003
Databron	
<p>Bonn Agreement Aerial Surveillance Programme www.bonnagreement.org Contactpersoon: Paula Creedon (paula@ospar.org)</p>	
Methodologie	
Stappen	Producten
1	<p>Vraag bij het Bonn Agreement Aerial Surveillance Programme de data ivm olieverontreiniging voor Nederland op.</p> <p>Jaarlijkse coördinaten van alle plaatsen binnen het NCP waar olievlekken werden gesignaleerd.</p>
2	<p>Zet voor elk jaar alle coördinaten uit op de kaart van Nederland via een GIS-applicatie</p> <p>Kaart van het NCP met de puntlocaties van alle geobserveerde olievlekken.</p>

3	Maak een splitsing tussen Delta, Holland, Wadden en open zee, waarbij de open zee het zeegebied vormt vanaf de 12-mijls zone tot de internationaal vastgelegde grenzen van het NCP. Tel hoeveel punten in elk van deze zones voorkomen.	<u>Het aantal geobserveerde olievlekken per gebied (Delta, Holland, Wadden en open zee)</u>
Beschrijving van de datasets (metadata)		
<p><u>Location (indeling van het studiegebied):</u> Delta – Holland – Wadden – open zee <u>Nominator (teller):</u> geen <u>Denominator (noemer):</u> geen <u>Value (waarde):</u> aantal olievlekken per locatie</p> <p>Opmerkingen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Open zee ('open waters') wordt gedefinieerd als de zeewaartse zone vanaf de 12-mijls zone tot aan de internationaal overeengekomen grenzen van het Nederlands Continentaal Plat (NCP). - De opsplitsing in Delta – Holland – Wadden is aangeduid op de bijgevoegde kaart. - Deze meting kon alleen worden uitgevoerd door de ontvangen coördinaten uit te zetten in een GIS-applicatie. Enkel zo kon bepaald worden hoeveel olievlekken er per gebied waargenomen waren. 		
Visualisatie		
Kaart	Geen	
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram met jaarlijkse weergave van het aantal waargenomen olievlekken per gebied.	
Grafiek 2	Gestapelde kolom met de jaarlijkse weergave van het aantal waargenomen olievlekken voor de Nederlandse kust, met onderscheid tussen de kustwateren (Delta, Holland & Wadden) en de open zee.	

Indicator	
36	Relative household prosperity
Meting	
36.2	Percent of the active population with a higher education
Waarom deze meting?	
<p>Eén van de doelstellingen van de EU ICZM Aanbeveling is het reduceren van de sociale uitsluiting en het bevorderen van gelijkheid in sociale ontwikkeling binnen (kust)gemeenschappen en tussen gemeenschappen onderling. Gelijkheid in sociale ontwikkeling betekent ook gelijkheid in kansen, eveneens inzake opleiding en studiemogelijkheden. Zo wordt er van uit gegaan dat de graad van opleiding in direct verband staat met het inkomen van een persoon of gezin en met de algemene levensstandaard.</p> <p>Door deze gegevens samen te brengen met indicatoren betreffende tewerkstelling, inkomen, prijs van de woningen, werkloosheid en andere eventueel drijvende factoren, kan een context geboden worden voor interpretatie inzake sociale cohesie.</p>	
Parameters	
(i)	Percent of active population with a higher education qualification (education levels 5, 6 & 7 of SOI) in coastal NUTS 4 compared to the non-coastal NUTS 4 in the wider reference region.
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
De 37 kustgemeenten in de vijf kustprovincies	1996 – 2003 ⁽¹⁾
Databronnen	

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) – Statline

Arbeid, inkomen en sociale zekerheid – arbeidsmarkt – beroepsbevolking:

Beroepsbevolking naar regio – totaal beroepsbevolking (15 – 64 jaar)

Beroepsbevolking naar regio – onderwijsniveau: hoger onderwijs

Beroepsbevolking naar gemeente – onderwijsniveau: hoger onderwijs

Opmerkingen:

CBS definieert ‘hoger onderwijs’ als opleidingen op niveau 5, 6 en 7 van de SOI: hbo- en universitaire opleidingen en oudere en beroepsopleidingen die daarmee vergelijkbaar zijn.

Het hoogst behaalde opleidingsniveau is vastgesteld met behulp van de Standaard onderwijsindeling 1978 of 1998.

Het percentage van de bevolking met een diploma hoger onderwijs wordt berekend op basis van de totale beroepsbevolking (leeftijdsgroep van 15 tot 64 jaar) en niet op basis van de totale bevolking (alle leeftijdsgroepen).

Methodologie		
Stappen		Producten
1	Identificeer alle gemeenten die de kustlijn raken of deze in het verleden geraakt hebben ⁽²⁾ en ken ze een unieke code toe ⁽³⁾ . Definieer dit als het ‘kustgebied’	Lijst van alle huidige en vroegere kustgemeentes voor de drie meest recente gegevens over het onderwijsniveau
2	Verzamel de gegevens voor het totaal aantal inwoners met een diploma hoger onderwijs ⁽⁴⁾ voor alle eenheden die in het studiegebied geïdentificeerd zijn.	Het aantal inwoners met een diploma hoger onderwijs in Nederland, de vijf kustprovincies en respectievelijke COROP-gebieden en alle kustgemeenten
3	Tel het aantal inwoners met een diploma hoger onderwijs op voor de groep van gemeenten geïdentificeerd in stap 1.	Het totaal aantal inwoners in het ‘kustgebied’ van Nederland met een diploma hoger onderwijs.
4	Trek het aantal inwoners met een diploma hoger onderwijs van dit kustgebied (product 3) af van het aantal inwoners met een diploma hoger onderwijs in Nederland	Het totaal aantal inwoners in het niet-kustgebied van Nederland met een diploma hoger onderwijs.
5	Verzamel de bevolkingsgegevens voor de leeftijdsgroep van 15 tot 64 jaar voor elk van de eenheden die in het studiegebied geïdentificeerd zijn	Het aantal inwoners tussen 15 en 64 jaar in Nederland, de vijf kustprovincies en respectievelijke COROP-gebieden en alle kustgemeenten
6	Tel de bevolkingsgegevens op voor leeftijdsgroep van 15 tot 64 jaar voor de gemeenten geïdentificeerd in stap 1	Het aantal inwoners tussen 15 en 64 jaar (= beroepsbevolking) in het kustgebied van Nederland

7	Trek de bevolkingsgegevens voor de leeftijdsgroep van 15 tot 64 jaar van het kustgebied af van de bevolkingsgegevens (15 – 64 jaar) van Nederland	Het aantal inwoners tussen 15 en 64 jaar (= beroepsbevolking) in alle niet-kustgemeenten van Nederland
8	Deel het resultaat van stap 3 door het resultaat van stap 6 en vermenigvuldig dit met 100	<u>Percentage van de bevolking tussen 15 en 64 jaar dat een diploma hoger onderwijs heeft, in het kustgebied van Nederland</u>
9	Deel het resultaat van stap 4 door het resultaat van stap 7 en vermenigvuldig dit met 100	<u>Percentage van de bevolking tussen 15 en 64 jaar dat een diploma hoger onderwijs heeft, in het niet-kustgebied van Nederland</u>
10	Herhaal stap 3 tot 9 voor elk van de vijf kustprovincies	<u>Percentage van de bevolking tussen 15 en 64 jaar dat een diploma hoger onderwijs heeft, in het kustgebied en het niet-kustgebied van elk van de vijf kustprovincies.</u>

Beschrijving van de datasets (metadata)

Centraal Bureau voor de Statistiek (CBS) – Statline

Location (indeling van het studiegebied): Nederland – provincies – COROP's – kustgemeenten

Nominator (teller): het aantal inwoners met een diploma hoger onderwijs

Denominator (noemer): het totaal aantal inwoners tussen 15 en 64 jaar

Value (waarde): percentage van de beroepsbevolking met een diploma hoger onderwijs

Opmerkingen:

CBS geeft geen data vrij over gemeenten met minder dan 10.000 inwoners. Hierdoor ontbreekt voor een aantal gemeenten de nodige data om deze meting volledig uit te werken en beperken we ons voorlopig tot de vergelijking kustprovincies versus niet-kustprovincies (= rest van Nederland).

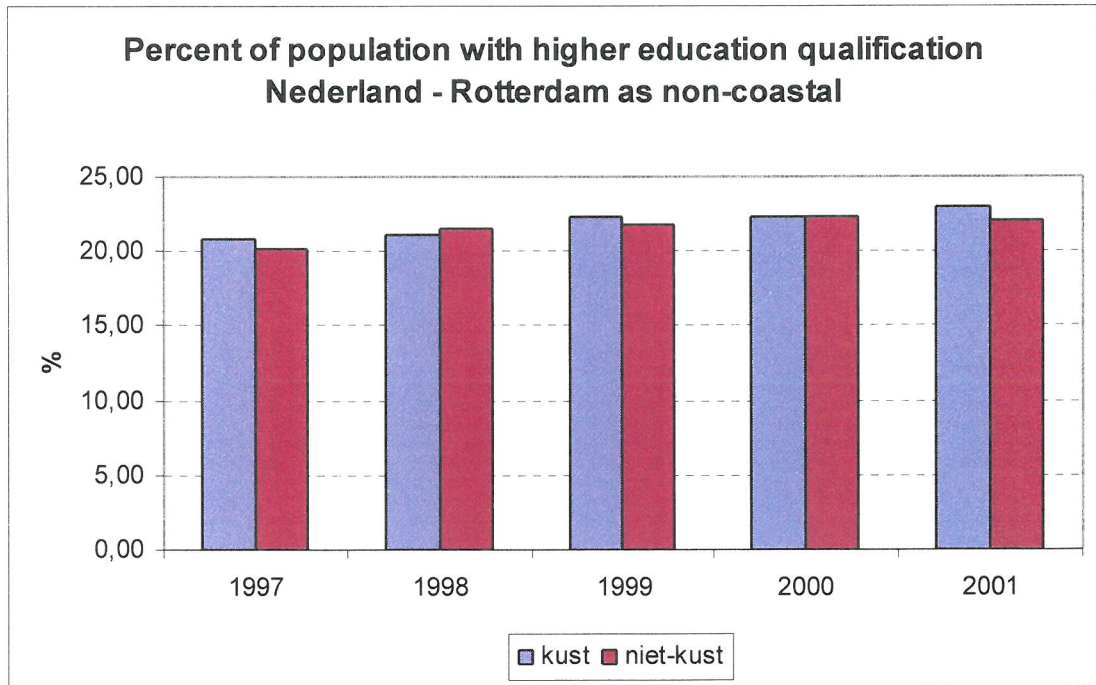
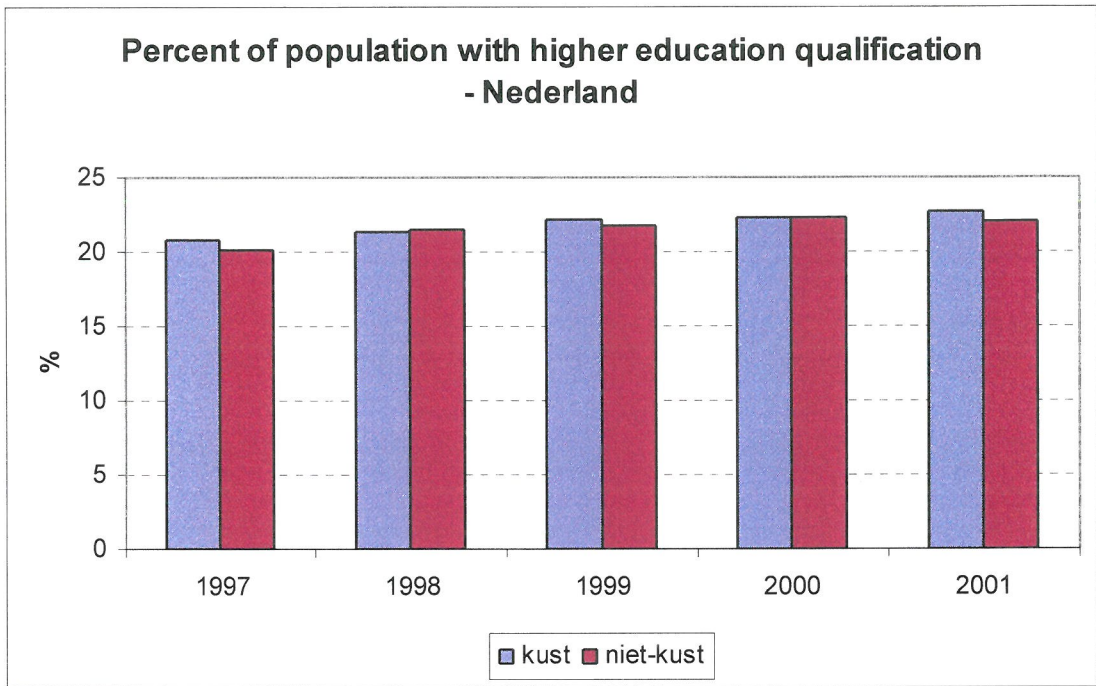
Alle grafieken zijn gemaakt aan de hand van een onvolledige dataset: er waren geen data beschikbaar voor gemeenten met minder dan 10.000 inwoners

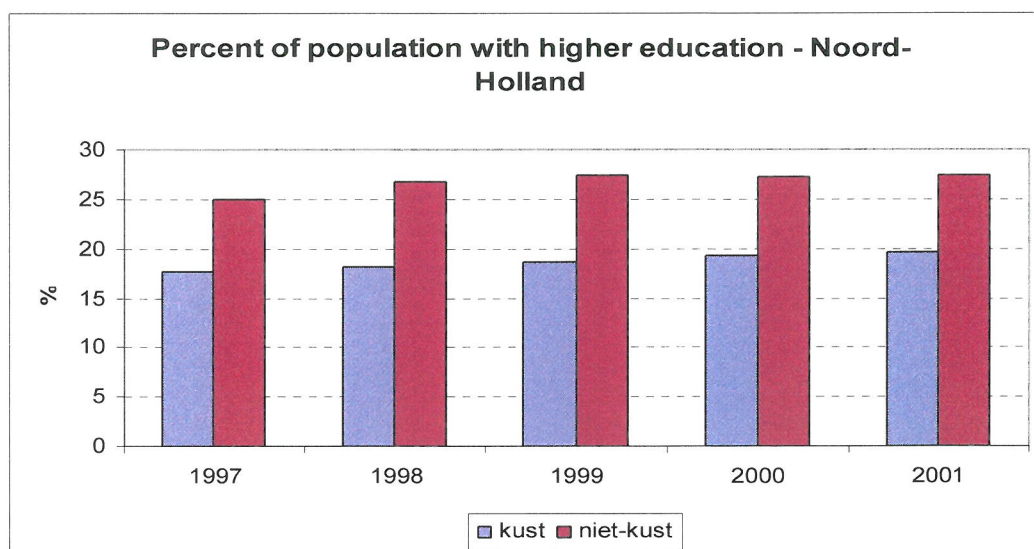
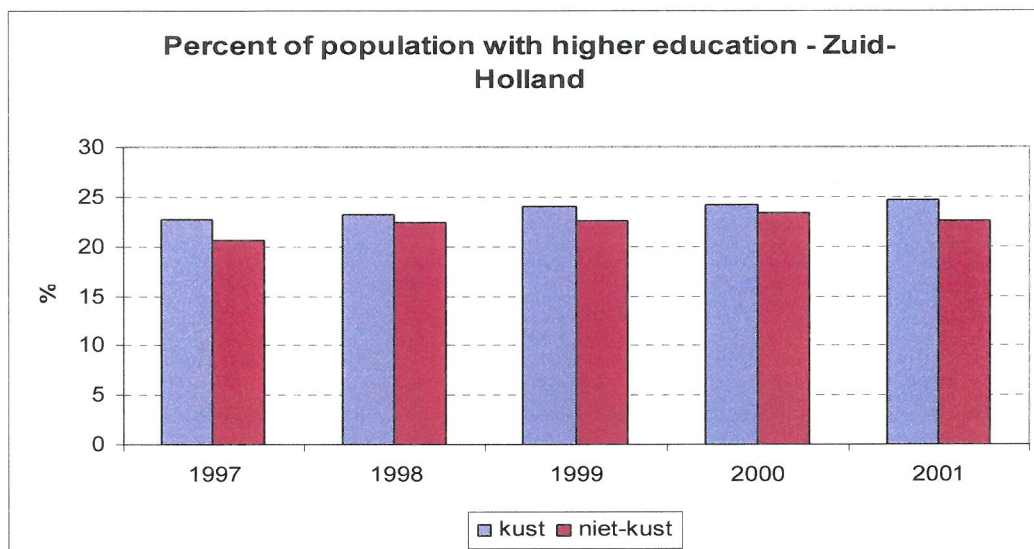
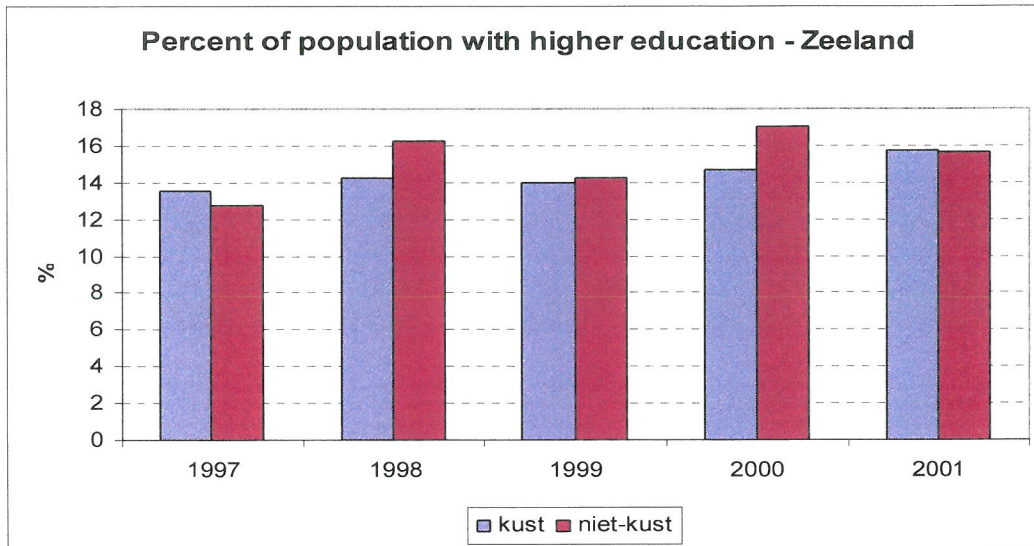
Visualisatie

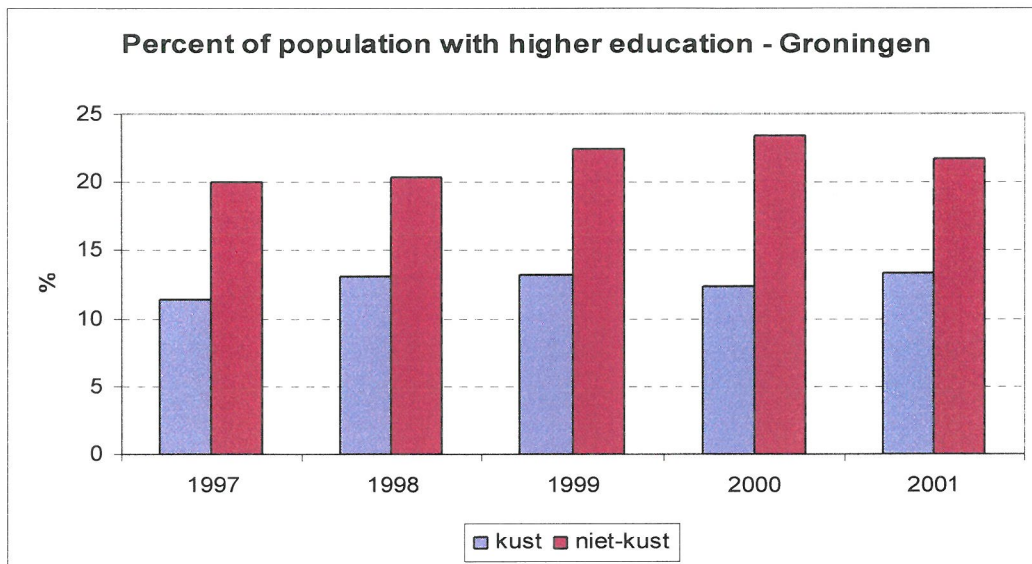
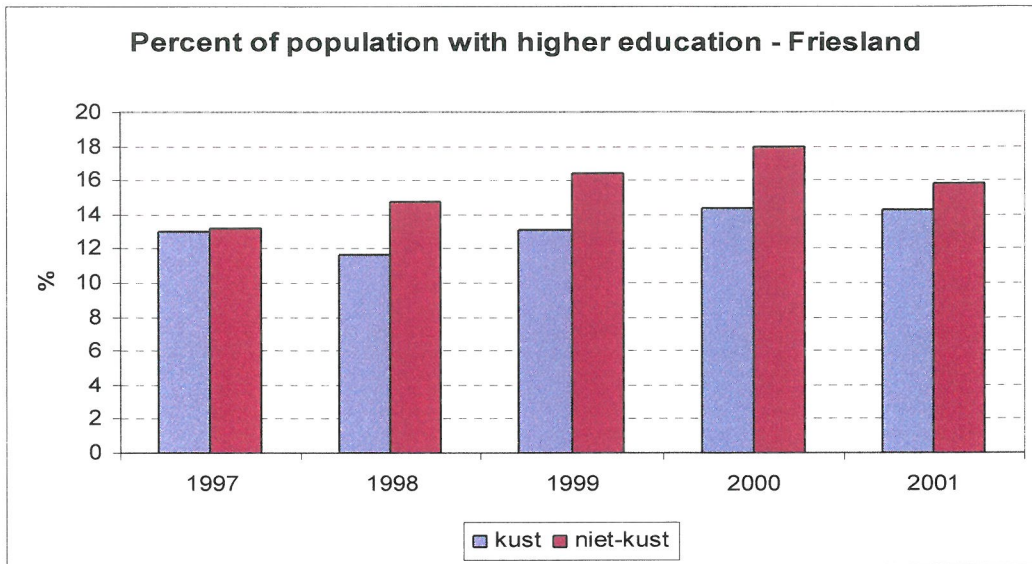
Kaart	Geen
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram dat de procentuele verhouding van het aantal inwoners met een diploma hoger onderwijs in het kustgebied ten opzichte van het niet-kustgebied jaarlijks weergeeft. (Hier dus de kustprovincies tov de niet-kustprovincies)

Opmerkingen:

- (1) De richtlijnen voor de berekening van deze meting betreft minimum drie Census-gegevens.
- (2) Hierbij wordt rekening gehouden met fusies en grenswijzigingen die in het verleden opgetreden zijn.
- (3) Door desbetreffende overheidsinstellingen worden unieke codes toegekend aan huidige en gefusioneerde gemeenten.
- (4) Hoger onderwijs zijn opleidingen op niveau 5, 6 en 7 van de SOI: hbo- en universitaire opleidingen en oudere en beroepsopleidingen die daarmee vergelijkbaar zijn (definitie van CBS)

Indicator	
21	Fish stocks and fish landings
Meting	
21.1	State of the main fish stocks by species and sea area
Waarom deze meting?	
<p>De toenemende vraag naar vis en visserijproducten heeft geleid tot overbevissing, waardoor soorten achteruitgaan of zelfs dreigen te verdwijnen. Daarnaast hebben visserijactiviteiten ook een indirecte impact op de mariene biodiversiteit, onder andere door het vangen van niet-doelsoorten en fysieke verstoring van de zeebodem.</p> <p>De impact van de visserij moet afgewogen worden tegen de toestand van de visbestanden en hun mogelijkheid om zich te herstellen. Zo bevindt een visbestand zich pas binnen de veilige referentiewaarden (safe biological limits, SBL) als de visserijsterftegraad (F) kleiner <u>en</u> de biomassa van de paaistand (B) groter is dan de respectievelijke voorzorgswaarden (F_{pa} en B_{pa}). We moeten er naar streven om alle geëxploiteerde visbestanden binnen deze veilige grenzen van de voorzorgsbenadering te krijgen.</p> <p>Bij het Europees Gemeenschappelijk visserijbeleid (GVB) is de duurzame exploitatie van de levende rijkdommen van de zee één van de hoekstenen van het beleid. Het principe van de voorzorgsbenadering vinden we ook terug in diverse wereldomvattende conventies die de exploitatie van de levende mariene rijkdommen regelen, zoals de ‘United Nations Agreement on Straddling and Highly Migratory Fish Stocks’ (1995) en de ‘FAO Code of Conduct for Responsible Fisheries’ (1995).</p>	
Parameters	
(i)	Percent of commercially exploited fish stocks harvested within the safe biological limits (SBL) for which a formal stock assessment has been carried out
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
ICES vak IV (toepasbaar op IV c)	1980 – 2003
Databronnen	

Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap - Departement voor Zeevisserij (DvZ)

Ankerstraat 1
8400 Oostende

www.dvz.be

Contactpersonen: Dr. Frank Redant (frank.redant@dvz.be) & Ir. Wim Demaré
(wim.demare@dvz.be)

Methodologie		
	Stappen	Producten
1	Bepaal de belangrijkste commerciële visstocks in het Nederlandse deel van de Noordzee waarvoor een formele evaluatie uitgevoerd werd.	Belangrijkste commerciële visstocks in het Nederlandse deel van de Noordzee.
2	Verzamel voor de visstocks geïdentificeerd in stap 1 de biomassa van de paaistand (B) en de bijhorende voorzorgswaarde (B_{pa})	Biomassa van de commerciële visstocks in het Nederlandse deel van de Noordzee
3	Verzamel voor de visstocks geïdentificeerd in stap 1 de visserijsterftegraad (F) en de bijhorende voorzorgswaarde (F_{pa})	Visserijsterftegraad van de commerciële visstocks in het Nederlandse deel van de Noordzee
4	Ga per jaar na welke visstocks voldoen aan volgende voorwaarden: $F < F_{pa}$ & $B > B_{pa}$	Het aantal visstocks dat zich, per jaar, binnen de veilige grenzen van de voorzorgsbenadering bevinden.
5	Deel het resultaat van stap 4 door het totaal aantal beschouwde visstocks in een bepaald jaar en vermenigvuldig dit met 100.	<u>Het jaarlijks percentage van de geëxploiteerde visstocks dat zich binnen de veilige grenzen van de voorzorgsbenadering (SBL) bevinden.</u>

Beschrijving van de datasets (metadata)

Location (indeling van het studiegebied): ICES IV

Nominator (teller): het aantal vissoorten dat zich binnen de SBL bevindt.

Denominator (noemer): het totaal aantal beschouwde vissoorten

Value (waarde): percentage van de visstocks dat zich binnen de “safe biological limits” bevindt.

Opmerking:

Alle beschouwde commerciële vissoorten komen voor in het ICES IV C vak, dat het NCP omvat.

B = biomassa van de paaistand (totale biomassa van alle geslachtsrijpe vissen binnen de populatie)

B_{pa} = voorzorgswaarde of paaistand die nodig is om de instandhouding van een bepaalde stock te verzekeren

F = visserijsterftegraad

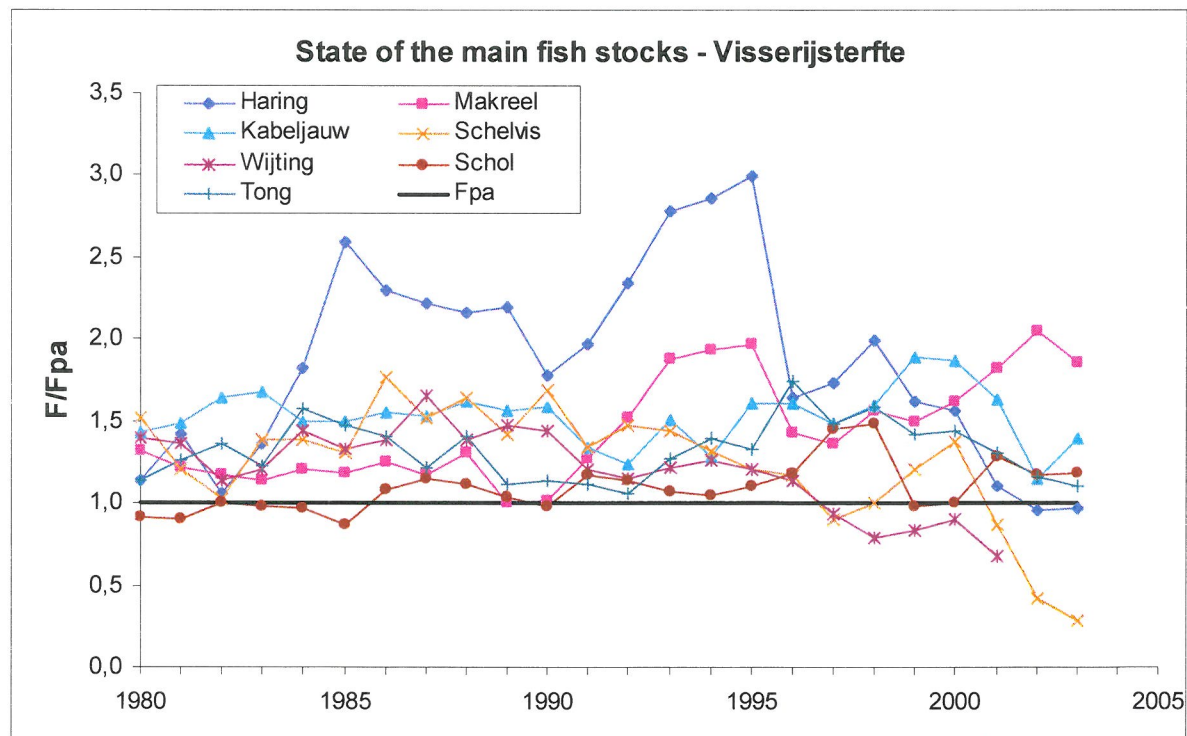
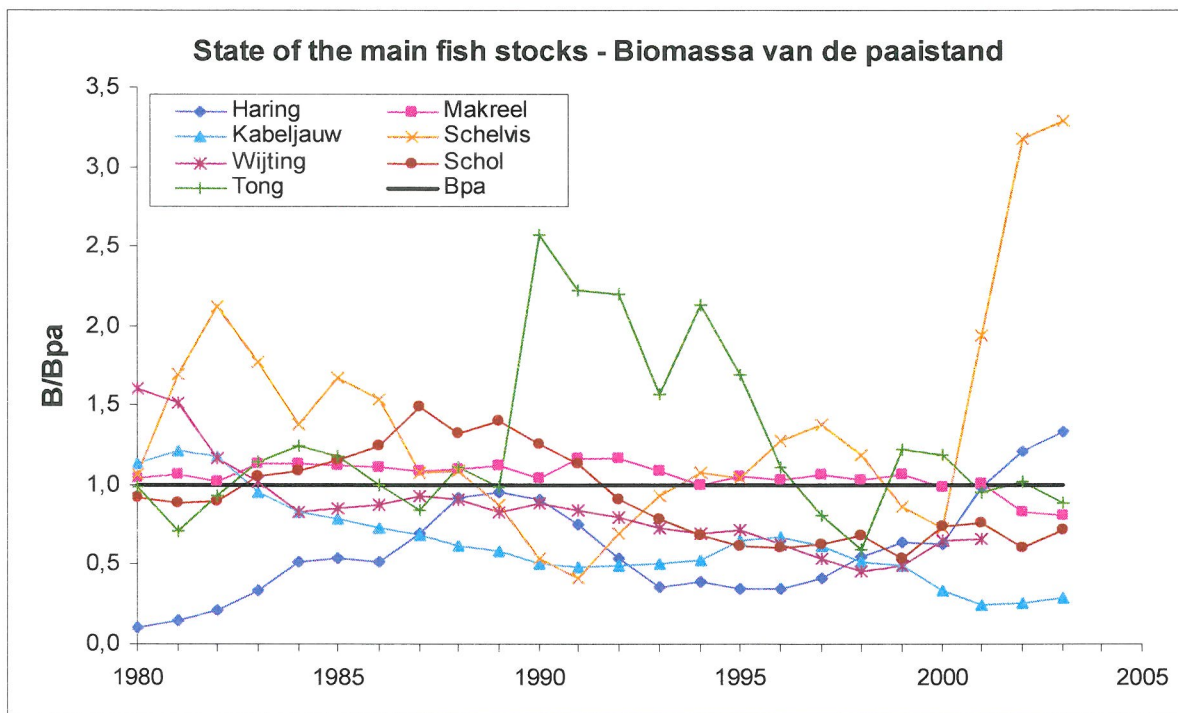
F_{pa} = voorzorgswaarde of maximale visserijsterfte die mag optreden om de instandhouding van een bepaalde stock te verzekeren

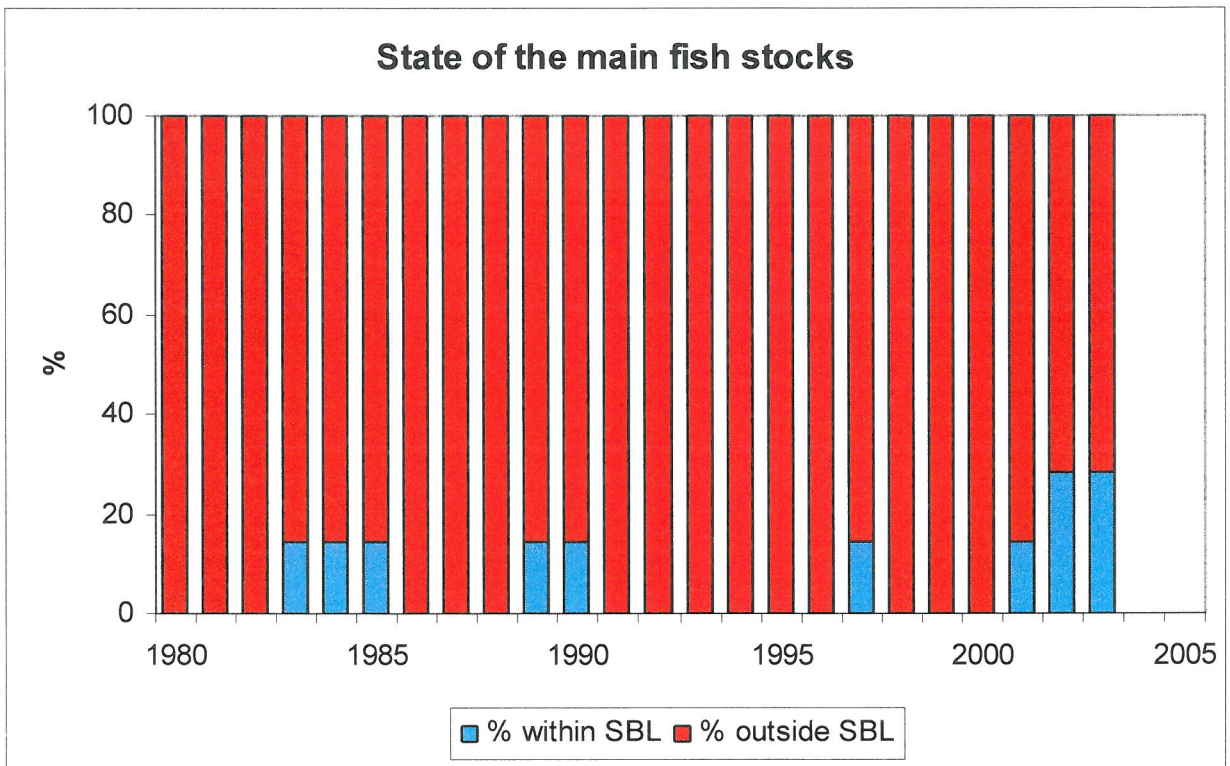
Visstocks bevinden zich pas binnen de veilige grenzen van de voorzorgsbenadering als ze voldoen aan deze beide voorwaarden:

1. $F < F_{pa}$
2. $B > B_{pa}$

Visualisatie

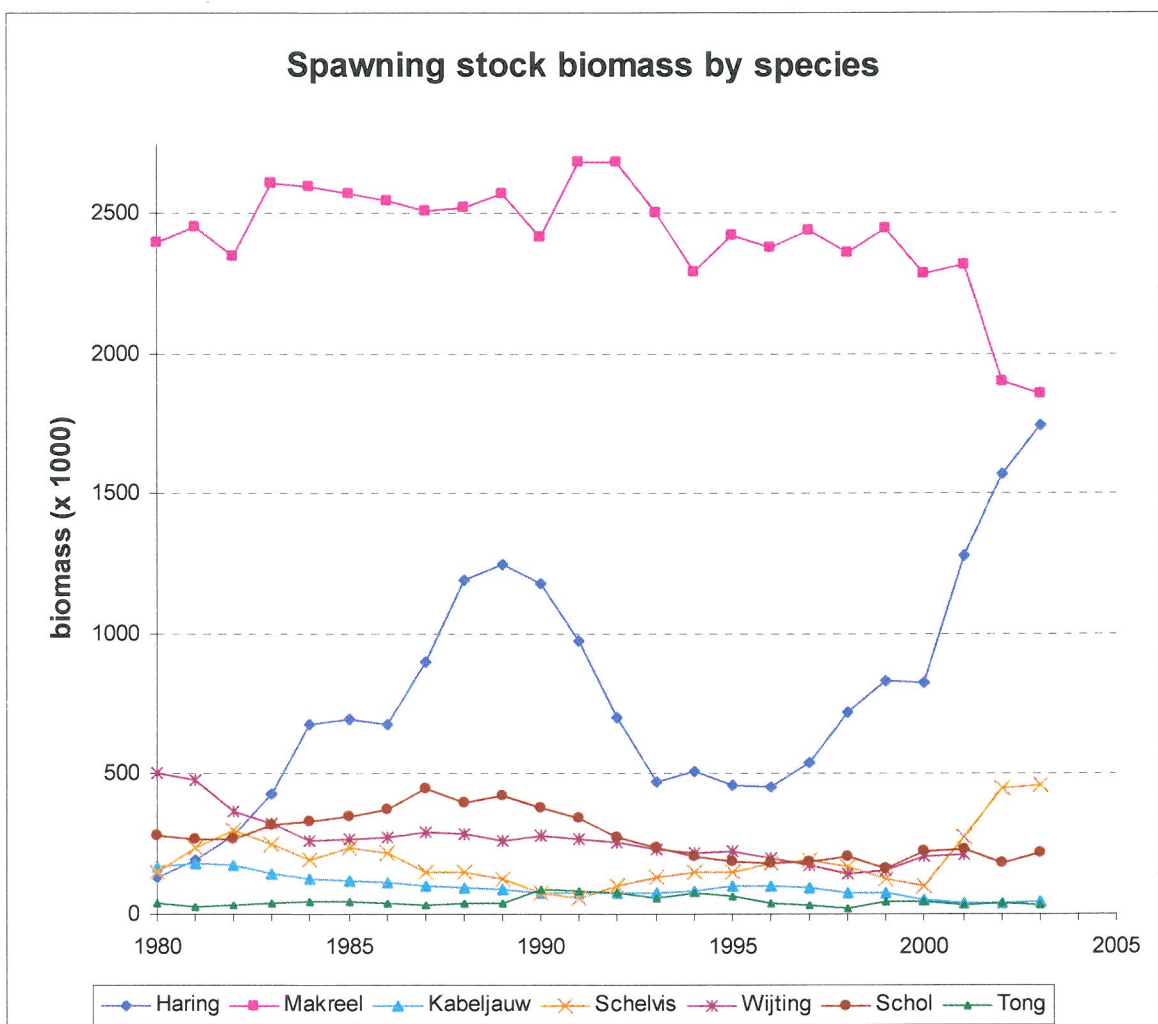
Kaart	Geen
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram dat de jaarlijkse verhouding B / B_{pa} weergeeft per visstock.
Grafiek 2	Lijn- of staafdiagram dat de jaarlijkse verhouding F / F_{pa} weergeeft per visstock.
Grafiek 3	100% gestapelde kolom die jaarlijks het aandeel visstocks dat zich binnen de veilige grenzen van de voorzorgsbenadering (safe biological limit, SBL) bevindt, weergeeft als percentage van het totaal aantal geëvalueerde commerciële visstocks.

Indicator		
21	Fish stocks and fish landings	
Meting		
21.2	Recruitment and spawning stock biomass by species	
Waarom deze meting?		
<p>De meting die verwijst naar het aantal formeel geëvalueerde commerciële visstocks die zich binnen veilige referentiewaarden bevinden (Safe Biological Limits – meting 21.1) is erg nuttig in een beleidskader: de meting antwoordt met een ja/nee en geeft zo een duidelijk signaal over de beheersmaatregelen die moeten ondernomen worden.</p> <p>De veilige referentiewaarden verwijzen echter indirect naar het potentieel van de reproductieve capaciteit (op basis van lengte-klassen) van een visstock en geven dus geen volledig beeld van de feitelijke populatiedynamiek van de beschouwde visstock.</p> <p>De paaistand biomassa (meting 21.2) geeft een nauwkeuriger beeld van de feitelijke voortplantingscapaciteit van de stock, los van de visserijsterfte. Het opvolgen van trends in de biomassa van de paaistand geeft dus meer aanwijzingen hoe het met de populatiedynamiek gesteld is dan de uitkomst van de gecombineerde verhouding tussen biomassa paaistand B en visserijsterfte F.</p>		
Parameters		
(i)	Spawning stock biomass by species	
Bereik		
Ruimtelijk		Temporeel
ICES vak IV (toepasbaar op IV c)		1980 – 2003
Databronnen		
<p>Ministerie van de Vlaamse Gemeenschap, Departement voor Zeevisserij – DvZ Ankerstraat 1 8400 Oostende www.dvz.be Contactpersonen: Dr. Frank Redant (frank.redant@dvz.be) en Ir. Wim Demaré (wim.demare@dvz.be)</p>		
Methodologie		
Stappen		Producten
1	Bepaal de belangrijkste commerciële vissoorten in het Nederlandse deel van de Noordzee	Belangrijkste commerciële vissoorten in het Nederlandse deel van de Noordzee.
2	Verzamel voor de vissoorten geïdentificeerd	<u>Biomassa van de paaistand van de</u>

	in stap 1 de biomassa van de paaistand (B)	<u>belangrijkste commerciële vissoorten in het Nederlandse deel van de Noordzee</u>
Beschrijving van de datasets (metadata)		
<u>Location (indeling van het studiegebied):</u> 7 commerciële vissoorten: haring, makreel, kabeljauw, schelvis, wijting, schol en tong <u>Nominator (teller):</u> geen <u>Denominator (noemer):</u> geen <u>Value (waarde):</u> Biomassa van de paaistand (* 1000)		
Visualisatie		
Kaart	Geen	
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram dat de jaarlijkse totale biomassa per vissoort weergeeft.	

Indicator	
24	Water consumption
Meting	
24.1	Number of days of reduced supply
Waarom deze meting?	
<p>Het drinkwater in Nederland wordt zowel uit grondwater als uit oppervlaktewater gewonnen. Historisch gezien vormen de Nederlandse duinen een cruciaal habitat voor drinkwatervoorziening. Het grondwater dat uit de duinen wordt gefilterd is namelijk heel helder en van goede kwaliteit. Door de jaren heen heeft men verschillende technieken ontwikkelt om water uit de duinen te kunnen winnen, maar elke techniek oefende in mindere of meerdere mate een negatieve functie uit op het duinbiotoop (vb. verzilting, verdroging). Nu proberen waterleidingsbedrijven meer en meer om op een duurzame manier aan waterwinning te doen, waarbij sommigen zelfs afstappen van waterwinning in de duinen.</p> <p>Via deze meting willen we aantonen dat het niet duurzaam gebruik van waterbronnen kan leiden tot beperkingen in het gebruik ervan. Zo kan de beschikbare hoeveelheid water afnemen, wat kan leiden tot een vertraagde of verminderde toevoer van water naar de consument. Daarom is het noodzakelijk dat water op een zo duurzaam mogelijke manier wordt gewonnen, om de negatieve effecten voor de consument en voor de natuur/omgeving te verminderen.</p>	
Parameters	
(i)	Number of days of reduced supply
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
Nederland	Ten vroegste vanaf 2006
Databronnen	

Vereniging van Waterbedrijven in Nederland – VEWIN

www.vewin.nl

Contactpersoon: Kees Poortema, beleidsmedewerker – poortema@vewin.nl

Methodologie

Momenteel worden leveringsonderbrekingen in drinkwatervoorziening in Nederland niet standaard en eenduidig opgevolgd. Dit zal pas gebeuren vanaf 1 januari 2006.

Gezien men hierbij waarschijnlijk het ‘gemiddeld aantal minuten niet geleverd per klant en per jaar’ zal monitoren, kan men vanaf dan deze data per provincie en gemeente opvolgen zodat, in analogie met andere indicatoren, een vergelijking kan worden gemaakt tussen het kustgebied en het achterland.

De heer Poortema vermeldt wel dat deze indicator (gemiddeld aantal minuten niet geleverd per klant en per jaar) wellicht meer zal zeggen over het toeleveringsproces en het beheer van infrastructuur dan over de eigenlijke waterschaarste in Nederland (zie bijgevoegde mail).

Beschrijving van de datasets (metadata)

Geen dataset

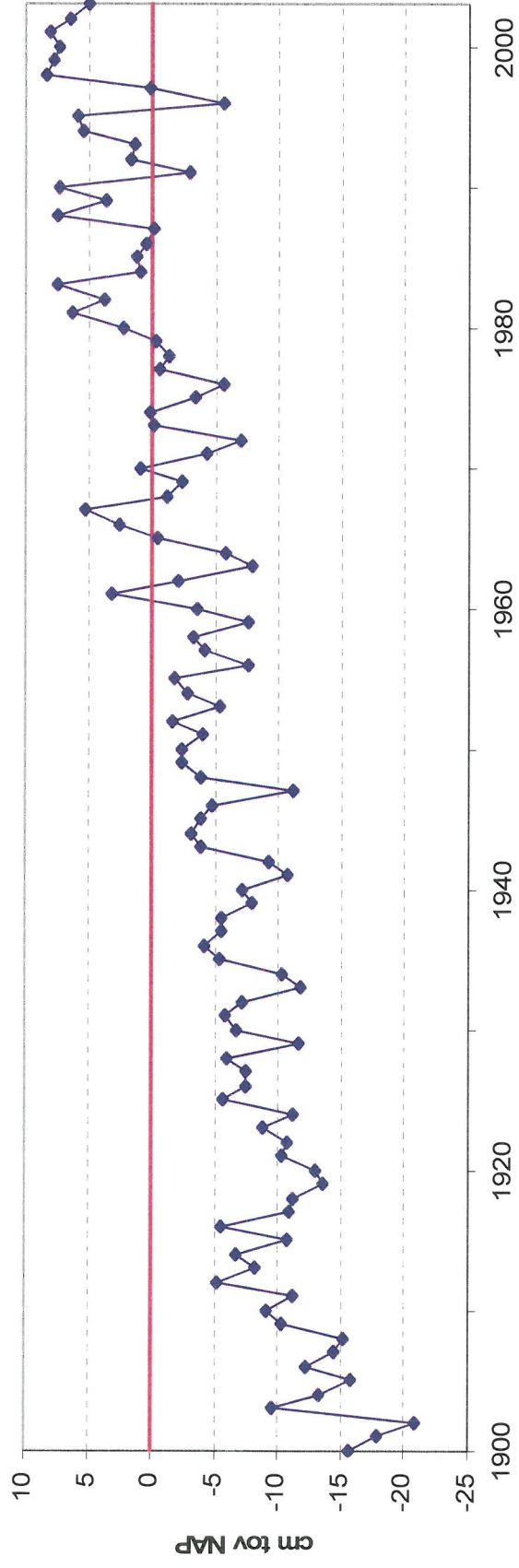
Visualisatie

Kaart	Geen
Grafiek	Geen

Indicator	
25	Sea level rise and extreme weather conditions
Meting	
25.2	Rise in sea level relative to land
Waarom deze meting?	
<p>Men verwacht dat de klimaatsveranderingen zullen leiden tot een stijging van de gemiddelde zeespiegel. Deze stijging zou hoofdzakelijk veroorzaakt worden door het smelten van de ijskappen en een thermische expansie van het zeewater. Grote delen van Nederland liggen al onder het zeeniveau, waardoor de kans op overstromingen heel groot is. Daarnaast moet men ook rekening houden met een negatieve verticale beweging in het westen van Nederland, waardoor de dreiging van overstroming door relatieve zeespiegelstijging nog groter wordt.</p> <p>De relatieve stijging van de zeespiegel wordt, samen met andere aspecten zoals klimaatsveranderingen en veiligheidsniveaus van het dijksysteem, opgevolgd zodat het tijdig plannen van beschermende maatregelen mogelijk is.</p>	
Parameters	
(i)	Rise in sea level relative to land
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
Nederland – de zes afzonderlijke meetstations	1900 – 2004
Databron	
<p>Gegevens van de zes meetstations: Rijksinstituut voor Kust en Zee - RIKZ Basisinfodesk - basisinfodesk@rikz.rws.minvenw.nl Contactpersoon: Koos Doekes (J.Doekes@rikz.rws.minvenw.nl)</p> <p>Gegevens Nederland: www.rivm.nl - Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu Milieu- en natuurcompendium – milieukwaliteit – mondiale luchtkwaliteit – Zeespiegelstand aan de Nederlandse kust, 1900 – 2003.</p>	
Methodologie	
Stappen	Producten
1	<p>Verzamel de gegevens voor zeespiegelstijging voor de zes meetstations langs de Nederlandse kust, deze worden aangeleverd als jaarlijkse stijgingen, uitgedrukt in cm tov NAP.</p> <p><u>Jaarlijkse zeespiegelstijging, uitgedrukt in cm tov NAP, voor de zes meetstations langs de Nederlandse kust</u></p>

2	Tel per jaar de waarden van de verschillende meetstations samen en deel dit resultaat door het totaal aantal meetstations (= 6).	<u>Jaarlijkse gemiddelde zeespiegelstijging in Nederland</u>
Beschrijving van de datasets (metadata)		
<u>Location (indeling van het studiegebied):</u> zes meetstations + Nederland <u>Nominator (teller):</u> geen <u>Denominator (noemer):</u> geen <u>Value (waarde):</u> jaargemiddelde van de waterstand ten opzichte van het Normaal Amsterdams Peil (NAP)		
Visualisatie		
Kaart	Geen	
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram dat de jaarlijkse gemiddelde waterstand ten opzichte van het NAP weergeeft, eventueel aangevuld met een trendlijn en/of foutenvlaggen.	

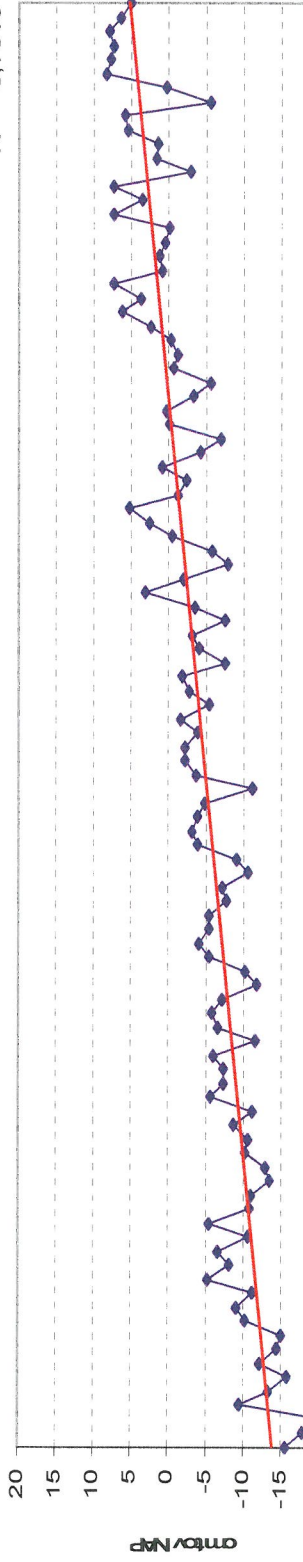
Rise in sea level relative to NAP

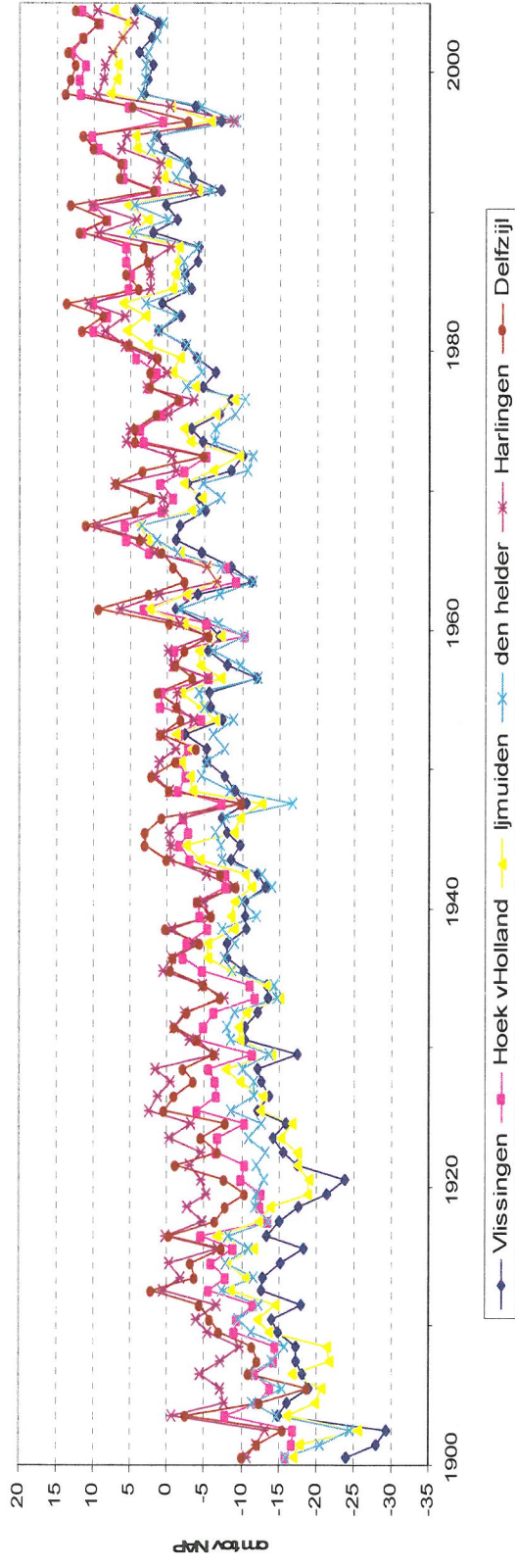
Rise in sea level relative to NAP

$$y = 0,185x - 13,987$$

$$R^2 = 0,7516$$

Rise in sea level relative to NAP

Indicator	
26	Coastal erosion and accretion
Meting	
26.1	Length of protected and defended coastline
Waarom deze meting?	
<p>Ondanks de grote inspanningen voor het beschermen en verdedigen van de kustlijn, is een belangrijk aandeel van de Europese kusten onderhevig aan erosie. Kusterosie treedt op als resultaat van natuurlijke en anthropogene factoren die van verschillende aard zijn en op verschillende wijze inwerken op de kustlijn. De ervaring wijst aan dat vele van de maatregelen getroffen voor het lokaal verminderen van erosie juist een negatief effect veroorzaken op de kustlijn in de omgeving.</p> <p>Het aanbrengen van verharde bescherming werkt op de volgende manieren in op de kustlijn en de natuurlijke sedimentatieprocessen:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Het ‘vangen’ van sediment dat normalerwijze wordt getransporteerd langsheen een natuurlijke sedimentceel, waardoor ‘zandhonger’ of een tekort in sediment wordt veroorzaakt op andere plaatsen langsheen deze sedimentceel. - De inkomende golfenergie wordt teruggekaatst in plaats van geabsorbeerd door de plaatselijke zandbanken of andere natuurlijk kushabitat, wat het eroderende effect op de vooroever versterkt. - Diffractie van de golven (verandering in de richting van de golftop) <p>Deze meting staat toe (samen met metingen 26.2 en 26.3 en andere relevante informatie voortkomend uit indicatoren zoals areaal van slikken, schorren en duingebied) om het belang en het nut van harde beschermende structuren na te gaan bij het nakomen van de doelstellingen voor het behoud en de bescherming van de kustlijn.</p>	
Parameters	
(i)	Percent of the coastline that is protected and defended by hard defence structures (artificial coastline)
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
Nederland – kustprovincies	Euroasion data: 2004
Databronnen	

EUROSION – www.euroSION.org

Living with coastal erosion in Europe: Sand and Space for Sustainability.

Part II – Maps and statistics

17 May 2004

Service contract B4-3301/2001/329175/MAR/B3

Unie van Waterschappen – www.uvw.nl

Contactpersoon: Judith Scholtes (jscholtes@uvw.nl)

Mevr. Scholtes bezorgde ons twee documenten:

- De veiligheid van de primaire waterkeringen in Nederland
Hoofdrapport – resultaten van de eerste toetsenronde van 1996-2001
Ministerie van Verkeer en Waterstaat – Dienst Weg- en Waterbouwkunde
- De veiligheid van de primaire waterkeringen in Nederland
Achtergrondrapport – resultaten van de eerste toetsenronde van 1996-2001
Ministerie van Verkeer en Waterstaat – Dienst Weg- en Waterbouwkunde

Beide rapporten zijn te downloaden op:

www.waterkeren.nl – downloads – LRT – hoofdrapport & achtergrondrapport

RIKZ

Contactpersoon: Ankie Bruens (A.W.Bruens@rikz.rws;minvenw.nl)

Mevr. Bruens verwees ons door naar volgende websites:

- www.nederlandleeftmetwater.nl
- www.uvw.nl

Methodologie		
Stappen		Producten
1	Definieer de belangrijkste types harde kustverdediging en zeewering aangewend ter bescherming van de kustlijn	Definities van types harde kustverdediging en zeewering
2	Verzamel de gegevens voor de lengte van de gezamenlijke types harde kustverdediging en zeewering per gebied (kustprovincies, Delta-Wadden en Hollandse kust, Nederlandse kust)	Absolute lengte (in kilometer) van de som van types harde kustverdediging
3	Deel het resultaat van stap 2 (totale lengte) door de totale lengte van de kustlijn, per gebied (kustprovincies, Delta- Wadden en Hollandse kust, Nederlandse kust) en vermenigvuldig dit met 100.	<u>Percentage van de kustlijn versterkt door harde structuren</u>

Beschrijving van de datasets (metadata)

Location (indeling van het studiegebied): Nederland – de vijf kustprovincies, Delta, Wadden- en Hollandse kust)

Nominator (teller): geen

Denominator (noemer): geen

Value (waarde): het aantal kilometer kust dat voorzien is van artificiële kustverdedigingswerken en zeewering

Opmerkingen:

- Nauwkeurigheid van de data:
Binnen het EuroSION project werd de lengte van de kustlijn afgeleid van kaarten met een schaal van 1:100.000 en werden de lengtes van strandhoofden, golfbrekers, en (binnen-en buitenzijde van) zeearmen in havens meegeteld als deel van de lengte van de kustlijn. Deze werkwijze zorgt ervoor dat de totale lengte van de kustlijn gehanteerd binnen EuroSION kan afwijken van de officiële lengte van de kustlijn.
- Beschikbaarheid van de data:
De rapporten die we ontvingen via Unie van Waterschappen bevatten heel veel informatie omtrent de lengte van de primaire waterkeringen, waarbij ook onderscheid gemaakt wordt tussen dijken/dammen en duinen. Jammergenoeg omvat de opgegeven lengte niet alleen het kustgebied, maar het volledige dijkkringgebied of verbindende waterkering. Er kan geen onderscheid gemaakt worden in het aantal kilometer primaire waterkering dat effectief langs de kust ligt en het aantal kilometer dat in het achterland ligt. Om deze reden werden de data uit deze rapporten niet verwerkt.
- Algemene opmerkingen RIKZ
De waarnemingen voor de Noordzee waterkeringen zijn onnauwkeurig bevonden. De data voor Zeeland omvatten alle waterkeringen in Zeeland, wat het grote verschil met de andere provincies verklaart. In de provincie Friesland zijn er ook onbeheerde stukken kust op de koppen van de Waddeneilanden, iets wat niet blijkt uit de gebruikte gegevens.

Visualisatie

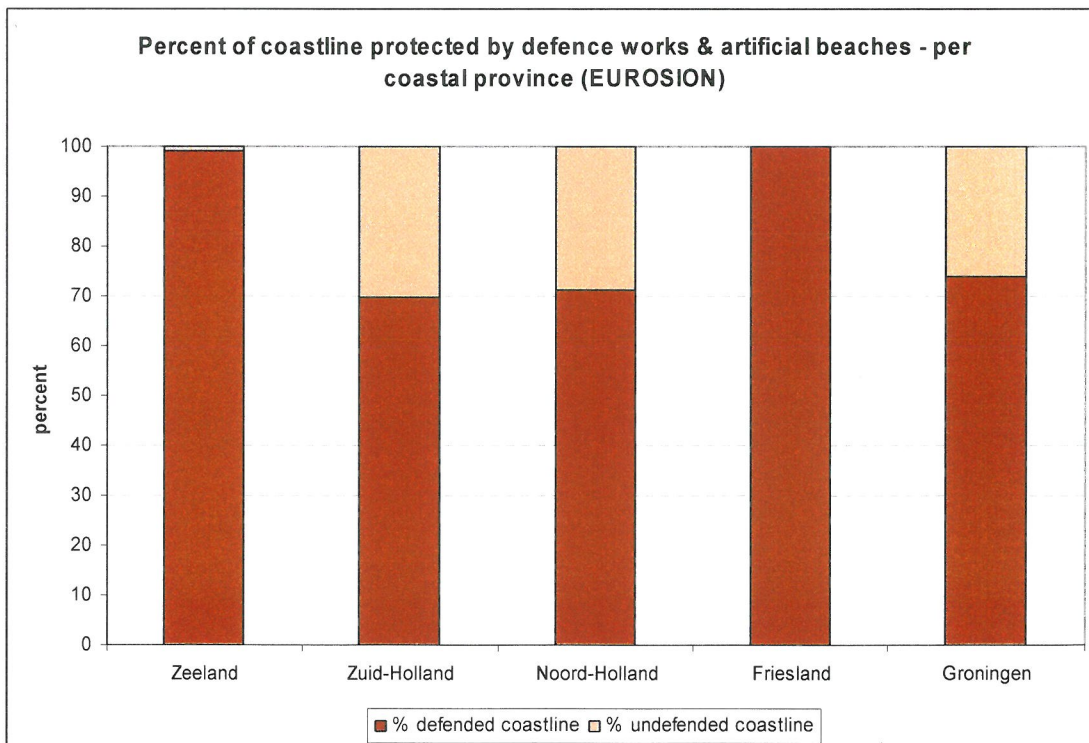
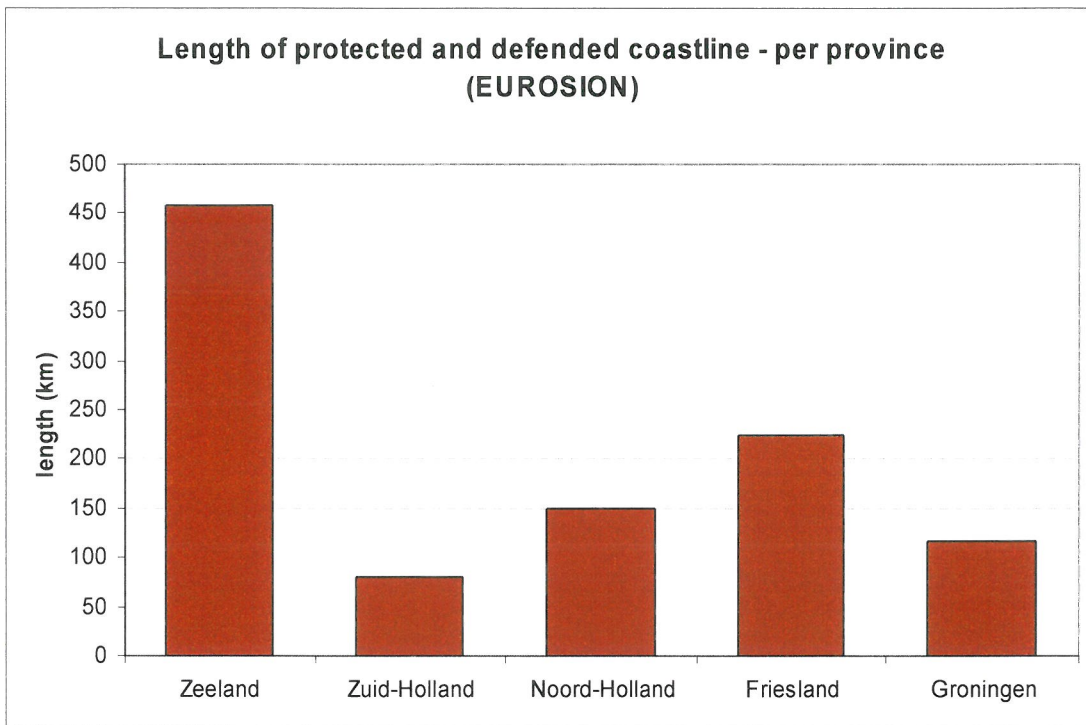
Kaart	Geen
Grafiek 1	Staafdiagram dat het percentage van de totale Noordzeekustlijn weergeeft dat versterkt is door harde zeewering

Aggregatie en disaggregatie

De resultaten en grafieken kunnen opgesplitst worden voor de verschillende types harde zeewering (indien bekend): bvb havens, dijken, waterkering e.a.

Nota:

Stap 1 tot en met 3 kan ook afzonderlijk doorlopen worden, rekening houdend met andere types van zachte en meer natuurlijke zeewering. Als bijkomende informatie kan deze uitgezet worden t.o.v. de lengte van harde zeewering en kustverdediging.

Indicator	
26	Coastal erosion and accretion
Meting	
26.3	Area and volume of sand nourishment
Waarom deze meting?	
<p>Vroeger trachtte men de invloed van de golven in te tomen door korte dammen of palenrijen aan te leggen die loodrecht in zee staken (strandhoofden) en zo de kracht van de golven konden breken. Tegenwoordig gaat men hoofdzakelijk extra zand op het strand spuiten om de kracht van de golven te breken. Dit opsputten en aanvullen van zand lijkt misschien ‘water naar de zee dragen’, maar uit proeven van Rijkswaterstaat is gebleken dat deze methode doeltreffend, goedkoop en enigszins natuurlijk is. Het opgespoten zand kan de kracht van de golven afzwakken (breken), zelfs als een deel van het zand tijdens stormweer in zee is gespoeld. Zandsuppletie wordt ook toegepast om de duinen te behouden en de zandhonger in onder andere de Waddenzee tegen te gaan.</p> <p>Via deze meting willen we nagaan op welke plaatsen de impact van erosie het grootst is en waar zandsuppleties als kustverdedigingswerken het meest worden aangewend.</p>	
Parameters	
(i)	The number of cubic meter sand supplied for beach nourishment by shoreline management unit
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
Nederland – Delta – Holland – Wadden – 13 kustvakken	1952 – 2005
Databron	
<p>RIKZ – RWS Contactpersoon: Mevr. Ankie Bruens (A.W.Bruens@rikz.rws.minvenw.nl) Rapport suppleties van alle kustvakken</p> <p><u>Opmerking:</u> In het verkregen rapport is de kleinste geografische eenheid een ‘locatie’. Voor de doelstelling van de inventaris worden kustvakken als geografische eenheid beschouwd.</p>	
Methodologie	
Stappen	Producten
<p>Bij alle suppleties die worden uitgevoerd, wordt bij de regionale diensten van Rijkswaterstaat een formulier ingevuld. Over het algemeen vult de aannemer die de suppletie zal uitvoeren dit formulier in. Hier wordt onder andere vermeld waar de suppletie zal plaatsvinden en over</p>	

welk soort suppletie het gaat (zie invulformulier in bijlage). Er is bij RWS echter geen formele database waarin al deze gegevens worden bijgehouden.

Contactpersoon ivm verdere gegevens omtrent methodologie: Mevr. Ankie Bruens

Op de RIKZ-website www.rikz.nl (kust en veiligheid – beheer - zandsuppleties) kun je het planningsschema van de suppletiewerken voor het huidige jaar raadplegen. Dit schema kan enigszins afwijken van de effectief uitgevoerde suppleties.

1	Vraag de data ivm zandsuppletie op bij RIKZ	Rapport jaarlijkse suppleties van alle kustvakken
2	Ga per jaar en per kustvak na hoeveel zand werd aangevoerd (“hoeveelheid gemeten [m ³]”). Indien een suppletie over meerdere jaren loopt, wordt het beginjaar van de suppletie als ‘jaar’ beschouwd.	<u>Jaarlijkse aanvoer van zand (uitgedrukt in m³) voor suppleties per kustvak</u>
3	Ga na welke kustvakken behoren tot het Delta-, Wadden- of Hollands gebied	Kustvakken per gebied
4	Tel per jaar de aanvoer van zand (in m ³) voor suppleties samen van alle kustvakken die tot een bepaald gebied behoren (Delta, Holland, Wadden).	<u>Jaarlijkse aanvoer van zand (uitgedrukt in m³) voor suppleties per gebied (Delta, Holland, Wadden).</u>
5	Tel per jaar de aanvoer van zand (in m ³) voor alle suppleties samen.	<u>Jaarlijkse aanvoer van zand (in m³) voor suppleties in Nederland</u>

Beschrijving van de datasets (metadata)

Location (indeling van het studiegebied): Nederland – Delta – Holland – Wadden – 13 kustvakken

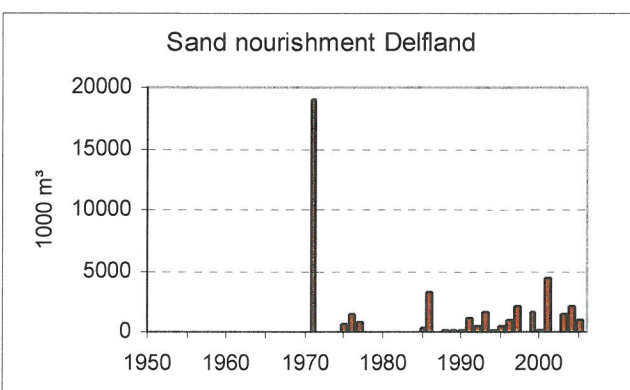
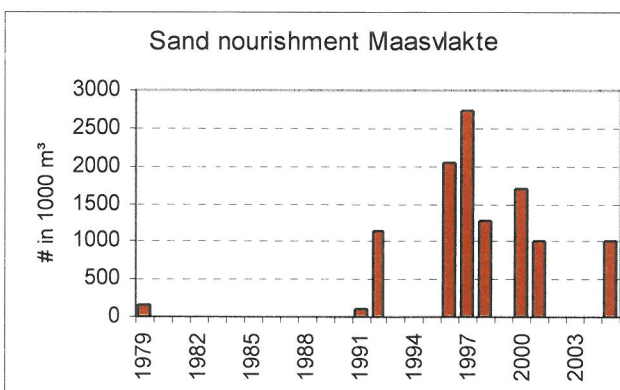
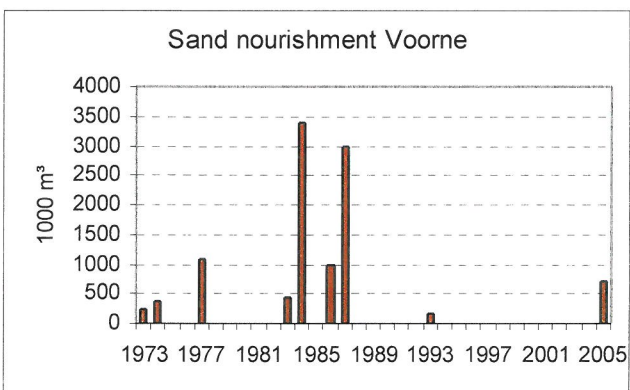
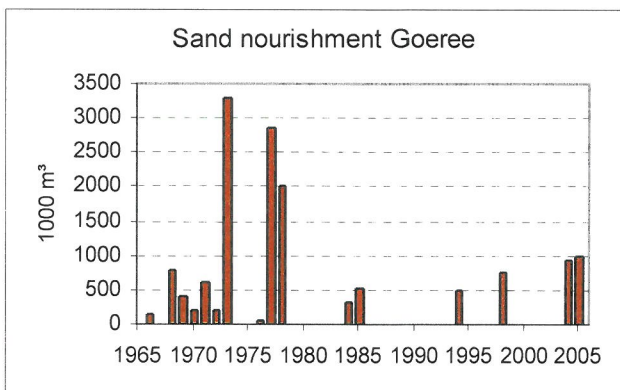
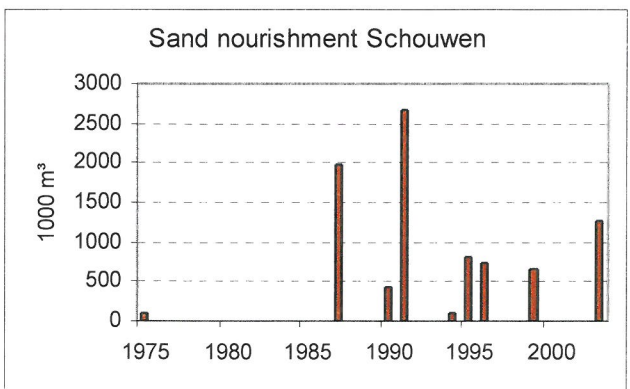
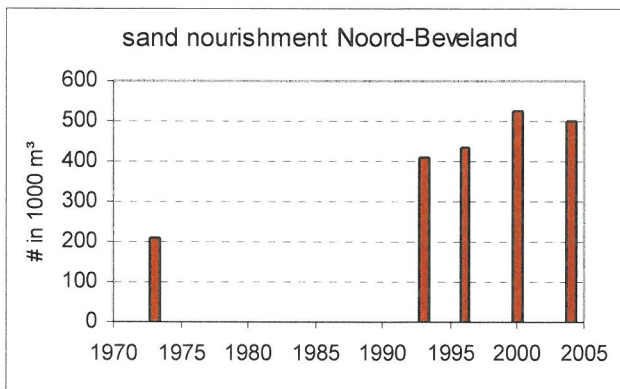
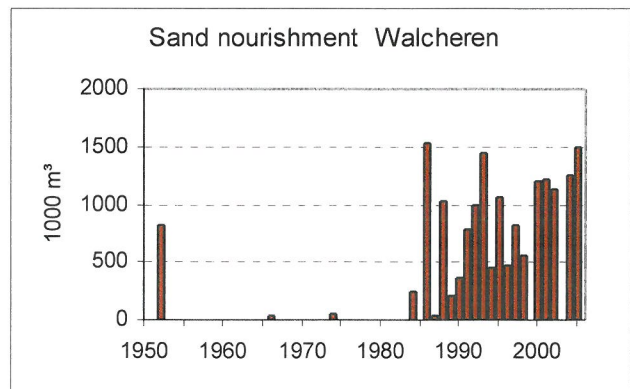
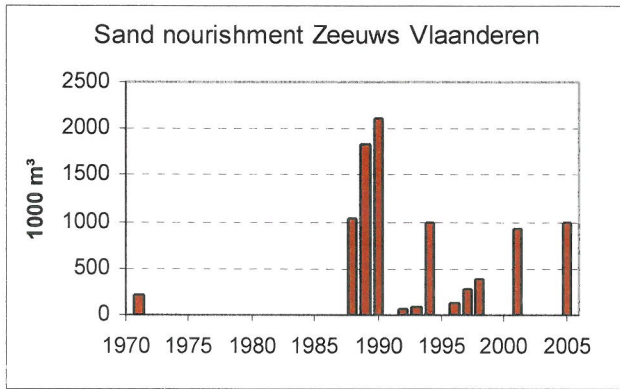
Nominator (teller): geen

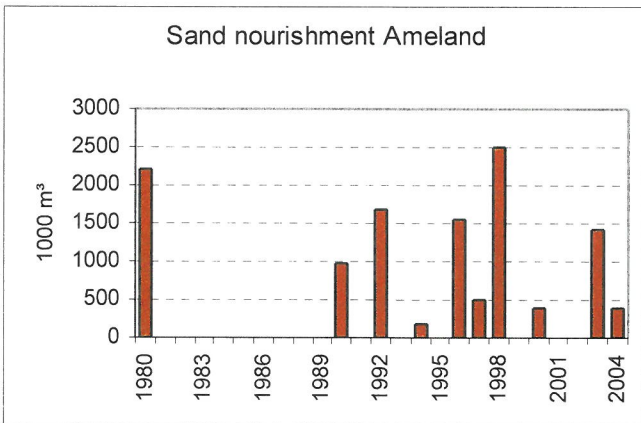
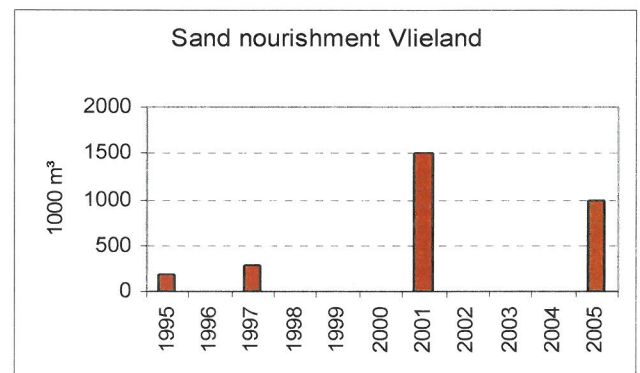
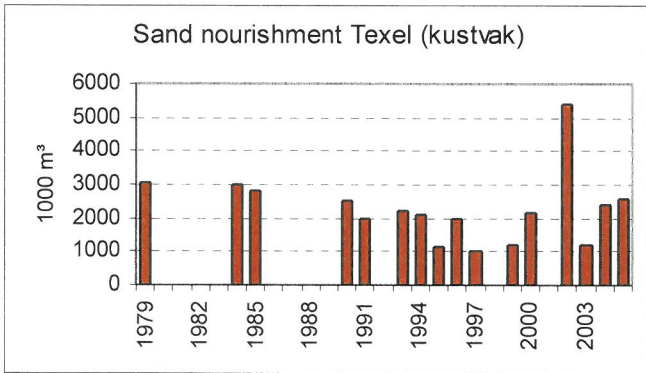
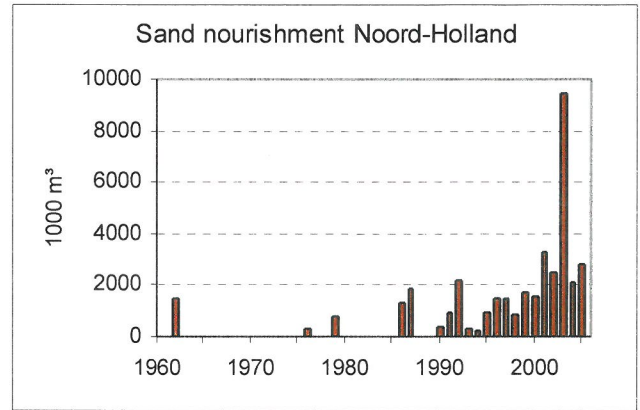
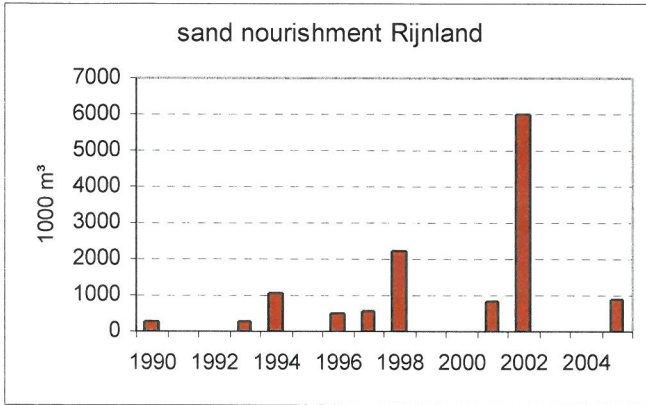
Denominator (noemer): geen

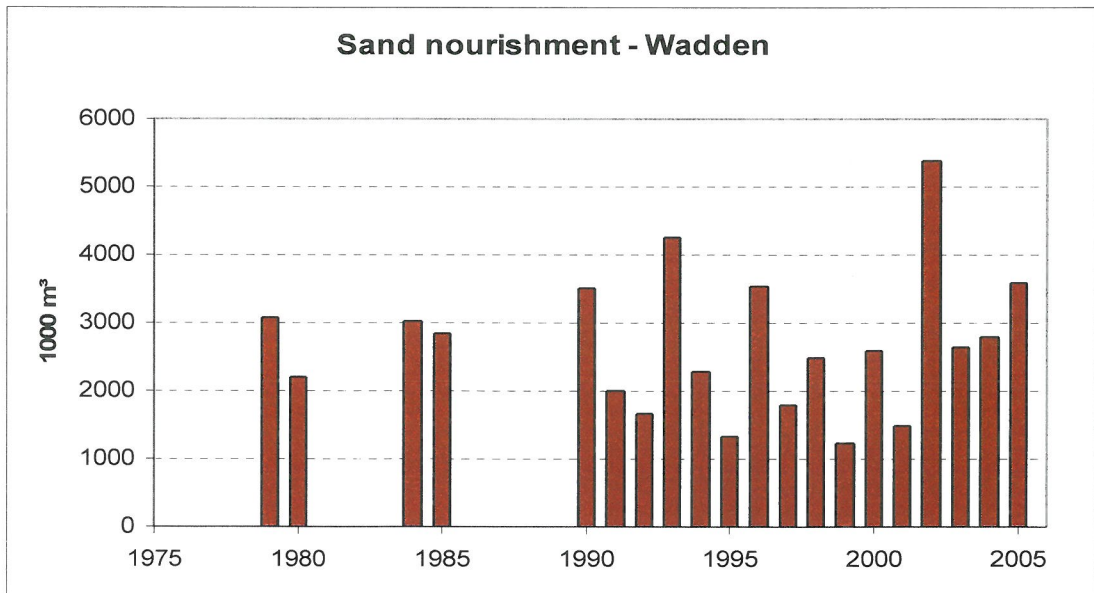
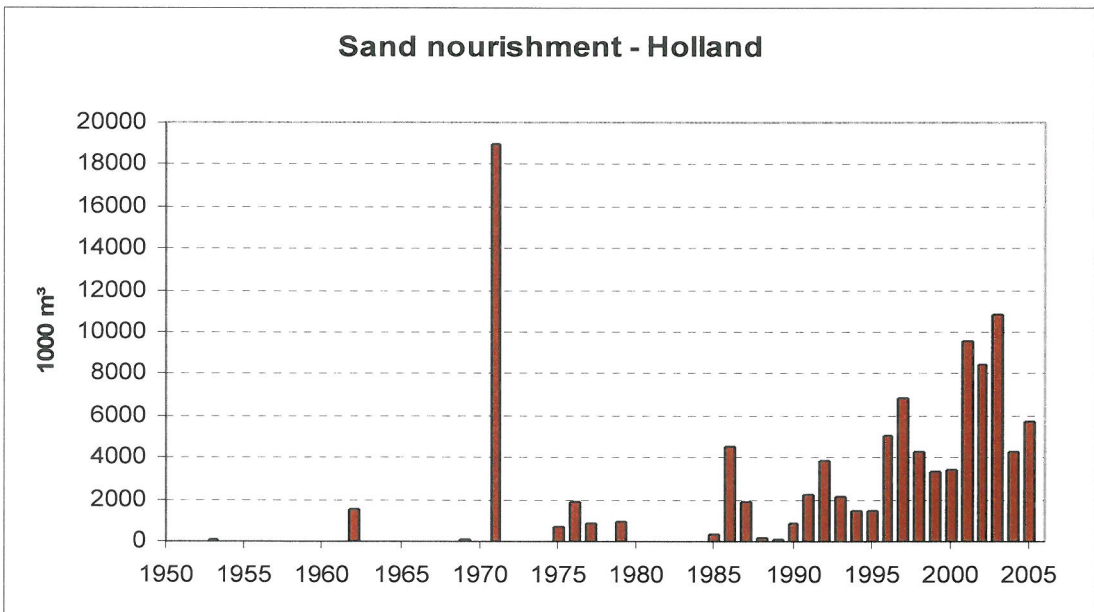
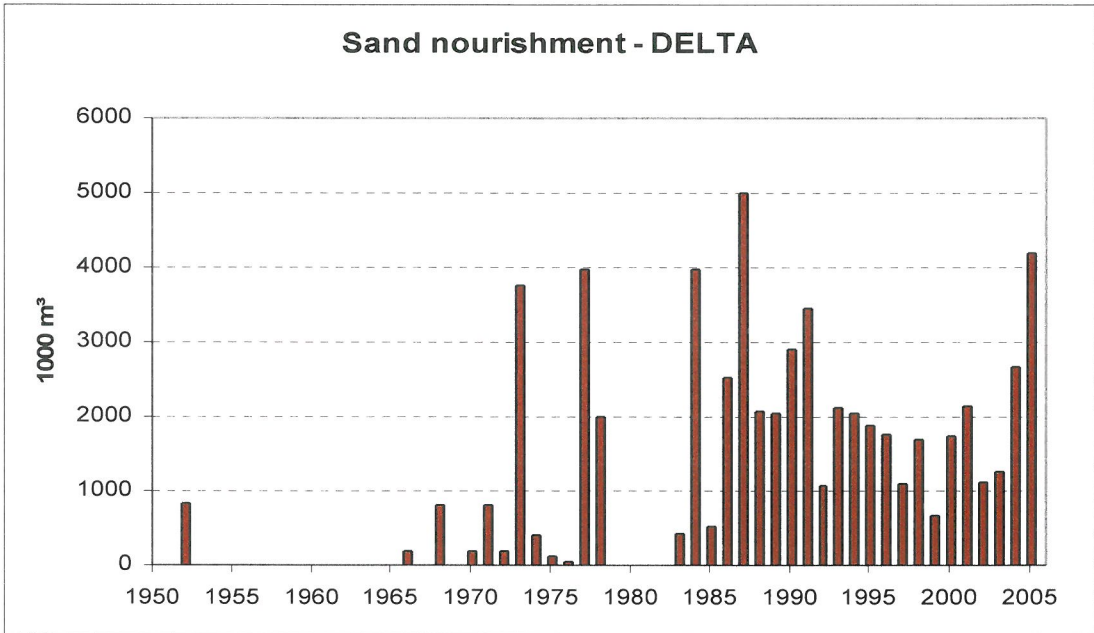
Value (waarde): hoeveelheid zand dat aangevoerd werd, uitgedrukt in kubieke meter (m³)

Visualisatie

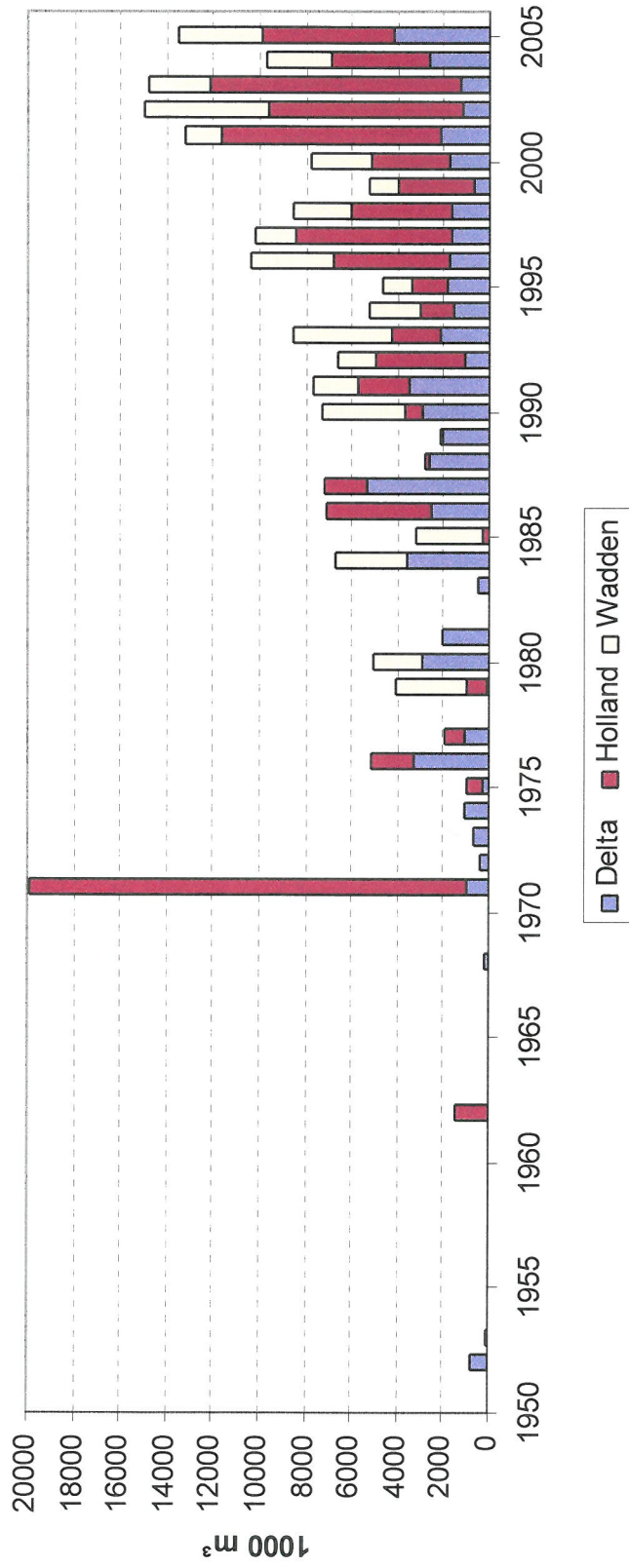
Kaart	Geen
Grafiek 1	Lijn- of staafdiagram dat de jaarlijkse absolute aanvoer van zand voor suppleties weergeeft per kustvak, gebied en Nederland
Grafiek 2	Lijn- of staafdiagram dat de jaarlijkse cumulatieve aanvoer van zand voor suppleties weergeeft per kustvak, gebied en Nederland

Sand nourishment Nederland - absoluut

GEGEVENS ZANDSUPPLETIES (22 juni 2000)

PROJECT

kustvak :
plaatsnaam (ligging) :
uitvoeringsjaar : [j]
uitvoeringsperiode : [maand]
opdrachtgever :
doelstelling¹⁾ : kustlijnhandhaving / recreatie / natuur /
veiligheid / bescherming dam oid.

LOKATIE KENMERKEN

kilometrering : RSP [km]
kustverdediging¹⁾ : geen / strandhoofden / paalrijen /
duinvoetverdediging / anders, nl.
hydraulische condities
-GHW : NAP [m]
-GLW : NAP [m]
morfologische karakteristiek
- trend kustlijn : gemiddeld [m/j] en periode
- getijgeul :
- zandgolf :
- brekerbanken :

BESCHRIJVING (schets als bijlage toevoegen)

type (werkzaamheden)¹⁾ : strandsuppletie / onderwatersuppletie / banket /
zeewaartse duinverzwaring / landwaartse duinverzwaring /
tijdelijk depot / anders, nl.

hoeveelheid

- ontwerp : [m³]
- bestek : [m³]
- gewonnen (winlokatie) : [m³]
- gewonnen (beuninhoud) : [m³]
- gemeten op strand : [m³]
- verrekend : [m³]
korreldiameter
- voor suppleren : gemiddelde D₅₀ [µm]
- na suppleren : gemiddelde D₅₀ [µm]

¹⁾ doorstrepen wat niet van toepassing is

- methode ¹⁾	:	Malvern / zeven / valkolom	
banketbreedte	:		[m]
profielhelling	:		
- vooroever	:		1 op x [m]
- strand	:		1 op x [m]
- duin	:		1 op x [m]

WINPLAATS

geografische naam	:		
afstand tot suppletiegebied	:		[km]
diepte	:		NAP [m]
coördinaten hoekpunten	:		
- X1,Y1	:		RD [m]
- X2,Y2	:		RD [m]
- X3,Y3	:		RD [m]
- X4,Y4	:		RD [m]
korreldiameter bodemmateriaal	:		gemiddelde D ₅₀ [μm]

UITVOERING

periode (begin- en einddatum)	:		[maand jaar 2x]
periode met uitval	:		[maand-maand]
aannemer	:		
werkwijze	:		
materiaal	:		
transportafstand	:		
- varend	:		[km]
- hydraulisch	:		[km]

KOSTEN

produkt uitgaven (pu's)	:		
- aanneemsom	:		incl. BTW [Euro's]
- verrekend	:		incl. BTW [Euro's]
- meerwerk	:		incl. BTW [Euro's]
- overige	:		incl. BTW [Euro's]
BTW-tarief	:%, anders nl.	

directe uitvoerings uitgaven (duu's) incl. BTW [Euro's]

¹⁾ doorstrepen wat niet van toepassing is

DIMENSIONERING

peildatum	:	[dd-mm-jj]
levensduur	:	[i]
herhalingstijd	:	[i]
ontwerpmethode	:	
toegepaste modellen	:	

MONITORING

geometrie		
- aantal meetraaien	:	
- werkende breedte	:	[m]
- datum inpeiling	:	[dd-mm-jj]
- datum uitpeiling	:	[dd-mm-jj]
- datum overige peiling(en)	:	[dd-mm-jj]
overige metingen		
- JARKUS		
datum hoogtemeting	:	[dd-mm-jj]
datum dieptemeting	:	[dd-mm-jj]
- doorloding (datum)	:	[dd-mm-jj]
- vakloding (datum en bladnr.)	:	[dd-mm-jj]
- stroom (periode en instrument)	:	
- golven (periode en instrument)	:	
- sedimenttransport (periode en instrument)	:	
biologische monitoring (periode en methodiek)	:	

OVERIGE OPMERKINGEN :

REFERENTIES

literatuur	:
notities	:

BIJLAGE

schets met dwarsprofiel	:
(topografische) kaart	:

¹⁾ doorstrepen wat niet van toepassing is

GEGEVENS ZANDSUPPLETIES (22 juni 2000)

NB de fictieve getallen zijn in dit voorbeeld cursief gedrukt

PROJECT

kustvak	: Goeree	
plaatsnaam (ligging)	: Westhoofd	
uitvoeringsjaar	: 1969-1970	[j]
uitvoeringsperiode	: november-maart	[maand]
opdrachtgever	: directie Zuid-Holland	
doelstelling ¹⁾	: kustlijnhandhaving / recreatie / natuur / veiligheid / bescherming dam-oid.	

LOKATIE KENMERKEN

kilometrering	: 15,01-16,01	RSP [km]
kustverdediging ¹⁾	: geen / strandhoofden / paalrijen / duinvoetverdediging / anders, nl.	
hydraulische condities		
-GHW	: +1,06	NAP [m]
-GLW	: -0,79	NAP [m]
morfologische karakteristiek		
- trend kustlijn	: -2,0	gemiddeld [m/j]
- trend periode	: 1960-1969	[j]
- getijgeul	: geen	
- zandgolf	: niet bepaald	
- brekerbanken	: afwezig	

BESCHRIJVING (schets als bijlage toevoegen)

type (werkzaamheden) ¹⁾	: strandsuppletie / onderwatersuppletie / banket / zeewaartse duinverzwaring / landwaartse duinverzwaring / tijdelijk depot / anders, nl.	
------------------------------------	---	--

hoeveelheid

- ontwerp	: kubering periode 1965-1968	[m ³]
- bestek	: 400.000	[m ³]
- gewonnen (winlokatie)	: niet bepaald	[m ³]
- gewonnen (beuninhoud)	: niet bepaald	[m ³]
- gemeten op strand	: 401.000	[m ³]
- verrekend	: 401.000	[m ³]

¹⁾ doorstrepen wat niet van toepassing is

korreldiameter		
- voor suppleren	: 200	gemiddelde D ₅₀ [μm]
- na suppleren	: 150	gemiddelde D ₅₀ [μm]
- methode ¹⁾	: Malvern / zeven / valkolom	
banketbreedte	: nvt.	[m]
profielhelling		
- vooroever	: 1:15	1 op x [m]
- strand	: 1:40	1 op x [m]
- duin	: 1:2	1 op x [m]

WINPLAATS

geografische naam	: Grevelingen - Brouwersdam	
afstand tot suppletiegebied	: 4-9	[km]
diepte	: -7	NAP [m]
coördinaten hoekpunten		
- X1,Y1	: 50.000,420.000	RD [m]
- X2,Y2	: 51.000,420.000	RD [m]
- X3,Y3	: 51.000,420.500	RD [m]
- X4,Y4	: 50.000,420.500	RD [m]
korreldiameter bodemmateriaal	: 150	gemiddelde D ₅₀ [μm]

UITVOERING

periode (begin- en einddatum)	: november 1969 - maart 1970	[maand jaar 2x]
periode met uitval	: nvt.	[maand-maand]
aannemer	: de Zandschep BV	
werkwijze	: winzuiger - persleiding	
materiaal	: winzuiger met beuninhoud 3000 m ³	
transportafstand		
- varend	: 5-9	[km]
- hydraulisch (leiding)	: 2	[km]

KOSTEN

produkt uitgaven (pu's)		
- aanneemsom	: 862.150	incl. BTW [Euro's]
- verrekend	: 862.150	incl. BTW [Euro's]
- meerwerk	: geen	incl. BTW [Euro's]
- overige	: geen	incl. BTW [Euro's]
BTW-tarief	: 17.5%, anders-nt.	
directe uitvoerings uitgaven (duu's)		incl. BTW [Euro's]

¹⁾ doorstrepen wat niet van toepassing is

DIMENSIONERING

peildatum	: 1969	[dd-mm-jj]
levensduur	: 2	[j]
herhalingstijd	: 6	[j]
ontwerpmethode	: <i>zandverlies laatste 10 jaar</i>	
toegepaste modellen	: <i>geen</i>	

MONITORING

geometrie

- aantal meetraaien	: 10	
- werkende breedte	: 500	[m]
- datum inpeiling	: 20-07-69	[dd-mm-jj]
- datum uitpeiling	: 01-05-70	[dd-mm-jj]
- datum overige peiling(en)	: 1-08-70, 1-11-70, 20-06-71	[dd-mm-jj]

overige metingen

- JARKUS

datum hoogtemeting	: 1-04-69	[dd-mm-jj]
datum dieptemeting	: 15-06-69	[dd-mm-jj]
- doorloding (datum)	: 1-04-65	[dd-mm-jj]
- vakloding (datum en bladnr.)	: 1991 bladnr. 400	[dd-mm-jj]
- stroom (periode en instrument)	: <i>geen</i>	
- golven (periode en instrument)	: <i>WAVEC</i>	
- sedimenttransport (periode en instrument)	: <i>geen</i>	
biologische monitoring (periode en methodiek)	: <i>geen</i>	

OVERIGE OPMERKINGEN : *suppletie had voorlopig karakter
vooruitlopend op definitieve deltaversterking*

REFERENTIES

literatuur	: <i>bestek ZH1052 Suppletie Goeree 1969-1970, rapport AN69-123</i>
notities	: <i>geen</i>

BIJLAGE

schets met dwarsprofiel	: <i>geen</i>
(topografische) kaart	: <i>zie bijlage</i>

¹⁾ doorstrepen wat niet van toepassing is

Indicator	
27	Natural, human and economic assets at risk
Meting	
27.3	Value of economic assets within an 'at risk' zone
Waarom deze meting?	
<p>Duurzame ontwikkeling in laaggelegen kustgebieden vereist een degelijk 'kustrisicobeheer'. Dit houdt in dat er op geïntegreerde wijze moet gewerkt worden aan kustverdediging, het voorspellen van en waarschuwen voor overstromingen en het voorbereiden van evacuatie- en noodplannen. In Nederland is Rijkswaterstaat (RWS) verantwoordelijk voor het plannen, beheren en uitvoeren van kustverdediging. Het economische risico in kustplaatsen wordt in Nederland bepaald door de kans op stormafslag en overstromingen en de economische schade die dat zou opleveren.</p> <p>Onderzoek toont aan dat het publiek zich onvoldoende bewust is van de risico's aan de kust. Weinig mensen hebben voeling met de technische termen die gepaard gaan met overstromingsrisico's en kustverdediging en zo wordt een 'ver van mijn bed' gevoel gecreëerd. Het is echter noodzakelijk dat deze termen en begrippen 'vertaald' worden naar de dagelijkse gebruikstaal en dat men alledaagse voorbeelden gaat aanhalen om de mensen bewust te maken van de risico's.</p>	
Parameters	
(i)	Value of economic assets within the zone at risk from tidal flooding
Bereik	
Ruimtelijk	Temporeel
12 kustplaatsen in Nederland met buitendijkse risico's	1997
Databronnen	

Risicobeheersing in Kustplaatsen – Beheersing van kansen en gevolgen van kustafslag en overstroming tijdens zware storm in buitendijks gebied.

Document Basisinformatie

RIKZ/2005.022 – 29 juli 2005

(Hoofdstuk 6 – Economische waarde)

VNK – De Veiligheid van Nederland in Kaart

VNK is een project van de Dienst Weg- en Waterbouwkunde van Rijkswaterstaat

(www.projectvnk.nl)

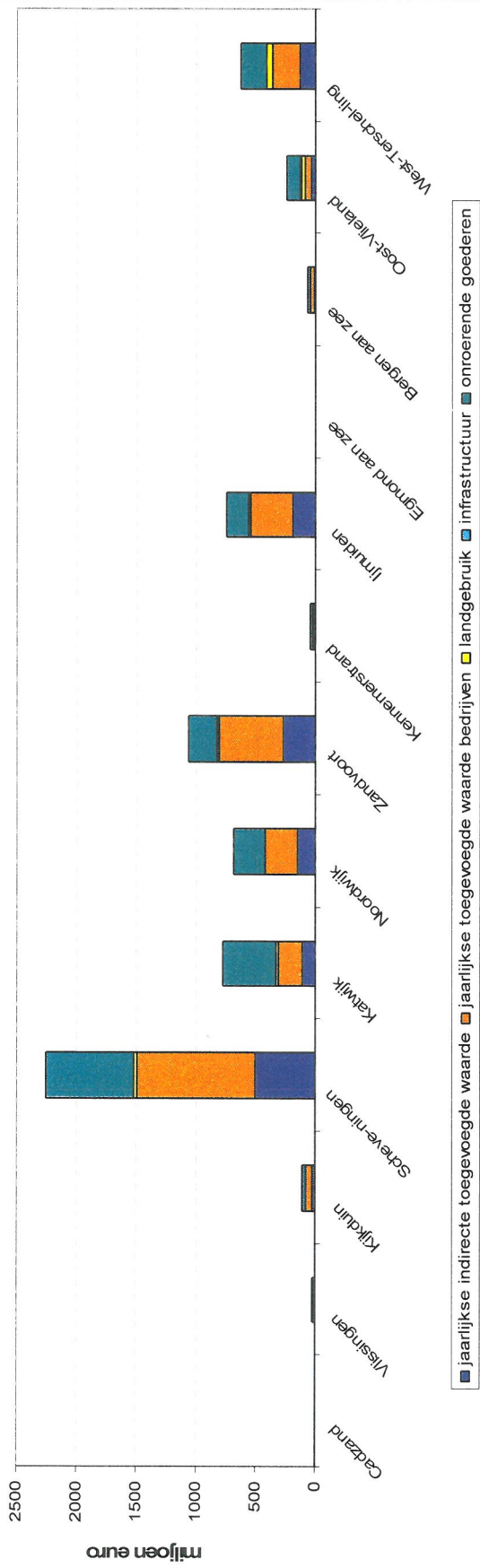
Dit project wil de kansen op en de gevolgen van overstromingen van de dijkringen in Nederland in kaart brengen volgens een nieuwe methode. Men wil onder andere inzicht krijgen in de zwakke plekken in de dijkkring en leren omgaan met de onzekerheden in kennis. Via deze nieuwe methode wordt de veiligheidsbenadering die de Deltacommissie in de jaren zestig ontwikkelde, uitgebreid. (bron: www.projectvnk.nl)

Opmerkingen betreffende Risicobeheersing in Kustplaatsen:

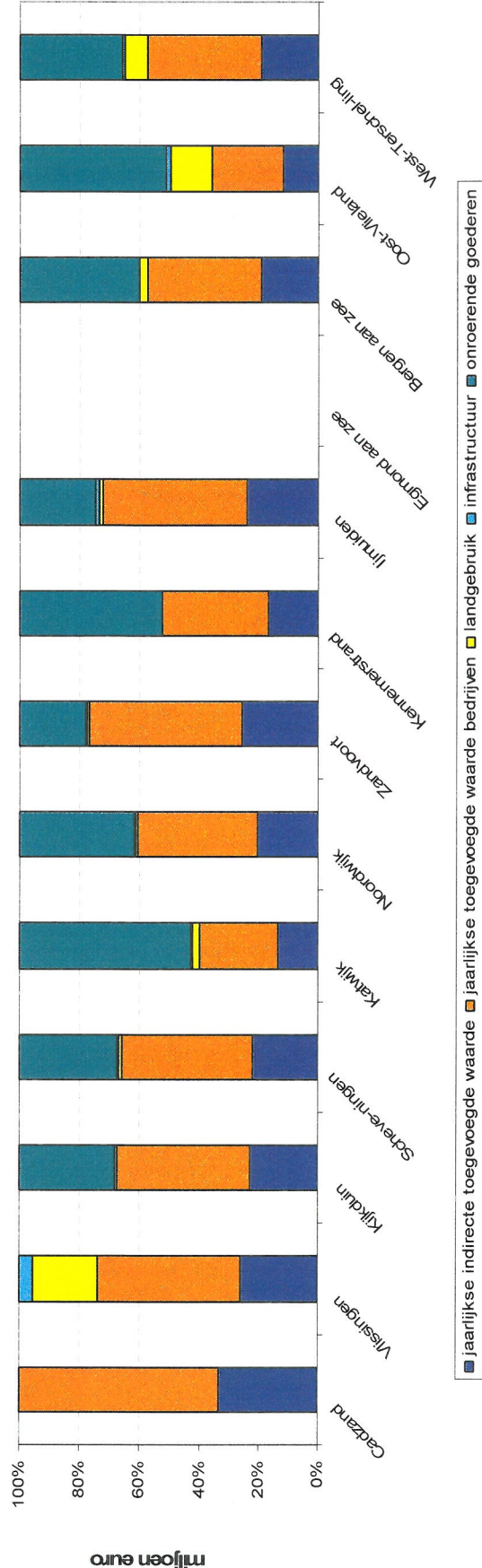
- Buitendijks gebied: het gebied op en zeewaarts van de kernzone van de waterkering, zoals die in de leggers van de waterkeringbeheerders zijn gedefinieerd en beschikbaar gesteld
- Normafslaggebied: dit gebied wordt landwaarts begrensd door de afslaglijn die zou resulteren na een storm waartegen de waterkering nog juist bestand zou moeten zijn, conform De Wet op de Waterkering (Wow).
- Economische waarde omvat de waarde van bouwwerken (woningen en bedrijven), infrastructuur, directe en indirecte toegevoegde waarde van bedrijven en ander grondgebruik.
- HIS- Kust Waarde Module (HIS-KSM): HIS-KSM = Hoogwater Informatie Systeem – Kust Schade Module. Dit is een instrument dat binnen een geografisch afgebakend gebied de waarde aan gebouwen, inboedel, infrastructuur, de toegevoegde waarde en de waarde van landgebruik kan bepalen. Voor de toegevoegde waarde werd gebruik gemaakt van CBS (regionale jaarrekeningen 1997) en LISA (gegevens over bedrijfsvestigingen, 1997). Voor een gedetailleerde beschrijving van de methodiek en de gegevens die daarin worden gebruikt wordt verwezen naar “RWS-RIKZ, Economisch GIS, methodiekbeschrijving, november 2003” en “RWS-RIKZ, HIS-Kust Schade Module, gebruikershandleiding, november 2003”.
- Experten stellen dat de economische waarde in het buitendijks gebied altijd groter moet zijn dan in het normafslaggebied, omdat het normafslaggebied kleiner is. De grens van het buitendijks gebied is juridisch nog niet definitief bepaald, waardoor er nog wijzigingen kunnen optreden in de effectieve waarde van het buitendijks gebied.

Grafiek 2	Lijn- of staafdiagram dat de economische waarde (in miljoen Euro) van het normafslaggebied weergeeft, per kustplaats en per categorie
Grafiek 3	100% gestapelde kolom die de proportie van elke categorie binnen het totaal van de economische waarde in het buitendijkse gebied per kustplaats weergeeft.
Grafiek 4	100% gestapelde kolom die de proportie van elke categorie binnen het totaal van de economische waarde in het normafslaggebied per kustplaats weergeeft.

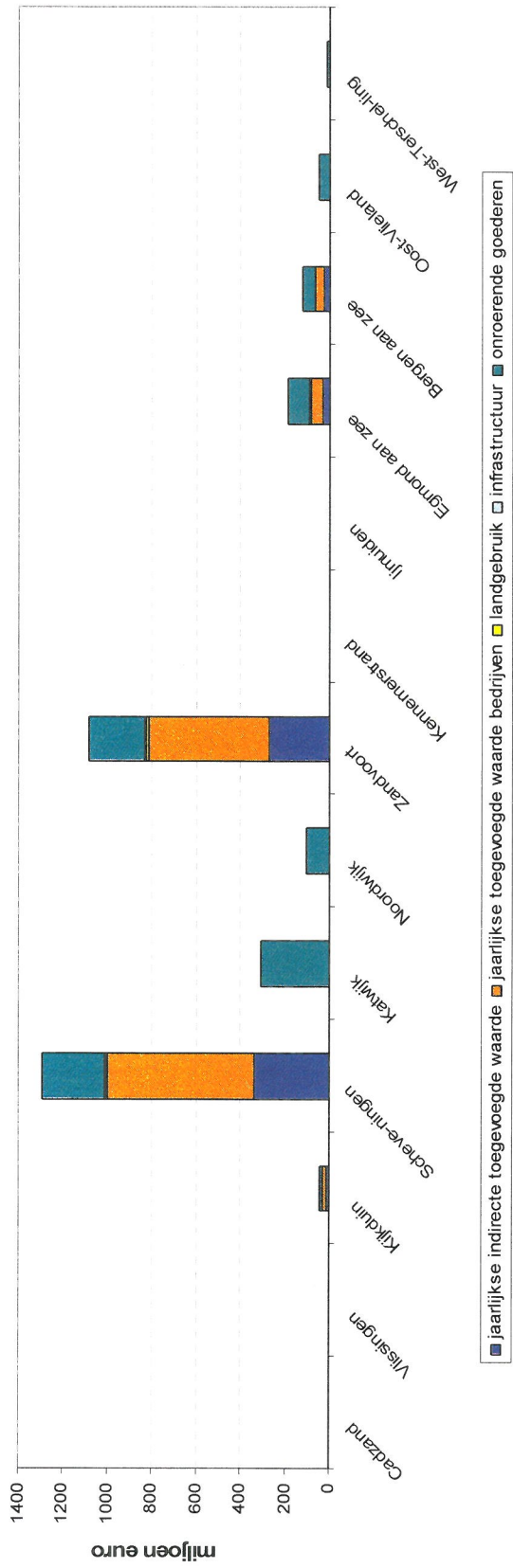
Economische waarde in het buitendijks gebied

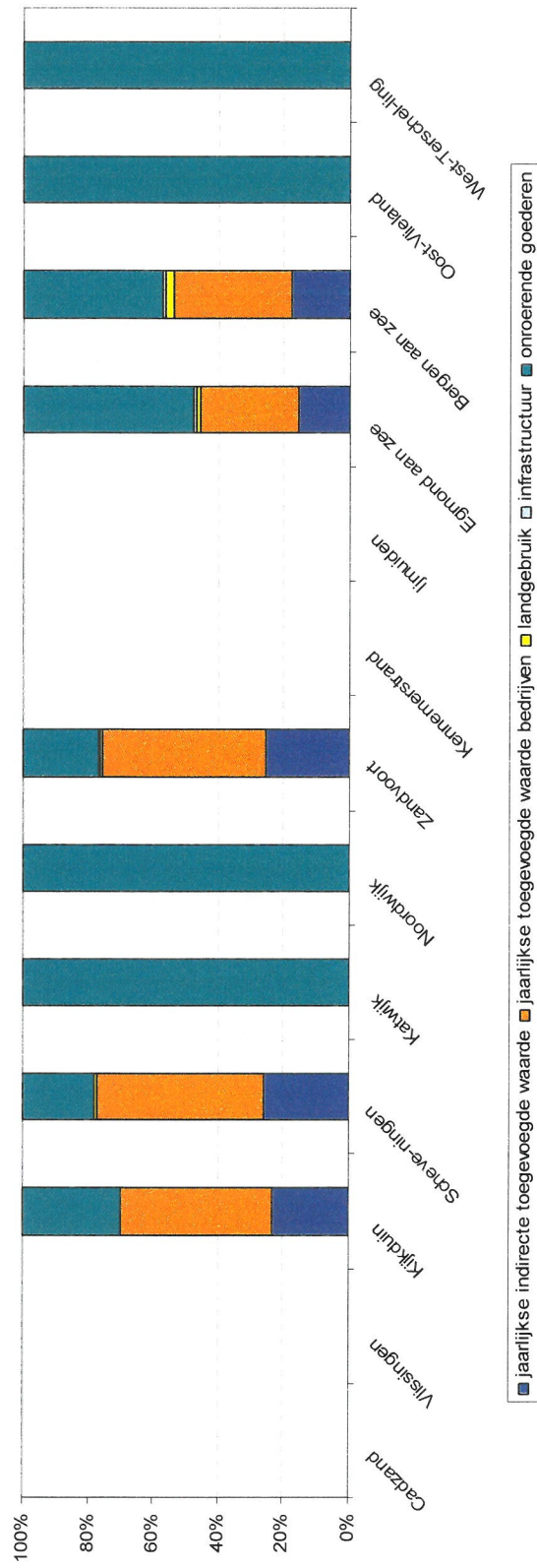
Economische waarde in het buitendijks gebied

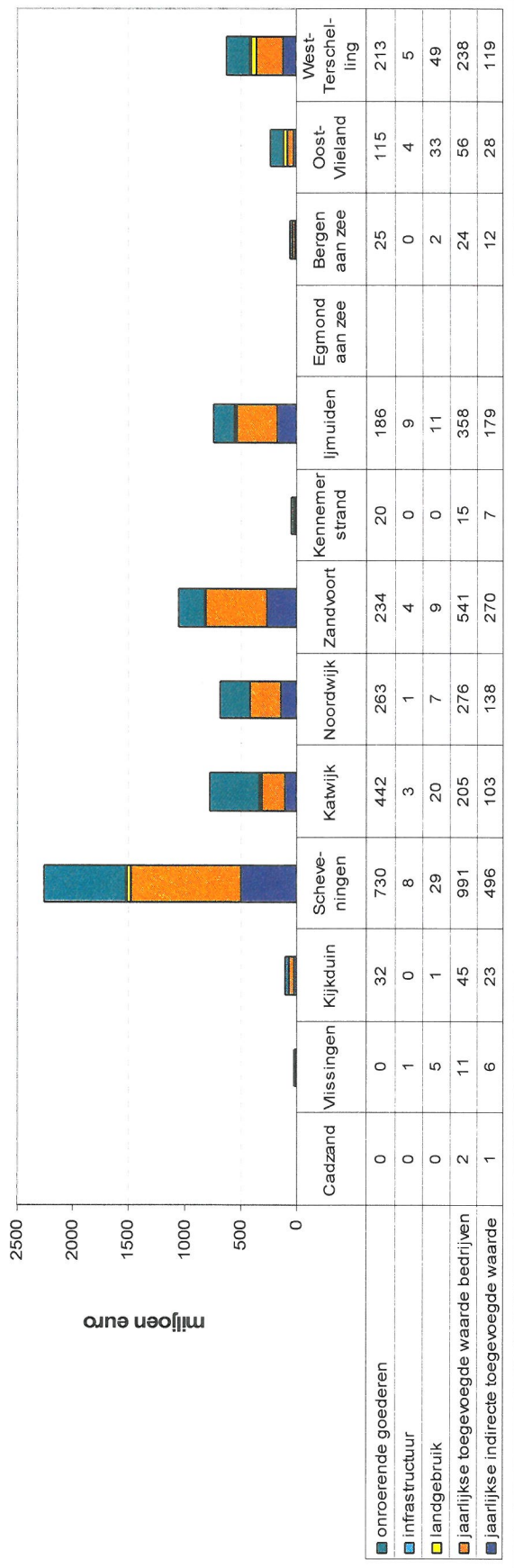
Economische waarde in het normafslaggebied

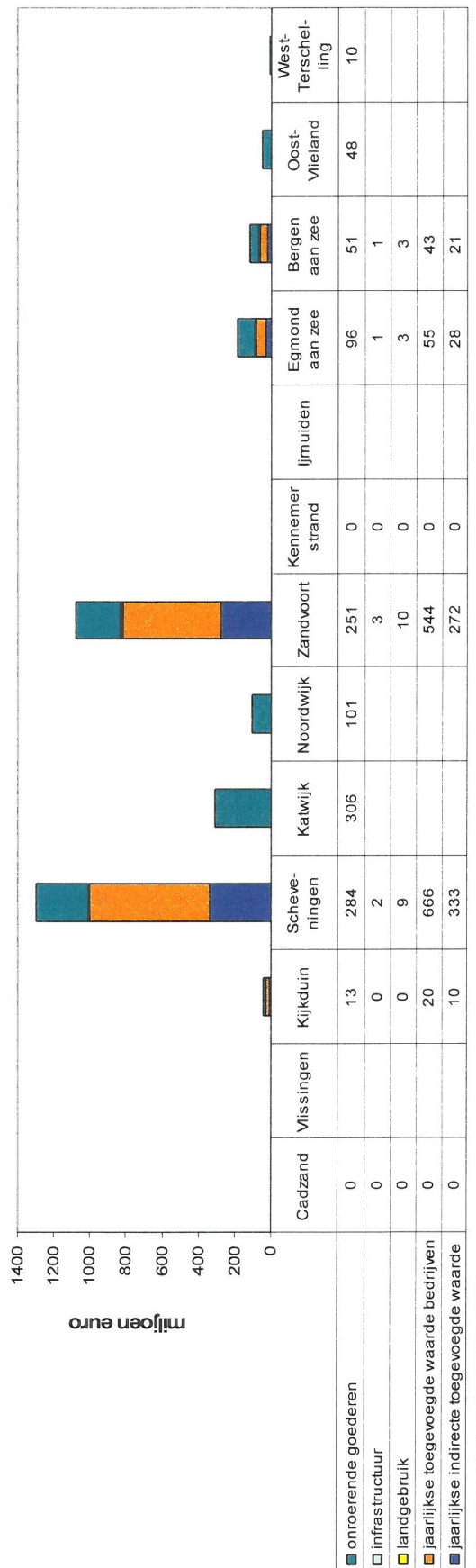
Economische waarde in het normafslaggebied

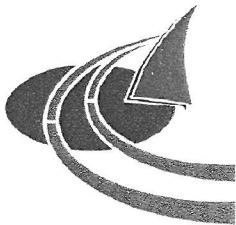
Economische waarde in het buitendijks gebied

Economische waarde in het normafslaggebied

Bijlage 5

WATERRECREATIE ADVIES

Het Ravelijn 1
Postbus 123, 8200 AC Lelystad
Tel. (0320) 21 88 47, fax (0320) 28 13 08
Rek. nr. 50.51.79.431 ABN-AMRO
K.v.K. Lelystad nr. 39066758
E-mail: info@waterrecreatieadvies.nl
Website: www.waterrecreatieadvies.nl

Vlaams Instituut voor de Zee
T.a.v. mevr. Ann-Katrien Lescrauwaet
Wandelaarskaai 7
B-8400 Oostende, Belgium

Lelystad, 9 juni 2005
Betreft: Jachthavens langs de Nederlandse kust

Geachte mevrouw Lescrauwaet,

Op 22 april jl. hebben wij van de heer Holtes van de Provincie Noord-Holland uw aanvraag ontvangen. U hebt vervolgens telefonisch contact gehad met Reinier Steensma en op woensdag 8 juni met Hylke Steensma van Waterrecreatie Advies.

Op dit moment voeren wij voor het ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (LNV) een onderzoek uit naar het aantal recreatievaartuigen in Nederland. Het gaat hierbij om alle recreatievaartuigen inclusief kano's en surfplanken. Wij hebben in de afgelopen jaren een bestand opgebouwd met de gegevens van 1/3 deel van alle jachthavens in Nederland (IJsselmeer- en Randmerengebied, gehele provincie Noord-Holland, Groene Hart en Deltagebied) en in het kader van het onderzoek voor LNV is dit bestand verder uitgebreid. Wij definiëren een jachthaven als een bedrijf, vereniging, stichting of gemeentelijke haven die als hoofd- of nevenactiviteit ligplaatsen verhuurt. Hieruit volgen kengetallen zoals het (gemiddelde) aantal ligplaatsen per haven, de bezettingsgraad, de gemiddelde lengte, etcetera. Het is mogelijk om de gegevens op provinciaal of gemeentelijk niveau of op vaarwater te verstrekken. Bijvoorbeeld voor het IJsselmeergebied of alleen de Grevelingen.

In 2003 en 2004 hebben wij verder twee vaargedrag onderzoeken uitgevoerd in het IJsselmeergebied en Waddenzee en langs de noordelijke Noordzeekust. Hiervoor hebben vele watersporters een vragenformulier ingevuld en is hen gevraagd naar hun bevindingen, motieven en veranderwensen voor de betreffende gebieden. Erg nuttige informatie over de mening van de gebruikers.

Samenvattend hebben wij momenteel de volgende gegevens beschikbaar:

IJsselmeergebied en Randmeren	1993 - 2005
Deltagebied (heel Zeeland, deel Noord-Brabant en deel Zuid-Holland)	2003
Groene Hart (deel Zuid-Holland, deel Noord-Holland en deel Utrecht)	2003
Noord-Holland (binnen)	2001
Friesland (binnen)	2004
Waddenzee (Waddeneilanden)	2004

(De gegevens van de jachthavens in de provincie Groninger Waddenkust (van Lauwersmeer tot en met de Dollard / Eems) zijn niet compleet. Het is mogelijk dat we deze gegevens voor u in het kader van deze opdracht achterhalen.

Uit de twee vaargedrag onderzoeken bleek dat vele watersporters die in het Deltagebied en het IJsselmeergebied varen, ook op de Waddenzee en op de Noordzee varen. Beide gebieden kunnen dan ook als twee voorname 'donoren' worden gezien en zijn belangrijk voor de situatie op de Noordzee. Zoals besproken, is het mogelijk een aantal regio's of subregio's te maken. In verband met de wet op de privacy stellen wij geen individuele gegevens beschikbaar.

Het lijkt ons het beste de regio indeling in onderling overleg te bepalen. Er moet in ieder geval ergens een grens worden getrokken tussen "de regio Noordzee", de regio Deltagebied en de regio Waddenzee.

Per regio (of provincie) zouden wij gegevens aan kunnen leveren van bijvoorbeeld het totale aantal ligplaatsen, de gemiddelde bezettingsgraad (%), de gemiddelde scheepslengte (m), de verhouding zeilboten – motorboten (%), het aantal passanten (boten) en de herkomst van de ligplaatshouders (%). Wij beschikken over veel meer gegevens, maar het is ons nog niet helemaal duidelijk welke gegevens in het kader van uw onderzoek verder relevant zijn.

Offerte:

Op basis van bovenstaand kunnen wij nog niet een exacte offerte voor u maken. De kosten voor het opstellen van een overzicht van de verschillende nader te bepalen regio's ten behoeve van dit onderzoek, inclusief overleg en het achterhalen van een aantal gegevens die wij nog niet in onze database hebben, zouden wij voorlopig willen ramen op ca. € 15.000 exclusief 19% BTW. De BTW wordt apart in rekening gebracht.

Wij kunnen dit onderzoek in het najaar van 2005 of het voorjaar van 2006 voor u uitvoeren en hopen u hiermee een passende voorlopige offerte te hebben gemaakt. Uw reactie zien wij met belangstelling tegemoet.

Met vriendelijke groet,

Waterrecreatie Advies

R. Steensma

Ann-Katrien Lescrauwaet

From: Kees Poortema [poortema@vewin.nl]
Sent: maandag 1 augustus 2005 12:15
To: Ann-Katrien Lescrauwaet
Subject: RE: gegevens beperking in waterverbruik - EU duurzaamheidsindicatoren voor kustgebieden

geachte mevrouw Lescrauwaet,

Inderdaad worden leveringsonderbreking van de drinkwatervoorziening in Nederland om dit moment nog niet standaard en eenduidig gemonitord. Maar daar komt verandering in: momenteel lopen pilots die erop zijn gericht om dat vanaf 1 januari 2006 wel te gaan doen.

Overigens zal het "gemiddeld aantal minuten niet geleverd per klant per jaar", wat waarschijnlijk de indicator zal worden, meer iets zeggen over het gehele proces van de toelevering van water naar de klant dan dat het iets zegt over de schaarste aan water: die is er op dit moment in Nederland niet. Hooguit zakt in de zomer bij heel hoog verbruik tijdelijk de druk.

met vriendelijke groet,

Kees Poortema,
Beleidsmedewerker
Vereniging van Waterbedrijven in Nederland (VEWIN)
Postbus 1019
2280 CA RIJSWIJK
t (070) 414 47 69
f (070) 414 44 20
m (06) 534 10 223
e poortema@vewin.nl

bezoek de VEWIN-website op: www.vewin.nl

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Ann-Katrien Lescrauwaet [mailto:annkatrien.lesrauwaet@vliz.be]
Verzonden: donderdag 14 juli 2005 12:09
Aan: Kees Poortema
Onderwerp: gegevens beperking in waterverbruik - EU
duurzaamheidsindicatoren voor kustgebieden
Urgentie: Hoog

geachte Heer Poortema,

Een tijdje geleden hadden wij telefonisch contact betreffende het monitoren van de onderbrekingen in drinkwatertoevoer, met als doel deze meting te gebruiken als indicator voor schaarste van drinkwater. U was toen zo vriendelijk ons te informeren dat deze gegevens voorlopig nog niet opgevolgd worden of enkel in de context van een beheer van infrastructuur zullen kunnen geïnterpreteerd worden.

Indien mogelijk zouden wij het erg op prijs stellen als u ons een kort bericht kan sturen ter bevestiging van de inhoud van ons gesprek, tevens ter bevestiging van het ontbreken van dit soort gegevens in Nederland. Indien bepaalde documentatie/algemeen informatie bestaat hieromtrent, zouden wij het ook waarderen als u ons deze kan leveren.

Bij voorbaat dank voor uw medewerking en uw spoedig antwoord,
Met vriendelijke groeten,

Ann-Katrien Lescrauwaet
Scientific Staff Member
Vlaams Instituut voor de Zee vzw
Flanders Marine Institute

Vismijn
Pakhuizen 45-52
B-8400 Oostende, Belgium
tel:+32(0)59 342130 (general)
tel:+32(0)59 342146 (direct)
fax:+32(0)59 342131
e-mail: annkatrien.lescrauwaet@vliz.be
<<mailto:annkatrien.lescrauwaet@vliz.be>>
<http://www.vliz.be>

Ann-Katrien Lescrauwaet

From: Lok, ir. M.C. (Martin) [m.c.lok@minlnv.nl]
Sent: woensdag 10 augustus 2005 21:12
To: 'Ann-Katrien Lescrauwaet'
Cc: Pelk, ir. M.L.H. (Marion); Weebers, ir. C.Y. (Carleen)
Subject: RE: Favourable Conservation Status - Natura 2000 network for ICZM

ATT00006.dat

Geachte Mw. Lescrauwaet,

Het Ministerie van LNV bereidt momenteel een intern onderzoek over de huidige staat van instandhouding van de Nederlandse Natura 2000 gebieden voor, op basis waarvan de instandhoudingsdoelstellingen worden bepaald. De resultaten van het genoemde onderzoek zullen ook de basis vormen voor de Nederlandse rapportage aan de Cie. de deadline hiervoor is medio 2007; wat het moment van feitelijke inzending is is nog niet bepaald. Daar een belangrijk deel van de voorbereiding reeds dit jaar wordt afgerond is het mogelijk dat Nederland de rapportage eerder dan de afgesproken deadline inzend. Hierover is nog geen besluit genomen.

Met vriendelijke groeten,

Martin Lok

> -----Oorspronkelijk bericht-----
> Van: Ann-Katrien Lescrauwaet [mailto:annkatrien.lesrauwaet@vliz.be]
> Verzonden: maandag 8 augustus 2005 18:34
> Aan: Lok, ir. M.C. (Martin)
> CC: leen.vandepitte@vliz.be
> Onderwerp: Favourable Conservation Status - Natura 2000 network for
> ICZM
>
> Geachte Mr. Lok,
>
>
>
> Een tijdje geleden informeerde u ons m.b.t. de Nederlandse rapportage aan
> de Europese Commissie inzake Gunstige staat van
> instandhoudingsdoelstellingen van de Natura 2000 gebieden.
> Kan u ons mogelijkerwijs bevestigen wanneer juist de afronding van deze
> eerste evaluatie verwacht wordt, en wanneer de eerste rapportage aan de
> Europese Commissie voorzien is?
> Met vriendelijke groeten,
>
>
>
> Ann-Katrien Lescrauwaet
> Scientific Staff Member
> Vlaams Instituut voor de Zee vzw
> Flanders Marine Institute
> Wandelaarkaai 7
> B-8400 Oostende, Belgium
> tel:+32(0)59 342130 (general)
> tel:+32(0)59 342146 (direct)
> fax:+32(0)59 342131
> e-mail: annkatrien.lesrauwaet@vliz.be
> <mailto:annkatrien.lesrauwaet@vliz.be>
> http://www.vliz.be
>
>
>
>
>

> Scientific Staff Member
> Vlaams Instituut voor de Zee vzw
> Flanders Marine Institute
> Vismijn
> Pakhuizen 45-52
> B-8400 Oostende, Belgium
> tel:+32(0)59 342130 (general)
> tel:+32(0)59 342146 (direct)
> fax:+32(0)59 342131
> e-mail: annkatrien.lescrauwaet@vliz.be
> <mailto:annkatrien.lescrauwaet@vliz.be>
> http://www.vliz.be
>
>
>
>
>
>

Leen Vandepitte

From: Biegel, E.J. (OSK-RIKZ) [E.J.Biegel@rikz.rws.minvenw.nl]
Sent: vrijdag 23 september 2005 15:51
To: 'leen.vandepitte@vliz.be'
Cc: Prakken, A. (Albert) (DNN); BASISINFODESK; Infodesk DNN (DNN); Landa, H.C. (Harry) (AGI); Lee, W.T.B. van der (MII-RIKZ); Oost, A.P. (ABW-RIKZ); Mulder, H.P.J. (ABW-RIKZ); Bennink, T. (OSI-RIKZ); Slomp, H. (Harold) (DNN)
Subject: Spam: RE: vraag ivm slikken/wadden
Follow Up Flag: Follow up
Flag Status: Flagged

Geachte heer/mevrouw Vandepitte,

Op grond van de gegevens die in 1991 binnen Rijkswaterstaat aanwezig waren zijn in het kader van de ISOS studies (Impat Sealevel Rise on Society) tijdreeksen gemaakt van **plaat**arealen van de vloedkommen in de Westelijke Waddenzee tot en met Friesche Zeegat van ongeveer 1925 tot ongeveer 1987(afhankelijk van gebied). De resultaten zijn opgenomen in het rapport Morphological changes due to sea level rise in tidal basins in the Dutch Wadden Sea versus concepts morphological response model MORRES, Door E. Biegel (ben ik)september 1993.

De getallen geven plaatarealen in de afzonderlijke vloedkommen weer. Platen zijn de delen boven GLW, dat door zeespiegelverandering niet constant is gehouden maar meebeweegt. Er is geen onderscheid gemaakt tussen zandige en niet zandige platen. Landaanwinningswerken zijn vaak niet meegenomen daar geen informatie aanwezig was.

Ten aanzien van de gebruikte methodes heb ik anno 2005 mijn grote twijfels over de kwaliteit van de in de rapportage gebruikte getallen. Ik raad dan ook af om deze te gebruiken in nieuwe studies. In begin jaren 90 waren ze het maximum wat we met de beschikbare middelen (hardware en technieken) konden bepalen. Nu, in 2005, zou ik kiezen om met de nieuwe en verbeterde technieken naar het kaartmateriaal te kijken en opnieuw de arealen vast te stellen en geen conclusies over plaatareaal veranderingen uit de beschikbare getallen meer durven te trekken.

Op het moment is Rijkswaterstaat (RIKZ, AGI, Noord Nederland) aan het kijken of het gebruikte analoge kaartmateriaal van de Waddenzee in verschillende stappen te scannen en te digitaliseren valt. Hierna zou de inspanning om de door u gevraagde parameters te berekenen een relatieve kleine inspanning vormen. De verwachting is dat na een RWS besluit omtrent de wenselijkheid hiervan, pas in 2006 deze stap is genomen.

Vriendelijke groeten
 Edwin Biegel

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Oost, A.P. (ABW-RIKZ)
Verzonden: woensdag 21 september 2005 11:04
Aan: Mulder, H.P.J. (ABW-RIKZ); 'leen.vandepitte@vliz.be'
CC: Prakken, A. (Albert) (DNN); BASISINFODESK; Biegel, E.J. (OSK-RIKZ); Infodesk DNN (DNN)
Onderwerp: RE: vraag ivm slikken/wadden

Geachte mevrouw Vandepitte,

Ik steun Herman in zijn betoog. Wel zou op grond van de 6-jaarlijkse lodingen een eerste begin kunnen worden gemaakt voor de plaatontwikkeling door de tijd heen. Dit is tot nog toe niet gedaan.

Met vriendelijke groet

Albert P. Oost

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Mulder, H.P.J. (ABW-RIKZ)

Verzonden: donderdag 15 september 2005 15:15

Aan: 'leen.vandepitte@vliz.be'

CC: Prakken, A. (Albert) (DNN); BASISINFODESK; Oost, A.P. (ABW-RIKZ); Biegel, E.J. (OSK-RIKZ); Infodesk DNN (DNN)

Onderwerp: RE: vraag ivm slikken/wadden

beste mevrouw Vandepitte,

na een telefonisch gesprek met uw collega, zal ik bij deze uw vraag 'schriftelijk' beantwoorden. Voor de personen die cc dit bericht ontvangen geef ik aan dat u in opdracht werkt van Hermine Erenstein en Hans Balfort van het RIKZ.

Bij mijn weten zijn er geen tijdreeksen beschikbaar van het (wad)plaat- en slikareaal in de Waddenzee. Er zijn wel sporadische gegevens (in de Wadatlas bijvoorbeeld) over oppervlakte intergetijdegebied, maar dit betreft meestal een eenmalige studie. Er zijn dus vanaf 1950 enkele momentopnames beschikbaar, maar zeker geen (half)jaarlijkse. De beschikbare gegevens laten zo'n hoge frequentie trouwens niet toe, omdat lodingen eens per 5 tot 6 jaar worden uitgevoerd. Omdat bepaalde studies zich wellicht aan mijn gezichtsveld hebben onttrokken, stuur ik dit bericht cc naar collega's Biegel en Oost, die veel met morfologische gegevens van de Waddenzee hebben gewerkt.

Mijn ervaring is dat bij diverse onderzoeken in de Waddenzee (bijvoorbeeld naar bodemdaling door gaswinning) informatie over m.n. het plaatareaal en de ontwikkeling daarin zeer nuttig is, maar niet voorhanden. Ik heb daarom op verschillende plaatsen en tijden de wens geuit dat we het plaatareaal als morfologische en ecologische indicator van het systeem beter in beeld moeten brengen. De basisgegevens zijn immers beschikbaar. Ik weet dat men voor de toekomstige gaswinning hierover nadenkt, maar dit betreft niet de gehele Waddenzee. Ook voor de Europese Kaderrichtlijn Water is het percentage plaat/slik areaal als parameter opgevoerd.

met vriendelijke groeten,
Herman Mulder

ir. H.P.J. Mulder
RIKZ (Haren)
+31(0)50-533.1346

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Prakken, A. (Albert) [mailto:A.Prakken@dnn.rws.minvenw.nl]

Verzonden: maandag 12 september 2005 16:24

Aan: Mulder, H.P.J. (ABW-RIKZ) (RIKZ)

Onderwerp: FW: vraag ivm slikken/wadden

Herman,

Kun jij de vraag van het Belgische onderzoeksbureau over de ontwikkeling van het areaal slikken/platen in de Waddenzee vanaf 1950(?) tot heden beantwoorden? Graag even een reactie.

met vr. groet, Albert

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Infodesk DNN

Verzonden: dinsdag 6 september 2005 13:44

Aan: Prakken, A. (Albert)

Onderwerp: FW: vraag ivm slikken/wadden

Beste Albert,

Hierbij een vraag van RIKZ. Kan je hier een antwoord op geven?

Centraal Bureau voor de Statistiek – CBS
Postbus 4481
6401 CZ Heerlen
Nederland

datum:
7 september 2005

uw kenmerk

ons kenmerk
2005-0564

uw bericht van

Geachte Heer, Geachte Mevrouw,

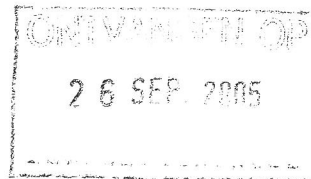
In het kader van de EU Aanbeveling voor een geïntegreerd beheer van kustgebieden, is een set van 27 indicatoren geselecteerd voor het opvolgen van duurzaamheid in de kustzone. In opdracht van het RIKZ inventariseert en berekent het Vlaams Instituut voor de Zee deze indicatoren.

Voor een groot deel van deze indicatoren is het Centraal Bureau voor de Statistiek de dataleverancier. Voor twee van de indicatoren is het echter niet mogelijk een volledige dataset op te vragen via de Statline; het betreft het aantal geslaagden hoger onderwijs en het aantal tewerkgestelden dat full time en part time werkt en hun aantal in de vier economische sectoren. Bij deze datasets in CBS worden immers volgens de wet op privacy, geen gegevens vrijgegeven voor gemeenten met minder dan 10.000 inwoners.

Voor onze opdracht zijn we niet specifiek op zoek naar gemeentelijke gegevens. Het is echter wel onze opzet om het kustgebied (alle kustgemeenten) te vergelijken met het achterland (alle niet-kustgemeenten) en dit zowel op nationaal niveau als op provinciaal (kustprovincies) niveau. Hierbij maken we gebruik van geaggregeerde data (i.e. enerzijds gemiddelde waarden voor kustgemeenten samen en anderzijds voor niet-kustgemeenten samen). Als onze dataset onvolledig is, zijn de berekende data ook onvolledig en dus niet nauwkeurig. In onze rapportage worden ook enkel de geaggregeerde data vrijgegeven, gegevens per gemeente worden niet vermeld en ook niet noodzakelijk bijgehouden.

Aan: Vlaams Instituut voor de Zee
T.a.v. de heer J. Mees
Wandelaarkaai 7
B-8400 Oostende
België

contactpersoon **Rein Kroes**
contact
doorkiesnummer **0900 0227 (50 cent per minuut)**
direct line
uw brief van
your letter of
ons kenmerk
our reference
bijlage(n)
enclosure(s)
onderwerp **Informatieverstrekking**
re

Voorburg, 22 september 2005

Geachte heer Mees

De door u in uw brief van 7 september 2005 (kenmerk 2005-0564) gestelde vragen zijn ter eventuele beantwoording doorgezonden naar de relevante statistische specialisten.

Ik zal u zo spoedig mogelijk op de hoogte stellen van hun antwoorden.

Hoogachtend,

Medewerker Inlichtingenverstrekking
Sector Integratie en Presentatie

(R.C. KROES)

Vlaams Instituut voor de Zee (VLIZ)

From: Cuijpers, M.P.A. [MCPS@CBS.nl]
Sent: maandag 3 oktober 2005 13:58
To: 'info@vliz.be'
Subject: Dr. Jan Mees

verzoek.doc

Geacht Vlaams Instituut voor de Zee,

Gelieve deze email naar Dr. Jan Mees te bezorgen.

Met vriendelijke groet,

Marc Cuijpers
Centraal Bureau voor de Statistiek
Divisie SRS/sector SAH
Kamer H-417
Tel: 045 - 570 72 70
emailadres: mcps@cbs.nl

Aan de inhoud van dit e-mailbericht kunnen geen rechten worden ontleend.
De informatie verzonden in dit e-mailbericht is uitsluitend bestemd voor de
geadresseerde. Het Centraal Bureau voor de Statistiek staat niet in voor de juiste en
volledige overbrenging van de inhoud van een verzonden e-mailbericht noch voor tijdige
ontvangst daarvan.

No rights may be derived from the contents of this e-mail message.
The information in this e-mail message is intended only for the addressee. Statistics
Netherlands cannot vouch for the correctness and completeness of the contents of e-
mail messages, nor for the timely receipt thereof.

Heerlen, 3 oktober 2005

Geachte dr. Jan Mees,

Na aanleiding van uw aanvraag naar het Centraal Bureau voor de Statistiek te Voorburg heb ik een aantal vragen hierover.

Ik verzoek U alle vragen graag afzonderlijk te behandelen.

1. Wilt U bij alle vragen de nationale of de internationale definitie gebruiken.
 - Nationaal = uren van 12 uur of meer werkzaam
 - Internationaal = uren van 1 uur of meer werkzaam.
2. Het hoger onderwijs bedoelen wij mensen met een HBO en WO opleiding. Bedoelt u dit ook?
3. De COROP-gebieden bedoelt u daarmee die COROP-gebieden die in de kustprovincies liggen.
4. In de bladzijde Werkwijze 'higher education' vraag 10 bedoeld u in de volgende regelaanduiding: het niet kustgebied van elk van de vijf kustprovincies. De gemeenten in de kustprovincie minus de gemeenten die in het kustgebied van elk afzonderlijke provincie liggen.
5. De aanduiding alle kustgemeenten neem ik aan dat de uitkomst 1 cijfer is. (Dus niet alle cijfers apart).
6. Beroepsbevolking naar full-time en part-time leveren we niet (alleen werkzame)
7. Sectorale tewerkstellingscijfers wat bedoelt u hiermee. (evt. Werknemers ?)

U geeft aan dat u de drie meest recente tellingen wilt hebben.

Dit is dan voor de EBB (Enquête beroepsbevolking de jaren 2002, 2003 en 2004).

Ruwe data kunnen we niet leveren. (Alle cijfers zullen op de onafgeronde cijfers berekent en afgerond worden.

Ik verzoek u de vragen te beantwoorden en retour naar mij te sturen.

De kosten voor het maken van uw aanvraag bedraagt ongeveer 500 euro.

Indien U hiermee akkoord gaat en ik de vragen retour krijg zal u binnen een maand de gewenste cijfers krijgen.

Met vriendelijke groet,

Marc Cuijpers
Centraal Bureau voor de Statistiek
Divisie SRS/sector SAH
Kamer H-417
Tel: 045 - 570 72 70
emailadres: mcps@cbs.nl

EUNIS
C/o European Topic Centre on Biological
Diversity
57, Rue Cuvier
75231 Paris Cedex
France

date:
9 september 2005

Your ref.

Our ref.
2005-567

Your letter of

Dear Madam / Sir,

Flanders Marine Institute (VLIZ) is assisting the National Institute for Coastal and Marine Management (RIKZ) in The Netherlands, in a project for Integrated Coastal Zone Management (ICZM).

To address the Recommendation for the implementation of Integrated Coastal Zone Management, the EU expert group on ICZM (through its Working group on Indicators and Data) has selected a set of 27 indicators to monitor sustainability of the coastal region. One of the indicators measures the number of species present in coastal habitats.

From the EUNIS website, the information concerning the number of species per site, is readily available. However, it is not clear whether information is also available for the number of species present in each of the coastal habitat types in the Netherlands.

Could you inform us further if this information (number of species per habitat type) would become available/accessible in the (near) future? If so what would be the time frame? If this information is not or will not be available through EUNIS, but your experts are aware of potential sources for these datasets, could you be so kind to direct us to the appropriate data provider or data owner?

In attachment, please find a list of the selected coastal habitats for the Netherlands and for which we would like to gather the number of species.

Looking very much forward to receive a positive answer, we thank you in advance for considering this request,

Yours sincerely,

Dr. Jan Mees
Directeur
Vlaams Instituut voor de Zee vzw
Flanders Marine Institute
Wandelaarkaai 7
B-8400 Oostende, Belgium
tel: +32(0)59 342130 (general)
fax: +32(0)59 342131
<http://www.vliz.be>

Incl.: attachment list of habitats

List of Coastal Habitats

- 1110 Sandbanks
- 1130 Estuaries
- 1140 Mudflats and sandflats not covered by seawater at low tide
- 1160 Large shallow inlets and bays
- 1310 Salicornia and other annuals colonizing mud and sand
- 1320 Spartina swards (Spartinion maritimae)
- 1330 Atlantic saltmeadows (Glauco-Puccinellietalia maritimae)
- 2110 Embryonic shifting dunes
- 2120 Shifting dunes along the shoreline with *Ammophila arenaria* ('white dunes')
- 2130 Fixed coastal dunes with herbaceous vegetation ('grey dunes')
- 2140 Decalcified fixed dunes with *Empetrum nigrum*
- 2150 Atlantic decalcified fixed dunes (*Calluna-Ulicetea*)
- 2160 Dunes with *Hippophae rhamnoides*
- 2170 Dunes with *Salix repens* ssp. *agentea* (*Salicion arenariae*)
- 2180 Wooded dunes of the Atlantic, Continental and Boreal region
- 2190 Humid dune slacks

Leen Vandepitte

From: Ann-Katrien Lescrauwaet [annkatrien.lesrauwaet@vliz.be]
Sent: maandag 10 oktober 2005 12:25
To: leen.vandepitte@vliz.be
Subject: FW: natuurloket??

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Hoorn, ir. A.S. van (Annemarie) [mailto:a.s.van.hoorn@minlnv.nl]
Verzonden: maandag 29 augustus 2005 13:31
Aan: 'Erenstein, H.J.E. (ABK-RIKZ)'
CC: Maissan, ir. J.H. (Jacco)
Onderwerp: RE: natuurloket??

Hoi Hermine,

Bij navraag blijkt dat ook wij moeten betalen voor info van het Natuurloket. Onze contactpersoon vroeg zich wel af of het Natuurloket überhaupt info heeft over aantal soorten per habitattypen. Er zijn waarschijnlijk wel gegevens per kilometerhok (vaak afkomstig van diverse natuurstichtingen). Buiten het Natuurloket is dergelijke info in ieder geval niet bij een andere LNV medewerker bekend.

Hier schiet je natuurlijk niets mee op. Helaas.

Groeten,
Annemarie

-----Oorspronkelijk bericht-----

Van: Erenstein, H.J.E. (ABK-RIKZ) [mailto:H.J.E.Erenstein@rikz.rws.minvenw.nl]
Verzonden: donderdag 25 augustus 2005 17:42
Aan: 'a.s.van.hoorn@minlnv.nl'; 'j.h.maissan@minlnv.nl'
Onderwerp: natuurloket??

Hoi Annemarie en Jacco,

Voor de inventarisatie van indicatoren in het kader van EU integraal kustzonebeleid, ben ik op zoek naar een contactpersoon bij LNV of een expertisecentrum die informatie kan verschaffen uit het Natuurloket. Hopelijk kunnen jullie een naam geven?

Het Vlaams Instituut voor de Zee inventariseert in opdracht van RIKZ de indicatoren. Informatie over bijvoorbeeld de habitats in de kustzone en het aantal en type soorten voor gebieden langs de kustzone is al wel bekend, maar het **aantal soorten per habitatype** nog niet. Om aan te sluiten bij de EU indicatorenset zijn we daar toch nog naar op zoek. Om dat uit het natuurloket te halen moet geld worden betaald, en daarmee houdt conform de afspraak tussen RIKZ en VLIZ de inventarisatie op met de mededeling dat de informatie waarschijnlijk wel voor handen is tegen betaling bij het natuurloket. Misschien dat we via een contactpersoon toch wat meer kunnen melden.

De naam van een contactpersoon wil ik graag doorgeven aan het VLIZ zodat zij direct contact op kunnen nemen.

Groeten,
Hermine

Disclaimer

Aan dit bericht kunnen geen rechten worden ontleend. Dit bericht is uitsluitend bestemd voor de geadresseerde. Als u dit bericht per abuis hebt ontvangen, wordt u verzocht het te vernietigen en de afzender te

